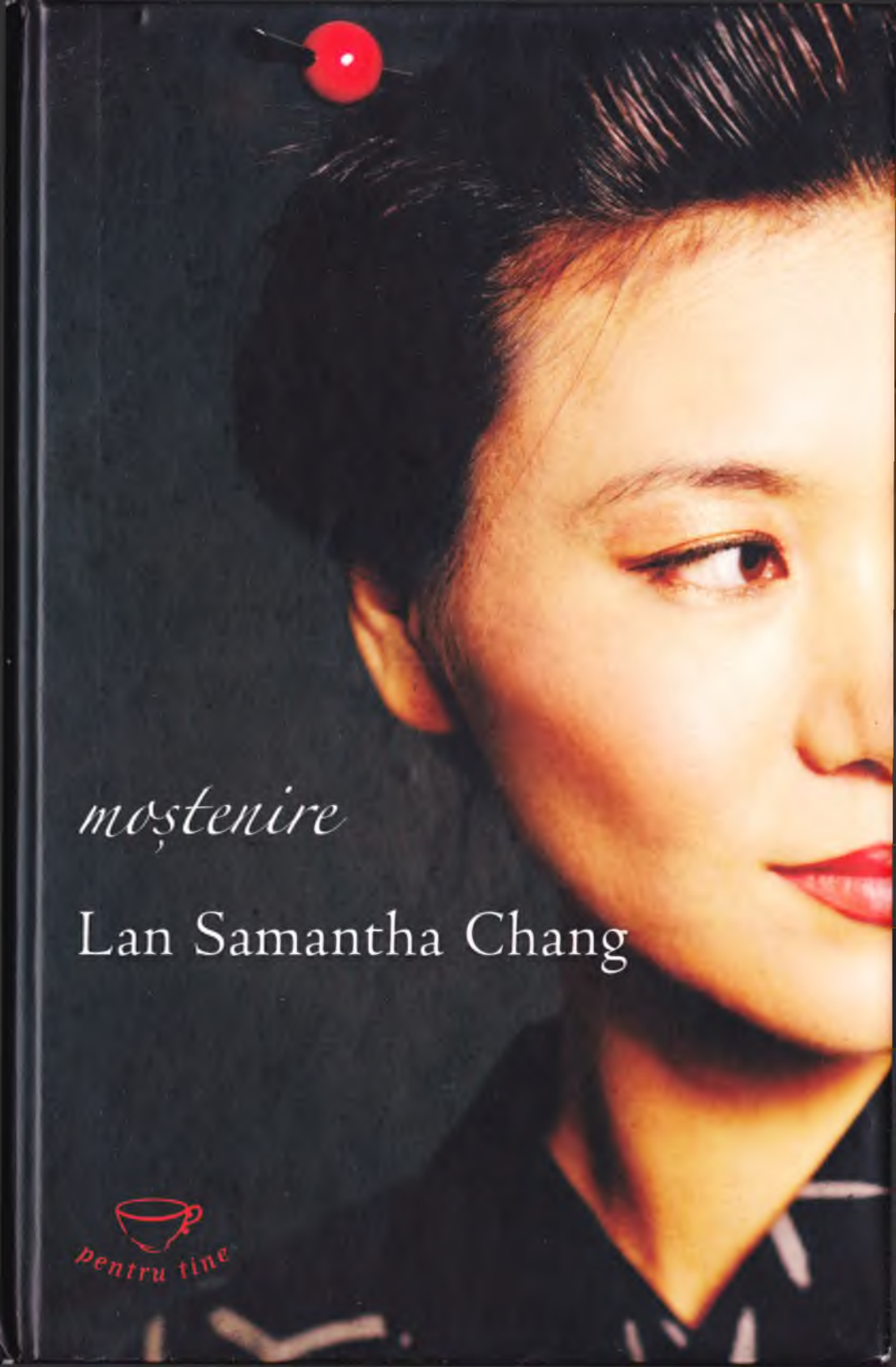
moștenire
Lan Samantha Chang
pentru tine

Un roman de debut captivant care spune povestea unui triunghi amoros creat într-o familie dintre cele mai distinse. În 1931, abandonate după sinuciderea mamei lor, tânăra Junan și sora ei Yinan fac un pact, să nu se părăsească niciodată. Cele două fete sunt inseparabile – până când lui Junan i se impune să se căsătorească și face greșeala de a se îndrăgosti de soțul ei soldat. Când japonezii invadează China, Junan și soțul ei sunt despărțiți. Neputând să-l urmeze în teatrul de război, Junan face greșeala de a o trimite pe sora ei după el.

Plasată în China și în America, pe fondul haosului politic și al transformărilor sociale, povestea este narată de fiica lui Junan, Hong, care e obsedată de influența ei asupra propriei vieți. *Moștenire* urmărește cu măiestrie ecoul trădării de-a lungul generațiilor și explorează natura evazivă a încrederii.

rao
international
publishing
company

ISBN 978-973-103-575-8

9 789731 035758

www.rao.ro
www.raobooks.com

moștenire

Lan Samantha Chang

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
CHANG, LAN SAMANTHA
Moştenire / Lan Samantha Chang ; trad.: Diana Gierling
- Bucureşti : RAO International Publishing Company, 2008

ISBN 978-973-103-575-8

I. Gierling, Diana (trad.)

821.111(73)-31=135.1

RAO International Publishing Company
Grupul Editorial RAO
Str. Turda nr. 117–119, Bucureşti, ROMÂNIA
www.raobooks.com
www.rao.ro

LAN SAMANTHA CHANG
Inheritance
© Lan Samantha Chang, 2004
Toate drepturile rezervate

Fotografia copertei
GULIVER / GETTY IMAGES

Traducere din limba engleză
DIANA GIERLING

© RAO International Publishing Company, 2005
pentru versiunea în limba română

aprilie 2008

ISBN 978-973-103-575-8

Pentru surorile mele

Deși multe dintre figurile politice și militare menționate în acest roman au existat în Republica China (1911–1949), naratoarea, prietenii și familia ei sunt personaje imaginare.

Prolog

Hangzhou 1925

La treizeci și patru de ani, când nu mai era tânără, bunica mea, Chanyi, traversă Lacul de Vest pentru a consulta o ghicitoare. Nu-i spuse bunicului; dorea să-și păstreze secretă soarta. Poate că anii de căsnicie îi accentuaseră nevoia de intimitate.

– Tu vii cu mine, Junan, îi zise mamei mele. Îți va spune cu cine ai să te măriți.

La doisprezece ani, mama nu era deloc interesată de măritiș, dar întâmpina cu bucurie orice șansă de a vedea lumea. O luă de mână pe sora ei și împreună o urmară pe Chanyi către ricșa care le aștepta.

Curând avea să fie vară. Ploi calde spălaseră pulberea de cărbuni de pe zidurile gri ale caselor, formând bălți în care se înmulțeau insectele. Ricșarul pedala încet, blestemând ori de câte ori roata din față se înfunda, împroșcându-l cu noroi pe picioare. Cei trei pasageri nu prea îi dădeau atenție. Chanyi stătea dusă pe gânduri. Micuța Yinan îi aruncă bărbatului o privire înspăimântată, dar curioasă, și întoarse capul. Mama își păstra ținuta sobră, pe care avea să o poarte pe tot timpul vieții. Ca de obicei, își ținea întrebările pentru sine. De ce nu luaseră calul și căruța lor? De ce era drumul acesta un secret? Nu mai ieșiseră niciodată singure. Nu-și permise să se relaxeze până când nu ajunseră la faimosul lac, unde aerul dulce și frumusețea calmă o alinară. Nori groși scăldau lacul și cerul în tonuri violete, colorând fundalul pe care se profila pagoda năruită, Vârful Tunetului.

– Uită-te acolo, îi spuse lui Yinan. Vechea pagodă s-a dus.

– A murit?

– Nu, prostuțo, doar e din piatră.

Yinan își acoperi ochii. Anumite obiecte o înspăimântau și nu s-ar fi apropiat nicidecum de ele. Refuza să atingă mânerul cioplit în formă de gâscă de la o veche cofă. La un moment dat susținuse că trandafirul de pe o pernă de mătase se strâmbase la ea.

Junan se întoarse spre mama sa:

– Mamă, uite ce prostuță e!

Dar Chanyi nu răspunse. Ținea strâns un pachet cu plata pentru ghicitoare, cu ochii strălucind de hotărâre și de teamă.

Junan își întoarse privirea spre turnul prăbușit. Nici măcar dispoziția mamei ei nu-i putea potoli curiozitatea față de pagoda despre care citise într-o carte de istorie. Structura era veche de o mie de ani, de pe vremea când Hangzhou era capitala Chinei și poeții slăveau orașul în cântările lor. Exista de pe când Marco Polo spunea că Hangzhou era cel mai frumos oraș din lume: un oraș ridicat în jurul unui lac adânc și liniștit, un oraș al locurilor sfinte, marcate de palate și de temple. Pagoda rezistase căderii ultimului împărat. Junan și-o amintea, misterioasă și îmbietoare, dincolo de lac. Dar acum se năruise. Nu mai rămăsese decât o ruină, mărginită de buruieni, în care își făceau cuib rândunicile.

Uneori, când se uita la un obiect care o înspăimântase pe Yinan, Junan încerca să-și închipuie ce văzuse sora ei. Rareori reușea. Dar, cercetând pagoda, avu senzația că știe. Ca orice copil, Yinan auzise legenda pagodei. Duhul unei femei se afla prins în movila de sub pagodă drept pedeapsă pentru că iubise prea mult. Poate că Yinan își imagina duhul, înnegrit și obosit de atâtea secole de expunere la apă și la pietre, iubind încă în captivitate. Așa avea să fie pedepsită orice soție care recurgea la șiretlicuri sau la magie. Exista un singur mod de a păstra un bărbat: dăruindu-i un fiu.

În timp ce mergeau cu bacul spre templul în care locuia ghicitoarea, Junan nu-și luă ochii de la ruinele pagodei. Această ciudată călătorie o făcuse să înțeleagă că într-o zi avea să fie soție. Peste doar câțiva ani avea să-și părăsească mama și să meargă să trăiască printre străini. Își păstră expresia impasibilă cât o ajută pe

Chanyi să urce pe doc. Chanyi se mișca încet. Petrecuse șase ani cu picioarele bandajate, înainte ca această modă să ia sfârșit. Picioarele ei luaseră forma de spirală a scoicilor, cu degetul mare îndreptat înainte și cele mici încolăcite dedesubt. Se sprijini de Junan, clătinându-se. Yinan o apucă pe Chanyi de cealaltă mână.

Arătarea de la ușa templului ar fi putut fi ori un bărbat, ori o femeie îmbrăcată într-un veșmânt gros, cafeniu, de lână, și încălțată cu sandale de pânză. Părul cărunt, tuns scurt era abia vizibil pe craniul ivoriu. Junan se uită din nou cu atenție, recunoscând fața unei femei: ascunsă și întunecată, încreștită de trecerea anilor.

– *Shitai*, spuse Chanyi, dând repetat din cap, folosind cea mai respectuoasă formulă de adresare. Gesticula cu pachetul în mâini. Sunt Wang *Taitai*. Am... adus un dar pentru templu.

Femeia se înclină și le conduse înăuntru.

În curte simțiră mirosul de pământ reavăn. Copacii de camfor erau stropiți cu verde, iar grădina de legume din laterală era subliniată de câteva linii formate din puncte verde pal. În zidul micii case, o fereastră umbrită își închidea ochiul spre grădină.

– Grădina e plină, spuse Chanyi.

– E o adevărată harababură, răspunse bătrâna cuviincios.

Junan știa că mama ei era încurajată de această etalare de maniere.

– Aceasta e fiica mea cea mare, zise Chanyi. Și fiica mea cea mică.

Femeia dădu din cap.

– Fiica mea cea mare s-a născut în anul de după Revoluție și *meimei* a ei s-a născut în al șaselea an.

De această dată călugărița nu răspunse. Pentru ea se părea că Revoluția nu însemna nimic.

Înăuntru, podeaua era moale, acoperită de straturi de rogojini.

Mai existau încă două ferestre umbrite cu hârtie de orez, iar aerul nemișcat care rezulta și lipsa luminii aveau un miros umed, ca și când căsuța ar fi fost clădită deasupra apei. Nu era nimic în încăpere, în afară de un castron și de niște bețișoare pentru mâncat pe un raft și o pătură pe pat. Dar Junan simțea o umbră undeva în

cameră. Îi veni brusc să se întoarcă și să plece. Îi întinse mâna lui Yinan, care rămăsese în urmă. Ușa se închise și lumina dispăru.

Yinan șopti:

– De ce e așa de întuneric?

– Taci, spuse Chanyi.

Femeia răspunse destul de simplu:

– E mai bine pentru ochi.

Vocea ei era plăcută, dar Yinan se ținea strâns de cotul lui Junan.

– Două fete. Cea înaltă e prima. Vino încoace.

Junan nu se rușina de înălțimea pe care o avea; era conștientă de frumusețea ei. Stătea dreaptă și nemișcată, sfidătoare, în timp ce ochii slabi îi studiau fiecare trăsătură a feței: forma capului, obrazul, fruntea.

– Întinde mâna stângă.

Călugărița luă mâna lui Junan în mâinile ei bătrâne și uscate.

Preț de câteva momente se uită cu atenție la mâna lui Junan și apoi îi dădu drumul.

– Puternică, zise. O fată puternică, sălbatică.

Lui Junan îi plăcu ce auzi. Se răsuci spre mama ei și citi pe chipul acesteia o tristă ușurare.

– Se mărită? întrebă Chanyi.

– Se va mărita cu un soldat.

– Asta-i imposibil.

Femeia ridică din umeri.

– Dar va avea o zestre generoasă. Și, uită-te la ea, protestă Chanyi. Sigur valorează mai mult.

– Ea va decide. Ea îl va primi.

– Cum adică?

Preț de o clipă călugărița se uită în ochii lui Junan.

– Intrăm într-o nouă eră, zise. O lume nouă, cu propriile-i idei despre dragoste și putere.

Junan ar fi vrut să o întrebe pe femeie ce voia să spună. Dar Chanyi clătină din cap.

– Iat-o pe Yinan, insistă ea. Despre ea n-ai zis nimic.

– Dar *meimei* nu vrea să vorbesc despre ea.

Se întoarseră spre fata care își plecase capul, ascunzându-și chipul în pletele strălucitoare. Cu blândețe, Chanyi o atinse pe obraz.

– *Meimei*, du-te la femeie și las-o să-ți ghicească norocul.

Yinan nu se urni.

Călugărița o cercetă pe Yinan, dar nu se înmuie la vederea chipului ei, așa cum făcuse Chanyi. O studie impasibil, ca și cum nu s-ar fi uitat la un copil.

– *Meimei*, repetă Chanyi, nu vrei să știi cu cine te vei mărita?

Yinan șopti:

– Eu nu vreau să mă mărit.

Chanyi își lăsă ochii în pământ.

– Poate e mai bine așa. Apoi își îndreptă umerii, de parcă voia să își facă curaj. E fragedă pentru vârsta ei. Acum trebuie să vorbesc între patru ochi cu *shitai*. Mergeți, copii – mergeți afară și așteptați-mă.

Junan ezită. Impulsul de a rămâne era puternic. Începuse, cu mulți ani înainte, să o protejeze pe mama ei de situațiile care puteau să-i pună în primejdie inima vulnerabilă. Dar, în acest caz, nesupunerea ar fi înrăutățit lucrurile. O luă pe Yinan de mână și părăsiră camera. Afară își scoase imediat pantofii. Yinan, nedumerită, făcu același lucru. Junan o conduse desculță în jurul căsuței, până ajunseră la fereastra din partea opusă. Stând pe pământul moale din grădină, surorile urmăriră și ascultară cum mama lor se întoarce spre ghicitoare și începe să vorbească.

Chanyi nu mai era femeia atrăgătoare care fusese odată. Își păstrase oasele delicate și ochii migdalați și expresivi, dar fața i se rosese ca nisipul, ascuțindu-i nasul și lăsând urme în jurul gurii. Lumina slabă arunca umbre adânci sub ochii ei. Buzele i se strânseseră într-o linie tristă, oglindindu-i nefericirea. Alte femei de treizeci de ani deveneau planturoase, mulțumite de propria soartă. Dar frumusețea ei din tinerețe începuse deja să se ofilească.

– De ani de zile, spuse ea, de la Yinan încoace, nu am mai purtat un copil în pântece. Am încercat toate metodele obișnuite. Mai e un singur lucru pe care nu l-am încercat. Un leac de la un spițer. Se opri și înghiți greu. Nu mai sunt tânără. Fac treizeci și cinci de ani la anul. Dar alte femei de vârsta mea încă mai au copii. Vreau să-mi zici dacă voi avea un fiu.

– Ți-e teamă că soțul tău își va lua o altă nevastă. Călugărița vorbea chibzuit, fiecare cuvânt sec fiind folosit cu precizia unui doctor ce examinează o rană. Dar există un motiv pe care trebuie să îl știi. Un motiv mult mai important.

Chanyi închise ochii.

– Ești bolnavă, spuse bătrâna. Văd asta în cutele din jurul gurii tale. Stai trează noaptea. Stai trează pentru că vrei să știi ce se va întâmpla. Lasă-mă să-ți mărturisesc ceva, ceva ce am învățat cu timpul. Nu are rost să știi ce se va întâmpla. Înțelegi?

Vocea plutea ca o frunză uscată. Era detașare în acel glas; nu avea rezonanță sau greutate, și Junan știa că acest dezinteres demonstra faptul că spunea adevărul. Își simți trupul înfiorându-se, ca și cum ar fi atins-o cineva pe ceafă cu un deget ascuțit.

– Te rog, șopti mama ei. Te voi plăti. Întinse mâna după pungă. Dolari de argint. O sută de dolari.

– Unele femei, *Taitai*, au doar fiice.

– O mie de dolari.

– Am făcut un legământ împotriva minciunii.

– Orice, șopti Chanyi. Orice.

– Alte femei învață să-și împartă bărbatul, *Taitai*.

Chanyi urlă ca arsă. Își încolăci brațele în jurul pachetului și se întoarse, târându-și picioarele grele ca plumbul spre ușă.

Junan ieși din grădină. Își șterse picioarele de iarba umedă și îi spuse lui Yinan să facă același lucru.

– Nu, trebuie să ne grăbim!

– Șterge-ți picioarele, stărui Junan.

Se gândea că mama lor nu avea să ajungă prea departe. Dar panica o făcu pe Chanyi să iuțească pașii.

Străduindu-se să se miște mai repede, renunță la orice grație și când fetele o prinseră din urmă, ea aproape că ajunsese la lac.

– Mamă, strigă Yinan.

Chanyi nu păru să o audă. Stătea uitându-se la apă, căutându-i adâncimile.

Ani mai târziu, Junan se va lăsa purtată de amintirea acestui drum dincolo de lac. Va zări pagoda dărăpănată de pe micul deal,

acoperită de petalele ofilite ale florilor de pomi fructiferi. Se va gândi la bătrâna care îi prezisese că se va căsători cu un soldat și își va aminti că Yinan spunea că nu voia să se mărite. În cele din urmă, Junan va vedea silueta zveltă a lui Chanyi, conturată pe fondul norilor, și va încerca să-și imagineze la ce se gândise mama ei.

Poate că Chanyi își amintise de o după-amiază, când ea și tânărul ei soț vizitaseră exact acel mal și stătuseră fericiți și nepăsători sub petalele căzătoare de flori. Închiriaseră o barcă și plutiseră pe lac, împărtășindu-și speranțele și dorințele de a avea o familie, de a avea fii.

Sau poate că Chanyi își zărise viitorul. Era surprinzător cum veștile proaste puteau să te facă să vezi lucrurile mai clar. Dacă nu avea să nască un băiat, trebuia să învețe să trăiască de parcă ar fi fost trimisă la ocnă. Împărțind un bărbat, împărțindu-i casa, învățând să supraviețuiască așa cum făcuseră multe altele. Auzise poveștile. Dorințele și motivele ei se vor transforma, ciuntite de ura pentru altă femeie, mai tânără. Pe măsură ce se va usca și va încărunți, va învăța să rostească vorbe otrăvite, dezechilibrând lucrurile. Va lupta fără milă pentru mici concesii. Când femeia cea tânără va repurta în sfârșit victoria și va aduce pe lume un băiat, Chanyi va învăța să-l urască și pe copil, să încerce să-l anihileze, să-l distrugă.

Știa că se putea supraviețui unei asemenea supărări și rușini. Orice era posibil. Dar voia oare să fie femeia în care avea să se transforme? O femeie fără speranță. Chanyi stătea în fața frumuseții vaste, indiferente a lacului. Privea lumea reflectată pe suprafața lui; o promenadă, un templu și munții din depărtare. Preț de o clipă, totul dispăru. Se uită la lacul adânc, care îmbia la odihnă.

Căsătoria

Hangzhou 1930–1931

Povestea familiei mele e ca un bolovan. Mă gândesc adesea la dimensiunile ei reale, la greutatea și la forma ei. Cu mulți ani în urmă a fost azvârlit într-o apă adâncă, creând un vârtej și lăsând în urmă doar vălurele.

Ghinionul s-a abătut asupra noastră cu mult înainte ca bunica să moară înecată. Atâta știu de la Hu Mudan, fosta noastră menajeră, care spunea că necazurile începuseră înainte să se fi născut mama. Într-o noapte din toamna lui 1911, un grup de bărbați intră pe ușa din față, rămasă neîncuiată. Dădură foc casei, apoi se grăbiră să raporteze Alianței Revoluționare ce făcuseră. În ultima clipă, un bărbat, gândindu-se la oamenii dinăuntru, se întoarse și bătu la ușă o dată, de două ori, de trei ori. Dar ciocănitul lui fu estompat de peretele de protecție, care fusese construit în interiorul ușii, pentru a respinge influențele nesănătoase. Focul se răspândi constant și luminos în aerul de toamnă și când locatarii se dumiriră ce se întâmplase, incendiul era deja imposibil de stins.

O singură persoană dinăuntru auzi ciocănitul soldatului. Hu Mudan avea pe atunci paisprezece ani, cincisprezece în ani chinezești. Nu era încă menajera noastră, nici măcar slujnică. Era o fată flămândă, un copil rătăcit, care se furișase în casă, ca să se culce cu curierul în mica lui cameră de lângă ușă. Asemenea multor oameni flămânzi, Hu Mudan nu dormea bine. Și știa că se întâmpla ceva; simțea când se petrecea ceva rău. Iată cum descria ea că își

amintea Revoluția: zgomotul nenorocirii, trei ciocănituri puternice în ușa grea de lemn, trezind-o în toiul nopții.

„Bang, bang, bang."

Hu Mudan își amintea dezastrul făcut de foc în imagini de o extraordinară strălucire și încărcătură. Lumina aurie pâlpâia de-a lungul ferestrelor din hârtie de orez, preschimbându-se în perdele de vâlvătaie din care curând nu mai rămase decât cenușa. Șirurile de țigle verzi, sticloase, luceau precum solzii șerpilor. Văzu un bărbat intrând clătinându-se în curte, cărând un braț de grinzi. Ar fi trebuit să se grăbească să scape, în schimb el stătea, o siluetă mică cu barbă căruntă, zgâindu-se la scena incendiului, de parcă nu ar fi luat parte la ea. O grindă în cădere, încărcată cu țigle, îl lovi în frunte, iar el căzu ca o marionetă căreia i se tăiaseră sforile.

Hu Mudan nu putu să ajungă la bărbat; îi despărțea grinda în flăcări. Se întoarse din calea focului sperând să găsească ușa din dos și să dispară. Dar ceva o făcu să se oprească în drum. Pe partea stângă a casei o tânără atârna de balustrada unui balcon. Scara ardea în vâlvătăi și veșmântul ei de mătase verde-deschis era luminat de reflexiile flăcărilor.

Ochii li se întâlniră, cei ai femeii erau imploratori. Hu Mudan nu putea să-și întoarcă privirea. Nu putea să o lase în urmă pe această femeie care privea fix în jos, spre curte, de parcă ar fi fost pântecele morții. Trebuia să o ia pe femeie cu ea. Trebuia să devină colacul ei de salvare.

Făcu semne cu mâinile.

– Sari, sari! îi strigă.

Dar glasul aspru, șuierat, al focului deveni mai puternic.

– Sari! Te voi ajuta!

Silueta verde se aruncă în fum. Femeia căzu la pământ, trântind-o și pe Hu Mudan odată cu ea.

Hu Mudan își auzea propriul plânset, slab pe fondul sfârâitului flăcărilor, dar nu auzi nici un sunet de la femeia de lângă ea. Această tăcere o neliniști. Se ridică într-o poziție ghemuită, defensivă. Apucă umerii femeii și îi întoarse. Erau umerii delicați, cu oase aproape tăioase, ai unei tinere soții. Ochii îi erau pe jumătate închiși și globii oculari i se înfundaseră în orbite; buzele

despărțite etalau niște dinți albi uniformi. Fața ei senină și calmă era luminată în nuanțe stranii de dogoarea focului. Hu Mudan îi studie pliul senzual al buzei superioare, pometii arcuiți, fruntea înaltă, ovală și ochii umbriți și adânciți. Pleoapele îi tremurau.

– Sus, sus, șopti Hu Mudan în zăpușeală. Grăbește-te!

Trase de veșmântul verde de mătase, cald și moale la pipăit.

Tușind, femeia arătă spre spatele casei. Abia mergea și se sprijinea de Hu Mudan. Fiecare pas reprezenta un chin.

În spatele casei era o curte mai mică, ce fusese făcută pentru a adăposti un templu, și care căzuse în paragină. În centru se afla un lac mic. Apa nu era adâncă în această perioadă a anului, totuși oprea extinderea focului. După ce înconjurară șchiopătând iazul, nu mai putură să facă nici un pas. Se prăbușiră în iarbă, sprijinindu-se una de cealaltă, urmărind focul. Tânăra plângea. Hu Mudan se uita fix, uluită, la flăcări. Casa arzând, reflectată în iaz, îi amintea de un spectacol de foc de artificii pe care îl zărise cândva dincolo de râu.

În cele din urmă femeia își înălță capul și îi spuse lui Hu Mudan că se numea Chanyi.

– Tu cine ești? întrebă în felul ei curios și blând. Ești nouă în casă?

– Nu.

– De unde vii?

Hu Mudan clătină din cap.

– Te rog, rămâi aici cu noi, zise Chanyi și închise ochii.

Hu Mudan rămase acolo, în grădină, inspirând mirosul de crizanteme de toamnă și parfumul dulce, trecut, al rozelor, care se simțea vag, acoperit de duhoarea de ars. Capul greu al femeii îi căzu în poală. O șuviță groasă, împletită, îi alunecă spre gambă, dar în rest stătu liniștită, cu capul lăsat pe spate, pe genunchii lui Hu Mudan. Un pandantiv de jad îi atârna în adâncitura gâtului și buzunarele veșmântului ei erau brodate cu dragoni. Examinând straiele verde-deschis, care se scălda și pâlpâia în lumina flăcărilor, Hu Mudan observă dedesubt o ușoară umflătură a burții, și înțelese că veșmântul era un dar de la cineva care își dorea foarte mult ca această noră să dea naștere unui băiat.

Focul ardea. Peste tot în China, casele se aprindeau într-o lumină splendidă înainte de a se transforma fantomatic în tăciuni și

cenușă. Hu Mudan stătu în grădină cu tânăra noră din familia Wang. Avu un sentiment de liniște și simți hotărârea crescând în ea ca o flacără. Găsise persoana de care să aibă grijă. Fusese cu mulți bărbați, dar până atunci nu mai avusese această senzație de încredere, și acum știa din instinct că a avea încredere în cineva însemna să fii răspunzător de acea persoană. Hu Mudan întinse palma spre strălucirea marmorată a focului și își văzu cărarea vieții așternându-i-se dinainte ca un fulger ce pornea din mâna ei.

Fusese flămândă. Fusese singură. În acele vremuri de restriște, Chanyi găsise un loc pentru ea. Hu Mudan credea în vechile loialități și începu imediat să lucreze ca slujnică a lui Chanyi. Numai ea știa cum să pieptene părul lui Chanyi, lung până la genunchi, începând de la vârfuri și înaintând încetișor până la pielea capului. Numai ea se pricepea să-și țină stăpâna departe de mâhnirea care o urmărea. După ce Chanyi dădu naștere la două fiice și părul îi deveni cărunt și subțire, Hu Mudan nu comentă, ci continuă să îl pieptene cu grijă și cu tandrețe. Când deveni vizibil că Chanyi își pierduse frumusețea, Hu Mudan nu o măguli și nu îi dădu speranțe false. Pentru aceasta, stăpâna ei o iubea și mai mult. Îi dădu lui Hu Mudan pandantivul de jad verde. O imploră să aibă grijă de fiicele ei, dacă avea să i se întâmple ceva.

Când Chanyi muri, Hu Mudan jură să nu se mărite niciodată. În schimb, avea să vegheze asupra celor două fete.

La mai mult de cinci ani după aceea, Hu Mudan se afundă în gospodăria al cărei stăpân îi furase frumusețea lui Chanyi, slujind-o pe soacra care îi frânsese inima. O așeza pe bătrâna Mma pe oliță ei și o ajuta să se ridice. Veghea asupra bunicului meu și încerca, nu întotdeauna cu succes, să-l țină departe de jocurile de *paigao*. Și, lucrul cel mai important, avea grijă de mama și de mătușa mea. Le supraveghea pe fete cu aceeași tandrețe cu care o supraveghease pe Chanyi. Le urmărea manierele, apetitul și creșterea. Le controla scaunele, unghiile, palmele, mirosul respirației, totul cu o expresie hotărâtă, seacă, de parcă s-ar fi așteptat la ce era mai rău, dar nu bătea în retragere.

Își făcea griji că aveau să sufere de melancolia care pusese stăpânire pe mama lor. Dar surorile nu dădeau nici un semn în sensul acesta. Junan avea încredere în dreptate și în ordinea lucrurilor. Citea Confucius, cu stricta lui ierarhie de supunere în cadrul familiei: soția față de soț, fiica față de tată, cel tânăr față de cel mai în vârstă. Conform legilor acestora, ea răspundea de Yinan și Yinan trebuia să i se supună. Ea, la rândul ei, i se supunea tatălui, care la rândul lui o respecta și o aprecia pe bătrâna Mma. Acest sistem garanta că atunci când ea avea să îmbătrânească, nepoții aveau să o îngrijească.

Două surori mai diferite nici că s-ar fi putut imagina. În timp ce pielea albă a lui Junan și calmul studiat prevesteau frumusețea și ținuta ei, fața îngustă și ochii de mormoloc ai lui Yinan nu prevesteau nimic. În timp ce Junan își păstra stăpânirea de sine, arătând doar o decență sobră, Yinan nu avea nici o calitate despre care s-ar fi putut vorbi. Prefera rădăcinile și secretele, comorile îngropate. Îi plăcea să sape în pământ, aranjând noroi și pietre în curți imaginare. Când i se spunea să vină în casă, stătea ore întregi în bucătărie, bând terci de orez amestecat cu zahăr și ascultând poveștile stranii ale bucătarului. Asculta cu atenție și râdea rar. Era ca și cum ar fi simțit acel văl, subțire ca hârtia de orez, care despărțea lumea vie de cea dispărută.

Și totuși, în pofida tuturor diferențelor, surorile se iubeau cu o ferocitate care o alina pe Hu Mudan. O consola și o obseda să vadă cum se iubeau. Cele două fete fuseseră mereu apropiate, dar după moartea lui Chanyi deveniseră inseparabile. Făceau totul împreună și nu se băteau niciodată. În după-amiezile când Junan studia ideogramele, Yinan stătea lângă ea și desena. În unele nopți, când Hu Mudan nu putea să doarmă, își lăsa salteaua de paie în camera ei din spatele bucătăriei și traversa curtea spre locuința surorilor. Le găsea adesea împreună într-unul din dormitoare, cu capetele brune apropiate și cu părul răsfirat pe perne precum niște linii de cerneală.

Bunicul își luase într-adevăr o amantă, deși nu una muritoare. Avusese întotdeauna o pasiune pentru jocuri și în perioada în care îl cunoscuse Hu Mudan devenise treptat împătimit de *paigao*. Toate

celelalte distracții i se păreau neinspirate și plicticoase. Cărțile de joc se puteau număra și șahul permitea diverse strategii. Numai la *paigao* găsea ceea ce își dorea: incertitudinea, partenerii de joc care îi împărtășeau nevoia de a se afunda în frenetica și amara speranță în șansă.

Îi explică lui Hu Mudan că trebuia să țină cheltuielile gospodărești la minimum. Numai fiicele și bătrâna Mma trebuiau scutite.

– Să nu spui nimănui nimic, zise. Necazurile nu vor ține mult.

Dar problemele continuaseră și bineînțeles că servitorii fură primii care observară. Bucătarul sesiză proasta calitate a legumelor; curierul nu era încântat de porția mai mică de orez. Hu Mudan mânca mai puțin. În timpul zilei urmărea bârfele servitorilor din vecini – calea cea mai de încredere pentru a afla cât pierduse bunicul. În nopțile în care el era gazdă, Hu Mudan le convingea pe fete că doar se distra puțin; după ce copilele se duceau la culcare, trăgea cu urechea la camera din față. Afla care jucători erau lași și trișori și care jucau la cacealma.

Spre mijlocul verii portarul începu să hoinărească ore în șir. Bunicul nu remarcă, așa că Hu Mudan stătea ea la ușile din față, așteptând. Noroiul de la ploile de primăvară se uscase și crăpase. Ea stătea tremurând în soarele care asfințea. Ceva plutea deasupra casei, o umbră cu aripi negre.

Din poziția ei de la intrare, Hu Mudan detectă mirosul de cal amestecat cu unul mai apropiat de amoniac. În stânga auzi clar zgomotul făcut de curierul care se ușura. Din bucătărie se auzea zăngănit de linguri de porțelan, zgâriind în boluri de porțelan.

Timp de jumătate de oră nu se întâmplă nimic. Apoi auzi pe cineva apropiindu-se pe drum. Scrută cu privirea printre uși și văzu un bărbat venind pe strada Haizi dinspre centrul orașului. Era clar un om de la țară, un străin, și nu un prieten al familiei. În ciuda căldurii, purta o haină mare de bumbac, care te împiedica să-i vezi forma corpului. Dar lui Hu Mudan îi părea cunoscut. Poate era din pricina mersului. Îl urmări cu privirea până când aproape reuși să-i distingă trăsăturile sub borul pălăriei de paie: trăsături puternice,

bronzate și ochi ascunși în umbră. Era vânzătorul de pui de la piața din cartier. Nu știa multe despre el, doar că venea de două ori pe săptămână de la o fermă mare, deținută de familia soției lui în afara orașului.

Hu Mudan avea o foame de neiertat pentru o menajeră respectabilă. Foamea i se citea în micii ochi migdalați, alungiți un pic prea tare și neobișnuit de strălucitori; se vedea în gura ei vicleană, care se putea înmuia într-o țuguiere ispititoare. Avea gâtul neted și sânii ridicați, brațele și picioarele îngrijite și pielea imaculată, de culoarea nisipului. Mai mult, nu fusese niciodată însărcinată. Cu mult timp în urmă suspectase că era sterilă și aceasta îi adusese o libertate care durase până pe la treizeci de ani.

Îl remarcase mai devreme, în dimineața acelei zile, o dimineață caldă, în care până și sunetele căpătau vioiciunea verii ce se apropia. Razele soarelui se odihneau deja pe negustori și pe mărfurile lor, luminând cârdul de pui și întețindu-le mirosul. Hu Mudan își amintea de vremuri mai bune, nu demult apuse, când Mma ordonase să fie sacrificată o pasăre pentru o singură oală de supă. În timp ce se gândea la toate acestea, Hu Mudan își dădu seama că bărbatul o privea.

Era un bărbat puternic, cu obrajii rumeni și umeri musculoși, a cărui vitalitate ieșea în evidență la fiecare gest. Văzu că și ea se uita la el. Dezveli dinții albi, puternici. Apoi scoase un fluier lung de trestie și îl duse la gură. Buzele sale generoase se strânseră în jurul fluierului. O cascadă de note mici, sprințare își luă zborul, dar nu alăturate ca melodiile pe care le cunoștea Hu Mudan. Puii veniră înspre el și se adunară la picioarele lui.

Preț de un moment Hu Mudan rămase captivată de păsările care se strângeau, de muzica păsărarului, de mâinile sale repezi, cu degete lungi. Dar când se opri și îi zâmbi, Hu Mudan își aduse aminte de familie. De la moartea lui Chanyi fusese ca o călugăriță, veghind asupra celor două fete încredințate ei, temându-se să nu le scape din ochi. Nu avea bani să cumpere pui și nici energie să se descurce cu avansurile lui. Se întoarse și se îndepărtă, considerând că totul se încheiase.

Acum, cum trăgea cu ochiul printre uși, își dădu seama că el descoperise unde locuia. Stătea în fața ușilor, sfios, cu mâinile ascunse în haină. Hu Mudan simți cum se înroșește din pricina acestei surprize măgulitoare. Știa că el o putea vedea cum îl privește iscoditor prin gaură. Încet, bărbatul își scoase mâinile din haină și îi întinse o ofrandă: o găină cochin maro, durdulie, cu pete negre, frumoase și o scufie mică verde, trasă peste ochi ca să o împiedice să se agite.

Hu Mudan întredeschise ușile.

Întâi se apără. Sublinie că era responsabilă de cele două fete de când stăpânul ei își pierduse soția. În calitate de tutore, ea trebuia să se preocupe de bunele valori ale gospodăriei. Când el o contrazise, pomenindu-i de zvonuri – cum că răposata ei stăpână se sinucisese și stăpânul ei era un jucător împătimit – Hu Mudan spuse că poveștile erau false. Ea punea preț pe vechiul ideal *xingyi*: fidelitate și loialitate. Voios, bărbatul o ascultă până la capăt. Îi răspunse că asemenea cuvinte folosiseră cândva împărații pentru a-i controla pe oamenii naivi și plini de speranțe. Când îi întâlni privirea, ea simți o bătaie bruscă în piept, ca și când un străin i-ar fi rostit numele din copilărie.

De ani de zile își refuza plăcerea atingerii. Și acum, când de mâhnire și de grijă uitase de sine, aceasta venea să bată la ușa ei. Era plăcerea, la fel de tulburătoare și de incontestabilă ca parfumul verii. Le crescuse pe mama și pe mătușa mea cu luare-aminte, neuitând o clipă de ceea ce ar fi vrut Chanyi. Dar bănuia că pe draga de Chanyi, cea dispărută, care fusese prietena ei, nu ar fi deranjat-o acest bărbat.

– Du-te la pompă și spală-te, îi spuse. Apoi vino la ușa de la bucătărie.

Închise ușa și se rezemă de ea, cu găina sub braț, cu fața smeadă, inexpresivă în bătaia soarelui.

Dacă nu ar fi fost vremea, atât de înmiresmată și atât de caldă; dacă nu s-ar fi oprit să asculte muzica lui, care fermeca păsările; dacă el nu ar fi legat găina cu acea eșarfă verde, oare ar fi lăsat Hu Mudan casa nesupravegheată și ar fi abătut asupra noastră povestea care avea să ne marcheze viețile? Mă întreb dacă ar fi putut face

ceva care să ne protejeze de soarta care bătuse la ușă, așteptând acel mic moment de neatenție pentru a intra.

Hu Mudan și vânzătorul de pui pătrunseră în mica ei cameră din spatele cămării. Era bine măturat pe jos. Pe raft se aflau doar pălăria ei de paie și un borcan cu găuri în capac, în care se îngrășau pe frunze de dud viermii de mătase, animalele preferate ale lui Yinan. Cei doi se întinseră unul lângă altul. Bărbatul o studie cu ochii lui ciudați și îi atinse tandru fața. Hu Mudan își simți pielea strângându-i-se și fața începu să-i ardă, se simțea toată – vârful degetelor, nările, pupilele care percepeau lumina – copleșită de plăcere. Inspiră adânc; era foarte conștientă de mirosul bărbatului și de propriul miros, apărut ca să-l întâlnească pe al lui. Foarte aproape de fața ei, bărbatul zâmbi. Zâmbi și ea în ochii lui de culoarea umedă a pământului de pe fundul unui lac. Nu-i auzi pe musafirii stăpânului ei intrând pe poartă, nu-i auzi salutându-l cu vocile lor vioaie, care parcă așteptau ceva.

Mai târziu, în curte, Junan o strigă pe nume.

– Hu Mudan? Ridică vocea. Hu Mudan!

Dar Hu Mudan nu auzi nimic.

La șaptesprezece ani, lui Junan îi scăpau puține lucruri. Văzuse mesele neîndestulătoare și înțelesese felul în care frumoasa slujnică, Weiwei, urmărea cu nerăbdare ceea ce ea și sora sa lăsau în farfurii. Observase că portarul pleca să hoinărească. Dintre toate aceste schimbări îngrijorătoare, cea mai supărătoare era modul în care tatăl ei intra într-un fel de somn de zi, stăvilindu-și energia, așteptând începerea jocurilor, când pleca de acasă zile întregi sau stătea ascuns cu prietenii lui în camera din față.

Avea planuri mari tatăl ei: doar câteva nopți cu pietre norocoase și avea să le poată realiza. Avea să finanțeze o extindere înspre nord, folosind Canalul Mare pentru a trimite bumbac pe o piață nouă, profitabilă. Junan îl auzise din întâmplare descriindu-i vărului Baoding această extindere – omițând, bineînțeles, să spună că avea nevoie mai întâi de niște pietre norocoase. Dar ea cunoștea semnificația pietrelor. Doar era fiica lui, și înțelegea, ba chiar aproba, marile lui planuri. Ceea ce o stingherea pe Junan erau planurile lui pentru ea. Nu avea nici unul. Junan știa că, atunci când subiectul măritișului avea să devină inevitabil, el o va trimite în gospodăria prietenului și vecinului său, Chen, ca mireasă pentru tânărul Chen Da-Huan.

Junan nu avea nimic să-i reproșeze lui Chen Da-Huan. Era un băiat liniștit, idealist, cu umeri rotunzi, care, de câte ori îl vedea, se uita dincolo de ea, preocupat de viziunea lui cu privire la viitorul Chinei. Gesticula cu mâinile lui fine și vorbea despre pericolele

imperialismului, își expunea credința potrivit căreia China trebuia eliberată de asuprirea tuturor străinilor și readusă la gloria ei din trecut. Era așa de idealist pentru că familia lui era bogată, nu purta grija yuanilor, pe care îi puteai obține prin negoț cu străinii.

Poate că tânărul Chen Da-Huan avea să fie un soț decent. Și totuși, ori de câte ori vorbea cu el, nu putea să se descotorosească de senzația că această partidă ar fi întristat-o pe Chanyi. Mama ei nu menționase niciodată acest subiect, și totuși, ea știa asta. De fiecare dată când Junan lua în calcul să se mărite cu el, ceva în ea se împotrivea acestui gând.

Junan se apropie de biroul tatălui ei cu buzele strânse. Auzi zgârieturile și pocniturile făcute de bărbații care mai aduceau scaune în încăperea alăturată. Luminile erau aprinse și Junan îl văzu pe tatăl ei făcându-i semn curierului. Cum stătea ascultând și urmărind, zgomotele provocate de deplasarea mobilei deveniră atât de puternice, încât o dureau oasele, atât de puternice, încât păreau să zgâlțâie casa din temelii.

– Unde e Hu Mudan? întrebă ea.

Dar cei din bucătărie nu știau. Poate că plecase pe undeva.

Junan hotărî să rămână lângă ușă și să aștepte. Știa că nu trebuia să o caute pe Hu Mudan ca și când menajera ar fi fost o rudă de sânge, dar nimeni nu băgă de seamă. Se așeză pe taburetul unde bucătarul desfăcea uneori păstăile de fasole. Era din ce în ce mai întuneric. De undeva din casă se auzea sunetul slab al unui fluier. Apoi auzi foșnetul feței de masă albe și zăngănitul micilor jetoane de os, urmate de o scurtă perioadă de liniște și de clinchetul pietrelor, întrerupt de strigăte și de râsete.

Se făcuse aproape beznă, când Junan auzi un ciocănit. Să fie oare Hu Mudan? Coborî de pe taburet și se duse să deschidă ușa.

În fața ei stăteau doi tineri. Unul purta o tunică tocită și celălalt – o uniformă militară scurtă la mâneci. Erau prea tineri și prea săraci pentru a fi prietenii tatălui ei și totuși recunoscu în expresia celui înalt o aură familiară de nerăbdare. Parazit, se gândi ea. Remarcă nepăsarea pe chipul lui și asta îi plăcu. Era frumos. Celălalt era mai tânăr, cu buze subțiri, și colțuros, cu o atitudine urâtă și cu ochelari mici, rotunzi pe nas.

– Am venit pentru Wang Daming, spuse cel chipeș. Avea un accent de țăran. Vrei să ne lași să intrăm?

– Nu, replică ea.

– Ei, haide, zise el voios. N-o să te mâncăm.

Aruncă o privire peste umărul ei. Toți trei îi auzeau clar pe bărbații care râdeau în birou.

– Să mergem, Li Ang, spuse cel tânăr. Nu vrea să ne primească.

– Lasă-mă pe mine să mă ocup de asta, zise Li Ang.

– Eu plec, răspunse celălalt.

Li Ang se încruntă. În acel moment Junan înțelese că vizitatorii erau frați. Li Ang nu se întoarse.

– Tu du-te acasă și citește, spuse el ridicând din umeri. Dimineață ai să vezi ce ai ratat.

Fratele cel mic dispăru în amurg.

Li Ang rămase în expectativă. Junan se gândi să-i închidă ușile în nas, dar nu o făcu. Tânărul luă tăcerea ei drept încurajare.

– Ei bine? întrebă.

Junan își ridică ochii spre el, apoi îi lăsă în pământ.

Deși își mișcase doar pleoapele, deși de-abia îi aruncase o privire în amurgul ce se întețea, reținu toate detaliile. Văzu un tânăr, mai degrabă un băiat, îmbrăcat într-o uniformă ponosită de sublocotenent, dar fără chipiu, cu părul țepos și fața pătată de la statul în aer liber. Era doar un pic mai mare decât ea, avea picioare lungi și nu era prea înalt. Junan simți că era flămând. Simți totodată efectul pe care îl avea ea asupra oamenilor, acela de mărire a distanței. Sesiza deja o vagă ostilitate față de ea, o fată frumoasă, rece, indiferentă la străinii chipeși. Acest lucru nu o îngrijoră. Era atentă la ținuta ei, de parcă șira spinării i-ar fi fost trasată cu pensula, și făcea un cerc cu degetul pe tocul ușii.

El se refugie în probleme personale.

– Wang Daming e *baba* al tău?

Vocea îi era pătrunzătoare și surprinzător de puternică; cele mai mici expresii aduceau a melodie. O asemenea voce putea să ademenească până și o femeie înclinată spre răceală. Junan își ridică privirea spre el. Ochii îi erau strălucitori, distanți. Se apropie de ea, atât de mult încât o putea atinge.

Junan se uită la el printre gene.

– Tata e ocupat. Nu poți intra.

– Sunt aici ca să joc *paigao*, nu ca să îți dau ție ascultare.

Zâmbi. Ce îl determina să spună asta? De unde știuse imediat că tachinarea era singurul lucru pe care nu-l putea suporta?

Era ceva tandru în vocea lui, care o făcea să își piardă controlul. Întinse mâna și îl apucă de mânecă.

– N-am spus că poți.

Se uitară fix unul la celălalt. Brațul ei era lung, strânsoarea violentă. Dacă el s-ar fi tras îndărăt, i-ar fi rupt o bucată din singura uniformă. Desigur că trebuie să se fi alarmat, văzându-se confruntat cu o pasiune așa de violentă din partea unei fete ciudate. Precis observase și fusese avertizat. Cum de nu-și dăduse seama? Dar nu-și dăduse. Zâmbi din nou și așteptă ca lucrurile să se schimbe. Trecură câteva momente. În cele din urmă văzu ceea ce aștepta, o relaxare a sprâncenei, o cedare a gurii. Umerii i se lăsară. Zâmbetul lui își făcuse efectul. Junan nu-l pofti înăuntru, nu-l conduse, dar îi permise să treacă, să intre în camera în care se adunaseră jucătorii.

Li Ang avea o constelație de cicatrici pe spate, de la omoplatul stâng până la mijlocul șirei spinării. Era un tânăr negricios și rănile i se vindecaseră, căpătând culoarea levănticii. Când se încălzea foarte tare sau când era emoționat, i se înroșea toată pielea și cicatricile îi străluceau *palid pe spate, marmorate, asemenea cărnii arse.*

Fusese rănit în Shanghai în timpul unei confruntări cu japonezii. Curier fiind, și voluntar, observase o grenadă îndreptată spre tânărul caporal Sun Li-jen și îl împinsese pe caporal din calea acesteia. Șrapnelul îi rupsese umărul lui Li Ang; câteva bucăți se înfipseseră în apropierea șirei spinării. Dar Sun scăpase și, ca să-și arate recunoștința, caporalul îi plătise lui Li Ang cursurile de la școala militară.

Acum, când era înaintat în grad, Li Ang se simțea mândru de cicatricile sale. Deseori își întorcea umărul spre oglindă, întinzându-și gâtul ca să le vadă pe spatele negricios și neted. Tatăl său fusese un mic fermier, de fapt un țăran, dar el, fiul, fusese de acum însemnat și ales pentru o viață mai nobilă. Își cumpărase acest viitor doar cu prețul unui mic sacrificiu. Nu își făcea griji pentru trupul său. Erau într-adevăr situații când îl nedumerea. Îi aparținea oare sau exista separat de el, ca imaginile proiectate într-un cinematograf? Umărul acesta pestriț – stătuse el oare între caporal și inamic? Era într-adevăr însemnat cu cicatrici? Sau mai exista încă într-un loc necunoscut de el, neatins, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic? În mod normal alunga asemenea gânduri. Erau la fel de inutile ca

amintirea mamei și tatălui lui, care muriseră când el avea zece ani. Erau doar niște ecouri în mintea lui, forme care stăruiau la cumpăna dintre veghe și somn. Sunetul blând al vocii ei, profunzimea ochilor ei cu pleoape moi. Mâna lui pe sticla de băutură de sorg, cu unghiile roase până-n carne. Li Ang încerca să nu se mai gândească la părinți, pentru că nu mai trăiau.

Jocul de *paigao* necesita cunoașterea în profunzime a combinațiilor de pietre și o urmărire atentă a gazdei. Li Ang învățase asta de la unchiul său, care juca toate jocurile. După-amiaza, magazinul de papetărie al lui Charlie era locul de adunare pentru partidele de go și de șah. Charlie putea să scape basma curată jucând la cacealma chiar și la bridge contract în duplicat. El și prietenul lui câștigaseră odată patru sute de monede din tezaurul creștin, bătând doi preoți de la Biserica Metodistă din Hangzhou.

Erau șapte jucători, inclusiv un colonel chel, a cărui brigadă invadase Nanjing în 1911. Îl înghionti pe Li Ang.

– Ha! Avansat!

Charlie își arătă strungăreața.

– Hai să vedem dacă îți mai amintești cum te distrezi în armată, nepoate!

Li Ang se miră cum de unchiului său îi plăcea să joace *paigao* cu această gazdă. Wang Daming părea moderat: nu violent, nu zgomotos, nu mare, nu ieșea în evidență în nici un fel. În spatele ochelarilor de argint, ochii îi erau umezi și blânzi; mirosea sănătos. Li Ang nu putu să descopere jucătorul din el judecând după manierele sale sau după casa veche și bine mobilată. Dar când Wang începu să amestece pietrele, Li Ang înțelese. Pietrele țăcăneau într-un ritm palpitant, cu o precizie absolută, și totuși mișcările lui Wang contraziceau această exactitate ritmică. Erau mistice și frenetice: spatele aplecat, coatele în afară, mâinile cumva teatrale. Degetele lui se mișcau pe pietre, mângâindu-le ca pe niște mătănii. Urmărind și ascultând, Li Ang știu că Wang era un împătimit; credea că gândirea magică putea fi un mod de a ține departe vreo durere ascunsă. Încuraja pariuri mari, pe care le acoperea cu orice preț. În seara aceea, se putea întâmpla ceva neobișnuit.

Baijiu-ul scădea în sticlă; căldura creștea. Bărbații deveniră zgomotoși. Li Ang se gândi că doar Charlie și bătrânul colonel Jiang se distrau cu adevărat. Vecinul Chen venise doar ca să-l calmeze pe Wang. Bea puțin, făcea pariuri prudente, nu câștiga și nu pierdea aproape nimic. Câțiva dintre bărbați beau prea mult și făceau pariuri neglijente. Iar Wang, acel bărbat mistic, neliniștit era nemulțumit de ei. Li Ang se hotărî să-l impresioneze pe Wang. Își păstră o expresie serioasă pe chip, așa cum făcea și unchiul său.

Două sticle de *baijiu*, trei sticle. Wang amestecă pietrele. De data asta se aplecă peste ele de parcă încerca să încingă jocul prin fricțiunea pietrelor de masă. Lui Li Ang i se păru că aude pe cineva bătând la ușă. Se întoarse, dar nu era nimeni. Apoi își îndreptă atenția spre masă, la ceea ce i se dăduse. Un doisprezece și un opt roșu, cea mai mare combinație. Era timpul să acționeze. Parie tot ce avea pe acea rundă și pe următoarea, pe care o câștigă din nou cu un doi și un opt roșu. Wang zâmbi și îi împinse jetoanele sale, și lui Li Ang i se păru că mâinile îi erau mai puțin încordate.

Charlie ridică din umeri.

– Norocul începătorului, spuse.

De parcă o forță nevăzută ar fi dat ascultare vorbelor sale, câteva runde nu mai câștigă nimic. Dar Li Ang jucă precaut. Începuse să simtă norocul în clinchetul neiertător și uniform al pietrelor din mâinile sălbatice și mângâietoare ale lui Wang. Îl simțea apropiindu-se încetul cu încetul, ca un vânt care se întețea.

Pietrele stăteau aranjate în lumină: bucăți lungi, negre, incrustate cu modele din puncte roșii și albe. Piatra cu zece puncte ca un aranjament de flori albe. Piatra cu două puncte ca o față luminoasă. Împreună, în combinații, punctele puteau să exprime victorie, bogății, noroc; sau puteau să exprime înfrângerea. În jurul acestei mese strălucitoare se îngrămădeau bărbații cu ochii lor lacomi; mai era și casa; și noaptea cea neagră, grozavă; și, undeva în acea noapte, se afla umbra a tot ceea ce se întâmplase vreodată, împreună cu urmările, bune și rele. Li Ang se ținea departe de toate astea; era singurul mod de a privi lucrurile. Într-un astfel de moment îl văzuse pe bărbatul cu grenada îndreptată spre caporal.

Acum găsi din nou doisprezecele cu opt și apoi perechile complicate. Li Ang făcu pariuri mai mari. Ajunsese în punctul unde putea să joace liniștit. Se mai deschise o sticlă. Fumul se ridica spre tavan. Li Ang pierdea câte o rundă din când în când, dar cele mai mari mize continuau să vină la el. Grămada lui de jetoane crescu din ce în ce mai mult, până când trebui să mai construiască pe lângă ea. Unchiul său stătea relaxat, politicos și calm. Dar Li Ang vedea că bărbatul asculta. Li Ang rămase nemișcat. O goană tăcută. Masa părea departe. Pariurile ieșeau din gura lui, de parcă transmitea pur și simplu niște mesaje. Consumară toate jetoanele. Socotiră, apoi împărțiră jetoanele, și o luară de la capăt. După un timp își dădu seama că pietrele nu mai aruncau umbre pe fața de masă. Și lumina lămpilor slăbise; începea să se crape de ziuă. Jocul era pe sfârșite.

Dintr-odată se simți extenuat. În fața lui se afla grămada enormă de jetoane și de bucăți de hârtie, pe care fuseseră scrise diverse sume. Masa din fața gazdei era goală.

Wang Daming puse să i se aducă seiful cel greu și îl deschise. Acolo, stivuite chiar în față, erau grămezi înalte, ordonate, de diferite bancnote. Wang numără nouăsprezece teancuri de bancnote: unsprezece sute chiar de la Banca Centrală, două sute în bilete emise de Banca de Comunicații. Apoi mai erau șase sute în bilete diferite, emise de bănci britanice, franceze și japoneze.

După ce Wang termină de numărat toți banii aceștia, se opri puțin. Se aplecă din nou în seif. Scoase nepăsător afară pungi cu monede de argint și începu să le numere pe grămezi.

– Președintele nostru, spuse, și ridică un dolar Yuan Shi-k'ai, bătut cu ani în urmă la întemeierea plină de speranță a Republicii.

– Un dolar și mai bun, mai venerat, glumi Charlie, alegând o altă monedă, un Sun Yat-sen mai vechi, care fusese bătut la Revoluție.

Li Ang stătea uitându-se la bani. Trei din acele monede l-ar fi hrănit timp de o lună. Zece i-ar fi permis să trăiască, și el și fratele lui, ca niște prinți, cu cărți și cu tutun din belșug. În curând monedele aveau să fie ale lui. În timp ce Wang numără, zăngănitul întâmplător a două monede ce se loveau între ele era de o frumusețe înaltă, licărindă, aproape mistică. Din când în când se oprea și râdea. Numără în

grămezi ordonate de câte douăzeci: trei sute de monede pentru colonelul Jiang, o sută pentru bătrânul Chen.

Se apropia de fundul celei de a patra pungi. Erau doar trei sute șaizeci și doi dintre cei cinci mii opt sute de yuani pe care le datora unchiului său, și Wang nici nu începuse să îl plătească pe Li Ang.

Când termină de numărat cea de-a patra pungă, Wang se întoarse spre unchiul său.

– Pentru restul și pentru nepotul tău voi face dimineață un drum în oraș.

– În regulă.

Unchiul lui și Wang Daming își dădură mâna în stil occidental.

Bărbații se ridicară să plece. Colonelul Jiang, care băuse din greu, ieși împleticindu-se. Vecinul Chen dădu mâna cu Li Ang și își luă un politicos la revedere de la toți cei prezenți. În timp ce își lua rămas-bun de la Wang, Charlie se luptă neobișnuit de mult cu mâneca hainei.

– Nepoate, spuse. Ajută-l pe bătrânul tău unchi.

Li Ang nu avu de ales, așa că stătu în spatele lui și îl ajută să nimerească mâneca.

– Ne mai vedem, îi strigă Wang lui Chen, care era deja cu un picior afară.

– Ne mai vedem.

Ușa se trânti. Rămaseră singuri cu Wang Daming.

– Scuzele mele pentru întârzierea cu plata, zise Wang.

Stătea în fața lor obosit și tras la față, dar, cumva, în sfârșit în largul lui.

– Desigur, desigur. Ce contează niște bani între noi?

Li Ang simțea presiunea brațului unchiului său, împotrivindu-se hainei. Din gulerul cămășii unchiului ieșea un miros de transpirație și de viclenie. Spunea:

– Niște bani nu înseamnă nimic. Dar ce-ar fi să bem ceva?

O slujnică somnoroasă aduse sticla.

Wang Daming turnă pentru toți trei.

– Pentru câștigurile voastre. Ganbei!

Băutura delicioasă îi arse gâtul lui Li Ang.

– În sănătatea ta. Charlie închină în cinstea lui Wang. Tu ne-ai permis să câștigăm. Numai un bărbat puternic și-ar fi putut permite să fie așa de generos. Ești o gazdă bună. Ganbei!

Băură din nou.

– Totuși, continuă unchiul său, studiindu-și cupa, până când Wang înțelese aluzia și mai turnă un rând, patru mii de yuan: e cam mult de plătit, chiar și pentru cea mai generoasă gazdă.

Wang ridică din umeri.

– Scuzele mele! Îi voi avea mâine.

– Totuși, având în vedere că ești un om dinamic, probabil că nu ai așa de mulți bani depuși la bancă.

– De fapt, mare parte din ce mi-a mai rămas e investită.

– Deci ai fi deschis la o altă formă de plată?

Ochii lui Wang licăriră când îi întâlniră pe ai lui Charlie. Li Ang stătea nemișcat, nedumerit. Charlie continuă prevăzător.

– Nepotul meu e prea tânăr pentru o asemenea avere. În numele lui, în calitate de unchi, te voi întreba, dacă ne-ai putea face favoarea să-i acorzi în loc de bani altceva: să zicem una dintre proprietățile tale.

Wang zâmbi.

– Nu știam că familia ta e interesată de afacerile cu bumbac.

Charlie spuse:

– Eu nu. Dar, în ceea ce îl privește pe nepotul meu, ai o proprietate care îl interesează.

– Și care ar fi aia?

– Fiica ta cea mare, Junan.

Gura lui Li Ang se deschise, iar el o închise. Cei doi bărbați în vârstă se uitau unul la altul, de parcă el nici n-ar fi fost în cameră. Apoi Wang Daming dădu o palmă în aer și râse.

– Ha! Asta-i o glumă bună, fiica mea. Fiica mea.

Charlie își lăsă capul pe spate și râse și el.

– E majoră și nu e cuplată încă.

– Nu intenționez să îmi mărit fiica.

Charlie ridică din umeri.

– Ai putea nimeri mai rău, zise, arătând spre Li Ang. E tânăr, e sănătos, precum vezi, și de curând a fost avansat. Și va fi avansat

din nou. Se opri. Cu toate schimbările care urmează să vină, ar fi înțelept să ai o protecție la partid.

Li Ang se încruntă. El era membru al Armatei, nu membru de partid.

– Ai putea să consideri asta drept plată a unei datorii de familie, spuse Charlie.

Fumul țigării lui Wang păru să se oprească în aer.

– Dacă ești de acord să-ți măriți fata cu nepotul meu, vom șterge nu numai ce îi datorezi nepotului meu, ci și tot ce îmi datorezi mie. Voi considera cei patru mii de yuani din seara asta drept contribuția mea la nuntă.

Printr-o ceață de *baijiu*, oboseală și surprindere, Li Ang admiră atenția unchiului său la detalii: nu-și putea permite să plătească o nuntă și acum nu va mai fi nevoit să o facă.

Unchiul său zicea:

– ... câteva minute să te gândești la asta?

Wang își drese glasul.

– Să mă gândesc la asta.

– Nu e încă dimineață. Vom aștepta, spuse Charlie. Hai să mai bem un rând!

Se aplecă în față și umplu cupa lui Li Ang și apoi pe a lui Wang Daming.

– Pentru gândire, zise. *Ganbei!*

– *Ganbei!*

După încă un rând, Wang Daming se scuză.

Timp de câteva minute după ce ușa se închise în urma gazdei lor, Li Ang și unchiul său stătură și așteptară, fără să vorbească mult. Li Ang își scormonea mintea. Tânjea să mai simtă o dată acel suflu alunecos și lipsit de sunet al norocului. Dar era atât de extenuat, încât de-abia putea să gândească; mintea îi era goală. Își ridică privirea, căutând îndrumare, dar chipul lui Charlie era impasibil. Apoi, observându-l dintr-odată pe nepotul său, turnă degajat încă un rând.

– Pentru gândire, spuse.

– Pentru gândire.

Charlie umpluse cupa gazdei sale, și, după ce o dădu pe gât pe a lui, întinse mâna și după cealaltă. Li Ang luă sticla și o duse la gură. Unchiul său îi făcu semn cu degetul.

– Toastul!

– Toastul.

– Pentru căsătorie, zise Charlie.

– Pentru căsătorie, repetă Li Ang.

Plutea la un deget deasupra scaunului; de-abia mai simțea greutatea sticlei în mâini. Închise ochii și bău. Soarele de dimineață strălucea roșu pe pleoapele lui; urechile îi țiuiau. Doar băutura îl ancora în realitate.

– Dar, unchiule Charlie, spuse, slobozind fiecare cuvânt cu grijă, de parcă ar fi fost o barcă de hârtie pe mare. Nu știu dacă vreau o soție.

– Decizia asta nu-ți mai aparține.

Îi arătă lui Li Ang zâmbetul său cu strungăreață, de parcă se rezolvase o problemă. De când îl dorea pe Li Ang însurat? Era o întrebare complicată și surprinzătoare. Li Ang făgădui să se gândească la asta mai târziu. Apoi camera se învârti frumos de două ori. Își sprijini capul în mâini.

Încercă să-și amintească fața fetei. Își aducea aminte doar de înălțimea ei, de răceala ei plină de grație și de mâna ei violentă pe mâneca lui.

Cineva deschise ușa.

– E doar obosit, îl auzi Li Ang pe unchiul lui. Te-ai hotărât?

Mătușa Yinan avea urechile de forma scoicilor de mare, subțiri și mici, semn al unei vieți nefericite. Urechile ei erau delicate și sensibile la atingere. Copil fiind, se temea de vergeaua ivorie, subțire ca un fir de pai, care se introducea din când în când pentru a răzui ceara. Numai Junan știa să mânuiască acest instrument fără a produce durere. În timp ce Hu Mudan ținea lampa, Junan se uita cu atenție în tunelul întortocheat al urechii rozalii, translucide a lui Yinan. Mâinile lui Junan erau sigure și vederea, precisă. Ani mai târziu, Hu Mudan avea să afirme că surorile crescuseră într-o asemenea intimitate, încât Junan memorase răsucirile și întorsăturile canalului urechii lui Yinan. Povestea era oferită ca dovadă că fuseseră inseparabile.

Era dimineața nunții lui Junan. În timp ce Junan se apleca peste urechea lui Yinan, ea și Hu Mudan treceau în revistă lista finală a treburilor de rezolvat. *Qipao*-ul roșu trebuia verificat să nu fi căzut din perle. Junan avea să poarte această rochie pentru a se închina în fața strămoșilor. Apoi avea să se schimbe într-o rochie albă, modernă, pentru ceremonia de la hotel și pentru banchet. Cele două rochii și ceremonii separate reprezentau un compromis de ultimă oră de dragul tradiționalei Mma, care, deși aproape oarbă, era în stare să vadă diferența dintre roșu și alb.

– Stai liniștită, *Meimei*.

Yinan oftă.

– Ca să fii o fată elegantă, trebuie să fii curată și să ai urechi curate.

– Dar eu nu vreau să fiu o fată elegantă.

– Doar astăzi, spuse Junan.

Yinan se supuse și Junan regretă puțin că insistase asupra curățirii urechilor. Nu voia să-i producă lui Yinan o suferință inutilă. Ambele fete erau îngrozite de gândul despărțirii, care trona ca un corb rău vestitor peste planurile de nuntă. Junan o asigurase pe Yinan că nimic nu avea să se schimbe. Ea avea să rămână cu Yinan în casa Wang. Li Ang, staționat în apropiere, avea să le viziteze în zilele libere și lucrurile aveau să fie la fel ca întotdeauna. Dar ea știa mai bine. Orice schimbare putea să ducă la necaz. Ca și sora ei, punea la îndoială orice promisiune de siguranță. Știa că putea să dispară ca o piatră aruncată într-un lac.

Dădu o șuviță de păr după urechea surorii ei. Părul lui Yinan, deși nu era negru sau destul de strălucitor pentru a putea fi considerat frumos, era gros și moale la pipăit. Aplecându-se și mai mult, Junan observă ceva pe pielea capului. Despărți onduleurile fine. Acolo, la rădăcină, o bubă mare și roșie fusese zgâriată.

– *Meimei*, ce e asta?

– Nu știu. Mă mănâncă.

– Ți-ai rupt pielea.

Junan mai observă o pată. Trase cămașa în jos ca să-i examineze gâtul. Yinan avea bube pe spate și pe piept.

Junan o consultă pe Hu Mudan. Femeia se aplecă deasupra lui Yinan și dădu scurt din cap.

– Spune-mi ce este, o rugă Junan. Ce boală are?

– Are *shuidou*, răspunse Hu Mudan sec. E o boală normală de copii.

– Există vreun mod de a-i acoperi fruntea? Toată lumea va băga de seamă.

Hu Mudan clătină din cap.

– Poate veni cu noi la hotel, dar n-ar trebui să ia parte la nuntă. Acest vărsat se ia ușor. Și e periculos pentru orice femeie însărcinată sau pentru orice adult care nu a făcut boala în copilărie.

– Îmi pare rău, *Jiejie!*

Yinan își lăsă capul în jos.

– N-ar trebui lăsată să se scarpine. Poate fi răcorită cu cârpe umede. Vărsatul trebuie să-și urmeze cursul.

Junan se gândi repede.

– Spune-le să ia un scaun de la masa de banchet. Și, Yinan, nu te mai uita așa! Hai să mergem la tine în cameră!

– Pot s-o aduc pe Guagua?

Din curte se auzi cloncănitul găinii preferate a lui Hu Mudan.

Junan clătină din cap.

– Ține găina aia departe. S-ar putea să fi luat boala asta de la pasărea aia murdară.

În dormitorul lui Yinan, Junan tăie unghiile surorii ei cu forfecuța care îi aparținuse mamei lor. O puse pe Weiwei să aducă un lighean cu apă și să înmoaie cârpe pentru a le pune pe pielea lui Yinan, când se plângea de mâncărime. Hu Mudan spusese că dacă te scărpinai, puteau rămâne cicatrici sau găuri mari cât boabele de orez.

Junan puse mâna pe fruntea lui Yinan, căutând-o de febră, dar nu simți nimic; se simțea ea febrilă. Nu era bolnavă, plutea doar pe râul planurilor ei pentru ziua aceea, ziua nunții ei.

Își aduse aminte de momentul în care își aflase soarta. Cândva, dis-de-dimineață, se trezise cu tatăl ei stând pe patul unde dormea. Mirosea a alcool. Vorbea aproape pentru sine, repetând numele Li Ang. Era tânărul locotenent pe care îl lăsase să intre.

– Trebuie să ne mișcăm spre viitor, spusese tatăl ei. În lumea modernă relațiile politice ale unui om contează mai mult decât banii sau familia.

Soarele care răsărea arunca o lumină slabă în cameră; ea se uitase fix la lumina aceea și se gândise la locotenent.

Acum Yinan întrebă:

– *Jiejie*, locotenentul Li Ang e un om bun?

– Bineînțeles că da, *Meimei*. *Baba* nu m-ar mărita cu un om rău. Locotenentul trudește să facă din China o țară puternică.

Yinan tăcu un moment. Apoi urmă:

– *Jiejie*, unde crezi că s-a dus mama?

– Cum adică?

– Știu unde e cenușa ei. Dar unde crezi că s-a dus partea de mama din ea?

– Va renaște. Îți amintești psalmul de la slujba de comemorare? Partea de mama din ea a părăsit lumea asta ca să înceapă o viață nouă și trupul ei a fost dat înapoi lumii fizice.

– Tare aș fi vrut să o avem mai mult lângă noi.

– Am avut-o o anumită perioadă de timp și acum este dată înapoi lumii.

– Tare aș fi vrut să o avem mai mult lângă noi, repetă Yinan.

Se întoarse pe spate și își ațintи privirea în tavan, cu ochii strălucitori.

Junan căutase ea însăși cu înflăcărare și cu rușine spiritul lui Chanyi. În a doua noapte după moartea mamei ei se gândise că s-ar putea să o vadă. Se trezise în toiul nopții în mirosul de aer rece-geros. Oare sunetul propriei voci o trezise? Se poate să fi fost vreun vizitator? Dar nu se auzea nimic, nici un sunet. Acum își amintea psalmul budist de la slujba de comemorare:

Se bu i kong
kong bu i se

Viața nu se deosebește de neființă; neființa nu se deosebește de viață.

Junan trase storurile ca să se ferească de soarele violent, care îi bătea în ochi.

– Dacă eram băiat... spuse Yinan deodată.

– Ce tot vorbești acolo?

– Știu eu. Yinan se întoarse cu capul la perete. Dacă eram băiat, poate că nu s-ar fi sinucis.

Junan închise ochii. Soarele făcea o pată albastră cumplită pe pleoapele ei fardate.

– Mama nu s-a sinucis.

– Am auzit-o pe Gu *Taitai*, zicându-i lui Weiwei că da.

– Termină!

Vocea ei, care se întrerupse rușinată, răsună în cameră.

După câteva momente, Yinan continuă:

– Îmi pare rău, *Jiejie*. *Duibuqi*.

– Să nu mai vorbești niciodată despre asta.

Duibuqi!

Lui Yinan îi tremura glasul.

Junan își băgă brațele în mânecile jachetei. Închise din nou ochii și stătu țeapănă, rezemată de spătarul scaunului. Numele ei, Junan, însemna „ca un fiu". Numele lui Yinan însemna „va da naștere unor fii".

După câteva momente Yinan vorbi, și suspină.

– *Jiejie*, ești supărată pe mine?

Junan nu putea să spună nimic.

– Te rog, vorbește cu mine. Te rog, nu mă părăsi. Promite-mi. Acum că te vei mărita.

Junan își întoarse privirea.

– Nu, răspunse. Nu te voi părăsi niciodată, *Meimei*.

Mulțumită, Yinan închise ochii.

– Nici eu nu te voi părăsi niciodată pe tine.

Ceva mai târziu, slujnica o chemă pe Junan în camera lui Mma. După ce Junan se înclină cuviincios, bătrâna îi întinse o băutură pe care Junan nu o recunoscu: siropoasă, vineție, mirosind a smochine sau a prune. Mma se aplecă spre ea s-o vadă ridicând paharul. Peste marginea lui, Junan zări ochii încețoșați ai femeii, iscoditori și răzbunători, și bănui ce era lichidul. Știa că ar fi găsit înțelegere dacă s-ar fi atașat de bunica ei, confesându-și teama sau cerșind un sfat, dar nu era în stare să dezvăluie o asemenea slăbiciune, cum nu

era în stare să refuze provocarea implicită a lui Mma. Duse licoarea fertilității la gură și bău.

Câteva ore mai târziu, Li Ang stătea cu mireasa lui la masa din față de la banchetul lor de nuntă.

Junan ședea puțin întoarsă la el, dezvelindu-și linia lungă a gâtului, nasul ei cârn, pomeții înalți. Pălăria ei albă, sclipitoare îi punea în evidență ochii mari și sprâncenele arcuite. Mai devreme, la ceremonia tradițională, purtase o rochie roșie și un voal lung, roșu pentru a îngenunchea în fața strămoșilor. Acum era uluitoare în alb. Era deopotrivă modernă și pură la față – avea o frumusețe virginală, perfectă, asemenea imaginilor sfinților pe care și-i amintea de la singura lui vizită într-o catedrală. Toată lumea se zgâise când intrase ea în încăpere. Li Ang se mândrea cu asta; compensa oarecum faptul că aproape nici unul dintre oaspeți nu era din partea lui. Dintre cei două sute de oameni de la banchet, Li Ang cunoștea doar opt. În afară de Charlie Kong, de colonelul Jiang cel chel și de domnul Chen cel înstărit, nici unul dintre jucătorii de *paigao* nu fusese invitat. Oaspeții lui Li Ang erau doar trei: mentorul lui Sun Li-jen, unchiul și fratele lui. Li Ang bănuia că puținele neamuri Li fuseseră remarcate de toată lumea. Îl auzi pe mentorul lui explicând că mirele și fratele său rămăseseră orfani din cauza epidemiei de gripă.

– Mă tem că nu am mulți oaspeți de adăugat, se scuză Li Ang față de Wang Daming.

– Pentru mine e în regulă, răspunse Daming. Se spune că aduce ghinion să ai o nuntă prea mare.

Auzind acestea, Li Bing ridică din sprâncene. Li Ang putea să-și imagineze disprețul fratelui său pentru sărbătorirea stilată, considerată adecvată de către noile lui rude prin alianță. Banchetul se ținea la un conac-restaurant. Festivitățile aveau loc în partea modernă, luminată cu becuri electrice. Oaspeții veniseră tocmai din Nanjing: rude îndepărtate, negustori și o mulțime de funcționari reprezentând toate cele treisprezece bresle și birouri, cărora Wang le dădea anual mită. Ei nu păreau a fi ceea ce Li Bing numea gânditori progresiști. Li Bing fusese așezat lângă tânărul Chen Da-Huan, care purta un veșmânt lung, mandarin. Chen vorbea despre restaurarea trecutului cultural glorios al Chinei.

– Literatura occidentală ne-a corupt, mișcarea aceasta spre așa-zisul „limbaj progresist" a distrus demnitatea și muzicalitatea cuvântului scris...

Li Bing se foia, rulând între degetele lui lungi o țigară imaginară. Li Ang știa că fratele lui era pe atunci absorbit de o traducere „progresistă" a romanului lui H.G. Wells, *Mașina timpului*. Știa că Li Bing ar fi preferat să citească în acel moment. Dar fratele său își înfrângea nerăbdarea de dragul lui.

Li Ang arunca priviri furișe spre Junan în timp ce mânca, zâmbindu-i din când în când. Ea se comporta perfect, mereu grațioasă și rezervată, deși ziua fusese una lungă. Li Ang o admira; el unul se săturase de atâta stat. Felurile de mâncare veneau unul după celălalt. Preferatul lui era o specialitate locală, pește crocant, chiar din lac. O clipă presupuse că fusese ales pentru el, dar apoi își dădu seama că nimeni nu știa nimic despre el. Alte fructe de mare fuseseră aduse cu barca cu motor în acea dimineață: creveți enormi cu mustăți grațioase, scoici, moluște. Un fel de mâncare din pui învelit în frunze de lotus, altă specialitate a locului, fusese inclus pentru oaspeții din afara orașului. În onoarea mentorului lui Li Ang, care acum era colonel, mâncară intestine de porc preparate de un bucătar din Anhui. Mai erau și favoritele miresei, ouăle de prepeliță. Dar micile ouă fuseseră aduse prea târziu pentru ca Junan să le mai poată savura. Pe atunci părăsise deja încăperea, ca să-și schimbe rochia, să-și dea jos de pe cap podoaba complicată și să se pregătească pentru noaptea nunții. În spiritul modernismului, spunea ea, refuzase jocurile tradiționale în jurul patului nupțial. Mai târziu, Li Ang avea să meargă singur în camera lor.

Li Ang găsi mâncarea de ouă dificilă. De la avansare mâncase la câteva ocazii cu bețișoare de fildeș, nu cu cele obișnuite ale lui, de bambus, dar bețele de argint mici, subțiri, de la banchet reprezentau o nouă provocare. Mai devreme scăpase o bucată alunecoasă de moluscă pe el. Din acel moment jenant încercase să ignore iritarea pe care o simțea ori de câte ori ducea o fărâmă de mâncare la gură. Găsea bețișoarele nepractice, enervante și pretențioase. Erau mai

mici decât cele obișnuite, cu vârfuri ascuțite, ceea ce le făcea mai greu de folosit, și, decise el, efeminate. Aceasta îi aduse aminte de o poveste pe care o citise cu ani în urmă, într-o după-amiază mohorâtă, în magazinul unchiului său. Era o poveste din vremurile vechi. Noile soții ale împăratului erau testate, cerându-li-se să mănânce un fel de mâncare din ouă de prepeliță cu bețe de argint. Poate familia Wang își testa ginerele în același fel? Își băteau joc de el? Îmbujorat, fixă câteva minute cu privirea micile ouă înainte de a începe.

Scăpă oul din strânsoare la jumătatea drumului spre gură și se năpusti înainte, încercând zadarnic să îl salveze, când sări din farfurie și dispăru. Li Ang avea privirea ațintită drept în față. Când îndrăzni să se uite în jurul lui, întâlni privirea lui Wang Baoding, unchiul lui Junan din Nanjing.

Baoding era un bărbat elegant, slab, cu păr lung, pieptănat cu grijă peste cap, cu fruntea înaltă. Mâncase și băuse bine și, deși fața lui păstra o paloare ca de lut, lobii urechilor i se făcuseră roz. Acum, băgându-l pentru prima dată în seamă pe Li Ang, Baoding se lăsă pe spate și vorbi.

– Dragul meu nepot, permite-mi să-mi cer iertare pentru această întrebare pe care sunt pe cale să ți-o pun, începu el. Se lăsă pe spate în scaun. Atât de rar am într-adevăr ocazia să vorbesc sincer cu oameni care au legătură cu Armata. Deci trebuie să te întreb pe tine: La ce naiba s-o fi gândit generalul vostru, Chiang Kai-shek, când a consimțit să-și unească forțele și să colaboreze cu Partidul Comunist? El știe cine sunt acei oameni?

Sub tonul conspirațional al bărbatului, Li Ang simți gustul acid al antagonismului.

– Crezi prea multe despre mine, unchiule. Eu sunt de partea militară a lucrurilor. Încerc să stau departe de politică.

Charlie Kong clătină din cap.

– El nu e un gânditor, spuse vesel.

– Într-adevăr.

Li Ang văzu buzele fratelui său contractându-se într-un zâmbet. Baoding nu păru să observe.

– Să-ți pun o întrebare, reluă Baoding, întorcându-se spre Li Ang. Ai întâlnit vreodată un comunist?

– Poftim?

– E o întrebare simplă. Ai vorbit vreodată cu un comunist?

– Ei, haide, se băgă bătrânul Chen. Nu e momentul pentru o discuție politică. Toți știm că țara trebuie să fie unită împotriva opresiunii japonezilor.

Chen servise la nuntă drept martorul oficial din rândul familiei. Era clar că-și savurase mâncarea; se descurcase cu fiecare fel cu un apetit splendid, păstrându-și nepătat sacoul de la costumul britanic de import. Acum ridică un ou mic în aer pentru a-și sublinia punctul de vedere.

Baoding se aplecă înainte. Fața lui lungă, palidă era marmorată cu o umbră de roz de la vin.

– Ei bine, de fapt am vorbit cu un comunist. L-am întâlnit demult.

– Adevărat? făcu Charlie. Era rus?

– Nu. Un Han. Numele lui era Wu Shao și mi-a furat mâncarea de prânz, când eram în clasa a patra.

Ochii lui alungiți, vicleni trecură de la unul la altul. Își duse cupa la gură.

– Bunicul său fusese fierar și tatăl lui căra gheață. Era un băiat fără familie decentă, fără educație, fără avere și fără bani. Era necioplit și ignorant, cu un accent puternic. Nu avea nimic de mâncare în ziua aceea și era flămând.

Fără măcar să se uite în jos, Baoding se întinse spre farfurie cu bețișoarele și, cu dexteritate, aruncă un ou de prepeliță în gură. Apoi își cercetă ascultătorii. Li Ang își întoarse și el privirea.

– A abandonat școala după clasa a șasea și s-a dus să lucreze într-o fabrică. Ani de zile n-am știut ce s-a mai întâmplat cu el. Acum am citit în ziar că e membru de Partid. Nu doar un membru oarecare, ci un conducător local, un organizator. Scoase un sunet hârâit, ceva ce se voia un râset.

– Deci, băiete, poate că, pentru a-ți crește agerimea profesională, ar trebui să știi cine sunt comuniștii și ce vor ei. E simplu. Comuniștii sunt oameni flămânzi. Sunt oameni săraci, care vor

banii noștri. Sunt oameni fără ocupație și fără avere, care îi detestă pe aceia dintre noi care au aceste lucruri. Atâta sunt și nici o doctrină sau o revendicare pe care o fac nu va schimba vreodată asta. Spui că n-ai cunoscut niciodată un comunist? Ai fost la Shanghai. Ai văzut cerșetorii de pe străzi. Tot mai mulți fermieri săraci și țărani care mișună în orașul unde nu e nimic pentru ei. Ăia sunt comuniștii. Da, ăia sunt comuniștii. Îi găsești peste tot prin hotelul ăsta. Au curățat camera asta. Au cărat apa noastră, au strâns ouăle astea, au plantat și au recoltat legumele astea. Cerșesc de la noi. Fură de la noi. Și ne urăsc. De ce ne urăsc? Nu e ceva personal. Nu e complicat. Ei sunt flămânzi, iar noi avem ce nu au ei. Ne urmăresc. Ne așteaptă. Așteaptă la ușă. Noaptea, în timp ce dormim, ei nu dorm; complotează să ne răstoarne.

Se aplecă atât de aproape, încât Li Ang simțea mirosul sulfuros al oului pe care îl mâncase.

– Tinere. Știi ce mă face așa de curios despre aranjamentele Armatei voastre cu Partidul Comunist? Faptul că nu păreți să știți că, de îndată ce se va diminua amenințarea japoneză, comuniștii nu vor ezita să se întoarcă împotriva voastră și să vă înjunghie în spate.

În jurul lor conversațiile încetaseră; jumătate din încăpere se întorsese să asculte. Bătrânul Chen își îndreptă cravata de mătase. Li Ang stătea fără să vorbească, zâmbind ușor, încercând să atenueze acest fluviu de cuvinte. Detesta felul în care Baoding insinua că totul avea ceva de-a face cu el. Aruncă o privire spre fratele lui, sperând să găsească sprijin de la el. Li Bing asculta cu atenție, dar pe fața lui nu se citea nimic.

Mai târziu, Li Ang traversă curtea spre camera nupțială. Aerul nopții îi răcorea obrajii, și el păși ușor, fără să îi pese unde punea picioarele. Dineul bogat și discuția vicleană, provocatoare îl deranjaseră și îl zăpăciseră. În plus, voia să vadă, să-și revendice și să-și atingă mireasa. Toți o fixaseră cu privirea când trecuse pe lângă ei cu părul răsucit și sclipitor și cu trupul zvelt, îmbrăcat în alb, luminat de perle. Dar, când se îndepărtă de sala de banchet, când sunetele păliră, își încetini pașii. Când stătuseră unul lângă altul, în timpul scurtei ceremonii, mireasa – mireasa lui – păruse atât

de elegantă, atât de rezervată, ca femeia frumoasă dintr-un palanchin, pe care o zărise odată, copil fiind. Și pe fața ei, evidențiată de cosițe și de mătase și de flori, nu văzuse nici un lucru la care ar putea ajunge – nici un fel de fericire sau de voioșie – ci mai degrabă o expresie de intimitate impenetrabilă.

Astăzi, el și această femeie își luaseră un angajament, făcuseră o promisiune de un anume fel. Cum era ea? Avea să fie ca alte femei pe care le cunoscuse? Gândurile îi rătăciră spre o cameră dosnică din Nanjing, un stor de bambus fâlfâind într-o noapte ploioasă, unde el și câțiva prieteni o vizitaseră pe rând pe o femeie cu membre rotunjoare, cu buzele de culoarea semințelor de rodie, care se umeziseră cu drojdia dintr-o cupă de vin. După ceva vreme mai fusese o altă femeie, care nu mai era tânără, al cărei spate alb, frumos și suplu ascundea o burtă brăzdată de vergeturi – dungi care, dintr-un motiv sau altul, îl impresionaseră.

Se dusese adesea la *chaweis* cu prietenii lui, dar nu-și alesese o anumită femeie, în ai cărei ochi să caute aprobare și merite. Se dăduse în mod selectiv, fără să se irosească, fără să cadă vreodată pradă puterii celuilalt sex. Se implicase într-o anumită măsură, dar nu fusese niciodată fermecat. Presupunea că noua lui soție era la fel de practică. Nu avea să devină ridicolă din dragoste; era calmă și reținută, inteligentă și mândră. Și îl acceptase pe el; trebuia să simtă ceva predilecție pentru el.

Li Ang scuipă pe jos. Predilecția nu conta; el era soțul ei. Și ce dacă era orfanul unui tată care era doar un pas mai sus de un țăran? Poate că fusese un nimeni, dar era totodată o filă nescrisă, care promitea să ajungă mult deasupra acestor oameni.

Apartamentul nupțial era în curtea veche, construită în jurul unei grădini, cu o punte și cu un pârâu iute și cu pietre prețioase aranjate după tablourile cu peisaje ale înaltului Soong. Erau două uși pe stânga, și mergând de-a lungul verandei nu reușea să-și amintească, dacă trebuia să intre pe prima ușă sau pe a doua. Se opri automat la prima. O lumină slabă se vedea pe dedesubt. De unde era să știe dacă venise la locul potrivit? Cu o privire rapidă examină fereastra cu perdea și observă că perdeaua nu acoperea și colțul. Poate că verii mai mici ai lui Junan, din Nanjing, fideli

tradiției, pregătiseră acea gaură de spionat, pentru farsele de mai târziu. Deși în trecut participase la asemenea jocuri, se încruntă. Ca și Junan, nu aprecia ideea că ar trebui să fie prezenți la propria nuntă. Observă propria-i seriozitate și fu puțin surprins. De ce era așa de implicat? De ce era așa de entuziasmat în acest moment? Pentru că, în ciuda noii legi care interzicea căsătoriile multiple, nu era ca și cum căsătoria avea să-l limiteze la compania acestei unice femei. Existau *chaweis;* și noile legi nu defineau concubinele drept neveste. Într-adevăr, ele erau considerate adecvate printre militari sau orice alți bărbați ale căror îndeletniciri implicau călătorii. Era surprins de palmele lui umede, de respirația rapidă, în timp ce trăgea cu ochiul pe fereastră ca să-și zărească mireasa.

Văzu un perete simplu și un pat neîmpodobit. Camera nupțială, asta știa, trebuia să fie decorată cu draperii de nuntă roșii cu auriu, brodate cu dragoni și cu păsări fenix. Alesese fereastra greșită. Dar își dădu seama că nu avea chef să se miște. Imaginea de mai devreme a ochilor migdalați și negri ai lui Junan, a părului ei sclipitor și a rochiei orbitoare, mâncarea grea, banchetul cu draperii roșii cu auriu cu certurile ascunse, amenințătoare, făcură ca mintea să i se odihnească, ușurată, în acest spațiu tihnit.

Perdelele de la pat erau trase. Cineva pusese lampa aproape de pat, poate pentru a citi, și lăsase perdelele patului trase, pentru a avea lumină. Era o fată îmbrăcată într-o pijama de bumbac deschisă, lipsită de formă, cu părul ondulat, desfăcut. Stătea cu fața în jos pe pat, cu capul în mâini. Pe noptieră erau o sticluță de medicamente și o linguriță. Tinerețea ei fragedă se vedea în forma mâinilor ei zvelte, ivorii, în contrast cu părul ei închis. Era nefericită, groaznic de nefericită. Își dădea seama de asta din felul în care își ținea capul, din tremuratul sporadic. Plângea fără zgomot.

Li Ang își întoarse privirea. Din când în când, mai mult când era copil, simțise ceva ce ajunsese să considere mai târziu un fel de amintire a simțurilor. Înconjurat de prieteni, sau râzând de vreo glumă, își amintea brusc albastrul strălucitor și fin al rochiei mamei lui, șireturile netede de bumbac sub degetele lui, când se prindea de ea. Aceasta se întâmpla foarte rar, aproape niciodată de când devenise bărbat. Acum, cum stătea așa în fața ferestrei, își aminti

un miros vag, dulce, parfumul obrazului mamei lui, și zona dintre gât și claviculă, unde cu mulți ani în urmă își îngropase fața.

– Taci, taci, șoptise ea. Nu-i așa de rău. Nimic nu poate fi chiar așa de rău, nu-i așa?

Buzele lui formau cuvintele.

Rămase câteva minute în tăcere în fața camerei liniștite, fără să o mai vadă. Apoi vântul se schimbă, aducând o rafală de muzică de afară. Li Ang își aduse aminte de motivul pentru care îi părăsise pe ceilalți. Se reculese și merse înainte. Ajunse la camera nupțială și bătu la ușă.

Ocupația

Hangzhou 1931–1937

Mai târziu, în același an, într-o seară mirosind a frunze, după Festivalul Recoltei, Hu Mudan intră în camera care fusese a lui Chanyi. Mobila nu fusese rearanjată de la moartea ei. În săptămânile de după înmormântare, Weiwei și Gu *Taitai* dăduseră cu banul ca să hotărască cine să curețe în acel loc bântuit. Dar curând își pierduseră interesul; Hu Mudan preluase conducerea. Acum aerul mirosea plăcut a ulei de lemn. Își croi drum prin întuneric, întinzând mâna spre marginea micului birou. Într-un colț al sertarului de jos ascunsese un săculeț de satin. Din cauza burții umflate îi era greu să se aplece, dar găsi săculețul și îl strânse în pumn. Coborând scările, fu nevoită să se oprească să-și tragă sufletul.

Nu spusese nimănui că era însărcinată, nici chiar atunci când burta dezvăluise tuturor adevărul, și nu se confesase nimănui despre speranțele ei, anume că acest copil avea să fie băiat și că avea să fie deosebit. În lipsa lui Chanyi, nu exista nimeni căruia să îi spună. Plătise un vânzător ambulant să-i ascută foarfeca de bucătărie. Ca să sterilizeze lamele luă o sticlă de băutură tare de sorg din dulapul din biroul lui Wang. Găsi chiar și o oliță și-și aminti de felul în care femeile în travaliu aveau probleme cu intestinele. Cârpe curate așteptau într-un coș de salcie. Totul era gata. Închise ușa la camera ei și vârî săculețul de satin sub saltea.

Ore în șir stătu, când întinsă, când în picioare, când ghemuită, străduindu-se să nu țipe, deși trupul îi era rupt în bucăți de o pereche

de mâini puternice, indiferente. Între crizele de durere ridica jaluzeaua de bambus și urmărea luna bombată, un zmeu galben lămâie zburând pe deasupra grădinii. Durerea reveni, șterse luna. Camera căpătă miros de mare, aburind acru cu fiecare respirație. Credea că nu avea să moară, pentru că vise recente îi arătaseră că va trăi să-și vadă copilul viu. Dar, chiar dacă murea, nu ar fi fost sfârșitul lumii. Ar fi putut afla ce se întâmplase cu Chanyi. Poate chiar să o vadă pe Chanyi. Poate era adevărat ceea ce credeau metodiștii, că exista un loc pașnic în care se adunau prietenii în viața de apoi.

Orele treceau; zorii aruncară camera într-o lumină orbitoare, gri, de toamnă. Cineva bătu la ușă.

– Intră! strigă Hu Mudan nerăbdătoare, crezând că ar putea fi Chanyi.

Dar ușa se deschise la ordinele unei moașe.

Deși aproape că nu mai vedea deloc, bătrânei Mma nu-i scăpaseră schimbările din vocea lui Hu Mudan, care cu luni în urmă căpătase acea tonalitate înaltă a sarcinii. Se consultase cu Junan și îi ordonase să aducă ajutoare. Deci, în cele din urmă, Hu Mudan nu trebui să-și ducă singură sarcina la capăt. Copilul se născu în timpul prânzului, pe care Gu *Taitai* îl prepară așa de prost, încât portarul își rupse molarul într-o piatră din orez. Strigăte puternice de prunc răsunară prin curte. Era băiat, așa cum ghicise Hu Mudan, cu pielea închisă la culoare și cu craniul rotund precum cei din nord, cu părul țepos și cu ochii de culoarea pământului de pe fundul unui lac. Hu Mudan le explică politicos celorlalți că părul prezicea o lipsă de inteligență, iar capul enorm – o mare încăpățânare. Moașa curăță copilul și îl înfășă strâns, păstrându-i cordonul ombilical, deoarece Hu Mudan auzise odată în Sichuan o poveste despre importanța uscării cordonului pentru a face o amuletă care să-l protejeze pe copil de necaz. Mai târziu Mma îi spuse lui Junan că Hu Mudan fusese nepotrivit de precaută, de parcă fiul ei ar fi fost ceva mai mult decât fiul nelegitim al unei slujnice.

Pentru Junan, sarcina și nașterea prezentară o problemă în conducerea gospodăriei. Hu Mudan îi dăduse băiatului numele ei

de familie, Hu. Unde era tatăl? Junan și Mma trecură în revistă lista bărbaților care lucrau prin sau în jurul casei și deciseră că Hu Mudan nu putea să-l fi vrut pe nici unul dintre ei. Între ea și portar exista o dușmănie veche. Bătrânul Gu era într-adevăr așa de bătrân, încât gingiile i se transformaseră în burete și trebuia să mănânce terci de orez. Gongdi, curierul, era destul de tânăr, dar atât de înapoiat, încât n-ar fi putut pricepe cum să se urce pe o femeie, nici chiar cu instrucțiuni clare. Trebuia să fi fost cineva din afara casei. Poate bărbatul care ascuțea cuțite? Un ricșar? Era posibil ca misterul să nu se deslușească până când copilul nu creștea destul, pentru a-și dezvălui tatăl prin chip sau prin comportament. Poate că nu avea să se știe niciodată. Între timp, acest bebeluș, acest Hu Ran, trăia în casă de parcă ar fi fost adus acolo de către o zână. Junan credea că ar fi trebuit să i se spună lui Hu Mudan să plece de îndată. Dar Mma refuză. Nu voia ca nimeni altcineva, nici măcar nepoata ei, să o ajute să folosească toaleta. Nu se lăsă convinsă de Junan sau de tatăl ei. Și Junan avea destulă minte cât să nu se aștepte la susținere din partea lu Yinan.

Yinan reprezenta o altă problemă. De la nuntă încoace devenise încă și mai șoarece de bibliotecă; mâna ei dreaptă era adesea pătată cu cerneală. Petrecea ore întregi citind ziare și manifesta o fascinație pentru zveltul star de cinema Ruan Lingyu. O convinse pe Junan să vadă *Femeie nouă*. Junan suferi timp de două ore în cinematograful urât mirositor, zgomotos, ținându-și batista la nas, în timp ce Yinan stătea fermecată de povestea melodramatică a unei scriitoare frumoase și talentate, constrânse să se prostitueze pentru a salva un copil bolnav. În timpul scenelor finale, când femeia muribundă se ridica de pe patul ei de spital, Junan auzi un sunet înfundat de pe locul de lângă ea. Yinan izbucnise în lacrimi. Junan îi mai găsi o batistă – sora ei nu-și amintea niciodată de ele – și stătu îngrozită până la sfârșitul filmului.

Într-o după-amiază, Junan intră în camera lui Yinan și sesiză un miros neobișnuit de zahăr și de fructe.

– *Meimei*, ce miros e ăsta?

Ochii lui Yinan se făcură mari de uimire. Aruncă o privire spre pernele de pe patul ei. Junan se duse la pat și azvârli pernele la o parte.

Descoperi o cutie netedă, plată, decorată cu flori roșii și cu ornamente aurii. Dădu la o parte capacul și găsi un mozaic de bomboane strălucitoare, cuibărite în hârtie cu caneluri, unele de forma unor funde în dungi, unele niște discuri plate cu o floare colorată la mijloc. Își mută privirea de la cutia țipătoare la chipul speriat al lui Yinan – ochi rotunzi, buze țuguiate, încă sugând vinovată la miezul dulce din gură.

– De unde ai cutia asta de bomboane, *Meimei?*

Yinan clătină din cap.

– *Meimei?*

Tonul îi era acum amenințător.

– Am promis că nu voi spune.

– Știi că oricum am să aflu.

Totuși Yinan rezistă. După jumătate de oră de cicăliri și de amenințări fără rezultate, Junan fu nevoită să renunțe. Părăsi dormitorul nemulțumită, ținând cutia de bomboane, fără să știe mai multe despre pretendentul surorii ei decât ar fi putut ghici.

Faptul că Yinan avea un admirator o îngrijora pe Junan. Cadoul extravagant era supărător, dar încă mai supărător era refuzul lui Yinan de a dezvălui identitatea băiatului. Cui îi datora ea o asemenea loialitate în afara familiei ei? Cum îl întâlnise, când ieșea așa de rar din casă?

Junan fu obligată să o consulte pe Hu Mudan. O găsi în curte, lucrând cu niște bumbac albastru. Hu Mudan își făcea singură pantofii de stofă și era foarte minuțioasă în privința tălpilor. Lângă ea, într-un lighean emailat, stătea Hu Ran, urmărind tot ce se întâmpla. Însăși prezența lui punea o întrebare la care nu avea răspuns. Ignorându-l, trecu direct la subiect și o întrebă pe Hu Mudan dacă știa ceva de vreun admirator.

Hu Mudan răspunse blând că nu avea idee cine putea fi bărbatul. Nu aflase de nici un admirator, dar, cu câteva zile în urmă, când Deng Xiansheng intrase pe poartă, văzuse ceva colorat – roșu și auriu – băgat între cărțile și hârtiile lui.

Junan nu putu să-și ascundă uimirea. Deng Xiansheng era meditatorul lui Yinan pentru caligrafie și scris. Avea în jur de patruzeci de ani, pungi sub ochi, un început de chelie și o frunte înaltă, rotundă. Venea în casă de trei ori pe săptămână, purtând haine respectabile, dar ponosite; orele lui erau severe și foarte serioase. Dacă s-ar fi născut cu trei decenii mai devreme, ar fi fost tipul de om care ar fi studiat mai mult de jumătate din viață pentru a trece examenul *jinshi*. Acum, când viața consacrată studiului își pierduse puterea și semnificația, nu își găsea împlinirea decât în ceea ce putea găsi în puritatea unei linii sau într-o răsucire inteligentă și puternică a pensulei.

– Trebuie că glumești, spuse Junan.

Yinan nu era nici măcar o caligrafă bună. Scrisul ei era artistic, dar lipsit de ambiție. Era o treabă tipică de femeie.

– Majoritatea oamenilor se atașează de cineva. De ce nu și Deng Xiansheng?

– E prea absurd – oare nu are rușine? E aproape de trei ori mai în vârstă decât ea.

Hu Mudan zise:

– Mai în vârstă nu e întotdeauna rău. Într-o bună zi va avea nevoie de un bărbat care să aibă grijă de ea.

– Știu. Dar ea e atât de înapoiată, încât mă mir. Și cine ar accepta-o și cine ar ști de ce e ea în stare și cum să se descurce cu ea?

– E altfel decât lasă să se vadă. În ce privește o eventuală căsătorie, tatăl tău ar putea avea idei.

Junan se încruntă la Hu Mudan, dar femeia stătea trăgând ața prin talpa pantofului, blândă și neimplicată. Din lighean, Hu Ran se uita și nu scotea nici un sunet.

– Relațiile tatălui meu nu mai sunt ceea ce erau odată. Se gândi un moment. Dar această cutie de bomboane e o insultă. E insultător pentru noi că Deng Xiansheng s-a putut gândi că vom tolera atașamentul lui, chiar dacă ea e înapoiată pentru vârsta ei și nu e frumoasă.

Junan urmărea cum degetarul lui Hu Mudan împungea acul mare, negru prin straturile de stofă.

– Și o bună parte din vină o poartă chiar ea. Cum poate cineva să-și fi imaginat că ne pasă de ce are ea de gând, când ea nu vrea să poarte nici una din hainele pe care m-am trudit să le fac pentru ea? Și nu vrea să aibă grijă de lucrurile ei. Sunt toate ponosite și șifonate. Arată ca o salată pusă la murat.

– Nu-i place să poarte haine apretate, spuse Hu Mudan.

– E din ce în ce mai ciudată.

– Nu, replică Hu Mudan liniștită, e aceeași.

– Nu vrea să-și poarte hainele noi până când nu au stat în sertar șase luni. Nu vrea să învețe să conducă o gospodărie sau să brodeze sau să se poarte frumos. Tot ce face e să citească și să scrie și să-i vorbească puiului ăluia preferat de găină.

Asta nu era tocmai adevărat, dar destul de adevărat. Yinan strecura puiul în casă și, câteodată, când trecea pe lângă camera surorii ei, Junan o auzea destăinuindu-se lui Guagua sau întrebându-l dacă voia să bea apă. Junan simți un val de iritare față de Yinan, al cărei comportament o amuzase în trecut. N-o mai putea apăra pe sora ei, dacă ea era destul de mare încât să aibă admiratori.

Se grăbi spre camera lui Yinan.

– Mai devreme sau mai târziu, spuse, ai să te măriți. Între timp nu poți să umbli așa, acceptând diferite cadouri de la bărbați vicleni și care au sărăcit.

Yinan nu răspunse.

– Am să vorbesc cu *baba* despre căsătoria ta. Ai aproape șaisprezece ani.

În timp ce aștepta ca Yinan să vorbească, Junan observă încă o dată că Yinan nu învățase importanța de a-și ascunde sentimentele față de cei pe care îi iubea. Acum părea atât curioasă, cât și înspăimântată.

– Nu vreau să mă mărit, zise Yinan.

Deși era considerat cuviincios ca fetele să simuleze împotrivirea, Junan își dădea seamă că Yinan nu se prefăcea. Nu avea destulă minte să se prefacă. Junan se încruntă, ca să-și ascundă propria confuzie. Cum se uita la capul plecat al surorii ei și la cosițele strălucitoare, simți că încerca să întrețină o conversație cu un străin.

– Trebuie să înveți să fii femeie, spuse.

– Ce face o femeie?

Junan reflectă asupra acestei întrebări.

– E răbdătoare, explică. E isteață și, mai presus de toate, e atentă, *xiaoxin*. Îmi place să mă gândesc la ce înseamnă ideogramele: inimă mică.

Yinan stătea nemișcată.

– Asta înseamnă că trebuie să fii foarte precaută. Nu trebuie să legi prietenii nepotrivite cu bărbații.

– Dar cum voi găsi pe cineva?

– Adică vrei o partidă din dragoste?

Yinan nu răspunse.

– Te-ai uitat la prea multe filme.

Junan părăsi camera.

Mergând înapoi pe scări în sus, dădu misterul lui Deng Xiansheng la o parte. *Xiaoxin*. Trebuia să aibă o inimă mică. Junan citise în ziar despre tinere chinezoaice care citeau Marx, alăturându-se mișcării ilegaliste comuniste și practicând iubirea liberă. Altele erau inculte, străduindu-se să ridice un trai mohorât și demodat de la pământ. Aflată în mijlocul acestei vâltori de schimbări, Junan își plănuia propriul drum. Pornise în căsătorie cu o agendă personală: nu se aștepta să-și iubească soțul, nici să se bazeze vreodată pe el pentru fericire sau pentru bani.

Văzută din această perspectivă, căsătoria ei era promițătoare. Faptul că Li Ang nu avea familie aducea avantaje. Întrucât Li Ang era orfan, ea putea să locuiască împreună cu familia ei. Față de alte soții, ea nu trebuia să se ploconească în fața unei soacre pretențioase. Putea să-și creeze propriul mariaj, mai modern, scăpând de tratamentul răutăcios și de izolarea teribilă pe care le presupuneau statutul de noră nouă într-o casă mare. Slujba lui Li Ang era periculoasă, dar amenințarea războiului civil scăzuse acum, când comuniștii și naționaliștii ajunseseră la un armistițiu. Cu siguranță avea să poată să îl convingă să-și ia o slujbă mai sigură, ca ofițer de stat-major.

Își spunea că Li Ang îi era inferior. Era destul de deștept, dar nerafinat. Oh, îi vedea chipul frumos, înălțimea și forța, abilitatea de a încânta oamenii; știa că el avea să devină cineva. Dar acum era soldat și familia lui nu mai reprezenta nimic. Aveau doar magazinul ruinat al unchiului. Junan bănuia că Li Ang știa că îi este inferior și de aceea avea să fie mai deschis la îndrumările ei. Se agăța de acest avantaj: că măritișul cu Li Ang o pusese în siguranță, că familia lui era de un nivel așa de jos, încât i-ar fi imposibil să se îndrăgostească cu adevărat de el. Aceasta ar salva-o de la soarta care o biruise pe mama ei. Nu, avea să fie atentă. Știa ce primejdios era să te atașezi excesiv, cât de înșelător putea fi dacă avea cumva să își dorească devotament de la bărbatul cu care se mărita.

Ideea de a o lăsa pe Yinan să-și caute singură pe cineva nu intra în discuție. Yinan nu avea experiență cu bărbații; era neobișnuit de timidă. În plus, Junan nu avea încredere în judecata ei. Ar putea fi înclinată să se mărite cu un bărbat pentru că i se făcuse milă de el, sau dintr-un alt motiv prostesc. Junan nu voia s-o vadă pe Yinan condamnată la sărăcie, ca urmare a unei înclinații sentimentale.

În calitate de femeie măritată, era îndreptățită să discute subiectul cu tatăl ei. A doua zi, după cină, merse în camera lui. Când îi explică situația, văzu o expresie de oboseală inconfundabilă trecându-i peste față și începu să se întrebe dacă nu cumva îi cerea prea mult.

– Fratele lui mai mare îmi datorează bani, spuse el despre Deng Xiansheng. De asta o meditează pe Yinan fără bani.

– Dacă e logodită, nu va mai avea nevoie de meditator.

Tatăl ei dădu din cap.

– Ce e cu familia Chen? întrebă ea.

– Băiatul ăla e mai rău decât ea. Lasă-mă să mă gândesc la asta.

Dar în zilele următoare nu spuse nimic despre Yinan, și Junan începu să se întrebe dacă nu cumva trebuia să se ocupe singură de asta.

Fu surprinsă când, câteva săptămâni mai târziu, el îi înmână o scrisoare pe care o primise din Nanjing.

Anul 21 al Republicii
13 decembrie
Vere și frate,

Salutările mele întârziate, în acest anotimp în care dă înghețul.

Îți scriu ca răspuns la scrisoarea ta referitoare la fiica ta cea mică, Yinan. De atunci am făcut investigații, dar nimic promițător nu s-a ivit până astăzi. Lo Dun din Ningpo s-a hotărât recent să se însoare și mi-am permis să o menționez pe Yinan.

După cum știi, Lo Dun e dintr-o familie bună și de-a lungul anilor și-a făcut un venit decent și stabil. Locuiește cu mama sa și m-am gândit că poate o femeie în vârstă ar reprezenta un fel de figură maternă pentru fiica ta. Mai mult, Lo Dun e un bărbat statornic, bine așezat. Intențiile lui sunt cât se poate de respectabile. Te rog, scrie-mi și anunță-mă ce ai vrea să faci.

Al tău frate-văr,
Baoding

Tatăl său îi spuse lui Junan că Lo Dun era un bărbat decent, așa că se dusese în oraș și îi telegrafiase vărului său să meargă înainte. Dar vărul îi telegrafiase la rândul lui, spunându-i că partida nu era întru totul sigură. Mama lui Lo Dun voia o întâlnire față-n față. În cele din urmă se învoiră ca Lo Dun și mama lui vârstnică să vină în casa lor la ceai săptămâna următoare. Avea să fie treaba lui Junan să o instruiască pe Yinan.

La masa de seară, Junan se uită cu atenție la sora ei. Yinan mânca niște costițe de porc, ținând cu două degete subțiri fiecare capăt al osului; gâtul ei lung se înclina cu grație când se apleca înainte. Nu fusese niciodată frumoasă, dar gâtul subțire, ce dispărea în gulerul mototolit, te ducea cu gândul la un fel de inocență, care trecea dincolo de simpla tinerețe. Cicatricea de la *shuidou*, o pată pe frunte putea fi mascată cu pudră când ea și Lo Dun aveau să se întâlnească oficial.

În după-amiaza în care Lo Dun și mama sa erau programați în vizită, Junan o puse pe Yinan să se îmbrace cu noul ei *qipao* roz cu o oră înainte. Petrecu acea oră instruind-o pe sora ei.

– Nu-l lăsa să observe ce simți. Te va plăcea mai mult dacă nu va ști. Nu trage de guler; să nu te joci cu hainele.

– Gulerul ăsta e atât de rigid!

– Nu sunt sigură ce fel de familie sunt – sunt negustori, dar probabil nu șoareci de bibliotecă, așa ca tine, așa că nu prea cred să aibă prea multe idei moderne. Înclină-te puțin, fii respectuoasă. Încearcă să pari de modă veche. Și, dacă zâmbești, nu-ți arăta dinții. E vulgar.

Lo Dun ajunse împreună cu mama lui chiar la fix.

Era un bărbat zvelt, cu vreo cincisprezece ani mai în vârstă decât Yinan, cu o față lungă, serioasă, și cu niște fire cărunte în colțul din stânga al frunții sale înalte. Lo *Taitai* părea o babă fioroasă, dar Junan fu încântată să vadă că îi era greu să umble. În curând avea să moară. Yinan nu avea să sufere prea mult din pricina ei.

Când fu prezentată, Yinan se înclină atent și își ținti privirea în podea. Privind-o, Junan simți tot felul de lucruri. Ar fi vrut ca Yinan să nu fie așa de nenorocită și de timidă, dar se gândi că timiditatea surorii ei ar putea să o încânte pe bătrână. Lo *Taitai* se uscase într-atâta, încât i se vedeau tendoanele pe gât, dar se purta ca o persoană obișnuită să i se dea ascultare.

Lo *Taitai* o cercetă pe Yinan din cap până-n picioare, lăsându-și ochii să poposească pe față, pe îmbrăcăminte, pe picioare și pe mâini. Junan aștepta, încrezătoare, pentru că se îngrijise personal de fiecare detaliu al aspectului surorii ei. Pusese un pic de pudră peste cicatricea de la *shuidou* și acum aceasta era aproape invizibilă.

Lo *Taitai* își drese glasul și vorbi.

– S-a născut în Anul Oii, anunță, fără să se adreseze cuiva anume.

– Șarpelui, o corectă Yinan.

Buzele se strânseră.

Junan îi aruncă lui Yinan o privire de avertizare, dar sora ei studia textura podelei de lemn. Le oferi oaspeților ceai și fu ușurată când Yinan se scuză pentru a-l aduce.

Lo Dun se despărți de ei în termeni curtenitori. Tatăl ei era optimist. Dar la o săptămână după vizită, Baoding le scrise încă și mai curtenitor, că Lo Dun nu mai era interesat. Nu avea nimic împotriva familiei, dar bătrâna lui mamă se opunea partidei. Nu voia ca fiul ei să se însoare cu o femeie născută în Anul Șarpelui; credea că o femeie Șarpe ar fi prea vicleană pentru el. Nu ar fi fost niciodată de acord cu întâlnirea, dacă ar fi știut că Yinan era Șarpe.

Când citi scrisoarea, Junan își dădu seama că Yinan o nemulțumise pe Lo *Taitai* pentru că vorbise.

Îi spuse tatălui ei să uite de acest eșec și să continue căutarea, dar el simțea că își pierduseră reputația. Toți prietenii lui aflaseră de această încercare.

Trimise după Yinan.

– Lo *Taitai* a hotărât că și-ar dori o mireasă născută în Anul Oii.

– Da, *baba*.

Yinan părea vizibil ușurată.

Privind-o, Junan fu mulțumită în sinea ei că măritișul nu funcționase. Poate că trebuia luat în considerație cineva mai pe placul lui Yinan, o persoană mai puțin intimidantă. Dar Lo Dun fusese un bărbat robust, cu relații bune, din multe puncte de vedere o partidă potrivită, atât pentru familie, cât și pentru Yinan.

Junan se simți obligată să vorbească.

– Trebuie să fii mai flexibilă, *Meimei*, îi spuse lui Yinan. Amintește-ți de trestia maleabilă, care se îndoaie în vânt.

– Da.

Câteva secunde cele două surori rămaseră uitându-se una la alta. Yinan simți deodată că îi era teamă. Imaginea palidă, nemișcată a chipului surorii ei se unduia și se încețoșa în fața ochilor ei și o mâhnire insuportabilă părea să plutească deasupra lor. Se grăbi să iasă din cameră.

Câteva săptămâni mai târziu, tatăl ei îi arătă lui Junan o altă scrisoare.

Anul 22 al Republicii
17 martie
Vere și frate,

L-ai cunoscut odată pe Mao Gao, în afacerea cu mătase din Nanjing. Au trecut mulți ani de când prima lui soție a murit de meningită. De curând s-a hotărât să se recăsătorească și mi-am permis să o menționez pe Yinan.

Îți voi împărtăși părerea mea, anume că eu nu consider că e un lucru rău ca fiica ta să se mărite cu un bărbat de aproape șaizeci de ani, precum Mao Gao. Un bărbat mai în vârstă prețuiește o fată și conferă o influență stabilizatoare.

În plus, mă gândesc și la situația ta. Nu mi-e necunoscut faptul că recent au fost niște dezechilibre pe piața de bumbac. Cred că Mao Gao e protejat și poate oferi nu numai împrumuturi pentru afacerile pe care le plănuiești în nord, ci și o relație esențială cu industria, într-o vreme în care sigur vei avea nevoie de ea. Te rog, răspunde imediat, deoarece se cam grăbesc.

Cele mai bune urări de noroc și de prosperitate pentru Anul Cocoșului care vine.

Al tău frate-văr,
Baoding

– E prea bătrân, îi zise Junan tatălui ei.

– Tu ești doar o copilă. Tu nu înțelegi lucrurile astea.

Îi explică: Mao Gao era un negustor de mare calibru și cu greu putea să refuze o relație cu acest bărbat. Îi telegrafiase deja vărului său și îi dăduse instrucțiuni cum să acționeze.

Junan știa că nu trebuia să dezaprobe deschis părerea lui. Se duse în camera lui Mma și menționă partida. Cu siguranță că Mma avea să anuleze planul.

Dar Mma ridică doar din umeri. Era așa de bătrână, că atunci când ridica din umeri, umerii ei firavi păreau să se despartă de trup.

– Toți bărbații sunt câini, bombăni ea. Un câine mai bătrân va profita de șansa de a avea ceva proaspăt.

Acest răspuns, nefiind un dezacord, echivala cu o aprobare. Dacă Mma aproba, Junan nu putea să se opună în mod elegant. Își plecă fruntea și se duse să discute cu Hu Mudan. Bănuia că Yinan o convinsese cumva pe spălătoreasă să nu-i apreteze sau să-i calce hainele. Această problemă trebuia să fie remediată dacă Yinan urma să se mărite.

Luptă împotriva unui alt acces de mâhnire atât de violent, încât i se tăie răsuflarea. Se putea oare ca tatăl și bunica ei să știe mai bine? Cu siguranță că acest mariaj ar fi în multe privințe mai bun decât al ei. Mao Gao avea să îi ofere o viață îmbelșugată și, dacă dădea naștere unui fiu, Yinan avea să fie prețuită. Oare Yinan avea să devină fragedul sacrificiu pentru a salva finanțele familiei? Încercă să-și scoată gândul acesta din cap.

Tatăl ei îi scrisese vărului, care îi răspunse că Mao Gao înclina în favoarea unei căsătorii, dar voia să vadă o fotografie. Acest lucru avu drept rezultat o înlănțuire problematică de întâmplări. *Qipao*-ul roz al lui Yinan dispăruse în mod misterios. Junan le interogă pe sora ei, pe spălătoreasă și pe menajeră. Nici una dintre ele nu îl văzuse. Spumega în fața noii probleme: Mao Gao era un om mai în vârstă, care și-ar fi dorit să-și vadă viitoarea mireasă purtând veșminte tradiționale. Yinan, care umbla prin casă într-o bluză mototolită și în pantaloni, avea doar această rochie bună. Junan o puse pe Yinan să probeze un *qipao* de-al ei, dar nu i se potrivea cum se cuvenea.

După o discuție cu Hu Mudan, Junan decise că Yinan putea să se pozeze în rochia pe care plănuise să o poarte la nunta lui Junan. Era o rochie occidentală, dar feminină și scumpă. Junan se îngriji de cicatricea de la *shuidou* de pe fruntea lui Yinan și în cele din urmă pielea ei fu netedă, deși Junan știa dinainte ce avea să dezvăluie fotografia: o fată obișnuită, ciudată, într-o rochie modernă, cu trăsăturile urâțite de nefericire și de stinghereală.

Fotograful îi ceru lui Yinan să țină în mână un trandafir de hârtie cu coadă lungă. La jumătatea ședinței Yinan începu să

tremure. Când fotograful termină, o trase de mânecă pe Junan și împreună merseră în camera lui Yinan, unde zvârli rochia de pe ea și-și trase pe ea aceleași lucruri pe care le purtase cu două ore în urmă. Junan își întoarse privirea de la trupul slab, copilăros al lui Yinan, în timp ce acesta ieșea din mătasea galbenă, lucioasă, pentru a dispărea apoi din nou sub pantalonii, maieul, bluza și vesta cele urâte.

– Trebuie să încetezi să mai porți zdrențele astea, spuse. Cum ai să-l faci pe soțul tău să te dorească?

Yinan îngăimă ceva, ce Junan nu auzi.

– Ce e?

Yinan își lăsă ochii în pământ. O clipă Junan crezu că se terminase conversația, dar apoi Yinan insistă.

– Cum e aia?

– Nu înțeleg.

– Să fii dorită în felul acela.

Apucând-o cu două degete de bărbie, îi ridică fața și se încruntă, oprindu-se ca să câștige timp.

– De ce naiba vrei să știi așa ceva?

Yinan clătină din cap.

Junan simți că prinsese o pasăre în mâini. Genele lungi ale lui Yinan se loveau de obrajii ei.

– E în regulă. E bine. Ai să vezi când ți se va întâmpla, presupun.

– Poate că nu.

Junan zâmbi binevoitoare.

– Asta nu e adevărat. Se gândea la întrebarea lui Yinan. E bine, zise. Se opri din nou. Îl face să îți aparțină.

– Atunci tu îi aparții lui Li Ang?

Yinan părea înspăimântată.

– Nu, răspunse Junan. Nu fi ridicolă.

Dar se întreba dacă sora ghicise oare secretul ei. În scrin, sub un teanc de haine, ascunsese cutia luxoasă de bomboane, confiscată de la Yinan. Le păstra pentru vizita de Anul Nou a lui Li Ang. Își aminti că Yinan nu avea cum să știe.

Primele câteva dăți în care ea și Li Ang făcuseră dragoste simțise puțină teamă când el își lepădase precauția inițială și începuse să pătrundă în ea, uitând cine era de fapt. Mâinile și picioarele ei zvelte erau doar o cantitate neînsemnată pe lângă forța lui. Se lansa în ea ca o barcă pe valuri, în timp ce în mintea ei ea stătea și urmărea de pe țărm. Dar, după o vreme, începuse să se simtă satisfăcută de felul în care se arunca în ea, gâfâind, de parcă ea era răspunsul la o necesitate disperată. Această nevoie fizică îi dăduse o senzație de putere.

Aștepta cu nerăbdare vizita lui de Anul Nou. Nu voia să recunoască de față cu Yinan, dar voia să vină la ea. Ultima dată când fuseseră împreună începuse să savureze greutatea corpului său pe al ei, pielea caldă, netedă deasupra mușchilor și oaselor lui, mișcarea corpului lui când respira. Atunci, când făcuse dragoste cu ea, Junan începuse să aibă senzația că pătrunde adânc în interiorul ei. După aceea, stătuse trează și se gândise la această senzație. Nu putea fi dragoste. Dar era altceva decât orice cunoscuse până atunci. Și știa că acest impuls avea să fie imposibil de explorat mai departe fără implicarea lui Li Ang: că trebuia să ceară ceva de la el, oricât de în șoaptă. Se împotrivi la gândul acestei cereri, al acestei posibile îndatoriri. Își asumă dorința cu dinții încleștați. Nu-și putea imagina cum s-ar putea termina, sau cum ar putea fi, dacă s-ar pleca în fața acestei înfometări, dacă ar ceda.

În gospodărie începură pregătirile pentru Anul Cocoșului. Era pentru prima dată când Junan era responsabilă de Anul Nou, și fu jenată să afle ce puțini bani aveau pentru cheltuit. Compensă fondurile reduse, alegând cele mai strălucitoare azalee, de un roșu țipător, și cele mai mari lampioane. Stivui cele câteva duzini de mandarine în așa fel încât grămada să pară mai mare decât era de fapt. O făcu pe Gu *Taitai* să economisească bani, cumpărând porcul de la piață și prăjindu-l ea singură. Puiul tradițional avea să fie

preparat de Gu *Taitai*. Hu Mudan spuse că avea o sursă de pui, promițându-i lui Yinan că Guagua avea să fie cruțat.

Cu o săptămână înainte de sărbătoare puse trei duzini de ouă la înmuiat în frunze de ceai, sare și anason. Cumpără hârtie roșie și o puse pe Yinan la lucru cu pensula ei de caligrafie. Mai târziu, când trecu pe la ușa lui Yinan, o zări pe sora ei stând pe podea și împăturind o pasăre de hârtie, înconjurată de steguleț terminate pe care le întinsese la uscat.

În Ajunul Anului Nou, tatăl lor le chemă pe surori în camera lui Mma.

– Mao Gao a aprobat fotografia, spuse.

Din pat, Mma bombăni:

– Un câine mai bătrân va profita de ocazie.

Junan se găsi în imposibilitatea de a vorbi. Deschise gura și o închise. În ciuda pregătirilor, vestea o luase prin surprindere. În cele din urmă, se gândi la o întrebare.

– Când va fi nunta?

– După Festivalul Recoltei.

Junan își dădu seama cât de curând avea să plece Yinan. Se întoarse spre tatăl și spre bunica ei. Mma privea drept înainte cu ochii ei încețoșați, aproape nevăzători. Tatăl ei își întoarse privirea. Ea se răsuci spre Yinan. Yinan își mișca înainte și înapoi capul, înainte și înapoi, violent și fără zgomot, de parcă ar fi înghițit ceva și nu putea să respire. Apoi fugi din cameră.

Undeva în casă pruncul Hu Ran plângea.

Junan se scuză și plecă după sora ei. Se străduia să-și adune gândurile. Era o zi caldă și aerul era plin de mirosul pământului care se dezgheață. Se simțea beată, plutind, și, dincolo de această senzație ciudată era un fond de mâhnire neajutorată.

Ușa de la camera lui Yinan era închisă. Ciocăni, dar nu primi nici un răspuns.

– *Meimei,* spuse. *Meimei,* eu sunt.

Se aplecă spre ușă.

– *Meimei,* repetă. Sunt eu, *Jiejie.*

Împinse ușa și o deschise.

Yinan stătea la biroul ei, cu capul plecat pe un teanc de semne roșii pentru Anul Nou. Umerii îi tremurau.

– *Meimei,* lasă-mă să te ajut să muți semnele astea. Doar nu vrei să le uzi pe toate.

Încă tremurând, Yinan dădu din cap.

– Da... *Jiejie*...

– *Meimei,* nu plânge. Mai ai încă aproape nouă luni de stat acasă. Nouă luni sunt mult timp.

– Nu... mă pune... să plec.

Camera se încețoșă cu o viteză ametitoare. Junan se străduia să se adune.

– Și mie o să-mi fie dor de tine, *Meimei,* dar Nanjing nu e foarte departe. E necesar să te măriți, trebuie să te măriți...

– Dar *Jiejie*...

Se auzi un ciocănit la ușă.

Junan își ridică privirea. Ciocănitul acela părea cumva familiar, categoric și puternic. Ambele fete își îndreptară spatele, întorcându-se spre ușă, care, în momentul următor, se deschise, dezvăluind un bărbat înalt, suplu, frumos, purtând o uniformă kaki. Rămase acolo, dându-se puțin înapoi, pentru a evalua situația. Junan tresări. Era soțul ei. Nu-l mai văzuse de la vizita lui din toamnă. Acum părea un străin, și totuși cumva alarmant de cunoscut și de bine-venit. Își simți vârfurile degetelor pulsând și obrajii începură să-i ardă. Simți o dorință violentă de a fugi la el și de a-l îmbrățișa ușurată.

În schimb, dădu din cap și îl întrebă dacă mâncase.

În seara aceea, când erau singuri, Li Ang își puse mâinile pe umerii lui Junan. În întuneric ea nu-i putea vedea trupul, nici nu se întinse spre el, dar îl recunoscu după formă și greutate: bustul lui lung, umerii puternici și netezi, precum aceia ai bărbatului care trăgea căruța cu gheață. Junan își întoarse capul. Deși pielea lui era foarte caldă, se înfioră dintr-odată – nu știa dacă de teamă sau de

dorință, sau poate în așteptarea acestei căi spre uitare. Simțea mirosul cinei lor în respirația lui: pui și ghimbir, ouă sulfuroase, pește și ulei de susan. Sub toate astea era mirosul lui, familiar acum, și când îl detectă, simți o destindere involuntară în șira spinării. De parcă ar fi perceput cumva asta, Li Ang începu să o sărute cu ardoare pe gură. Junan se trase înapoi.

El se opri.

– Ce e?

Vocea lui o înspăimântă; era așa de joasă și de blândă.

Nu putu să îi răspundă.

Li Ang îi puse mâna pe ceafă și o mângâie; cu tandrețe, cum ai mângâia un copil nenorocit.

– Ce e?

– Oprește-te... stai... nu...

Nu putea să vorbească. Dacă nu înceta să o atingă, avea să izbucnească în plâns.

Nu se gândise niciodată cum ar fi viața ei fără Yinan: fără licărirea ochilor ei, fără fața ei îngustă, închisă, fără gravitatea nemișcată a trupului ei, când stătea să citească sau să deseneze, fără vocea ei clară, punând mereu întrebări imposibile sau copilăroase, fără mirosul și sunetul respirației ei, fără bătaia încrezătoare a inimii ei.

– Ce e?

– E Yinan. Tremura. Yinan...

– Ce e cu Yinan?

Mâna lui continua să se miște pe gâtul ei, cu blândețe și cu răbdare. Atingerea se răspândi prin ea și cu greu putu să se abțină să nu tremure.

– Logodna ei. Se va mărita... și apoi va pleca...

Se opri. Rușinată, își întoarse privirea și se strădui să ascundă asta de el. Dar acum el o consola, mângâindu-i părul. Nu trebuia să cedeze. El îi atingea părul. Îi mângâia gâtul și spatele. Acum stăteau așa de aproape, încât nimic nu ar fi putut trece printre ei; ea simțea căldura de sub pielea lui, îi simțea coastele umflându-se, apoi contractându-se la fiecare respirație. În jurul patului, tavanul și

pereții se întrezăreau întunecat. *Xiaoxin*, se gândi ea. *Xiaoxin*. Mai jos, genunchii și mâinile lui îi desfăcură picioarele. Ea nu-i vedea capul tuns milităreste. Căută o expresie pe fața lui, dar nu-i văzu decât albul ochilor. Simți resortul principal al trupului ei relaxându-se. Se strădui să nu mai suspine; trase adânc aer în piept; se întoarse din nou la sora ei, la capul surorii ei, mișcându-se neajutorat înainte și înapoi. Întrebând cum era să fii dorit.

Se lipi de el, căutându-i greutatea, vrând să fie îngropată.

Mai târziu dormea, cu capul greu, cu gura deschisă, inspirând lung și adânc. O buclă de păr stătea udă pe dinții ei. Li Ang era întins lângă ea, uitându-se la fumul care se ridica din țigara lui. Câteodată nu știa de unde să o ia: o femeie atât de reținută, atât de nedornică să piardă controlul. La auzul strigătului ei involuntar de plăcere, atât de natural, atât de neașteptat, un canal se deschisese în el. Era din nou băiat, un curier repede de picior, plin de energie, luptându-se să elibereze calea pentru caporalul Sun. Stătea întins și își amintea totul: strălucirea grenadei, conștientizarea rapidă a ceea ce trebuia să facă, momentul posibilității, al sorții fiind la îndemână. Propria certitudine, când îl împinsese pe Sun în afara pericolului. Fulgerarea de lumină gri, orbitoare, când explodase grenada. Apoi senzația de imponderabilitate, de spate gol. Caporalul, strigând după medic. Apoi cuvintele caporalului: „Aia a fost pentru mine, băiete. Rămâi în viață și te voi ajuta mereu după asta."

Acum cicatricile de pe umăr îl mâncau, dar nu se mișca de frică să nu o trezească. Se gândi la privirea fratelui său, afectuoasă, disprețuitoare, în ziua în care venise pentru prima dată acasă în uniforma lui de locotenent. Se întrebă cum se descurca Li Bing la universitatea din Beijing. Se gândi la vocea aspră a lui Junan „și apoi va pleca..." I se părea că Li Bing nu fusese niciodată mai departe.

– Soție, spuse. Apoi: Junan!

Nu veni nici un răspuns. Așteptă un moment, simțindu-se vrăjit. În cele din urmă își stinse țigara.

Între timp trupul moale și adormit al mamei mele ascundea un secret: în acest moment de slăbiciune fusesem concepută. Când își lăsase jos scutul, uterul ei se deschisese și sămânța tatălui meu năvălise în ea. Am fost purtată până la termen și născută la începutul primăverii lui 1933, Anul Cocoșului, la numai câteva zile după ce străbunica Mma – cruțându-se de dezamăgirea nașterii a încă unei fete – își dădu ultima suflare și-și lăsă sufletul să se desprindă de trup într-o înnegurare ca de aripi de lilieci. Pluti sus, deasupra casei, înainte de a dispărea în lumea cealaltă.

Pentru că m-am născut așa de aproape de momentul morții lui Mma, mama se temea că sufletul întunecat și încăpățânat al străbunicii mele s-ar putea lega de mine, urmărindu-mă pe veci. Așa că îmi dădu un nume de nerecunoscut pentru Mma, o ideogramă nefolosită încă nici în familia Li, nici în familia Wang. Mă numi Hong: un cuvânt însemnând culoarea roșie, culoarea vieții. Un cuvânt care să mă separe de Mma și de tot ceea ce o privea. Un cuvânt simplu, care să-mi dea propria putere – atât de obișnuit, atât de simplu, încât aș fi putut fi o țărăncuță. Planul mamei mele reuși. Nu am suferit de coșmaruri, nici nu am auzit ecouri ale vocii ursuze a lui Mma. În plus, nu semănam cu străbunica. Dintre calitățile cele mai dificile ale lui Mma – cum ar fi meschinăria, constipația și furia solitară –, am moștenit doar insomnia ei.

Chiar și în acei ani liniștiți aveam probleme cu adormitul. În fiecare seară urcam în camera mea și începeam un lung ritual, elaborat de mama, pentru a mă trimite la visele mele. Întâi venea ora de povești cu draga mea *ayi*, Yinan, care îmi citea traduceri ale basmelor lui Grimm, în timp ce raze portocalii luminau paginile manuscrisului ei. Prin singura fereastră a camerei, care dădea spre curte, vedeam culorile cerului, închizându-se și pălind pe perete, aruncând în grădină umbre de violet și de indigo. Nu aveam încă patru ani, eram prea mică pentru a înțelege poveștile ei, totuși o rugam să-mi citească. Îmi plăcea să stau cu Yinan. Adoram felul în

care mă includea în tot, ținând manuscrisul ca să îl pot vedea, deși nu cunoșteam nici unul dintre caractere. Citea încet, permițându-mi să plutesc pe vocea ei calmă și să ascult sunetul cuvintelor.

> Era odată o văduvă săracă ce trăia într-o colibă. În grădina ei erau două tufe de trandafiri, una albă și una roșie. Cele două fiice ale ei erau ca tufele de trandafiri, așa că una fu numită Albă-ca-Zăpada și cealaltă Roșie-ca-Trandafirul. Erau fete foarte bune, fericite, harnice și vesele, deși Albă-ca-Zăpada era mai blândă și mai liniștită decât Roșie-ca-Trandafirul. Lui Roșie-ca-Trandafirul îi plăcea să se joace afară, culegând flori sălbatice și prinzând fluturi; dar Albă-ca-Zăpada îi ținea de urât mamei ei înăuntru și o ajuta în gospodărie.

Aici se opri și puse gânditoare mâna pe pagină.

– Continuă, *Ayi*, am implorat-o.

– Albă-ca-Zăpada și Roșie-ca-Trandafirul se iubeau atât de mult, încât se țineau de mână ori de câte ori ieșeau din casă. Albă-ca-Zăpada spunea: „Nu ne vom despărți niciodată", și Roșie-ca-Trandafirul îi răspundea: „Nu atâta timp cât vom trăi". Apoi mama lor zicea: „Fiecare trebuie să împartă cu cealaltă tot ce are".

Era ceva deosebit la Yinan. Îmi cunoștea temerile cele mai prostești și cele mai egoiste vise diurne și le iubea pe toate. În aceste seri mă simțeam mai aproape de ea decât de oricine pe lume. Când termina de citit, era aproape întuneric. Stăteam împreună în siguranță, în cercul nostru de lumină galbenă de lampă. Am auzit pașii mamei pe scări, înainte de a intra în cameră, înaltă și sobră.

– Xiao Hong. Se încruntă. Micuță Hong, încă mai ești trează?

Yinan zâmbi.

– I-aș putea citi și sutrele și ea tot ar rămâne trează.

În acele zile, eu și Yinan încercam mereu să o facem pe mama să râdă. Învățasem să o amuz, descriindu-i observațiile mele despre servitori și despre prietenul meu de joc, Pu Li, al cărui tată, locotenentul Pu Sijian, era prietenul cel mai bun al tatălui meu. Pu Li era un băiat plăcut, cu o minte monotonă, și noi toți îl găseam hazliu. Yinan mă îmboldea.

– Ce a făcut Pu Li astăzi? mă întrebă. A trebuit să-și lege iar o ață în jurul degetului, ca să-și amintească cu ce mână să țină bețișoarele de mâncat?

După ce am zâmbit la asta, mama remarcă:

– Îl iei mereu în derâdere pe Pu Li. De ce nu îl tachinezi pe Hu Ran?

– Nu vreau să-l tachinez pe Hu Ran.

Ea susținea că i se părea nostim faptul că Ran mă numea „tânără doamnă", când în fiecare zi ne jucam și ne luptam împreună ca frate și soră. Dar simțeam că ea se aștepta la o asemenea formalitate. Îmi spusese odată că Hu Ran avea tenul unui țăran.

Acum se uita pieziș la mătușa mea.

– Poate că e îndrăgostită de el?

– Nu râde de mine! am strigat.

Apoi mama râse cu adevărat. Își aruncă pe spate capul și râse din adâncul sufletului. În ciuda supărării, aveam parte de plăcerea pe care o așteptasem, vederea gâtului ei alb și a minunaților ei dinți drepți – plăcerea de a ști că era cea mai frumoasă femeie din lume. Și Yinan credea la fel. Vedeam asta în ochii ei. După aceea am stat nemișcate, ascultând în noapte.

– Nu fi supărată, Xiao Hong, spuse mama. Nu când mergi la culcare. E rău pentru digestie.

Mă băgară în pat și îmi cântară.

> În lungul străzii late-am mers
> de mânecă te-am luat –
> nu mă urî,
> nu-ndepărta în veci prieteni vechi.
>
> În lungul străzii late-am mers
> de mână eu te-am luat –
> nu mă urî,
> nu-ndepărta în veci o dragoste.

Apoi mătușa mă pupă, și mama mă pupă, și mă lăsară singură. Dar nu dormeam. Începusem deja să stau trează ore în șir. Zgomote sporadice veneau de jos: cloncănitul slab al puiului Guagua, mama

vorbind și mătușa punând o înregistrare de muzică de pian. Nu știam ce punea Yinan, dar, mulți ani mai târziu, într-un magazin universal, pe alt continent, aveam să aud melodia și să recunosc acele note, să-mi amintesc ecoul lor, într-o seară de vară, derulându-se de pe o placă scârțâietoare, devenind tristețe. Aveam să-mi amintesc vocile slabe ale servitorilor care bârfeau afară și, dacă ascultam foarte atentă, zgomotul pe care îl făceau scuipând semințe sărate de pepene verde printre dinți. Aveam să-mi amintesc acele seri, când eram copil, într-o familie și o lume care păreau absolut sigure.

Ca toți copiii, m-am născut în mijlocul unei povești pe care nu o cunoșteam și am fost crescută să fiu neștiutoare și liniștită în mijlocul ei. Dar frânturi din această poveste îmi ajungeau la urechi. Într-o seară, după ce toți se duseseră la culcare, mi s-a părut că aud pași sub geamul meu. M-am ridicat în capul oaselor și am aruncat o privire afară. Preț de un minut nu am văzut nimic. Curtea era întunecată și liniștită. Apoi am surprins fluturarea albă a cămășii ei de noapte, pe când urca scările, în acea parte a casei unde totul rămăsese neschimbat de mai bine de zece ani, în camera care aparținuse bunicii mele, Chanyi.

A doua zi dimineață o priveam pe mama cum repara o ruptură la mâneca jachetei tatei. Îl punea să aducă acasă la sfârșit de săptămână fiecare obiect de îmbrăcăminte pe care îl strica sau îl rupea pentru ca ea să îl poată coase personal și să i-l trimită înapoi săptămâna următoare. Era ca și cum teancul de lucruri reparate, așteptându-l pe el, garanta întoarcerea lui în siguranță. Mama nu permitea nimănui altcuiva să-i repare lucrurile și acum lucra cu o grijă meticuloasă, băgând și scoțând acul din manșeta jachetei cu atâta precizie, încât cusăturile se amestecau imperceptibil cu țesătura. Păstra papiote speciale de mătase și bumbac de nuanța exactă de maro de cosaș a uniformei lui.

– Am văzut-o pe *Ayi* afară, umblând în cămașă de noapte, am spus. *Ayi* s-a dus sus, în camera încuiată.

Acul mamei se opri aproape imperceptibil.

– Nu-i nimic, Hong.

– Dar chiar am văzut-o, am insistat. Părea tristă.

Mama clătină din cap, nerăbdătoare.

– Xiao Hong, spuse, iată calea pentru a trăi o viață fericită: Nu te mândri cu cât de multe poți să vezi.

Când se aplecă să înnoade ața, am zărit pe fața ei o tresărire de neliniște.

Conform spuselor lui Hu Mudan, bunicul fusese acela care ceruse amânarea ceremoniei de logodnă a lui Yinan. Dorea să aibă o perioadă adecvată de doliu după Mma. Propuse amânarea imediat după ce m-am născut eu, în timpul unei vizite a logodnicului Mao Gao. Mao era un bărbat solid, de înălțime medie, ai cărui obraji îmbujorați și ochi mici, fioroși, îl făceau să pară mai tânăr de cincizeci și șapte de ani. Afișa o energie crudă, la fel de rudimentară ca o duhoare, care ieșea în evidență în tot ceea ce făcea. Un platou mare de găluște de crabi dispăru din câteva înghițituri. În timp ce mai aștepta de mâncare, nu stătea liniștit, ci examina camera cu ochi sfredelitori; își lăsă privirea să cadă pe Yinan cu același brusc interes. Hu Mudan simți o curiozitate personală legată de cât de ciudat era, de faptul că, deși avea o asemenea energie, nu se recăsătorise încă. Află motivul când trase cu urechea. Mao Gao îi spuse bunicului că de la moartea soției lui își extinsese afacerea, dedicându-și toate orele de veghe finanțării, planificării și construirii de noi fabrici. Dorea ca familia lui să domine industria. Acum tot ce mai avea de făcut era să procreeze fii.

Mao Gao fu de acord cu amânarea. De fapt, spuse el, când Yinan ieși din cameră să mai aducă ceai, era cel mai bine să aștepte până după anul următor. Între timp plănuia să călătorească în nord și să mai deschidă două fabrici.

– *Gongxi, gongxi,* felicitări, zise bunicul. Ești singurul om pe care îl știu care are curajul să se extindă în apropierea japonezilor.

Mao Gao ridică din umeri.

– Nu e nici o provocare, răspunse. Dintre cele patru uzine producătoare ale mele, mă gândesc să închid două și să-mi transfer afacerea în fabrici mai moderne din Shanghai. Se îndreptă în scaun, de parcă ar fi vorbit unui public mai larg. Acele două fabrici care folosesc mașinării japoneze produc stofă mai fină decât cele două

fabrici chinezești ale mele, și în jumătate din timp. Superioritatea lucrului străin este incontestabilă.

În pauza care urmă Hu Mudan se întrebă cum va răspunde bunicul la asta. Ea știa să recunoască vocea unui colaborationist când o auzea. Mao Gao continuă:

– Ar trebui să fie, cum spun unii, un „Cerc asiatic de co-prosperitate". O alianță cu japonezii ar fi de departe preferabilă uneia cu englezii sau cu francezii. Britanicii înecă piața internațională cu chestii ieftine din coloniile lor. Trebuie să ne unim împotriva albilor. Japonezii cel puțin sunt asiatici ca și noi. Sunt mult mai preferabili.

Bunicul se uita la mâinile lui.

Între timp, cât Mao Gao vorbea, gustările pe care Gu *Taitai* le preparase continuau să dispară printre cuvinte: încă un rând de găluște de crab suculente, evocând aburul cu miros de mare; o mâncare din clești; o farfurie de prăjituri dulci de orez. Yinan se grăbea cu tăvi de mâncare și ceai, cu limba lipită de dinți, străduindu-se să echilibreze platourile și ceștile. Mai târziu, după ce Mao Gao plecase și Yinan izbucnise în plâns, mama îi spuse:

– Ce mâncău e omul ăsta! Două platouri încărcate cu *diaxin* de carne de crab s-au întors goale. După ce voi doi vă căsătoriți, ar trebui să fii atentă să nu-l lași să mănânce așa de mult din mâncărurile cu atâta energie fierbinte.

Era rău din partea ei să pretindă că Yinan trebuia să aștepte cu nerăbdare această căsătorie? Hu Mudan nu știa să spună. Pe de altă parte, nu era corect să încurajeze nefericirea lui Yinan. Era treaba mamei mele să o învețe pe Yinan disciplina căsătoriei. Acum, mama se considera deja expertă în tehnicile de a păstra și de a ține în frâu un soț.

Susținea că nu îl iubea pe tata, dar oricine își dădea seama că nu era adevărat. Până și spălătoreasa observă micile cusături pe care le făcea la mânecile rupte ale jachetei, nasturii bine aplicați. Spălătoreasa era pedepsită aspru pentru cea mai mică pată sau defect pe uniforma lui și Gu *Taitai* învățase să cumpere automat la sfârșit de săptămână cele necesare pentru mâncărurile favorite ale tatei. În bucătărie, Weiwei făcea remarci înțepătoare despre toanele mamei, care veneau și plecau odată cu vizitele lui.

Hu Mudan nu zicea nimic. Ea, care o cunoștea pe mama din copilărie, înțelegea mult mai multe lucruri. Vedea sub trăsăturile reci, ivorii, aceeași posesivitate care dusese la pieirea lui Chanyi. Era evidentă în tot ce făcea mama. Reparatul fin, meticulos și mâncărurile speciale, călătoria în sudul orașului pentru a târgui frunze prețioase din prima recoltă a ceaiului lui favorit, zgomotele sălbatice de la făcut dragoste care se auzeau noaptea din camera lor – toate astea o trădau. Mama susținea că aceste sarcini erau efectuate din datorie. Dar datoria implica o mărginire repetitivă, un gol, menținerea cerințelor cotidiene ale rolului ei. În realitate, cred, îndatoririle mamei erau efectuate ca niște acte de magie. Își cheltuia energia făcând farmece, țesând fire invizibile de consolare și de obișnuință, destinate să-l facă pe tata să se grăbească acasă la ea.

Ca urmare a amânării, Yinan rămase singură până la o vârstă mult mai avansată decât cea la care se măritau majoritatea femeilor. În primele mele amintiri, mătușa avea deja douăzeci de ani și aștepta o uniune cu un bărbat pe care nu îl plăcea. Nu era de mirare că devenise deja puțin ciudată. Acum știa că traducerile din basme pe care le făcea erau inutile; frații Grimm fuseseră traduși în limba chineză. Dar ea petrecea ore întregi cu aceste povești și cu caligrafia ei. Chiar și copil fiind, vedeam nerăbdarea cu care evada în această altă lume, cufundându-se ore în șir în paginile ei și revenind cu ochii goi, cu neliniștea și cu tristețea curățate în profunzime.

Yinan voia un alt meditator, care să-i umple lungile luni de așteptare. Bunicul sublinie că nu-și putea permite alt meditator; Deng Xiansheng lucrase pe gratis. Dar mama, în felul ei caracteristic, găsi o soluție practică, ce mulțumi pe toată lumea. Îl întrebă pe Charlie Kong dacă putea să ceară serviciile fratelui tatălui meu, care fusese expulzat de la universitatea din Beijing și trăia, ca și înainte, deasupra magazinului de papetărie al unchiului său. Mama sublinie că era loc în casă și că Li Bing putea să folosească timpul rămas continuându-și studiile.

Mama împărți câteva responsabilități. Lui i se va cere să-i dea lui Yinan lecții de caligrafie, de istorie și de engleză. O va ajuta la

traduceri și va face și niște contabilitate pentru bunicul. Restul timpului va fi al lui personal. Fusese dat afară de la universitate, după ce protestase împotriva cursurilor obligatorii instituite de Ministerul Educației sub presiunea guvernului. Dar aici putea să-și continue studiile; se putea chiar înscrie la Universitatea din Hangzhou. În felul acesta, mama găsi un meditator pentru Yinan și îi asigură tatei încă un pripon.

L-ar fi angajat pe Li Bing, indiferent de purtarea lui. Dar când ajunse îl plăcu instantaneu. Era un bărbat slab, neîndemânatic. Gâtul lui subțire, cu mărul lui Adam proeminent, ieșea în afară din gulerul ros al jachetei. Avea o ținută groaznică și privea fix prin ochelari mici, rotunzi, cu o expresie continuă de inteligență seacă.

Era total diferit de tata, dar poate mama și mătușa găseau o asemănare misterioasă. Îmi amintesc ce bine se înțelegeau. Stăteau ore în șir, câteodată cu tata, adâncindu-se în observații pertinente despre ceea ce citiseră, începând cu poemele vechi pe care i le preda lui Yinan și trecând la romane moderne, apoi ziare și în cele din urmă la evenimente mondiale. Mama savura inteligența ascunsă a lui Li Bing, deși acest șarm era temperat de ceea ce considera ea o rigiditate morală amuzantă. De exemplu, nu putea discuta despre relațiile dintre bărbați și femei fără să facă paralele abstracte cu teme mai puțin personale.

Într-o seară, când ne vizită tata, am stat împreună în curte mult după ora mea de culcare. Eu și Hu Mudan bântuiam prin apropiere; eu pentru că nimeni nu îmi spusese să plec și Hu Mudan pentru eventualitatea în care mama dorea ceva. Când tata pomeni de bere, mama clătină cu putere din cap. Li Bing dădu din cap, aprobator.

– E bine, îi spuse el, că Li Ang are o soție ca tine.

Tata tuși.

– Ce tot vorbești acolo?

– Va fi bine pentru China, cred, ca soldații ei să ia în căsătorie femei pe care nu le pot convinge să fie de acord cu ei în privința fiecărui lucru mărunt.

– Într-adevăr.

– Știi la ce mă refer. Majoritatea femeilor dau și dau prea mult. În curând cuvintele lor nu mai înseamnă nimic. Într-un fel cred că

sunt ca țara noastră, care le permite străinilor să ia și să tot ia. Majoritatea femeilor se supun așa de ușor! Își cresc fiii într-o tradiție a blândeții. Tu, Junan, tu ești altfel. Poate că fiul tău va face parte dintr-o generație nouă, un erou chinez.

Mama schimbă subiectul.

– Yinan, nu citi la apus. E rău pentru ochi. Și Hong, continuă, e timpul să mergi sus.

Părea distrată; nu insistă, așa că am rămas unde eram. Apoi se întoarse către Li Bing.

– Și cu tine cum rămâne? întrebă. Dacă mariajul e bun pentru fratele tău, tu ce ai de gând să faci?

Li Bing își ridică bărbia.

– Nu mă interesează căsătoria, spuse. Eu trăiesc pentru alte lucruri.

– Ce fel de lucruri?

– Trăiesc ca să păstrez demnitatea țării noastre.

– Poate că și tu ar trebui să te însori, ca să ajuți la crearea unui erou chinez.

– Corect, zise tata. Chinei i-ar prinde bine o zvâcnire a seminței eroice.

În acel moment vorbi Yinan. Uitaseră că era de față. Vorbea fără să ridice privirea de la manuscrisul pe care îl ținea aproape de față.

– Știți ce? Eu mă gândesc adesea că unele țări sunt ca femeile și unele ca bărbații.

Mama și tata se uitară unul la celălalt.

– Cum adică? întrebă Li Bing.

– Femeile sunt *neiren*, oameni din interior, și locul lor e în casă. Bărbații sunt *wairen*. Locul lor e afară.

Tata se întoarse spre ea, curios.

– Cum e cu China și Japonia?

– China e femeie, Japonia e bărbat. E agresiv și-i sparge ușa casei și o atacă, încercând să o răpească.

Câteva clipe nimeni nu răspunse. Li Bing roși. Apoi mama zise:

– Eu sincer nu știu de unde a luat noțiunile astea înspăimântătoare. Eu nu i-am spus niciodată ceva de genul ăsta.

Li Bing își reveni. Își întoarse privirea inteligentă, iscoditoare spre Yinan și întrebă cu blândețe:

– Deci acum Japonia bate la ușă. Ce ar trebui să facă sărmana Chină?

– Nu știu. Yinan chibzui. Ar putea să găsească un alt bărbat puternic de partea ei și să dea Japonia afară. Dar, dacă nu există alt bărbat, cred că ar putea să-l lase să intre și să învețe să trăiască cu el.

Râsul înfundat al tatălui meu produse un nor de fum.

– Yinan! exclamă mama. *Meimei*, tu nu știi despre ce vorbești.

– Cum adică, *Meimei?* întrebă Li Bing. Crezi că în aceste împrejurări femeia ar trebui să-l lase pe străin să intre în casa ei și să trăiască cu ea?

Yinan se uita fix la manuscrisul ei.

– Da. Pentru că, ce mai contează?

– Vrei să ne explici ce vrei să spui? insistă blând Li Bing. Vrem să înțelegem.

Yinan se uita acum la un punct de pe podea.

– E cam așa. Mai deunăzi, tu vorbeai cu Hu Mudan, *Jiejie*, și Weiwei m-a întrebat dacă putea să meargă în oraș. Prietenul ei Jing, care lucrează la casa bătrânului Chen, mergea în oraș și Weiwei voia să meargă cu el.

– A fost corect din partea ei să întrebe, spuse mama.

– Ei bine, știam cât de mult voia să meargă. Bătrânul Chen plănuiește să evacueze, știi asta, și Weiwei și Jing sunt prieteni de ani de zile. Voiau să mai vorbească. Dar știam că tu voiai ca toată lumea să stea acasă și să lucreze în grădină. Și știam că puteau vorbi seara. Așa că am spus nu. Și Weiwei a părăsit camera. Dar, în ultimul moment, mi-am ridicat privirea și ea tocmai ieșea pe ușă, încruntându-se peste umăr la mine, de parcă m-ar fi urât cu adevărat.

Mama clătină din cap.

– Fata asta.

– Continuă, o îndemnă Li Bing pe Yinan.

– Ei bine, așa că am stat și m-am gândit. Mama obișnuia să supravegheze casa asta și toată servitorimea. Dar, după ce a îmbătrânit, tu, *Jiejie*, ai fost cea care a condus gospodăria.

– Da, da.

– Dar, de-a lungul anilor, în tot timpul ăsta, cine a stat aici și a făcut treaba? Gu *Taitai*, Weiwei, Gongdi și ceilalți. Așa că mă întreb: contează într-adevăr pentru ei cine e stăpânul? Ei sunt întotdeauna slujitorii. Lucrează pentru noi, dar cât de mult le pasă de noi? Eu o iubesc pe Weiwei, dar oare Weiwei mă iubește pe mine? Oare chiar contează pentru slujitori cine e stăpânul?

Li Bing ridică din sprâncene. Mama îi oferi încă o țigară.

– Mulțumesc. Voi două mă răsfățați. Nu mi-am putut permite să fumez așa de mult în școală.

– Bineînțeles că ar trebui să ai și tu parte de țigările generalului.

Zâmbi spre tata, dar el se retrăsese din conversație, pierdut în gânduri.

Li Bing încercă să sufle un rotocol de fum către luna care răsărea.

– *Jiejie*, tu și sora ta sunteți amândouă niște femei extraordinare.

– Trebuie să recunosc că *Meimei* mă uimește uneori.

Li Bing dădu din cap.

– Tu și sora ta sunteți două flori complet diferite pe aceeași creangă.

Vorbea printr-un nor de fum. În amurg era greu să-i vezi fața; se zăreau doar cele două cercuri de la ochelari și fumul ce se ridica în calea luminii în fața lor, culegând mici pete strălucitoare.

– Spune-mi, *Jiejie*, îi spuse mamei. Dacă Japonia ar fi un bărbat care bate la ușa ta, ai deschide ușa?

– Niciodată.

– Și dacă totuși ar reuși să intre?

Mama se uită peste zidul din grădină, la crengile dudului.

– Dacă ar intra, spuse, l-aș otrăvi.

Evacuarea înstăritului Chen și a fiului său, Da-Huan, fu eclipsată de scandalul declarației de dragoste a lui Chen Da-Huan. Obiectul pasiunii lui era o cunoștință a mamei, Yang Qingwei. Era o

fată liniștită, de vreo douăzeci și cinci de ani, cu o față dulce, palidă, care nu se măritase niciodată, pentru că fusese bolnavă de tuberculoză în adolescență. Chen Da-Huan declară că voia să se căsătorească cu Qingwei, dar bătrânul Chen îi interzise fiului său să ia în căsătorie o femeie cu o sănătate precară. Chen Da-Huan, mereu un fiu ascultător, își luă rămas-bun de la iubita lui și plecă cu familia Chen în vest.

Hu Mudan se întreba dacă și familia mea avea să se mute. Dar bunicul nu avea un asemenea plan. Dorea să rămână în Hangzhou și să aibă grijă de ce mai rămăsese din afacerea lui cu bumbac. Mama nu protestă, pentru că tata era staționat în apropiere. Așa că, după ce familia Chen părăsi orașul, lucrurile continuară să meargă cam ca înainte. Li Bing o medita pe Yinan, și Yinan, la încurajarea lui, își reluă hobby-ul de a scrie poezii. Bucăți de hârtie fluturau din buzunarele ei. Mama glumea, spunând că dacă mai începeau mulți oameni în jurul ei să scrie, ea avea să pună piciorul în prag.

Acum, când casa devenise așa de animată, tata ne vizita ori de câte ori putea. Îmi aducea întotdeauna un cadou: o prăjiturică, o punguță de bani sau o cutie de gume cu susan. Când venea timpul să iau cina în bucătărie, el și mama ieșeau la Lou Wai Lou, un restaurant renumit pentru peștele lui și pentru puiul cu lotus. Ieșeau pe ușile din față, tata în uniforma lui bine călcată, mama potrivindu-se perfect cu el, cu statura ei mlădioasă și cu pasul grațios. Altfel decât multe chinezoaice, știa cum să poarte stilurile occidentale. Pălăriile arătau bine pe capul ei mic; dungile subțiri și lejere ale fustelor și ale bluzelor ei îi scoteau în evidență grația și încrederea. Când Gongdi, curierul, se zgâia la ea, se prefăcea că nu observă. Dar eu știam că era conștientă de admirația lui, dar și de a tatălui meu; îl privea cu coada ochiului ei migdalat.

În primăvara aceea tata deveni membru al Partidului KMT și în vară fu avansat la gradul de căpitan. Avansarea lui veni odată cu o schimbare de atribuțiuni: avea să fie însărcinat cu instructajul unui adevărat batalion sub comanda lui Sun Li-jen. Era sarcina pe care o așteptase.

Ajunse acasă în acel sfârșit de săptămână, purtând noua lui uniformă. Mi-l amintesc stând în fața noastră, foarte mândru. Apariția lui era ametitoare. Am fugit să-i îmbrățișez picioarele și mama își încolăci brațele în jurul lui.

– Felicitări! spuse ea. *Gongxi, gongxi.* Apoi se aplecă spre mine, cu fața ca o mască palidă, radioasă, și spuse: Xiao Hong, tu ar trebui să pleci acum.

– Nu mă deranjează, zise el. Copila poate să rămână.

– Sigur că nu. Hong, de ce nu te duci să vezi ce face *ayi* a ta?

Ani mai târziu, Hu Mudan încercă să îmi explice.

– Lucrurile nu au mai fost la fel între ei după ce tatăl tău a fost avansat în grad.

E o parte de poveste pe care pot doar să mi-o imaginez. Copil fiind, fugeam voioasă din cameră, fără regrete, pe când în spatele ușilor închise povestea continua.

Ea stătea cu brațele în jurul lui. Sub mirosul de stofă nouă și de piele regăsi mirosul familiar al cărnii lui. Stătea nemișcată, vrând ca el să o conducă în dormitor.

El îi șopti la ureche:

– Hai să ieșim să ne plimbăm la lac.

Ea își ascunse dezamăgirea. El voia să-și etaleze uniforma în fața lumii. Ea își puse cea mai bună haină și cea mai bună rochie și părăsiră casa împreună.

Luară un taxi până la lac și se plimbară de-a lungul promenadei. Aerul de primăvară era răcoros; razele lungi de după-amiază străluceau pe apa liniștită. Ea urmări lumina palidă de pe fețele trecătorilor și i se păru că se întorceau după soțul ei, de parcă se transformase. Se uitau la el și vedeau un bărbat puternic. Ea înțelese că el fusese transformat cu adevărat, că era practic un alt om. Recunoscând aceasta, Junan avu o presimțire. Avansarea lui aducea cu ea amenințarea schimbării.

La restaurant, mâncând pește și legume, Junan se purtă cu mare luare-aminte. Deși era conștientă de propriile forțe – fața frumoasă, gâtul, unghiile irizate și vârfurile subțiri ale degetelor – simțea că în orice moment totul s-ar putea mistui. Îi turnă a doua cupă de vin,

lăsând lampa să lucească pal pe cupa translucidă de porțelan, pe întoarcerea precisă a încheieturii mâinii ei, pe linia elegantă a brațului ei alb, dispărând în mâneca largă a rochiei. Rochia, din satin de mătase crem, brodată cu flori de bujor roz pal și roșu aprins, îi dezvăluia forma corpului. În timp ce mâncau, el se uita des în direcția ei și ea voia ca el să o dorească.

În cele din urmă merseră acasă. Junan aerisise camera și o pregătise, cuvertura de mătase fiind împăturită și trasă de pe pat. El îi făcu semn să nu aprindă lampa. Luna, strălucitoare și plină, lumina camera, așa încât se puteau vedea conturați în lumina slabă și în umbre. Trecu pe partea ei de pat. Își încolăci brațele în jurul ei, cu degetele umblând la încheietorile de satin pentru a-i descheia rochia, și se întinseră unul lângă altul.

După ce făcură dragoste, Li Ang își aprinse o țigară. Lui Junan nu-i plăcea când fuma în casă, dar îi permitea în cazul acesta. În timp ce fuma, se tolăni pe perne, cu fața strălucitoare și optimistă.

Îi explică lui Junan toate detaliile avansării. Salariul său avea să crească; avea să aibă mai multe privilegii și responsabilități mai mari. Vorbea despre amenințarea agresiunii japoneze. Era atât de agitat, că ședea drept în pat. Ea stătea întinsă și asculta, dând din cap.

În cele din urmă Li Ang se lăsă pe spate și suflă inele de fum înspre lampă.

– Poate de data asta, spuse.

– Da?

– Ei bine, poate de data asta o să funcționeze.

Era un ton nou de hotărâre și de sinceritate în vocea lui.

Lui Junan i se răciră mâinile. Ce voia el oare? Pentru ce nu se pregătise ea? Autoritatea din cuvintele lui o puse în gardă. Își auzi propria voce, calmă.

– Ce vrei să zici?

– Ei bine, după asta, totul ar fi perfect, dacă aș avea un fiu.

Junan știa că ar fi trebuit să îl atingă, să-și pună o mână pe brațul sau pe pieptul lui, dar palmele și degetele ei, umede și tremurânde, i-ar fi trădat virulența sentimentelor. Rămase pe partea ei de pat, cu ochii aproape închiși, uitându-se pe sub gene la lungul tunel al trupului ei sub cuvertură. Foarte slab, ca un ecou, auzi

vocea surorii ei, febrilă, și cuvintele ei plângărețe: „dacă eram băiat". Simți o prezență plutind în cameră; aripile negre ale nopții băteau deasupra lor.

În cele din urmă știu că putea vorbi fără să se dea de gol.

– Tata a vrut un fiu, spuse.

– Și mama ta?

– Ea... a vrut și ea unul.

– Mă întrebam doar: nu vreau s-o spun în nici un sens anume. Dar crezi că e posibil să existe vreun fel de infertilitate care afectează femeile din familia voastră?

– Cum adică?

Era bucuroasă că întunericul o ascundea.

– Ei bine, părinții voștri au fost căsătoriți mulți ani, dar mama ta a născut doar doi copii, două fete. Nu că ar fi ceva în neregulă cu tine, și în ceea ce o privește pe sora ta, e doar un pic ciudată, dar mă întreb...

– Asta-i ridicol, zise Junan. Nu se poate dovedi că sexul copiilor este o trăsătură care se transmite de la mamă la fiică.

– Probabil că nu. Dar așa am auzit.

– Ce ai auzit tu e o poveste spusă de văduve bătrâne și de femei nefericite. De când le iei pe ele drept călăuze?

Și acum se sili să zâmbească, așa încât forma zâmbetului se reflectă în vocea ei. Luă un smoc din părul ei gros și îl gâdilă pe braț, până când el râse și se întinse spre ea. Dar un bolovan enorm se aciuia în pieptul ei, îngreunându-i vorbitul. Curând după aceea se întoarse cu spatele la el și-și trase păturile până la gât.

Mai târziu, când vorbeau cu mine despre perioada aceea, mama și Hu Mudan își prefațau mereu poveștile cu „Înainte de ocupație". „În acea primăvară înainte de ocupație, primăvara în care tatăl tău a fost avansat. Asta a fost înainte de ocupație, înainte ca ei să dărâme partea sudică a zidului orașului: tu nu-ți amintești după-amiaza în care tatăl tău te-a luat să vă plimbați pe zid, de-a lungul lui." Credeau că eram prea mică pentru a-mi aminti de acei ani liniștiți. Mama nu voia să creadă că îmi aminteam; nici nu-i plăcea ca eu să-mi istorisesc poveștile despre război. Ar fi vrut să mă

protejeze, să nu fi trebuit să aflu niciodată nimic despre toate astea. Cred că și aducerile mele aminte o înspăimântau. Dacă amintirile mele ajungeau până la ocupația japoneză, atunci puteam fără îndoială să-mi amintesc și alte câteva lucruri, pe care ar fi preferat ca eu să le fi uitat.

E adevărat că nu-mi amintesc totul despre copilărie. Nu-mi amintesc felul în care obișnuiam să stau în brațele bunicului și să mă ridic în picioare, trăgându-l de barbă. Nu-mi amintesc cum am țipat, când pe Hu Ran l-a durut un dinte, deși Hu Mudan mă asigura că e adevărat. Și am rămas doar cu povești despre plecările frecvente ale tatei; pentru că îmi amintesc doar bucuria din jurul sosirilor lui, și, o anume ocazie, când mama îi spusese croitoresei să coasă o bluză nouă de marinar direct pe mine, pentru că butonierele nu puteau fi terminate înainte de vizita lui. Se spune că după plecările lui strigam și plângeam până când făceam febră, dar, slavă Domnului, nu-mi aduc aminte de timpurile acelea.

Nu-mi amintesc cum își făcea griji mama pentru el în zilele de după 7 iulie 1937, când japonezii au trecut podul la Mukden și au invadat China. Am aflat din cărțile de istorie despre bombardamentul japonezilor de la Nanjing și despre atacul eșuat al Forței Aeriene Chineze asupra navelor de război japoneze ancorate în afara Shanghaiului, un atac care dăduse greș odată cu nenorocirea amatorilor, bombele lor căzând pe străzile Shanghaiului. Hu Mudan mi-a spus că mama arsese toate cărțile și ziarele în engleză, inclusiv cartea cu basme a lui Yinan. Yinan refuză să coboare zile întregi, iar mama trimitea grămezi de telegrame, implorându-l pe tata să-i spună că era în siguranță. În cele din urmă răspunse, informând-o că mentorul lui, generalul Sun Li-jen, fusese nimerit de treisprezece bucăți de șrapnel și trebuise să i se facă o transfuzie urgentă de sânge. Mai târziu, în același an, trupele japoneze lansară un asalt asupra capitalei Nanjing. Se spune că strigătele femeilor care erau violate și ale bărbaților care erau uciși umpleau aerul, și că sângele lor curgea pe străzi. Dar sângele nu ajunsese până la Hangzhou. Trecură câteva zile până când am auzit rapoarte, și chiar și acelea erau zvonuri îngrozite și tăinuite. Avea să mai treacă un timp înainte ca ziarele să dea amănunte despre distrugerea tuturor nefericiților care rămaseseră în oraș. Când Nanjing capitulă, mama stătea la masa ei de scris, completând filă după filă telegrame pe foiță subțire, încercând să dea de vărul tatălui meu, Baoding, și să se asigure de soarta logodnicului lui Yinan, Mao Gao. Nu primi nici un răspuns.

Ani de zile nu am aflat despre ultimele clipe, absolut uimitoare, ale bunicului, Wang Daming. Hangzhou fu cucerit în Ajunul Crăciunului și într-o noapte, curând după aceea, nu veni acasă. Nu era un lucru neobișnuit; deseori juca până dimineața. Dar când Charlie Kong trecu pe la noi și întrebă de el, mama se îngrijoră. Ea și Charlie plecară în căutare. Era în zori-de-zi, soarele strălucea când ajunseră la depozitul lui și îi descoperiră rămășițele. Soldații japonezi îi ceruseră să predea depozitul de bumbac care îi mai rămăsese, pentru o „cumpărare totală" forțată în numele fabilor japonezi. „Cumpărătorii" veniseră înarmați cu pistoale, cu baionete și cu săbii. Bunicul, un om falit, stătuse la ușa depozitului. Știa că suma lor era mai puțin de jumătate din totalul pe care îl valora bumbacul. Ceru un preț mai mare. Ei refuzară. Bunicul refuză să vândă. Îmi place să-mi imaginez că în ultimele lui momente înțelesese în sfârșit ce credea el, și că se împotrivise din toate puterile. După ce inima încetase să-i mai bată, soldații îi tăiaseră capul și îl atârnaseră deasupra porții depozitului, cu o explicație scrisă.

În schimb, îmi amintesc lucruri despre care nimeni nu vrea să vorbească. Într-o zi din toamna aceea l-am văzut pe Hu Ran dezbrăcat. Trebuie să fi avut patru ani și Hu Ran aproape șapte. Petrecuse dimineața jucându-se pe strada prăfuită și se ducea în spatele casei să se spele în helești. Mătușa citea în camera ei; mamele noastre nu erau de găsit nicăieri. L-am văzut mergând în spatele casei. L-am urmat, vrând să-l strig pe nume, dar când am tras cu ochiul printre puținele frunze de salcie, curiozitatea mă amuți.

Îi știam ochii ciudați, strălucitori, urechile, picioarele negricioase de păianjen. Dar acum voiam să descopăr mai mult. Știam că n-ar fi vrut ca eu să-l văd gol, și aceasta făcea situația mai chinuitoare. Hu Ran se dezbrăcă de cămașă și pielea lui cafenie lucea într-un pic de soare care se strecura printre frunzele mișcătoare.

Eram destul de aproape ca să văd stratul de praf de pe mâinile lui. I-am văzut ivindu-se umerii netezi, apoi, când se întoarse într-o parte, adâncitura întunecată de sub brațul stâng și un sfârc mic, plasat în mijlocul unui cerc de mărimea unei monede. I-am privit burta încordată, respirând în timp ce își dădea jos pantalonii. Undeva în curte se deschise și se închise o ușă, dar eu nu i-am dat nici o atenție, concentrându-mă în schimb pe osul șoldului și pe coapsa netedă, maronie și, ivindu-se de undeva dintre picioarele lui, un deget maro viguros.

– Pleacă de lângă ea!

O rază puternică de soare îmi pătrunse în ochi. Mama dăduse la o parte salcia. Silueta ei furioasă se înălța deasupra noastră. Am țipat. M-a apucat cu brațele ei lungi și m-a dus de acolo.

În seara aceea, ea și Hu Mudan merseră în camera ei și închiseră ușa. Din camera mea am auzit-o întâi pe mama strigând furioasă și pe Hu Mudan râzând. Dar când mama o bombardă pe Hu Mudan cu vorbe, se lăsă o tăcere înfricoșătoare. Apoi mama spuse:

– A fost destul de rău că ai ales să-l ții pe bastardul ăla în casă. Dar nu îi voi permite să o corupă pe fiica mea.

– Bine, zise Hu Mudan, bine.

Vocea mamei mele se stinse.

A doua zi Hu Ran și Hu Mudan își luară rămas-bun. Urmau să pornească spre vest. Aveau să părăsească orașul într-o căruță cu orătănii și să meargă cu o barcă cu aburi pe Yangtze în sus, spre satul lui Hu Mudan din Sichuan.

Nici Hu Ran, nici eu nu am înțeles de ce ne despărțeau. Pierderea fu bruscă și devastatoare. El stătea în fața mea, serios, întinzându-mi greierele lui favorit în cușca lui de bambus.

– La revedere, tânără doamnă, spuse. Îți dau greierele meu.

Am suspinat.

– Nu vreau greierele tău! Am să i-l dau lui Guagua să-l mănânce!

– Poți să iei lănțișorul meu, spuse Hu Ran.

Băgă mâna în cămașa aspră de bumbac și trase afară pandantivul strălucitor de jad, pe care îl purta mereu.

Dar atunci Hu Mudan păși între noi.

– Nu, zise. N-ai voie să i-l dai unei fete, decât dacă ai de gând să te însori cu ea.

– De ce nu pot să mă însor cu ea? întrebă.

Ea își trecu mâna prin părul lui scurt.

– Pentru că ești prea sărac pentru ea.

Hu Ran puse lănțișorul înapoi în cămașă.

Hu Mudan se aplecă spre mine și mă strânse de umăr. Ochii ei mici, migdalați, erau blânzi.

– Nu-ți face griji, Hong, spuse Hu Mudan. E soarta mea să fiu legată de familia ta. Ne vom revedea.

După asta n-am mai dormit bine multe nopți. Odată i-am surprins pe părinții mei certându-se. Discutau despre noua slujbă a tatălui meu pentru Sun Li-jen. N-am putut să disting toate cuvintele, dar știam că se certau. Cu voce joasă, mama repeta întruna cuvântul „război".

– Nu te du la Hankow, spuse. Ar trebui să încetezi să lupți și să eviți războiul. Ar trebui să rămâi în Hangzhou, ai putea să te alături rezistenței. Nu te du la Hankow! Cui îi pasă de încă o avansare?

Am auzit-o înecându-se cu vorbele:

– Dacă vei fi iar rănit și ucis?

Tata râse.

– Nu voi fi ucis.

– Te bazezi pe noroc! N-ar trebui să te bazezi niciodată pe noroc!

– Eu mă bazez întotdeauna pe noroc, zise el.

Ea spuse:

– Te rog trimite un mesaj acasă, pe telegraful lui Charlie.

Am auzit tonul ei ranchiunos și am știut că nu avea de ales. Dar mi-am dat seama și că încă îi mai era teamă.

Mai târziu, în aceeași seară, se auzi o trosnitură înfundată de undeva din fața casei. Am înghețat, ascultând, presupunând că poate adormisem și visasem. Dar se auzi din nou. Am ieșit repede din cameră, în pijama, coborând repede scările. Am traversat curtea și am tras cu ochiul printre uși. Din punctul meu de observație

puteam să văd în josul străzii. Stăteam țintuită, orbită de viziunea nopții. Luna strălucea pe zidul văruit al casei. Strada murdară era întunecată, cu pietricele lucind palid ici-colo. Lumea din jurul meu era întunecată și îmbietoare, iar briza îmi spăla obrajii și liniștea mă ademenea.

Am auzit vocea unui bărbat strigând. După câteva secunde am auzit mai multe țipete scurte, sunetul strident al unui fluier și două lovituri rapide, atât de scurte, că de-abia am avut timp să înțeleg ce auzisem. Apoi înjurături. Pași; se auzea o răsuflare grea. Cineva fugea după colțul casei, în apropiere, atât de aproape încât simțeam mirosul de praz din respirația lui.

Se opri, gâfâind, și se uită atent peste umăr, pentru a-l localiza pe urmăritor. Pașii îi erau iuți, îmbrăcămintea – închisă la culoare; încă mai putea să scape de ei. Apoi fugi. L-am așteptat să se întoarcă. Mi-am dat seama că nu avea habar încotro se îndrepta. Îi auzeam deja pașii ușori, dar puternici și hotărâți, întorcându-se. Era acolo. Fără să mă gândesc, am deschis ușa.

Bărbatul se răsuci din șolduri până la umeri, cu o energie nervoasă, stranie. Bustul lui, umerii aplecați, picioarele care dădeau să se întoarcă, toate păreau o ilustrare a uimirii.

Am încercat să-i văd fața sub chipiu, dar nu am zărit decât strălucirea vagă a ochelarilor lui.

– Intră în casă! șuieră el spre mine.

M-am supus acelei voci. Trecu pe lângă mine, pe lângă casă.

L-am văzut dispărând în josul străzii. Apoi am stat și am așteptat, copleșită de curiozitate. De departe, din susul străzii, venea un sunet cadențat: urmăritorii. După câteva minute se transformă într-un zgomot de cizme grele, apropiindu-se. „Buf-buf-buf", în ritm.

Momentul următor trecu atât de repede, încât de-abia am avut timp să văd ce se întâmpla, și cu atât mai puțin să intru în panică. Am prins o imagine a cuiva fugind: un bărbat mic, îmbrăcat într-o uniformă ponosită și cu chipiu, pe care se vedea clar soarele japonez. Încă niște pași repezi într-un ritm sec, implacabil. Alți doi bărbați își făcură brusc apariția. Nu vorbeau. Își vedeau de căutarea lor cu o eficiență precisă. Se uitară după colțul casei și de-a lungul

aleii. Ascultară. M-am sprijinit de ușă și am închis ochii. Plecau oare? Da, zgomotul de pași se stinse. Dispărură.

Am rămas unde eram. Ceva rece îmi șiroia sub braț. Nu am îndrăznit să-mi deschid ochii, dar, chiar și așa, încă mai vedeam discul roșu. Nu puteam să uit ritmul bocancilor lor. Nu văzusem nici un soldat japonez până atunci. În acel moment am încercat pentru prima dată senzația de teamă, care nu avea să mai dispară.

După câteva minute mi-am adunat forțele ca să mă întorc în camera mea.

Încet, în liniște, am urcat scările. La un moment dat recunoscusem vocea familiară, autoritară. Fugarul era unchiul meu. Mulți ani de atunci nu l-am mai văzut.

Se spunea că sămânța unui bărbat înflorea într-o femeie durdulie cu o fire primitoare, așa că Junan înghițea castroane întregi de terci dulce și mânca pielea crocantă a rațelor prăjite. Se îndopa cu grăsime de porc și cu brioșe albe, moi; citea romane în camera ei și încerca să nu-i pese dacă Weiwei și Gu *Taitai* terminau sarcinile pe care ea le atribuise. Se străduia să se amuze jucând mahjong, oprindu-se mereu înainte de a fi prea târziu, până când celelalte femei zâmbeau atotștiutoare și spuneau că le ascunde veștile bune. Dar timpul trecea, și se plictisi să mănânce hrană consistentă, să-și țină gura, și să se prefacă a nu observa ce făceau slujitorii.

El era nemulțumit de ea. Această bănuială o chinuia. Știa că era la fel de frumoasă și de inteligentă ca întotdeauna. Dar bănuia că, acum, asta nu era important. Totul era în van; el ar fi fost la fel de fericit cu o femeie mai urâtă, mai puțin competentă, mai fertilă. În nopțile mohorâte se întreba dacă soțul ei nu avea cumva dreptate: dacă exista într-adevăr o anumită infertilitate la femeile din familia ei. Mama ei, la a cărei moarte nu-și permitea să se gândească. Sora ei, care acum bântuia prin casă, ca un suflet pierdut cu aripile frânte. Se putea să fie și la ea ceva în neregulă? Junan își interzise să se gândească la asta.

Era decembrie 1937. În curând el avea să o părăsească, mergând la război. Ca toți soldații, căuta teritorii necucerite. Hangzhou, odată ocupat, nu mai putea să-l intereseze. Ar putea să nu mai

primească niciodată permis de intrare; trupele japoneze îl vor ține departe de ea. Un guvern-fantomă și spionii lui aveau să conspire, să-l țină departe de ea. Sau era posibil ca el însuși, dorințele lui, să-l țină departe de ea?

Cu o săptămână înainte să plece, ea spuse:

– Pu *Taitai* își mută gospodăria la Hankow.

El dădu din cap. Prietenul său, Pu Sijian, fusese de asemenea avansat și plecase deja spre vest.

– Și familia noastră s-ar putea muta.

– Nu e o idee bună.

Ea își dădea seama că se gândea la altceva.

– Nu știu unde voi fi staționat, și Hankow ar putea fi bombardat din greu.

Cu efort, ea vorbi cât mai dulce:

– Și aici e *periculos*. Alte *familii* pleacă.

Urmă o pauză lungă.

– Uite, zise el, nu-ți face tu griji.

Ea nu răspunse.

El începu din nou să vorbească. Sublinie că, deși aerodromurile aveau să fie bombardate, Hangzhou avea să scape de atacurile cele mai grele, pentru că va fi protejat de baza sa aeriană. Condițiile din vest aveau să fie foarte dure. Insalubru, aglomerat și cu siguranță nu un loc pentru copii, decât dacă nu exista nici o alternativă.

– Desigur, ca mamă, înțelegi asta.

– Sunt mama fiicei tale și vreau să-ți fac un fiu.

– Dar știu că nu l-ai pune niciodată în pericol.

Între ei se instaura neîncrederea. Junan își lăsă capul pe spate și închise ochii.

– Voi veni în vizită, zise el.

– Nu poți; știi că nu poți trece în teritoriul ocupat. Nu am nici măcar voie să spun că știu unde ești. Tu nu vezi? Nu vezi că asta va duce negreșit la necazuri?

Vocea îi tremura.

– Uită de asta, bine? Nu-ți face griji deocamdată.

Era vesel, ca de obicei.

Ea nu răspunse, ca să nu izbucnească în lacrimi.

Nu mai era mult timp și trebuia să acționeze. Într-o dimineață se dădu jos din pat pe când el încă dormea și se îmbrăcă în hainele cele mai nebătătoare la ochi. Plecă în liniște, aproape în vârful picioarelor, ieșind pe lângă portar și ajungând afară în stradă, unde închirie o ricșă și îi ordonă ricșarului să o ducă în partea comercială a orașului. Acolo ezită în fața unui magazin unde atârnau drapeluri cu roșu și cu alb.

Înăuntru, camera mare era foarte ordonată și podelele bine măturate, dar mirosul medicinal pătrunzător îi întorcea stomacul pe dos. De-a lungul pereților se aflau dulapuri cu lemnul înnegrit de vreme, conținând mici sertare cu rădăcini, cu semințe și cu părți de animale; borcane cu șerpi stăteau în vitrină; un craniu uman privea de pe raft.

Bărbatul mai în vârstă, care stătea în spatele tejghelei, purta un halat curat, alb.

– Da.

Vocea îi era răgușită. Cu greu mai putea inspira ideea de vindecare. Dar, când se uită în ochii lui de plevușcă, văzu o încredere care nu putea veni decât din cunoaștere. Își dădu totodată seama, cu neplăcere, că ghicise deja ce dorea ea. Totuși, se căzni să vorbească.

– Vreau ceva care să aducă fericire, spuse, și glasul îi sună sever și sec.

Fără un cuvânt, bărbatul se întoarse și deschise un sertar. Erau poate o mie de sertare în dulapurile vechi. Dar mânerul acestui sertar fusese folosit atât de mult, încât emailul se tocise și caracterele tipărite pe el nu se mai puteau citi. Cântări câteva rădăcini și le înveli în hârtie albă.

– Fierbeți, spuse.

– Care e prețul?

– Șapte.

– Șapte bănuți?

El dădu din cap.

– Cât va dura?

Bărbatul își ridică încet privirea. Ea se străduí să stea liniștită. Își ațintí privirea la cântar și la micile greutăți de alamă.

– Ai timp.

Ea bătu din picior.

– Ai ceva mai rapid?

– Tablete, zise. O tabletă, un dolar. Argint.

– Asta e singura alternativă?

El zâmbi.

– Roagă-te la *pusa*.

Ea își aminti de un *bodhisattva* de piatră. Auzi vocea mamei ei:

Guan Yin, song zi, Guan Yin, song zi.

„Guan Yin, trimite fii."

– Iau zece.

Nu putuse niciodată să înghită tablete. Un reflex de groază o făcea să se înece, le simțea amărăciunea în gură. Dar plăti cele zece monede de argint fără o vorbă. Merse acasă și pisă două tablete cu pistilul în mojar, ascunse pudra într-o brioșă cu pastă de fasole roșie și se forță să o mănânce.

În noaptea aceea, în timp ce făceau dragoste, cuvinte interzise îi țâșniră de pe buze, cuvinte pe care le auzise din întâmplare cu mult timp în urmă, într-o perioadă întunecată și teribilă:

– Te iubesc. Nu mă părăsi. Să nu mă părăsești niciodată, niciodată.

– Sunt soțul tău, îi spuse el, epuizat, răbdător.

Curând plecă spre vest. În dimineața Ajunului de Crăciun, soldații japonezi intrară în oraș și Hangzhou deveni teritoriu ocupat.

Sosiră ploile de iarnă. În fiecare zi, Junan se străduia să procure ofrandele pentru slujba de pomenire săptămânală a tatălui ei. Stările de asediu și confiscările neașteptate făceau periculos chiar și un drum până la piață. Invazia de soldați japonezi epuizase rezervele locale și ridicase prețurile; varietatea era greu de găsit. Nu existau decât pere răscoapte și grepfrut necopt, pomelo tari și pale din sud. Junan se târguia pentru ciuperci uscate, ghimbir și păstăi de fasole, ca să facă găluști aburinde, potrivite pentru călugări. Ajuta la prepararea unui platou mare de plăcinte de tofu, minuțios modelate. Știa

că după aceea călugării devorau totul și că, dacă erau mulțumiți, vor avea gânduri favorabile pentru ea și pentru familia ei.

Stătea lângă Yinan în templu pentru a șasea ceremonie săptămânală. În spatele ei slujitorii boceau și jeleau. Mirosul de tămâie și mirosul stătut al călugărilor îi făceau rău. Nu fusese în stare să mănânce de dimineață și trupul ei tremura de goliciune. Acum înghițea în sec pe fundalul zumzăitului scăzut și aspru al incantației.

Se bu i kong
kong bu i se

se chi shi kong
Kong chi shi se
Shou xiang xing shi.

„Viața nu diferă de neființă și neființa de viață; același lucru e valabil pentru emoții, gânduri, dorințe și conștiință."

Prin fumul de tămâie o urmărea pe Yinan făcându-și plecăciunile. Când aflaseră în sfârșit de moartea lui Mao Gao, Yinan primise știrea cu calm. După moartea tatălui ei, deveni și mai supusă. Avea să îi fie greu să se mărite după acest șir de ghinioane. Nici chiar Chen, băiatul din vecini, nu mai era disponibil și cei mai promițători bărbați de prin partea locului plecaseră să construiască orașul ce avea să servească drept capitală pe timp de război. Între timp, Yinan creștea. Cosițele ei lungi se legănau grațios, în timp ce se apropia de altar. Era destul de mare ca să le prindă într-un coc. Yinan alese trei bețe de tămâie, așteptă ca bețele să se aprindă și le împinse cu grijă într-un suport de alamă. Ce fel de femeie avea să devină? Avea să devină mai ciudată decât fusese vreodată, sau tragedia asta avea să o liniștească, să o facă o soție mai potrivită?

Pe când Junan pășea spre altar, își aduse aminte de slujbele la care luase parte pentru mama ei. Atunci fuseseră trei, plus Hu Mudan, care o jeliseră pe Chanyi. Acum erau doar două, ea și Yinan. Tot mai puțini oameni care puteau să-și aducă aminte. Junan ținea bețele fragile de tămâie îndreptate spre lumânare. După ce se aprinseră, suflă în ele până când fiecare dobândi un vârf roșu arzător, apoi le puse unul câte unul în grămada de cenușă. Cum se uita fix în praful gri din suportul de alamă, rămășițele arse de la o mie de bețe

de tămâie, simțea cum o cuprindea teama. Era o teamă egoistă, știa asta: o groază copleșitoare, ce nu avea de-a face cu tatăl ei, care murise respectabil, ci cu viața ei. Se rugă pentru destul curaj ca să răspundă de familie. Groaza ei persistă pe drumul încet spre casă. O însoți chiar și după ce primi telegrama de la Li Ang, prin care o anunța că ajunsese în Chongqing și că nu trebuia să se îngrijoreze.

În următoarele câteva zile fu cuprinsă de o moleșeală copleșitoare. O nouă senzație de greață, un gâdilat în burtă, o convinseră că reușise. Dar nu putu să se relaxeze. Teama ei stărui săptămâni întregi, chiar și după ce știu cu certitudine că era însărcinată.

O lună după slujba de la templu, Junan pășea în ceea ce fusese odinioară biroul tatălui ei. Purta o tunică neagră, legată cu o centură de doliu aspră, din cânepă, și ducea cu ea un teanc de scrisori de afaceri. Închise repede ușa după ea, nerăbdătoare.

De când se făcuse destul de mare ca să citească fluent ziarul și mult după ce stăpânise matematica de bază, își dorise să fie singură în biroul lui. Văzuse plăcerea pe care banii i-o procurau tatălui ei și își dăduse cumva seama că și ea avea să găsească aceeași plăcere. Ani de zile își dorise să urmărească profiturile prin tabelele și cifrele din registrele lui. Tânjise să lucreze pe abacul lui negru.

Biroul era așa cum îl lăsase el, plin de cutii cu registre, acoperite de un strat subțire de praf. Merse direct la birou și începu să îl șteargă cu o cârpă, pe care o adusese anume. Dar nu mișcă nimic; dorea să păstreze pe cât putea ordinea pe care o lăsase el. Această ordine era singura hartă pe care trebuia să o urmeze în labirintul finanțelor lui.

Se așeză foarte dreaptă la biroul lui, mișcându-se doar pentru a pune un registru la locul lui sau pentru a scoate un altul. Scaunul tatălui ei era mare, dar ea era la fel de înaltă cât fusese el. Trecu încet și cu atenție peste o pagină cu cifre. Pagina descria, spicui ea, cheltuielile și profitul făcut cu bumbacul din depozit. Era obișnuită cu ideogramele lui dezordonate și uneori inexacte, dar nu încercase niciodată să descifreze numerele pe care le scria: 2-uri și 3-uri simple, înghesuite și ciudat de îmbârligate, cu înfloriturile noduroase și cu virgule atente. Era ca și cum învăța să citească o limbă nouă.

Prima pagină îi luă toată energia, dar continuă, tot urmărind, și a doua fu mai ușoară iar a treia și mai simplă, până când reuși să se uite la câte o pagină și să înțeleagă ce vedea acolo.

Lumina palidă a soarelui, ce se strecura printre frunzele de dud, făcea un model dantelat pe hârtie. Apoi se mută pe birou, după care dispăru de tot. În timp ce citea, aproape că auzea clinchetul ritmat al pietrelor de *paigao*. Un întreg șir de plăți de dobânzi erau scadente și trebuiau înapoiate. Cheltuielile cu gospodăria mâncaseră din venitul rămas. El vânduse bucăți de pământ în mod constant, până când nu mai rămăsese decât depozitul încărcat cu bumbacul confiscat de japonezi.

În seif găsi doar o pungă plină cu diferite monede, larg acceptate odată, dar acum practic inutile. Erau monede de argint de la sfârșitul dinastiei Qing, curbate de cum fuseseră repetat andosate de către negustori cu sigiliul lor de oțel. Erau dolari mexicani cu vulturul-șarpe. Taeli de argint, vechi de mulți ani, atât taeli obișnuiți din Shanghai, cât și liangi clandestini. Printre toate acestea, erau și nenumărate bucăți de bani vechi imperiali cu gaură pătrată.

Pe fundul seifului se aflau o grămadă de fițuici mâzgălite cu numele și cu cifrele datoriilor și ale banilor datorați. Erau sume enorme, șocante, care nu puteau proveni decât din jocuri. În sfârșit, o singură foaie de hârtie, un document mai oficial, una din cele două copii făcute la notar: „Actul casei îi va fi dat lui Li Ang la căsătoria cu fiica mea, Junan. Proprietatea va fi transferată familiei Li și moștenitorilor ei masculini. Dacă fiica mea nu va naște nici un moștenitor masculin, această casă va deveni proprietatea lui Charlie Kong". Hârtia era însemnată cu ambele sigilii și datată 1930.

La cină nu putu să scoată o vorbă. Fantoma unei pagini, punctată strălucitor cu cifrele strâmbe ale tatălui ei, îi plutea în fața ochilor. Sora sa și slujitorii o lăsară în pace. Înțelese că o credeau răpusă de durere. Nu încercă să le schimbe părerea, ci stătu la masă tăcută, întorcând datele pe toate fețele. Nu mai era nici un ban. Nu mai exista nici o casă. Era singură. În spatele măștii albe a feței, plănuia. Oare Li Ang știuse despre asta? Ea bănuia că nu. Nu avea viclenia necesară pentru a-i ascunde asemenea informații. Cel mai bine era să

nu spună nimic. Avea să facă economii. Avea să treacă pe la prietenii tatălui ei și să ceară ceva drept plată pentru creanțele lor.

În seara aceea o rugă pe Gu *Taitai* să aducă vasul cel mare de alamă din bucătărie. Puse o grămadă de registre pe fundul vasului, răsuci o foaie subțire într-un con, aprinse un chibrit și, cu grijă, atinse flacăra de marginea hârtiei.

Ea era una dintre multele femei care se străduiau să hrănească și să îmbrace o familie în timpul ocupației, în timp ce rafturile negustorilor se goleau. Rezervele aproape se terminaseră; cerealele se vindeau amestecate cu excremente de șoareci. Yinan nu era de ajutor. Era devastată de dispariția puiului ei favorit, Guagua, care, după cum bănuia Junan, fusese furat și vândut pe piața neagră. Lui Charlie Kong, ca majorității comercianților, nu-i fu permis să-și închidă magazinul, în ciuda lipsei de provizii. Baraca lui fu convertită într-un centru de distribuție a bunurilor fabricate de japonezi. Erau excese și penurii ciudate; erau achiziționări impuse. Tuturor li se ceru să-și predea radiourile cu unde scurte și să cumpere radiouri de fabricație japoneză cu bandă limitată, la care majoritatea stațiilor, în afară de cele aprobate de guvern, erau inaccesibile. Ea și ceilalți stocau hrană și îmbrăcăminte. Evitau să păstreze bani de hârtie. Se întâlneau ca să vorbească și să glumească și să joace mahjong, dar, când închideau ușile, erau ca niște cloști, cu toane și temătoare, ascunzându-se în camerele lor, ținându-și strâns bijuteriile și monedele de aur și de argint.

Majoritatea acestor femei erau mai în vârstă decât ea, sau păreau cumva mai în vârstă – durdulii și indiferente, cu sprâncenele smulse în formă de semilună, sau uscătive, acre și iuți. Nici uneia nu îi scăpa nimic. Ele erau canalele prin care Junan afla aproape tot ce știa despre soțul ei. Nu primise prea multe vești de la Li Ang de când se transferase. Ar fi trebuit să își dea seama că nu avea să-i scrie prea mult. Vorbind cu aceste femei, află pentru prima dată că guvernul avea să mute în curând capitala mai la vest, la Chongqing.

În după-amiaza aceea jucară mahjong. Junan se gândea că ar fi trebuit să-și ducă familia mai la vest, trecând peste obiecțiile lui. El

menționase la un moment dat posibilitatea unui transfer la Poliția Fiscală a lui Sun Li-jen din Chongqing. Ar fi trebuit să știe și ea.

În jurul ei femeile discutau despre felul în care mulți bărbați care plecaseră își luaseră concubine. Vestea aceasta venise treptat, strecurându-se prin zvonuri. Tocmai i se întâmplase unei cunoștințe a lui Pu *Taitai*. Prima soție încercase să se stranguleze cu cordonul rochiei de mătase.

– E o fată foarte tânără.

– Nu și-a învățat lecția.

– Peng.

Lumina lămpii, care făcea un cerc pe masă, de-abia le lumina fețele. Erau femei ai căror bărbați încetaseră de mult să le mai dorească. Alunița mare, verde, a lui Yao *Taitai* arunca o umbră pe fruntea ei gălbejită. Wen *Taitai* stătea prăvălită în *qipao*-ul ei, clipind din ochii miopi și mici, cu nasul plat, amintindu-i lui Junan, mai mult decât oricând, de o reptilă. Dar Junan nu putea să-și dezlipească privirea de la mama lui Wen *Taitai,* cu fața ei masculină, urechile mari, bătrâne, și pielea – un țesut palid ce îi atârna în jurul trăsăturilor ofilite. Se spunea că își bătuse odată soțul, când acesta încercase să-și ia o concubină. Acum fiind văduvă, se consola cu nepoții și cu mahjongul ei. Cu o lovitură puternică își alinie cu bățul pietrele de joc.

Faptul că nu mai erau bani aducea cu sine libertate: nu mai exista afacere de care să te îngrijești, și familia putea pleca. Junan dădu o raită pe la magazinul sărăcăcios al lui Charlie Kong. Charlie își păstra voioșia, deși era ceva mai slab, căci penuria de vin se făcea simțită chiar și în cazul celor mai loiali. Acum făcea câțiva yuani în plus, căci avea un telegraf ilegal în camera din dos.

DRAGĂ BĂRBATE. VOI ADUCE FAMILIA LA CHONGQING. JUNAN.

El îi răspunse aproape imediat:

JUNAN. RĂMÂI ACOLO, DE DRAGUL FAMILIEI NOASTRE. SOȚUL TĂU.

În seara aceea găsi pete de sânge pe chilot. Trase adânc aer în piept. Nu ar fi trebuit să umble atâta. Trebuia să fie mai atentă.

Nu mai stătu în picioare zile întregi. Rămase nemișcată în pat, furioasă; deși mintea îi era la fel de neînduplecată ca o capcană de bambus, corpul o dezamăgise iar. În următoarele câteva zile, cele mai mici temeri, cele mai micuțe eforturi – aplecări, înclinări, scări – o făcură să sângereze. Puse să i se mute camera jos. Bebelușul nu voia să se nască și, pe la sfârșitul lui octombrie, când Generalissimo se mută la Chongqing, ea încă mai era închisă în camera ei.

Această pasivitate forțată era mai mult decât putea suporta. Li Ang lăsase în urmă câteva lucruri de reparat și de pus la punct. Într-o după-amiază începu să lucreze la o jachetă. Credea că mintea avea să i se mai calmeze, dacă se concentra la ceva mai simplu și repetitiv, cum ar fi coaserea unui nasture. Își găsi cutia de cusut și duse jacheta pe scaunul de sub fereastră, unde părul cu fructele care se coceau se mișca ușor în vânt. Era o zi luminoasă de toamnă, așa de limpede, încât fiecare frunză cu nervuri, fiecare viță distrusă de ger se vedeau clar și i se întipăreau pe retină.

El lăsase jacheta făcută ghem; era mototolită și plină de praf. Ea își vârî degetul în degetarul de alamă în formă de inel și băgă în ac firul de mătase de culoarea cosașului. Găsi locul potrivit, apoi împinse acul prin țesătură și luă un nasture.

Încă de la prima avansare a lui Li Ang simțise o amenințare vagă; acum senzația stânjenitoare, atâta timp negată, îi distrugea liniștea. Avansarea, deși bine-venită, adusese o schimbare între ei, o scădere a statutului ei și, deși ar putea continua să-i facă prunci sănătoși, să-i nască un fiu, acest lucru nu i-ar cimenta decât actuala poziție. În curând avea să fie avansat din nou. Junan nu vedea nici o modalitate de a-și revendica vechiul statut.

Acum îi cădea vălul de pe ochi. Era ca și cum ar fi fost o proaspătă mireasă, care își încheiase hurducătoarea, îngrozitoarea călătorie cu palanchinul nupțial și îl vedea pentru prima dată pe trimisul sorții. Se gândi cum i se păruse Li Ang în primele zile ale căsătoriei lor: încântător, agreabil, cu umerii largi, grațioși, negricioși, ce contrastau cu albeața pernelor. Păruse așa de ușor să te înțelegi cu el, mieros și zâmbitor cum era, ca un oaspete vesel.

Un bărbat la care să te uiți cu drag și cu un pic de dispreț. Începuse să-și considere soțul dulce și vulnerabil – un pic stângaci acasă, cumva dominat de ea, dorindu-și aprobarea ei. Acum știa că propriile percepții se erodaseră, deoarece fuseseră folosite greșit. Ajunsese să includă această dominație în tot ce făceau ei, în felul în care se vedea pe sine. Nu știuse că credința în influența ei avea să se întoarcă împotriva ei, că avea să devină așa de atașată de efectul pe care îl avea asupra lui.

Cosea cu grijă, făcând un picioruș când termina și legând capetele firelor într-un șir de noduri puternice. Examină ceilalți nasturi, descoperi că doi atârnau, îi tăie și îi cusu la loc, la fel de bine. Acul care împingea ascuțit pe degetar – înăuntru și afară, înăuntru și afară – îi dădea o senzație plăcută, pe care o savura. Iată, haina era din nou prezentabilă. Mai trebuia doar să o dea la curățat. Junan văzu în față ceva ce semăna cu o pată de ceai. Apropie jacheta. Sarcina îi ascuțise simțurile. Oare mirosise ceva? Duse haina la nas. Oare ce putea fi? I se păru că detectase un miros stăruitor – parfumul unei persoane străine, mireasma îngrețoșătoare a trandafirilor chinezești. Junan puse jacheta deoparte și rămase nemișcată câteva minute, atentă să nu cumva să respire agitat.

O amintire, o mângâiere ușoară, câteva cuvinte, care ar fi putut fi o anecdotă, dacă nu ar fi fost imaginile încăpățânate, care persistau. Se întâmplase cu ani în urmă, când mama ei era încă, în zilele fericite, o femeie vioaie și frumoasă, dându-și capul pe spate când râdea, ca să-și arate dinții și gâtul proaspăt, alb.

Într-o după-amiază, Chanyi fu vizitată de Kao *Taitai*, o așa-zisă prietenă, care ținea la avantajele ei și număra nenorocirile altora. Junan își aducea încă aminte cum dorea să o protejeze pe Chanyi de această vizitatoare cu limba veninoasă. Luni de zile Kao *Taitai* o urmărise îndeaproape pe Chanyi, așteptând un moment de fragilitate ca să se năpustească asupra ei.

În acea după-amiază vorbise nonșalant, de față cu ceilalți.

– Știu o fată. E exact ceea ce îi trebuie. Și e ca un copil, ușor de controlat. E mai bine să-i găsești tu una decât să-l lași să aleagă.

În seara aceea, Chanyi se închisese în camera ei. Era toamnă târzie, soarele apusese repede și luna, palidă, strălucea pe perete. Junan se furișase până la ușa mamei ei și o ascultase plângând.

Ce se mai întâmplase cu Kao *Taitai*? Era destul de probabil ca ea să nu fi părăsit Hangzhou. Poate că într-o zi avea să o întâlnească, din întâmplare. Ideea asta o înspăimânta, în mod curios. Nu se gândise la acea femeie de ani de zile – o ura. Dar oare Kao *Taitai* și-ar aminti de ea? Junan se gândi ușurată că se făcuse foarte înaltă și s-ar fi putut să nu o recunoască. Toată lumea remarca înălțimea și umerii ei. „Puternica mea", îi spuse Chanyi. Spre groaza ei, ochii i se umplură de lacrimi.

Corpul îi fu cuprins de o neliniște atât de puternică, încât îi acri respirația. Vigilența ei eșuase din nou. Acum, brusc, se simți târâtă în pericolul despre care știuse dintotdeauna că era acolo, dar pe care până atunci îl putuse evita. O așteptase: o peșteră, o gură de întuneric. Era ca și cum s-ar fi trezit dintr-odată pe o plută, plutind inexorabil în josul unui râu înspre acel întuneric.

În cine mai putea avea încredere?

Era în picioare și aproape de ușa deschisă. Încotro să meargă? Casa era plină de oameni. Nu putea evada, nu se putea ascunde. Sarcina îi încetinise trupul. Cu toată strădaniile inimii, mâinile și picioarele îi tremurau. Respirația îi era anevoioasă. Nu suporta să stea jos sau în picioare. Se rezemă de perete și închise ochii, căutând întunericul în miezul zilei. Această dorință era insuportabilă. Îi amintea de parfumul pielii mamei ei, de curba palidă a obrazului, de mâna tandră pe ceafa ei; parcă tânjea după moarte.

Se forță să-și deschidă ochii. Stătea cu fața la fereastra care dădea spre grădina din dos. Jacheta era unde o lăsase ea, pe scaunul de la fereastră. Dincolo de geam, se înălța părul cel bătrân, cu crengile lungi atârnând ca niște mâini încărcate cu fructe târzii. O vreme frunzele rămase străluciră în lumina de toamnă și nici o adiere de vânt foșnitor nu tulbura imaginea lui. Nu suporta să-și ia ochii de acolo, să audă zgomotul unei pere stricate care se spărgea de piatră.

Cineva îi rostea numele:

– Junan.

Apoi din nou, cu glas mai scăzut:

– Junan.

Își luă ochii orbiți de la fereastră. Un chenar albastru dansa în imaginația ei.

– Junan, ce e?

Treptat, albastrul păli. Yinan era în camera ei. Închisese ușa și stătea cu mâinile încrucișate.

Purta șorțul negru grosolan, pe care și-l punea pentru a exersa desenatul ideogramelor cu pensula. Își legase părul ca să nu-i cadă pe pagină și baticul de bumbac lăsa să i se vadă urechile goale.

Junan o privi cu coada ochiului.

– Ce vrei?

– Ușa era deschisă. Arătai așa de ciudat! Ți-e rău?

– Mă doare capul, spuse Junan. Mi-au obosit ochii.

– Ți-a căzut degetarul.

Degetarul se afla în mijlocul camerei. Yinan îl ridică. Cum Junan nu se întinse după el, îl puse pe scaunul de la fereastră și rămase șovăitoare în fața lui Junan.

– E ora cinei.

– Nu mi-e foame.

– Am să-ți aduc un castron cu supă.

– Ți-am spus, nu mi-e foame.

La auzul tonului tăios al vocii lui Junan, Yinan clipi, o dată. Junan știa că era pe punctul de a se întoarce și de a pleca. Dar nu, nu trebuia să plece. Era vremea să îi vorbească.

– *Meimei,* spuse Junan în cele din urmă. Vreau să te rog să faci ceva pentru mine.

– Da, *Jiejie.*

Junan trase adânc aer în piept.

– Ce e, *Jiejie?*

– M-am hotărât să mut familia la Chongqing.

Gura lui Yinan se deschise, dar fata nu spuse nimic.

Junan își asculta propriile cuvinte seci.

– Înainte de a putea pleca, însă, va trebui să aștept până când copilul acesta va fi destul de mare ca să călătorească în siguranță. Și trebuie făcute pregătiri. Mai luă o gură de aer. *Meimei,* vreau să

mergi tu în noua capitală în primăvara aceasta și să conduci gospodăria fratelui tău. Am să găsesc un mod de a te scoate de aici. Să îl ții ocupat până când voi fi în stare să te urmez.

– Singură?

– Promit că voi veni cât de curând voi putea.

Yinan nu răspunse.

– Vei zbura, spuse Junan, ca să ajungi la Chongqing cât mai comod posibil.

– Cu avionul?

Junan se așeză, își puse degetarul. Nu-și ridică privirea când Yinan ieși din cameră. Își aminti de seara de vară, din urmă cu doar un an, când discutaseră despre ideea lui Yinan, că unele țări erau ca bărbații și altele ca femeile. Observase amuzamentul lui Li Ang, râsul lui tăcut care făcuse să se ridice un rotocol de fum. Yinan creștea. Avea să îl preocupe pe Li Ang, sau avea să îl ocupe, destul de bine. Preț de o clipă Junan vru să o cheme înapoi, dar descoperi că își pierduse capacitatea de a vorbi. Se încurajă: „Acum cel puțin știu ce se va întâmpla. Voi controla situația".

Refuza să plângă. Își strânse toate forțele; își simțea trupul distrus cu fiecare respirație. Avea să controleze situația. Umerii îi tremurau. Își cuprinse genunchii pentru a-și liniști tremurul din mâini, dar atunci începură să-i tremure brațele, mai puternic, vibrând adânc înăuntrul coatelor: întâi brațele, apoi genunchii, până când îi amorțiră vârfurile degetelor. Rămase singură în cameră până seara târziu, lăsând întunericul să o cuprindă ca o promisiune.

Evadarea

Chongqing 1938–1940

Căpitanul Pu îl avertizase pe Li Ang: Chongqing era un loc al contrabandei și al corupției. Toți cei pe care îi întâlnea cereau mită. Li Ang avea un alt mod de a privi lucrurile. Pentru el, mita era ca un pic de supă ce se revărsa dintr-un castron. Dacă se pierdea ceva din supă, asta nu schimba faptul că o mare parte ajungea unde îi era locul. Noua lui slujbă era să-l ajute pe generalul Sun să-și aprovizioneze cele opt divizii. Dacă unele lucruri dispăreau pe drum, Sun nu observa. Era ca un joc. Ca și ascunsul intențiilor la poker sau la mahjong. Poate că talentul lui Li Ang la jocuri era motivul pentru care Sun îl dorise în serviciul lui.

Căpitanul Pu îl atenționase în mod special cu privire la generalul Hsiao Jun, care, chiar și în zilele acelea de început, controla capitala aflată în război prin contrabandă și prin șantaj. Li Ang nu era îngrijorat. Hsiao era șeful cartierului general de provizii militare și munca îi cerea lui Li Ang să-i intre în grații acestui om. Nu punea la îndoială faptul că aveau să se înțeleagă; nu întâlnise niciodată o persoană pe care să nu o poată convinge să îl placă. Începu să se împrietenească cu Hsiao. Când juca cu el cărți, avea grijă să piardă în jumătate din cazuri cu o foarte mică diferență; când aranja livrarea proviziilor, îi aducea lui Hsiao tot felul de mărunțișuri. Păstra calmante pentru spatele bolnav al lui Hsiao și ciorapi de nailon pentru soția lui. Când generalul Hsiao îl întrebă personal dacă ar putea să se alăture câtorva ofițeri într-un mic raid prin cămine după niște studenți radicali, Li Ang spuse da.

Raidul avu loc într-o dimineață de sâmbătă, înainte să se crape de ziuă. Membrii uniunii studențești ilegale fuseseră surprinși la o ceainărie și urmăriți până în camerele lor, unde îi dăduseră de gol lumina aprinsă. Ofițerii aveau să înconjoare căminul și să intre, să-i prindă în capcană pe radicali și să-i ducă la închisoarea Armatei. Era un plan simplu și operațiunea avea să se încheie înaintea cursurilor de dimineață. Radicalii aveau să dispară în noapte.

Lui Li Ang i se spuse să aștepte la ușa din dos. Își dădu seama după mirosul de lături aruncate că această ușă ducea la cămară și la bucătărie. Studenții foloseau câteodată această cale dosnică, iar el bănuia că ar putea încerca să fugă prin bucătărie. Li Ang stătea la postul lui. În curând aveau să se ivească zorii. Căminul bloca partea de răsărit a cerului, dar totul trecuse de la negru la gri, luminând lumea în tonuri uniforme, așa încât frunzele și scoarța arborelui de camfor din apropiere, ardezia gri de la streașina înclinată și nasturii lui de alamă se defineau în umbre de praf. Câteva plante de ghiveci neglijate, întărite, stăteau strâmb. O duzină de țigle de lut sparte erau stivuite ordonat pe scări. Li Ang auzi sunetul sumbru al clopotului de biserică și, din stradă, scârțâitul unei căruțe și vocea slabă a unui bărbat, vorbind cu bivolul său de apă. Zvonurile de atac se risipiseră și țăranii își croiau drum înapoi, în ciuda căldurii. Li Ang stătuse atât de mult în picioare, încât sângele i se îngroșase în picioare, dar nu se clătina. Trucul acesta cu statul în picioare era un joc pentru el. Alți soldați nesupravegheați începeau să-și încordeze mușchii; câteodată un bărbat se împleticea sau chiar cădea. Lui Li Ang statul în picioare îi liniștea mintea, așa că vedea marginea tăioasă a unei țigle sparte sau colțurile unei alei cu o claritate neobișnuită, în toate amănuntele. În momente ca acestea simțea în el o inteligență fizică nerăbdătoare. Îi intra în picioare și în mâini și în umeri. Acum, așteptând, se simțea ca un șoim, plutind sus de tot, pe cerul luminos; vedea fiecare formă de pe pământ și putea însemna fiecare umbră, fiecare mișcare a șoarecelui pe dedesubt.

Auzi un trosnet surd, apoi câteva lovituri rapide – ușa împinsă și deschisă – și pașii repezi, greoi ai unor bărbați încălțați cu bocanci, pătrunzând în clădire. Le auzea pașii: se împrăștiau. Bine: nu dăduseră peste nimic neașteptat; urmau planul. Unii aveau să meargă în camerele de jos, confiscând la plecare orice carte sau material suspect. Mulți se vor îndrepta pe scări în sus și îi vor prinde în capcană pe radicali, în dormitoarele de la etajul doi. Se auziră câteva strigăte, câteva întrebări mirate și, o dată, zgomotul unui scaun căzând. Ascultă un minut întreg până când auzi ceea ce aștepta.

Un pas mai rapid, singur, în apropiere. O persoană singură pe scări. Zgomotul clanței. Se duse spre ușă mai repede ca gândul și o deschise înainte ca tânărul să fi luat mâna de pe clanță. Li Ang îl prinse când se repezi pe scări în jos.

– Ești arestat, se răsti Li Ang.

Îl împinse pe bărbat la perete; îi răsuci mâinile la spate și îl ținu acolo, tot ascultând. Nu mai auzi alți fugari apropiindu-se.

O vreme rămaseră pe loc. Li Ang nu vedea decât ceafa captivului, lobul urechii. Nu-i vedea fața, căci avea obrazul lipit de perete, dar simțea că bărbatul parcă trăgea cu urechea. Ochelarii îi stăteau strâmb. Li Ang se întreba unde plecaseră ceilalți studenți. Înăuntru, se auzeau tropăituri înainte și înapoi. Auzi ușoara trosnitură a unui pat de campanie și bubuitul brusc al unui birou. Se întoarse către captivul lui, care rămăsese cu obrazul lipit de perete și cu ochelarii atârnându-i de o ureche. O clipă, lentilele groase, rotunde străluciră alb, reflectând cerul de dimineață și crengile arborelui de camfor.

Cum stătea așa, ținându-l pe tânăr lipit de clădire, Li Ang era din ce în ce mai convins că mai trăise toate astea o dată. Mirosul de păr nespălat; forma capului; forma urechii. I se părea că momentul trecea atât de încet, sau era doar felul în care și-l amintea mai târziu? Știa doar că era o liniște absolută. Deasupra lor cerul palid strălucea ca interiorul unei scoici.

– Ești arestat, spuse, mai calm de această dată.

Captivul întoarse capul. Ochii miopi îl priviră chiorâș în față.

– *Gege,* zise.

Vocea era calmă, tonul familiar.

– Ce? exclamă Li Ang. Ce faci aici? Ce crezi că faci?

– Ce faci tu, *Gege?*

– Ssst, spuse Li Ang, venindu-și în fire.

Mai era timp ca fratele lui să scape.

– Dacă te grăbești...

De după colț răsunau pași.

– Ce-i asta?

Era Pu Sijian.

Li Ang începu:

– A fost o ne...

– Bine. Ai prins unul.

Și, dintr-un motiv inexplicabil, Pu luă ochelarii de pe fața speriată a lui Li Bing și îi azvârli în umbra arborelui de camfor.

– De ce ai făcut asta? îl întrebă Li Ang.

Se întoarse pe jumătate spre copac, gândindu-se să găsească ochelarii, dar își aminti ce făcea acolo. Se răsuci spre fratele său. Ceea ce văzu îl făcu să uite la ce se gândise. Li Bing pusese ambele mâini pe perete. Stătea așa, expunându-și spatele slab, cu urechea la perete și cu ochii închiși, fie dintr-un gest instinctiv de apărare, fie de frica a ceea ce urma să se întâmple – Li Ang nu știa. Dar era buimăcit de mâinile ridicate.

Ușa fu împinsă și deschisă și alți doi bărbați intrară vijelios.

– Hei, strigă Pu.

Porni înspre bărbați.

Li Bing se dezlipi de perete și țâșni spre Pu, placându-l la genunchi, o mișcare așa de cunoscută lui Li Ang din copilărie, încât aproape țipă.

Pu, un bărbat viguros, îl aruncă pe Li Bing ca pe un vițel de bivol de apă și îl țintui cu fața în jos, la pământ.

– Pe ăsta îl iau eu, spuse.

Puse pistolul la ceafa lui Li Bing.

O clipă, Li Ang rămase locului, înghețat. Aerul răsuna de strigătul nearticulat: „*Didi* al meu! Ăsta-i *didi* al meu!" Dar, în același moment, înțelese ce făcuse fratele său. Li Bing profitase de mirarea lui. Își lipise capul de perete și trăsese cu urechea ca să-și audă prietenii. Îi lăsase pe ceilalți doi bărbați să scape. Se resemnase să fie capturat. Li Ang înțelese că fratele său era comunist.

La sfârșitul zilei, deși era atât de cald, încât nu-și dorea nimic altceva decât o baie rece, Li Ang închirie o ricșă și îl rugă pe om să îl lase pe strada principală, la mică distanță de cămin. Merse pe jos restul drumului și se duse împrejur, până în spate. Acolo era zidul cunoscut, palid în lumina serii. În ciuda tumultului și a confiscării

cărților, mulți dintre studenți se întorseseră. Din bucătărie ieșeau aburi și se simțea mirosul de terci de orez. Un bărbat mai în vârstă, un servitor, transpira cărând gălețile de apă pe ușa de la bucătărie. Li Ang scuipă pe jos. N-ar fi vrut să se apropie din nou de acel loc. Încercă să-și amintească unde stătuse căpitanul, atunci când zvârlise ochelarii. Se întoarse la bătrânul arbore de camfor cu frunzele plecate, indiferente. Căută pe la rădăcina lui, apoi în gunoi, dar nu găsi nimic.

La închisoare, ceru să vorbească cu gardianul.

– A fost o greșeală, spuse. Bărbatul prins în raidul de la cămin nu era un radical. Nu era unul dintre cei care pricinuiesc necazuri. Era doar de serviciu la bucătărie. Tocmai voiam să-i dau drumul, când mi s-a ordonat să-i urmăresc pe ceilalți.

Urmă un moment de tăcere. Li Ang își dădu brusc seama ce prostie făcea. Gardianul nu avea nevoie de scuze, doar de bani. Li Ang scoase ce avea, trei dolari de argint. Gardianul luă monedele și se întoarse la ziarul lui.

Li Bing se uită chiorâș, cu ochii curbați ca niște creveți uscați. De data asta nu spuse nimic.

– M-am dus să-ți caut ochelarii, dar nu i-am găsit, zise Li Ang. Ai nevoie de altceva?

– Ce-ai zice de o țigară?

Li Ang inspiră adânc.

– Spune-mi, erai unul dintre ei – dintre radicali, adică?

Li Bing zâmbi.

– Nu cred că trebuie să-ți spun.

Li Ang încercă din nou.

– Ascultă. Probabil că o să reușesc să te scot de aici. Dar ceea ce vreau să știu...

– Cine ți-a cerut să mă scoți de aici?

– Când te-ai schimbat? Când ai devenit așa?

– Nu sunt conștient de faptul că m-am schimbat.

Li Ang nu găsi nici un răspuns. După alte câteva minute părăsi închisoarea.

Titlurile ziarelor descriau ultimele negocieri cu Occidentul; încă o dată Chiang Kai-shek declară că era nevoie de bani și de

provizii. Un articol susținea că ultimul atac japonez asupra Changsha fusese primit cu rezistență dură. În partea de jos a paginii Li Ang găsi o mică poveste despre un raid de succes din ziua precedentă asupra unui cămin de studenți. Multe kilograme de materiale subversive fuseseră distruse și șeful unei bande de studenți radicali periculoși fusese arestat. Cauțiunea fusese stabilită la opt sute de dolari de argint.

Se gândi o clipă, plin de speranță, la unchiul lui, cum stătea în micul lui magazin, uitându-se la posterul favorit, cu o femeie sexy fumând o țigară. Dar Li Ang știa că Charlie nu mai dispunea de asemenea sume de bani. Nu ieșea aproape nici un profit din activitatea de distribuție. Li Ang ar fi putut aranja să vândă niște marfă pe piața neagră. Dar n-avea timp să facă asta așa cum trebuia. Exista o singură alternativă. Se duse la cartierul general al Armatei.

DRAGĂ SOȚIE. AM NEVOIE DE 800. SE POATE TELEGRAFIC. LI ANG.

Nu o văzuse pe Junan de unsprezece luni. Fusese dezamăgit de sexul copilului – o a doua fată –, dar acum descoperi că îi era cu adevărat dor de soția lui, și natura dorului lui era specifică și surprinzătoare. Nu la pasiune sau la dragoste se gândea, ci la claritatea și la ordinea care o înconjurau ca un climat senin. Junan era capabilă să vadă esența unei situații. Li Ang ar fi vrut ca ea să fie acolo cu el, ca să-i poată povesti ce se întâmplase și să o întrebe într-o doară: „Ce crezi?" Ea i-ar fi dat sfaturi viclene.

Răspunsul ei veni imediat.

SOȚULE. FINANȚE COMPLICATE. POT TRIMITE DOAR 200. JUNAN.

Nu erau de ajuns. Junan putea strânge ușor suma respectivă. Îi telegrafie din nou.

POȚI FACE ROST? AM NEVOIE DE TOȚI 800. LI ANG.

Așteptă toată după-amiaza la cartierul general. În cele din urmă sosi răspunsul:

PENTRU CE SUNT BANII? JUNAN.

El își îndreptă spinarea, își trase umerii înapoi. Cum putea să refuze? Cine se credea oare? Se gândi că și-ar fi putut atinge scopul spunându-i adevărul – apelând la compasiunea ei și la credința în familie – sau adoptând o atitudine supusă. Dar nu era genul acela de bărbat. Nu dorea ca Junan să vadă ce puțin îi mai rămăsese, acum că propriul frate era în închisoare și el însuși cerea bani ca un cerșetor.

Îi telegrafie din nou:

UITĂ TOTUL. TREABA REZOLVATĂ.

Părăsi cartierul general și merse în oraș. Nu-și luă o ricșă. Nu știa încotro se îndrepta și nu voia să-și trădeze agitația în fața unui alt suflet. Merse cu pași repezi prin căldură; casele de pe ambele părți ale drumului străluceau, iar el intra mai adânc în oraș: zidurile împodobite erau înlocuite de cărămizile urâte ale caselor mai mici, străzile și aleile erau mai dese. În ultimele câteva luni populația din Chongqing se dublase. Totul în jurul lui era dovada suprapopulării: clădiri prăbușite, totuși locuite, cerșetori gemând, familii instalate la marginea drumului. Auzea un amestec de dialecte; vocile localnicilor, monotone, îi luau în derâdere pe nou-veniții beligeranți. Îl trăsni putoarea de varză gătită, amestecată cu duhoarea de canalizare. Acum strada era mai populată: un grup de femei puse pe bârfă; mici bande de băieți ieșiți de la școală și plimbând zmeie; bărbați în vârstă ale căror vieți se terminaseră, stând și privind de pe margine. Răsună strigătul unui vânzător ambulant de ceai, urmat de fluierul tânguitor al unui ghicitor orb, un sunet înalt, de jale, care străpungea aerul. Bărbatul stătea sub o streașină, arătându-și plângător tălpile uzate și prăfuite ale pantofilor.

De ce nu-i spusese pur și simplu lui Junan că Li Bing avea necazuri?

Nu i-ar fi putut explica șocul pe care îl avusese atunci când recunoscuse fața fratelui său. Nu-și putea explica nici sieși. Se gândi la lumina gri a dimineții, de la intrarea umbrită, cu țigle sparte pe trepte. Zgomotul pașilor pe scări, saltul înspre fugar, împingându-l către perete, mâinile ridicate. Vocea scăzută: „*Gege*". Felul în care fratele lui spunea „*gege*", altfel decât zece mii de alți frați mai mici.

Dacă Junan ar ști că Li Bing avea necazuri, ar putea fi dăunător pentru poziția lui. Ce-ar fi să lase să-i scape informația, așa cum făceau femeile la masa de mahjong? Femeile acelea își spuneau totul una alteia și mai târziu împărtășeau informațiile cu soții lor.

Comuniștii și naționaliștii se uniseră să lupte împotriva japonezilor. Acum că inamicul se împotmolise, vechile animozități rupeau alianța. Li Ang auzise zvonuri despre un război civil în spatele liniilor inamice.

Dar, mai presus de toate, era vorba despre principiu: soția trebuia să se supună soțului.

După șapte ani de căsătorie, știa că fusese norocos. Alte femei erau adesea nesăbuite, incapabile să conducă o gospodărie, irosind venitul soților lor pe extravaganțe sau pe opiu. Alte femei îmbătrâneau urât și făceau scene nerușinate. Nu puteau lăsa un bărbat în pace. Junan nu avea nici unul dintre defectele astea. Era practică, independentă, totuși frumoasă și loială. Trebuie să fi știut că mergea din când în când la *chaweis* și că se culcase cu alte femei. Fusese atât de mult timp departe de ea, departe de casă. Dar ea nu era posesivă. Rareori încerca să îl rețină.

I se supusese fizic, dar era de ajuns? Îi veni în minte imaginea lui Junan satisfăcută, întinsă pe perne, respirând repede și cu puls accelerat, încă licărind pe gâtul ei alb, lung. Acum dezvăluise adevărul: îl ținea în loc. El nu avea puterea să obțină ceea ce voia. Sau poate nu avusese niciodată vreo nevoie; luase pur și simplu orice dorise ea să dea. Îl deranja că era căsătorit cu o femeie pentru care fiecare acțiune, fiecare observație era atât de strategică. Nu așa păruse a fi la început.

Se întoarse la birou. Funcționarul lui din Canton vorbea o mandarină de neînțeles și asistentul lui local, sichuaneză. Cei doi bărbați puteau comunica doar scuipând, gesticulând și aruncându-și unul altuia exclamații fioroase. Încercau să îi descrie un coșmar al

ineficienței în liniile de aprovizionare birmaneze. Șoseaua Birmaneză tocmai se deschisese, dar era deja pricină de întârzieri: directorii de la stațiile electrice așteptau mită, erau acte de completat, echipamentele se stricau, trebuiau mereu confirmate detalii fără sens. Trecea în revistă, iar și iar, listele de provizii cerute de Sun și constata că pe majoritatea dintre ele nu le putea obține. Se bazaseră pe Șoseaua Birmaneză.

În timp ce încerca să pună ordine în toată această harababură, își simțea furia învârtindu-se în jurul unui punct periculos. Încercă să o îndepărteze. Dar își aduse aminte de felul în care se încorda câteodată buza ei superioară în timpul conversației. Nu-i spusese niciodată până atunci că era nemulțumită sau că avea motive să-l critice. Dar acum știa. Nu avea încredere în nici un lucru pe care nu-l putea controla cu mâna ei.

Își dădea pentru prima oară seama de cât de complet diferiți erau. Încă de mic, de pe vremea când încă purta pantaloni despicați, înțelesese avantajul de a avea mai multe opțiuni, păstrându-și dorințele lejere, flexibile și ușoare, ca plasa unui pescar, așteptând orice ar putea cădea în ea. Prin această metodă câștigase mult. Intrase în Armată; fusese avansat; se căsătorise cu Junan. Nu se gândise niciodată că metoda lui ar putea fi considerată de altcineva drept un lucru care nu merita sau care nu prezenta încredere. Nici nu se gândise că ar putea exista vreo contradicție între două dorințe pe care le avea.

Junan nu opera în felul acesta. El nu reflectase niciodată prea mult la natura minții unei femei, dar ajunsese să înțeleagă că o anumită privire directă, încăpățânată de-a ei însemna că voia ceva. Odată ce voia cu adevărat ceva, nimic altceva nu era destul de bun. Începu să înțeleagă că practica arta de a ține cu dinții de o dorință, că alegea un model și își forma o dorință și o arunca în aer ca pe un zmeu mare, zgândărind-o, punând-o la încercare în vânturile lumii, folosind mai multă sfoară, tot mai multă, până când atârna deasupra ei ca o stea. Stătea acolo pe pământ, păstrând un gând în minte cu toată voința.

Era oare posibil ca el însuși să fie pur și simplu încă un lucru în legătură cu care ea luase o hotărâre? El considerase întotdeauna că faptul că se însurase cu ea reprezenta un semn al puterii și al

norocului lui; nu se gândise niciodată că lucrul care îi unea ar fi putut fi dorința ei și forța ei. Poate că ei îi căzuseră ochii pe el și luase o decizie; și începând din acel moment, nu mai exista nici o speranță pentru el. Acum erau soț și soție. Ea primise ce își dorise. Și totuși – iar el știa asta – era nefericită cu el. Nu pentru că ar fi arătat mai rău, sau ar fi fost mai irascibil sau mai puțin promițător decât fusese cu câțiva ani în urmă, ci pentru că înclina să meargă împotriva voinței ei.

Avea să apeleze la generalul Hsiao. Se întreba cum naiba i-ar putea explica situația. Era clar că adevărul – și numai adevărul – avea să fie acceptat. Își aminti din nou că naționaliștii și comuniștii nu mai erau oficial în conflict; se ajunsese la armistițiu cu trei ani în urmă, și înțelegerea încă era valabilă. Nu mai era impardonabil să ai un frate comunist. Totuși, trebuia să îl roage pe general să nu spună nimănui. A doua zi de dimineață se grăbi spre cartierul general.

– Îmi pare nespus de rău că trebuie să vă deranjez pentru acest favor, începu.

La auzul acestor cuvinte, văzu ochii mici ai lui Hsiao licărind. Restul feței lui – oase rotunde, obraji palizi, cu cicatrici de vărsat de vânt – se deschise într-un zâmbet satisfăcut. Generalul îl asigură că nu avea să fie nici o problemă să-l elibereze pe Li Bing. Chiar nici o problemă. În ce privește favorul, era convins că într-o bună zi Li Ang însuși avea să fie în măsură să-i facă un mic serviciu. Li Ang își aminti de avertismentul lui Pu, dar se simți imediat mai bine. Părăsi încăperea într-o dispoziție bună.

Mai târziu, în cursul aceleiași săptămâni, primi un mesaj de la Hsiao *Taitai* prin care aceasta îi cerea să o însoțească pe fiica ei cea mică, Baoyu, și pe prietenele ei la Opera Națională.

Generalul Hsiao, indiferent față de fiicele lui, lăsase găsirea unui nume pentru fiecare fată în grija autorității bătrânei sale mame, care crescuse la țară și aprecia florile. Așa că Juyu (jad de crizantemă), Meiyu (jad de trandafir) și Baoyu (boboc de jad), fuseseră cele care pieptănaseră părul, tot mai rar, al bunicii lor, și care îi dăduseră terciul cu linguriță. Bătrâna își petrecuse mai bine de jumătate de viață tot bolnavă și își surprinsese familia, murind subit cu un an în urmă; fața ei severă, ridată, încă mai urmărea ce se petrece în gospodărie dintr-un portret alb-negru de deasupra mesei cu tămâie. În anotimpul în care Li Ang se mută la Chongqing, surorile Hsiao începuseră de curând să poarte din nou veșminte colorate și în toată gospodăria plutea un sentiment de ușurare.

Puterea în acea familie stătea în soție; Li Ang auzise asta de la câteva localnice, care, aflând că era căsătorit, îi făcuseră destăinuiri. Hsiao *Taitai* ținea frâiele casei, în ciuda faptului că nu născuse nici un fiu, în ciuda temperamentului generalului. Acesta nu își luase o concubină; se spunea că Hsiao *Taitai* i-ar fi făcut viața prea grea. Hsiao *Taitai* deținea putere socială în capitală. Urmase o școală de misionari și se împrietenise cu americani importanți. Vorbea fluent engleza și dădea frecvent dineuri, pentru prietenii săi americani și pentru alți străini. Bărbații mai ambițioși voiau cu toții să ia parte la aceste dineuri. Seara în care merse să o ia pe Baoyu la concert era prima dată când Li Ang călca în casa lor.

Generalul Hsiao locuia pe partea mai sigură a dealului; la baza acestuia săpa un adăpost personal contra bombelor. Li Ang urcă scările până la o verandă spațioasă, unde îl întâmpină portarul, care îl îndrumă spre camera din față. Hsiao *Taitai* îl salută. Era o femeie scundă, durdulie, cu trăsături mici, pudrată slab. Când zâmbi și ochii i se măriră de încântare și de simpatie, Li Ang își dădu seama că trebuie să fi fost odată extrem de frumoasă.

– Scuzele mele, fiica mea e foarte înceată. Va fi gata într-o secundă.

Hsiao *Taitai* îi făcu cunoștință lui Li Ang cu cele două fiice mai mari. Cea mare, Juyu, fusese de curând cuplată cu unul dintre favoriții tatălui ei. Colonelul Tang așteptase răbdător toată perioada de doliu, deși, așa credea Li Ang, avusese un stimulent puternic. Între timp fusese avansat la rangul de brigadier general. Acum, în sfârșit, cuplul urma să se căsătorească. Juyu era mai degrabă înaltă și ceva din masculinitatea tatălui se regăsea în atitudinea și în obrajii rotunzi ai fetei, dar toată lumea vorbea despre frumusețea ei.

Sora ei, Meiyu, era mică și zveltă, cu trăsături splendide de alabastru. Meiyu învățase să citească și să scrie poezie, atât engleză, cât și chineză clasică. Cânta în corul metodist și la pian. Era cea mai inteligentă și cea mai frumoasă dintre cele trei surori și de câțiva ani buni se bucura de atenția celor mai mulți ofițeri tineri ai tatălui ei. Dar lui Li Ang îi displăcu Meiyu de la prima vedere; avea un fel de a-și strânge buzele pline, pe care îl considera prefăcut și critic.

Fu încântat să vadă că tânăra Baoyu era vioaie și îndrăzneață, deloc ca surorile ei. Obrajii ei făceau gropițe, buzele roșii i se arcuiau, ochii mici îi străluceau. Guvernul declarase părul permanentat imoral și ilegal, dar părul lui Baoyu era tuns și încrețit ca al unei actrițe de cinema occidentale. Li Ang se întrebă dacă era aspru la atingere. Sânii și șoldurile rotunde ale lui Baoyu sugerau o plăcere a simțurilor. Când ieșiră să-i întâlnească prietenele, se întoarse spre ea ca să-i spună ceva și surprinse mirosul puternic, dulce, de flori.

Mai târziu, îi spuse fratelui său că Baoyu era, în comparație cu Junan, un gen mai comun de fată, dar foarte prietenoasă, mai abordabilă.

– Stai departe de ea, spuse Li Bing. Nici măcar nu am cunoscut-o, dar nu îl înțeleg pe generalul Hsiao. Știe că ești căsătorit, și că vii din afară, așa că, de ce și-ar dori să te pună în legătură cu propria fiică?

– E destul de atrăgătoare, răspunse Li Ang. Îi place să meargă la operă și prietenele ele sunt destul de ușuratice. E mai sigur să fie însoțită de un bărbat căsătorit.

Li Bing clătină din cap. Frații stăteau la o ceainărie din localitate, unde chelnerii turnau ceaiul dintr-un ceainic cu gâtul lung, subțire, stil Sichuan, stând la un metru depărtare de masă și picurând lichidul de sus în cești, de parcă ar fi fost o substanță letală. Li Ang era binedispus. Seara petrecută cu Baoyu și tinerele ei prietene îi încurajase starea și era fericit să-l vadă pe Li Bing ieșit din închisoare.

Li Bing fusese eliberat imediat, la cererea generalului Hsiao. Deși Li Ang fusese obligat să-i spună generalului Hsiao că prizonierul era fratele său, acum nu se simțea în stare să-i dezvăluie fratelui rolul pe care îl jucase în eliberarea lui. Dorea, în schimb, să afle ce căutase Li Bing acolo; cum de fusese amestecat într-o acțiune radicală? Li Ang era *gege*, răspunzător, și el găsise calea pentru eliberarea lui Li Bing. Avea dreptul să știe ce era în mintea lui Li Bing. Dar acum Li Ang bănuia că speranțele lui de a purta o conversație simplă cu fratele său fuseseră prea optimiste. Li Bing stătea cu umerii slabi ridicați, părând morocănos și rece, umplându-și gura cu alune.

Li Ang începu:

– Ce făceai, mai exact, în căminul studențesc?

Auzind această întrebare Li Bing se opri din mestecat, de parcă ar fi mușcat dintr-o alună rea.

– Nu lucram cu nimeni care te-ar putea interesa. Nici un tiran, american bogat, birocrat sau contrabandist.

– Hmm, făcu Li Ang. Deci, reluă el, încercând să adopte un ton nonșalant. Ce face familia? Ce face Junan?

– De unde să știu? N-am mai văzut-o de aproape un an.

– Eu sunt plecat de mai mult timp.

– Făcea foarte bine, așa mi s-a părut. Se descurca strălucit, având în vedere condițiile. Îmi pare rău că le-am părăsit. Trebuia să plec, altfel aveam să le pricinuiesc numai necazuri.

Li Ang se simți jenat de această aluzie politică. Mai mult, schimbul recent de telegrame cu Junan îl rănise.

– Ei bine, eu n-aș spune strălucit.

– Ce puține știi, zise Li Bing, scormonind prin vasul cu coji de alune.

– E foarte competentă.

Li Bing puse jos vasul cu alune.

– Și foarte temerară. Sunt sigur că vrea să vină încoace, la Chongqing.

– O duce mai bine acolo unde e. În curând îi vom bate pe japonezi și atunci...

– Cum vreți să-i bateți? Ascunzându-vă în dărăpănătura asta și predându-i pe comuniști? Întorcându-i pe oamenii simpli împotriva noastră, comportându-vă ca niște tirani? N-ai idee cum e văzută gașca ta de generali de către oameni. Și acest Generalissimo al vostru...

– Presupun că îți închipui că voi puteți să-i bateți pe japonezi...

– Generalissimo al vostru e un dictator banal.

– Nu, se auzi Li Ang spunând, cu o hotărâre surprinzătoare. Nu avem nici un drept să judecăm un om înainte să vedem cum a murit și cum a rămas în amintirea oamenilor.

Tăcură o vreme.

– Ascultă, rupse Li Bing tăcerea. Ascultă-mă, *Gege*. Tu nu înțelegi de ce sunt eu așa de suspicios în ce privește puterea. Pentru că odată ce ai văzut și ai cunoscut cruzimea, nu mai poți niciodată să fii același.

– Ah, nu fi melodramatic! Am avut aceeași educație.

– Nu, tu ai fost întotdeauna mai puternic. Tu te-ai implicat; tu nu a trebuit niciodată să te păzești. Bărbații ăștia conduc guvernul. Generalul Hsiao ăsta al vostru e un alt Sun Chuan-fang. Și, îți mai amintești, la Hangzhou, imediat după ce ne-am mutat acolo, băiatul ăla din vecini, Chang? Obișnuia să mă terorizeze după școală...

O umbră trecu prin mintea lui Li Ang. Văzu, în treacăt, un băiat îndesat pe a cărui față păstoasă și în ai cărui ochi mici se citea o răceală supărătoare.

– Mulți băieți te-au terorizat după școală. Erai un șoarece de bibliotecă sfrijit. Te aștepți să-mi amintesc fiecare încurcătură din care a trebuit să te scot?

Li Bing nu răspunse. În acel moment trecu chelnerul și Li Ang îi făcu semn să vină cu ceaiul. Era timpul să se întoarcă la subiectul conversației. Se uită confuz la gâtul enorm al ceainicului și, când chelnerul se îndepărtă, spuse:

– Orașul ăsta e atât de aglomerat. Se vede că sunt prea mulți muncitori și nu e destul de lucru, dacă până și turnatul ceaiului e o îndeletnicire specială, care necesită pregătire.

Urmă un moment de liniște. Li Ang încercă din nou.

– Am auzit că biroul de legătură caută un funcționar pentru aprovizionare, care să știe să vorbească o mandarină decentă.

Nici nu-i ieșiseră bine cuvintele din gură, că își dădu seama că făcuse o gafă.

– Mulțumesc, zise Li Bing. Toată viața mi-am dorit să fiu funcționar pentru aprovizionare.

– Taci. Care-i problema cu o slujbă decentă la guvern?

Li Bing scuipă.

– Mai degrabă mor de foame.

– Câteodată chiar cred că ai vrea!

Li Ang își auzea înverșunarea din glas, dar continuă:

– Ei bine, lasă-mă să văd ce pot face. Am să mă interesez la Biroul Superiorității Morale.

Acum știa că mersese prea departe. Fața lui Li Bing era lipsită de orice culoare. Era la fel de fără de umor ca întotdeauna, mai sfrijită și mai scorțoasă ca niciodată, toată suprafețe plane și colțuri. Preț de o clipă Li Ang se simți stingherit, aproape speriat.

– Ei, haide, izbucni. La urma urmei, nici măcar tu nu ești făcut din idealuri. Trebuie să mănânci și să dormi, ca oricare alt om.

– Dacă te referi la faptul că nu locuiesc în apartamentul tău, nu încerca să mă faci să mă răzgândesc. Nu mă gândesc să mă mut și să-ți deranjez viața socială.

– Știi că ești bine-venit.

Apartamentul mare al lui Li Ang era un motiv de mândrie.

– Nu vreau sprijinul tău.

– Știi că taberele noastre sunt, tehnic vorbind, în relații de pace.

– Trebuie să ies de aici, spuse Li Bing.

Duse mâna la buzunar.

– Las-o baltă!

– Am spus că vreau să plec. Nu am voie?

– Ești liber să mergi oriunde vrei. Am spus să o lași baltă în privința notei de plată. Între noi fie vorba, eu am serviciu.

– Exact.

– Ce vrei să spui?

– Vreau să spun că nu am nevoie ca armata personală a lui T.V. Soong, oricât de pline i-ar fi pungile, să-mi achite ceaiul.

Li Ang uită să răspundă. Nu putea să-și ia ochii de la fața fratelui său. Iată o săgeată, o sclipire de agresiune fizică. Deodată Li Bing se aplecă peste masă și întinse mâna peste umărul lui Li Ang. Li Ang se întoarse să vadă cui făcea semn. Chiar în fața nasului său, Li Bing îi întindea chelnerului o mână de monede.

Li Ang nu rezistă. Își lovi fratele peste brat. Monedele zburară în toate direcțiile. Li Ang dădu o dată din cap și se întoarse înapoi la masă, chiar la timp pentru a-l vedea pe Li Bing cu ochelarii într-o parte, năpustindu-se peste vesela goală drept în direcția lui. Li Ang simți lumea dându-se peste cap. Scaunul i se prăbuși la podea. Li Bing sări de la masă și ateriză deasupra lui.

Li Ang se uită direct în ochii fratelui și îi găsi ficși, încăpățânați. Rânji. Li Bing era ușor ca o muscă și Li Ang știa că, îndată ce își va recăpăta avântul, avea să-l dea jos cu ușurință. Chelneri veniră spre ei din toate direcțiile. Frații îi împinseră la o parte. Li Bing i se împotrivi cu o forță și o concentrare surprinzătoare. Dar din copilărie nu se schimbase nimic. Destul de curând, Li Ang îl învinse pe fratele său. Stând pe spatele lui Li Bing, plăti nota. Li Bing se adună, sfrijit și supărat.

– Folosește-ți jumătate de creier! strigă. Generalii voștri nu încearcă cu adevărat să lupte împotriva japonezilor! Ei așteaptă doar ajutor din afara țării. Și guvernul vostru e un parazit care trăiește pe seama poporului chinez!

În încăpere se făcu brusc liniște.

– Acum, fii politicos, spuse Li Ang. Parazitul ăla plătește pentru vasele astea sparte.

Li Bing plecă pășind mândru. Uitându-se după fratele său, Li Ang își dădu seama că cineva îl urmărea de la o masă rotundă din colț. Era generalul Hsiao, care stătea la masă cu câțiva ofițeri. Se aștepta la un fel de mustrare, dar, când se apropie de ei ca să-și ceară scuze, generalul remarcă doar că soția sa avea câțiva invitați la cină în seara aceea și Li Ang era bine-venit.

În timp ce se pregătea pentru dineu, Li Ang era plin de energie și avea mari speranțe. Se plimbă prin apartament. Își controlă cicatricile în oglindă. Păleau, plate și lipsite de culoare în lumina serii. Petrecu prea mult timp periindu-și uniforma; era timpul să-și ia o menajeră. Avea o cameră pentru menajeră și îi plăcea ideea de a avea o tânără în casă, una dintre fetele astea din Sichuan cu talie de viespe și vorbind în argou.

Speranțele lui crescură când află că fusese așezat lângă Hsiao *Taitai*. Desigur că toți din încăpere observaseră acest favor. Ocupându-și locul, găsi dificil să-și înăbușe entuziasmul. Se apucă să mănânce. La scurt timp după ce sosise în Chongqing, descoperise că, pentru a fi în rând cu ceilalți, trebuia să învețe să mănânce mâncăruri condimentate. Masa din seara aceasta conținea și mai mult *huajiao* ca de obicei. Acesta era un semn al influenței lui Hsiao, deoarece cei mai buni ardei, ca și toate celelalte, erau rari și scumpi.

O lăudă pe Hsiao *Taitai* pentru masă.

– Soția mea nu gătea niciodată așa.

– Deci sunteți căsătorit.

– Da.

– La biserică?

– Poftiți?

– A fost o căsătorie creștină?

– Nu, spuse el. A fost o căsătorie tradițională.

Se simți cumva prost, pentru că știa așa de puține lucruri despre creștinism. Mulți oameni de rang înalt, inclusiv Sun Li-jen însuși, fuseseră educați în Statele Unite sau la școli misionare americane.

– Trebuie să fie greu pentru soția dumneavoastră să stea în spatele frontului.

– E o femeie independentă.

– Oh, bine, ăsta e un noroc.

El nu știu cum să răspundă la asta. Își aminti din nou de schimbul de telegrame cu Junan.

După ce vizită familia Hsiao mai multe săptămâni, Li Ang observă că fata cea mică era mereu prin preajmă. Când venea la cină, era așezată lângă el. Când vorbea cu el, îl privea cu ochii ei vioi. Se purta atât de diferit de Junan, care îi întâmpina adesea cuvintele cu un calm indescifrabil.

– Nu vorbești prea mult despre soția ta, zise într-o zi, după cină.

– Păi, soția mea...

Li Ang făcu un gest între afirmație și dezaprobare.

– A fost o căsătorie aranjată?

– Păi, da...

Ea dădu din cap și schimbă rapid tema conversației.

– Cum îți place Sichuan?

– E un loc frumos, spuse Li Ang.

Fata strâmbă din nas.

– Oh, te rog, verile sunt ca un cazan de aburi; iarna e umedă și ploioasă.

– Poate că n-am stat aici destul de mult, ca să îmi dau seama, răspunse Li Ang galant.

– Spune-mi, te-ai gândit vreodată să rămâi aici pentru totdeauna?

– Nu m-am gândit la asta.

Într-o zi îi descrise conversația lui Pu Sijian.

Pu era un bărbat extrem de sincer, un creștin convertit, care mergea cu Biblia în buzunar și rostea o rugăciune înainte de fiecare masă. Dar, după ce Li Ang termină de povestit, Pu clătină încet din cap.

– E ceva ciudat aici.

– Cum adică?

– Ei știu că ești căsătorit, așa că de ce își împing fiica spre tine? Și dacă e pură, n-ar trebui să stea deloc cu bărbați.

– Cu siguranță nu o „împing" pe Baoyu. Fiecăruia ne place compania celuilalt. E rău dacă am parte de conversații plăcute la cină cu o tânără?

– Ea ar trebui să stea cu surorile ei.

– Ei bine, întâmplarea face că sunt căsătorit, și ei vor un bărbat care să o țină pe fiica lor în siguranță, șovăi el, dar...

– Dar e ceva ciudat aici.

Li Ang se încruntă. De ce să nu vorbească Baoyu cu el? Însă, dacă se gândea mai bine, știa că Pu Sijian avea dreptate. Își aminti scepticismul lui Li Bing. Îl mâncau degetele după o țigară, dar Pu nu fuma.

– Crezi că o să intru în vreun bucluc?

– Nu știu. Atâta timp cât interacțiunile dintre voi se limitează la conversații publice, nu faceți nimic rău.

– Corect, zise Li Ang. Se ridică și îl bătu pe Pu pe umăr. Am plecat. Hsiao m-a invitat să beau cu el în seara asta. Mulțumesc pentru sfat.

Pu dădu din cap. Rămase locului, uitându-se la mâinile lui butucănoase.

– Ascultă, Li Ang. Voiam să-ți cer o favoare.

– Desigur.

– Întotdeauna am avut impresia că voi muri departe de casă. Acum că am fost repartizat din nou la Changsha, mă întreb dacă nu mi-e cumva scris să mor acolo.

– Prostii, spuse Li Ang. Totul o să fie bine.

– Poate. E greu să știi ce are Dumnezeu de gând cu tine. Mi s-au dat atât de multe. Sper că, atunci când îmi va suna ceasul, îmi voi accepta sfârșitul cu grație. Dar voiam să-ți cer ceva: dacă mi se întâmplă ceva, vrei să ai tu grijă de Neibu și de fiul meu? Neibu nu e așa de deșteaptă ca Junan a ta. Va avea nevoie de ajutor.

În lumină, ochii lui Pu păreau lipsiți de culoare. Li Ang îl bătu din nou pe umăr; era lemnos, curbat.

– Bineînțeles. Bineînțeles că voi avea grijă.

– Îți mulțumesc.

– Nu-ți face griji, Pu Sijian. Ne vom întâlni din nou în curând și ne vom plânge de vreme.

Pu dădu din cap, absent. Li Ang îl lăsă acolo și plecă să bea cu Hsiao.

Bând *baijiu*, generalul Hsiao spuse, în glumă, că Baoyu îi făcea mai mult necazuri. El nu-și vedea capul de lucru; leziunea de la spate îl făcea să se simtă bătrân; Baoyu era prea mult pentru el. Își dorea să o mărite cu un bărbat pregătit. Li Ang nu știu ce să înțeleagă din asta. În ultima vreme ea își petrecuse majoritatea cinelor lângă el. Fără îndoială că generalul îl considera un potențial soț pentru fiica lui.

Acum că îi fusese băgată în minte această idee, era greu să scape de ea.

Ofițerii știau că lăsase acasă o soție, dar știau deopotrivă că fusese o căsătorie aranjată. Era oare așa de groaznic ca un bărbat aflat departe de casă timp de mai multe luni, în vreme de război, să găsească susținere și mângâiere într-o a doua căsătorie cu o femeie merituoasă? Generalissimo făcuse acest lucru, și la fel procedaseră și alții. Cum spunea toată lumea, era mai bine decât să fii singur. Și, desigur, nu avea să conteze, nu avea să schimbe prea multe pentru Junan. Fusese întotdeauna independentă. El și Junan avuseseră o viață liniștită, o viață la care el s-ar putea să nu se mai întoarcă niciodată. Acum norocul îi oferise o altă opțiune, care ar face mai mult decât să-i satisfacă nevoile pe de-a lungul actualului an de război și al celor ce aveau să urmeze. Era un noroc că familia se gândea la el, dată fiind starea lui civilă. Era o uniune avantajoasă și avea să îl ducă departe.

Se împotrivi amintirii bruște a feței calme și încântătoare a lui Junan, a siluetei ei grațioase întâmpinându-l la ușă. Sentimentalismul nu-și avea rostul la peste o mie de kilometri depărtare. Junan era o femeie frumoasă, o femeie onorabilă, și el recunoștea acest lucru, o femeie admirabilă, dar el nu o alesese niciodată cu adevărat. Căsătoria cu ea păruse un lucru bun și convenabil, fusese o ocazie, dar nu fusese decizia lui. Fusese atât de tânăr, doar un băiat. Nu știuse cine avea să devină sau ce fel de viață avea să ducă. Ar fi ghicit vreodată că avea să lucreze pentru Poliția Fiscală? Că avea să fie avansat de două ori și, mai târziu, dacă avea noroc, putea fi avansat din nou? Ar fi știut atunci că japonezii aveau să pătrundă așa de mult în țară, încât capitala să fie mutată? Cine știa ce avea să aducă viitorul?

El mai avea o problemă, la fel de inutilă și de derutantă ca iubirea sentimentală. Erau perioade – nu și le putea explica, tot așa cum nu îi putea spune lui Junan – când i se părea că el și Junan se îndreptau spre o capcană. În timpul momentelor lor cele mai încântătoare, în timp ce se plimba cu ea, pentru ca lumea să-l admire, simțise câteodată că putea să le fugă pământul de sub picioare în orice moment. Atunci ar fi căzut și s-ar fi trezit pierduți într-o lume necunoscută. Acum, întorcându-se spre Hsiao Baoyu, îndepărtă această presimțire. Era la fel de ilogică precum îngrijorarea lui Pu Sijian. Era lașă; era inutilă, nu avea de-a face cu Baoyu, tot așa cum nu avea de-a face cu soția lui.

Într-o zi, pe când părăsea biroul ca să meargă să ia masa de prânz, fu surprins să îl găsească pe Li Bing afară, așteptându-l.

– *Gege*, trebuie să vorbesc cu tine.

– Ce?...

Li Ang era speriat.

– Ssst – hai să mergem într-un loc mai intim.

Merseră în apartamentul lui Li Ang. Acesta se simți dintr-odată jenat de mărimea locuinței lui.

– Ceva de mâncare? îi propuse el.

Li Bing clătină din cap. Era evident îngrijorat.

– Ceva fierbinte de băut, te rog. Ploaia asta mă deprimă.

Li Ang luă un pachet din țigările Lucky Strike ale generalului.

– O țigară?

Li Bing scutură din cap.

Li Ang vorbi cu Mary, tânăra menajeră pe care Hsiao *Taitai* o angajase de curând ca să-i conducă gospodăria. Mary nu locuia în casă, ci trecea în fiecare zi să vadă dacă avea nevoie de ceva. Era o orfană care fusese botezată și crescută de misionarii de la biserica

lui Hsiao *Taitai*. Era o fată mică, durdulie, cu o aluniță lângă buzele pline și cu o alta în mijlocul frunții, care o făceau să pară exotică și totuși atât de pervers de religioasă.

– Îmi aduc eu ceaiul, mulțumesc.

– Nu fi ridicol.

Mary se întoarse cu două cești de ceai. Li Bing se încruntă, apoi îi mulțumi și și-l bău pe nerăsuflate, recunoscător, dar Li Ang doar sorbi dintr-al lui, așteptând. Fratele lui îl surprinsese o dată și de atunci îl privea cu prudență. Acum era ceva pe fața lui Li Bing – o anumită lipsă de culoare – care îl punea în gardă.

În cele din urmă, Li Bing vorbi.

– Tânăra ta a fost în centrul unui scandal destul de mare.

– Despre ce vorbești?

– Am întrebat în jur. Se spune că această a treia fiică a lui Hsiao a avut necazuri cu bărbații înainte de a învăța să-și împletească părul. Dar asta nu e nimic. Adevărata poveste, pe care nu toată lumea o știe, este că, acum câțiva ani, fata asta a avut un copil cu un infanterist de rând. Legătura amoroasă a avut loc în timp ce bunica ei era pe patul de moarte. E motivul pentru care familia a fost în doliu așa de mult timp, ca să poată ascunde sarcina de toată lumea. Copilul e crescut la țară.

– N-am auzit niciodată povestea asta.

– Ce interes ar avea să îți spună ție, o persoană din afară? Când mama e așa ocupată să mușamalizeze lucrurile. Da, e o femeie capabilă. Dacă generalul ar fi pe jumătate așa de capabil ca ea, ar pune să fie pietruită Șoseaua Birmaneză și apărată zi și noapte.

Li Ang deschise gura și o închise la loc.

– Asta-i ridicol, zise el în cele din urmă. De ce și-ar da ea osteneala să facă asta?

– Poliția Fiscală este o divizie grasă, care trage chiulul. Tu ești protejatul generalului Sun – știe toată lumea. Și acest război ar putea continua mult și bine înainte ca America să intre de partea noastră.

– Sunt însurat.

Fu conștient chiar în timp ce vorbea că suna pompos.

– Pentru oamenii ăștia o nuntă necreștină nu se pune la socoteală. Uită-te la Chiang Kai-shek.

Li Ang nu răspunse.

Li Bing luă pachetul de Lucky Strike. Prinse bricheta de la fratele său și o aprinse, flacăra strălucind portocalie în spatele degetelor lui lungi.

– Mai am și o altă veste, urmă el. Am fost repartizat de către Zhou Eu-lai într-un sat din nord. Voi ajuta la dezvoltarea potențialului revoluționar rural.

– Ce vrei să spui?

– Părăsesc orașul. Mă gândesc la asta de ceva vreme și nu mai am nici un motiv să nu o fac. Au loc schimbări în țara asta. Oamenii încep să învețe că nu trebuie să fie terorizați.

– Deci pleci.

– Da. Cel puțin până anul viitor.

Mai târziu, pe când Li Ang se îndrepta spre casă venind de la dineul de la generalul Hsiao, se gândi la conversația cu fratele său și se întrebă dacă era ceva ce ar fi putut spune pentru a-l abate pe Li Bing de la planurile lui. Nu știa.

În jurul său se auzeau zgomotele slabe, agitate, ale unui oraș pe timpul nopții, care se revărsa, oraș ce avea câteva sute de mii de persoane în plus. Un ciocan bătând un par de lemn în pământ. Pârâiturile a mii de focuri mici, scuipând scântei mici, încălzind mii de oale sau cutii de conserve umplute cu apă pentru ceai. O mie de conversații liniștite. Li Bing părăsea orașul. Li Ang își aminti de cuvintele fratelui său. Îl numise pe Hsiao un tiran, un alt Sun Chuan-fang. „Tu ai fost mereu mai puternic... tu nu a trebuit niciodată să te păzești... Îți amintești, la Hangzhou, imediat după ce ne-am mutat acolo, băiatul ăla din vecini, Chang?"

Își aduse aminte de fața pătrată, păstoasă, și de ochii nemiloși. Bătaia avusese loc poate la un an după moartea părinților lor. Tocmai fuseseră trimiși la Hangzhou și se mutaseră în casa unchiului lor. În acea perioadă Hangzhou era sub controlul dictatorului militar Sun Chuan-fang și pe străzi bătăușii din cartier îl imitau.

În seara bătăii, Chang sosise cu alți doi băieți. Li Ang își aminti vocea speriată a lui Li Bing de sus, din mansarda unchiului său.

– *Gege*, fugi!

Dar Li Ang îi înfruntase. Li Bing coborâse ca să-l ajute. Desigur, Li Bing nu conta; unul dintre băieții mai mari îl ținuse de brațele firave, în timp ce el zbiera.

– Predă-te!

Vocile lor aspre îl somaseră pe Li Ang.

– Predă-te!

Dar el nu o făcuse. Știa că, rezistând, avea să le câștige respectul. Își aminti de ciudata senzație a propriei mâini care se învinețea, a propriei coaste, pocnindu-i în piept. Urmări cum pumnul său zdravăn lovea nasul mare, tare al lui Chang. Jetul strălucitor, triumfător de sânge. Chang, care respira greu pe gură. Apoi, în cele din urmă, eliberarea onorabilă a fratelui său. Ochii lui Li Bing erau roșii; fața îi era brăzdată de mucozități și de lacrimi.

– Prostule! Trebuia să te fi oprit, strigă. Ar fi putut să te omoare.

Li Ang nu se gândise cum ar fi fost să stea să privească. Acum vocea înaltă a lui Li Bing îi răsuna în urechi.

Li Ang coti spre strada întunecoasă, pustie. Lumina lunii arunca umbra mohorâtă a clădirii lui pe stradă. Deja de câteva zile își imagina un viitor cu familia Hsiao. Generalul puternic, patronul lui, ar fi fost socrul, și Hsiao *Taitai* – soacra; ar fi fost ca și cum ar fi avut o întreagă familie nouă. Ideea că cineva îi arunca praf în ochi – că ar fi fost considerat de către toți în primul rând un nătărău și un prost, schimba lucrurile. Dar el se obișnuise deja cu imaginea pe care și-o construise. Fără ea, lumea părea mai puțin deschisă, mai puțin măreață, viața lui – mai puțin sigură.

În intrarea întunecoasă, pe masă, era un plic.

12 februarie 1938
Dragul meu soț,

În ultimele câteva luni m-am tot gândit la felul în care probabil cauți hrană și companie în casele altora. Nu aș vrea ca tu să te lipsești de lucrurile astea, și totuși vreau să mă supun dorinței tale ca eu să rămân cu copiii în Hangzhou, așa că o trimit pe sora mea la Chongqing să-ți

conducă gospodăria. Am întrebat-o dacă ar avea amabilitatea să facă acest lucru în locul meu. Ea mi-a dat întotdeauna ascultare, și e mai mult decât dispusă să îmi facă pe plac; în plus, cred că starea actuală a lucrurilor îi pune sănătatea în pericol. Cred că o viață liniștită, casnică, provincială, e lucrul de care a avut mereu nevoie. Ca să pun capăt problemelor tale cât mai repede posibil, am trimis-o cu avionul. Ar trebui să ajungă la scurt timp după ce primești această scrisoare.

Soția ta supusă,
Junan

Două zile mai târziu, Li Ang intră în apartament și simți că Yinan sosise. Când Mary deschise ușa, noul parfum dinăuntru îl umplu de groază.

Yinan stătea în camera din față, așteptând lângă cufărul ei, de parcă ar fi fost un pachet livrat și lăsat la intrare pentru a fi inspectat.

Îi stătu mintea în loc.

– Bine ai venit, *Meimei*, spuse. Mulțumesc că ai venit. Sper că nu ai avut parte de o călătorie dificilă.

– *Gege.*

Nu voia să se uite la ea. Se surprinse întrebându-se, așa cum făcuse întotdeauna, cum de era posibil ca Junan cea cizelată și echilibrată să aibă așa o vrabie incoerentă drept soră.

– A sosit azi-dimineață, spuse Mary cu o urmă de sfârșeală. I-am arătat camera, dar a zis că vrea să aștepte, până când îi spuneți dumneavoastră ce să facă.

Mary era clar dezamăgită de vizitatoarea lor, care nu se arătase a fi o femeie impresionantă ca stil, autoritate sau conversație.

– Vrei să mănânci ceva?

Yinan scutură din cap.

– N-a mâncat toată ziua, zise Mary. A făcut o baie, dar a spus că vrea să aștepte cu mâncatul până când sosiți dumneavoastră.

– E în regulă, îi spuse Li Ang menajerei. Poți pleca acum.

Femeia dispăru în bucătărie. Li Ang își luă o expresie politicoasă și se apropie de musafira lui. Când ajunse lângă ea, simți

miros de săpun proaspăt și văzu cărările de la piaptănul cu care își strânsese părul.

– Junan mi-a scris că te-ai putea simți mai bine aici. Nu mi-am dat seama că vei veni așa de curând. Îmi pare rău că nu am fost aici să te întâmpin.

– Nu face nimic. Mulțumesc că m-ai primit.

– M-am gândit că ai putea sta în camera liberă. Vrei să o vezi?

Yinan dădu din cap. El îi luă cufărul de metal, greu. Tăcută, ea îl urmă; el deschise ușa și o pofti înăuntru. Uitase cât de mică era. Se bucură când observă dincolo de fereastra îngustă un ciot de arbore de camfor. Zâmbi, dădu din cap și se retrase.

Câteva zile mai târziu, când se întoarse acasă, simți un miros puternic de ars. O găsi pe Yinan la bucătărie, plimbându-se între veselă, wok și oala de aburi de ceramică.

– Unde e Mary?

– Prietena ei e bolnavă. I-am spus că pot să gătesc eu.

– Nu te deranja. Serviciul mă ține departe de casă în majoritatea serilor. Când e să vin la cină, îi spun lui Mary. Nu trebuie să gătești nimic.

– Junan mi-a spus să mă fac utilă.

Își ținea privirea în pământ.

– Sora ta nu ar vrea să te obosești prea mult.

– Mi-a spus că ai mânca acasă, dacă aș fi aici.

– Asta-i ridicol. Eu mănânc rar acasă.

Era supărat pe Junan, care nu avea nici un drept, de la așa o distanță, să decidă ce trebuia și ce nu trebuia să facă el la cină. Aruncă o privire prudentă spre masă. Văzu un castron în care erau bulgări mari de orez – evident că nu făcuse ceva bine, căci nu era gătit uniform – și câteva păstăi de fasole verde, care păreau carbonizate și gata să se sfărâme. Lângă sobă era un castron mic cu carne crudă, de nerecunoscut.

– Am uitat că trebuie să fie totul gata de mâncat în același timp.

– Nu-ți face griji. Nu trebuie să faci nimic. Sora ta a fost bine intenționată, dar nu avea de ce să-și facă atâtea griji. Sunt fericit aici și mă bucur că ești aici să îmi ții companie, dar nu e nevoie să conduci gospodăria.

În timp ce stătea la masă și încerca să îngurgiteze ceea ce îi oferea ea, își dădu seama că fusese grotesc din partea lui Junan să presupună că el, sau oricare altul, ar vrea să mănânce ce gătea Yinan. În Hangzhou ea nu făcuse decât să stea în camera ei, confecționând păsări de hârtie, citind sau jucându-se cu cernelurile și cu vopselurile ei.

A doua zi de dimineață îi spuse lui Mary să pregătească cina pentru Yinan, dar nu și pentru el. El continua să meargă mai în fiecare seară la familia Hsiao și, în cele din urmă, cei trei intrară într-o rutină. Yinan și Mary erau două femei care încercau să conducă gospodăria unui burlac. Ori de câte ori încerca să vorbească cu Yinan, din cauza unor sentimente ciudate de culpă și de responsabilitate, conversațiile lor erau pline de tăceri.

Dimineața, Yinan se trezea foarte devreme și pregătea micul dejun, iar el, coborând și văzând masa pusă, se simțea obligat să stea și să mănânce. Mâncarea era întotdeauna deplorabilă. Nu se gândise niciodată până atunci la felul în care hrana bună – hrana solidă, făcută în casă – nu atrăgea atenția, în timp ce hrana proastă nu putea fi ignorată. Micul dejun pregătit de ea era într-un fel ars și în același timp cumva crud: îi era greu chiar și să încălzească niște brioșe rămase de la cina din seara precedentă. Un bun tovarăș de masă oferea și companie, și amuzament, fără să atragă atenția asupra sa; Yinan nu făcea nimic din toate astea. Vorbea puțin și își ținea ochii ațintiți asupra unui punct de pe masă, de parcă era parte dintr-o rugăciune budistă pentru iluminare. Când își punea jos bețișoarele, ea își ridica privirea cu o expresie alarmată, de parcă nu s-ar fi așteptat să-l vadă acolo.

Trecură câteva săptămâni până să-și dea seama că de fapt Yinan urmărea ceva. În Hangzhou lucrase cu fervoare la cărțile ei și la caligrafie. Acum nu făcea nimic și tăcea tot timpul. El îi cumpără niște pensule și hârtie fină la niște prețuri ridicol de mari și i le aduse acasă, dar ea lăsă rolele de hârtie albă, fină pe masa din camera ei; Li Ang le vedea acolo, neatinse, când trecea. O interogă pe Mary și slujnica se mulțumi să ridice din umeri; spuse cu o umbră de dispreț:

– De unde să știu eu ce face? Stă toată ziua acolo înăuntru, cu ușa închisă.

La începutul verii, când începură bombardamentele, o plăti pe Mary să doarmă noaptea în apartament. Așa era sigur că e cineva acolo care să o ducă pe Yinan în adăpostul împotriva bombelor, dacă el era plecat. Totuși, se simțea vinovat că rămânea plecat până târziu. Bombele o înspăimântau pe musafira lui. Începuse să umble aiurea în nopțile înnorate, când nu era nici o primejdie. Câteodată îi simțea pașii lângă ușă. Odată, întorcându-se târziu, îi văzu trena cămășii de noapte dispărând în camera ei.

Li Ang se trezi că îi lipsea Junan. Dacă ea ar fi fost acolo, i-ar fi putut porunci lui Yinan să facă ceva sau ar fi reușit să o mulțumească într-un fel. Dar Junan nu era acolo și Li Ang nu se simți dispus să o înștiințeze că făcuse așa o treabă proastă instalând-o pe Yinan la el.

Avea doar câteva amintiri precise cu Junan discutând despre sora ei, pe care o trata cum tratează cineva pe un copil drag și înapoiat. La scurt timp după nunta lor, Junan îi spusese că Yinan îl văzuse odată într-un vis despre un soldat la fereastră. El făcuse o glumă.

– Voi, femeile.

Se întinsese și trăsese o șuviță din părul lui Junan peste pernă – ușor, pentru că ei nu-i plăcea să fie tachinată.

– Ai observat vreodată că oamenii care au visele astea magice sunt întotdeauna femei?

– N-am spus că prezice viitorul. Dar e sensibilă. Câteodată mă uimește.

El începuse să își dea seama că Yinan se afla în casă oarecum din vina lui. Un lucru era sigur: când îi zisese lui Hsiao *Taitai* că sosise Yinan, femeia zâmbise vag și spusese ceva, cum că Junan trimisese pe cineva care să-l supravegheze. Ideea era, desigur, ridicolă, dar, în săptămânile de după sosirea lui Yinan, simți impulsul de a se ascunde. Ochii ei erau prea limpezi. Era ca și cum sora aceasta, stând în camera ei, avea capacitatea de a vedea prin pereți. Nu se temea că ar putea bârfi despre activitățile lui. Îi era mai mult teamă de ceea ce ar putea vedea înăuntrul lui. Că ar

înțelege că zilele lui se derulează după același tipar și că nu înseamnă nimic. Că ar înțelege că este pierdut.

Într-o seară, Li Ang nu ieși la cină, ci se îndreptă spre casă. Ce avea să-i spună? Se simțea obligat să obțină niște informații. Nu avea să o forțeze, dar trebuia să afle cumva cum puteau fi îmbunătățite lucrurile.

În apartament era înăbușitor de cald. Stătu în fața ușii ei închise mai bine de un minut. Asta nu avea să ajute la nimic. Bătu la ușă.

– Intră.

Yinan stătea lângă fereastră, sperând la o adiere de vânt, lucrând cu o foarfecă și cu niște hârtie albă. Profilul ei gingaș se contura în lumina clară. El deveni conștient de propria persoană, grotesc de mare, transpirând. Se retrase înspre intrare.

– *Meimei*, ești nefericită. Ce este?

– Nu am nimic.

– Ce pot face pentru tine? Vrei să ieși cu mine și să-i cunoști pe câțiva dintre oamenii de pe aici?

– Nu, te rog, *Gege*. Prefer să stau și să mă gândesc.

– Sunt sigur că statul și gânditul sunt ultimul lucru pe care sora ta îl dorește pentru tine.

Ea se întoarse cu fața la fereastră.

– Și ce crezi că vrea sora mea pentru mine?

– Păi, îngână el. Sunt sigur că vrea să te relaxezi aici și să-ți fie bine.

– Ea nu înțelege.

– Am să-i spun lui Junan că vrei să te întorci acasă.

Răspunse calm, ca și cum el era cel care avea nevoie de mângâiere.

– Nu-ți face griji, *Gege*. Mi-e bine aici.

– Nu vreau să fii nefericită.

Ea puse jos foarfeca. O vreme Li Ang se temu că ar putea să-i spună exact ce gândește. Apoi Yinan își coborî privirea spre hârtia albă din mâinile ei.

– Ia asta, spuse, împingând hârtia spre el. Pleacă, te rog.

Nedumerit, plecă. În mod limpede, îi era dor de sora ei, dar era ceva melancolic, o încărcătură emoțională în felul în care se uitase pe fereastră – un alt sentiment pe fața ei, pe care el aproape că îl putea defini. Și el îl avusese, atunci când o părăsise pe Junan: un sentiment asemănător cu singurătatea, și totuși, asemănător cu libertatea.

Când ajunse la jumătatea holului, se uită la obiectul din mâna lui. Era un triunghi împăturit, tăiat și crestat cu desene complicate. Stângaci, despături hârtia. Era tăiată într-o sută de liniuțe mici, aproape la fel de fine ca genele. Fulgul alb cu șase laturi stătea în palma lui, arătând suficient de fragil ca să se topească, atâta efort investit într-un fleac. Uitându-se fix la el, se gândi la frig: un frig despre care auzise de la bărbații care crescuseră în nord, un frig mai năprasnic decât o mie de ierni în Yangtze.

A doua zi trimise o telegramă.

JUNAN. POSIBIL SĂ O TRIMIT PE YINAN ACASĂ? LI ANG.

Controla dacă primise răspunsul ei, la fiecare oră. Dar nici măcar nu știa sigur dacă Charlie Kong mai avea telegraful. Așteptă toată după-amiaza; liniștea era insuportabilă. Se gândea să o pună pur și simplu pe Yinan într-un avion gol de provizii, dar era riscant, și pe deasupra nepoliticos, să o dea afară. În seara aceea, când ajunse acasă, văzu un plic și îl luă, așteptându-se să vadă scrisul ordonat și cursiv al lui Junan. Dar nu era de la Junan. Scrisul îi era încă și mai familiar. Trebui să-și forțeze ochii ca să distingă câteva dintre ideograme, căci scrisoarea fusese scrisă cu cerneală și se udase pe drum. Era plină de apă, cu caracterele plutind pe pagină.

Festivalul Bărcii Dragonului, 1940
Gege,

Locuiesc deja de două luni în sat. Îmi propusesem să-ți scriu de îndată ce mă stabileam și îmi cer scuze că a durat așa de mult. Crede-mă: scriindu-ți ție, fac primul lucru personal de când mi-am revenit după călătorie. Am timp să-ți scriu doar pentru că astăzi e sărbătoare. Dar aici nu sunt bărci și nici dragoni; sătenii fac o paradă și se împing unii pe alții în apă. E ca și cum s-ar gândi că, dacă unul dintre se îneacă, zeii ar putea fi înduplecați și ar mai domoli penuria care continuă.

După multe greutăți, am ajuns aici. Unii dintre noi, inclusiv eu, speram la puțină odihnă, dar condițiile sunt mai nenorocite decât oricare altele pe care le-am trăit vreodată eu. Ca urmare a acestui fapt, am devenit o altă persoană.

Când ți-e foame cu adevărat, când ai lucrat ziua atât de mult încât de-abia poți să urinezi, nu-ți stă capul la poezii sau la literatură sau la ceea ce noi considerăm lucrurile mai înalte din viață. Acum, după ce am locuit aici, înțeleg că nu e de mirare că zona rurală e înapoiată. Pe vremuri credeam că era populată de oameni ignoranți, aproape niște animale, și, într-adevăr, s-ar putea spune că e adevărat, dar povestea mai mare e mai semnificativă. Încă îi compătimesc pe acești oameni pentru existența de secole în care și-au trăit viețile fără speranță, dar știu că au fost învățați să se vadă în felul acesta. În ciuda sărăciei și a dificultății de a avea parte chiar și de cel mai neînsemnat rod al naturii scormonind mereu în pământul acesta, perceptorul indiferent îi taxează pe țărani la hrană, luând-o de la gurile lor și secându-i de forța de a mai produce. În felul acesta m-am trezit că mă gândesc la revoluția comunistă ca la o luptă împotriva fatalismului impus oamenilor de către conducătorii lor, de-a lungul a mii de ani. Acum ne vom ridica și ne vom uni și ne vom lua viețile în mâini.

Se întâmplă deja. Sunt câteva femei aici cu noi și ele sunt tratate la fel ca oricine altcineva și numite tovarășe, ca noi toți; într-adevăr, condițiile îi silesc pe toți să lucreze și e clar cât de merituoase sunt femeile. Crede-mă, au loc schimbări în țara asta, schimbări la care nu ai fi visat niciodată. Sper că, într-o bună zi, când vom fi scăpat de teribila oprimare a Piticilor Maro, vei avea ocazia să înțelegi sensul a ceea ce îți descriu aici.

Lucrez în aceeași sărăcie în care lucrează și ei, deși, datorită abilității mele de a citi și de a scrie și datorită experienței mele cu cifrele, sarcinile mele sunt diferite: nu fac atât de multă muncă istovitoare și, deși rațiile noastre sunt egale, absența muncii fizice îmi permite să am energia de a face alte câteva lucruri, cum ar fi să scriu scrisoarea asta și să ajut să punem în pagină scrierile tovarășului Mao Zedong. Câteodată prind mai puțin somn decât alții, dar lucrez de bunăvoie. De-abia acum cred că înțeleg cu adevărat nevoia acestei țări de schimbările și de ideile care îi inspiră pe tovarășii mei.

Îți doresc toate cele bune,
Li Bing

Li Ang cântări scrisoarea delicată în mână. Zidul simplu al casei lui temporare se vedea neclar în depărtare. Se simțea de parcă nu cunoștea pe nimeni în lume.

În noaptea aceea nu putu să găsească o poziție confortabilă de dormit. Stătea țeapăn și sfârșit; o durere în gât îl aduse aproape de disperare. Se gândi cu jind la magazinul de papetărie al

unchiului său, unde el și Li Bing petrecuseră atâtea ore, certându-se și jucând go. Cum de îl lăsase pe fratele său să plece? Ar fi trebuit cel puțin să-l forțeze să accepte ceva când părăsise orașul – bani, poate, sau un palton bun și călduros. Se întreba când avea să se întoarcă fratele lui și dacă aveau să se mai întâlnească vreodată.

Dimineața devreme, se plimbă printre tarabele din piață. Căldura de-abia se domolise în cursul nopții și acum soarele răsărea enorm, de culoarea unei portocale roșii. Nu observase ce puține alimente se vindeau. Fasolea uscată era în cantitate redusă; legumele erau limitate. Stătu în fața unei vane cu orez; vana era mai puțin de jumătate plină și bătrâna care ședea lângă ea îl privi cu o suspiciune care îl făcu să se simtă stingher, conștient de pieptul său lat și de ușoara burtă care-i umpleau uniforma.

– Bună, mătușică, o salută, și pe chipul femeii se citi o expresie acră.

Era îmbufnarea unei femei mai tinere, și el își dădu seama că nu era o babă, cum presupusese la început, ci o femeie care ajunsese să arate mult mai în vârstă decât anii ei. Se întoarse în grabă. Lângă intrarea în piață erau bărbați care revindeau mobila nou-veniților, care își schimbaseră bunurile pe orez: podoabe inutile, amintiri prețioase de familie, scrinuri sculptate din lemn de trandafir și tapiserii brodate din belșug, cu ciucurii lor de argint târându-se prin praf.

Când plecă din piață, soarele devenise de un galben strălucitor, delirant.

Mai târziu, în după-amiaza aceea, cerul fu întunecat de nori de furtună; soarele se ivea periodic, ca de alamă și ciudat. La jumătatea drumului spre casă începu să plouă; primele picături sfârâiră pe pietrele fierbinți ale scărilor, dar, când ajunse acasă, pietrele erau alunecoase și întunecoase. Se gândea la fratele lui, singur în nord, și telegrama de pe masă îl surprinse.

Ploaia înnegrise fereastra; de-abia putea să citească scrisul. Absent, deschise ușa din față ca să lase lumina să intre.

SOȚULE. SE DESCURCĂ EA. JUNAN.

Cu coada ochiului, zări pe cineva stând acolo; își întoarse privirea de la scrisoare și o văzu pe Yinan în curte. De ani de zile

purta doliu după tatăl ei; sub cerul întunecat, funda din părul ei arăta ca o molie albă. Vederea ei îl deranja. Poate că moartea mamei ei în copilărie o făcuse melancolică. El îi auzise odată pe vecini șoptind, în ziua în care murise mama lui, că unii copii nu-și reveneau după așa o pierdere.

Când plecă de acasă, câteva minute mai târziu, spre clubul ofițerilor, ea încă mai stătea lângă arborele de camfor nenorocit. Când Li Ang coborî pe scări, simți picăturile stropindu-i fruntea.

Făcu semn spre casă.

– Îmi pare rău, spuse. I-am scris surorii tale să văd dacă ai putea să te întorci la Hangzhou, dar ea vrea să rămâi aici.

Aproape imperceptibil, Yinan își lăsă ochii în jos, ascunzându-și gândurile. Ce ridicol. Junan nu avea dreptul să-i terorizeze așa pe ei doi. Se gândi că poate ar trebui să-i poruncească lui Junan să o accepte pe sora ei acasă, dar își imagina că atunci viața lui Yinan ar deveni și mai grea. Se simțea cumva vinovat. Dar nu era nimic de făcut, nu exista nici o consolare pe care putea să o acorde. Și-ar fi dorit să o poată lăsa să stea acolo.

– *Meimei,* zise în cele din urmă, vino înăuntru.

– Mulțumesc, *Gege,* dar vreau să stau aici.

Aerul era proaspăt și mirosea dulceag.

– Rochia ta e umedă.

– *Jiejie* m-a pus să fac ultimele vaccinări.

Li Ang zâmbi.

– Și pe mine. Cu Junan alături, trebuie că nu ai fost bolnavă nici măcar o zi din viața ta.

O clipă se gândi că ea ar putea răspunde la zâmbetul lui.

– Doar o dată. Am fost o dată bolnavă. N-am putut merge la nuntă. Îți amintești? Dar aia n-a fost vina ei. Am avut *shuidou.* Vezi, mi-a rămas o cicatrice.

Apoi se întoarse și arătă spre sprânceana ei. El se aplecă mai aproape, gândindu-se pentru a mia oară că Junan avusese dreptate, că sora ei era un pic prea sensibilă, o problemă, și se întrebă ce naiba o să se întâmple cu ea. Apoi uită de ce se apleca spre ea. Nu era foarte aproape, dar devenise extrem de conștient de lumina clară, gri, de structura pleoapelor ei, de curbura frunții, și, plutind în respirația ei, de mirosul de tofu presat cu muguri de usturoi, pe

care îl mâncaseră amândoi seara trecută la cină și pe care ea trebuie să-l fi mâncat din nou la prânz. Yinan îi arătă din nou și el urmări degetul ei îngust, cu unghia roasă, până la urma vagă de pe frunte, un crater gol, de-abia vizibil. Cum stătea așa, uitându-se la cicatricea gingașă, i se păru că își amintea fața dintr-un loc uitat de mult, o geografie pe unde nu mai călcase de o sută de ani, dar care fusese odată întipărită adânc în mintea lui. O apucă de umeri și simți șocul căldurii ei prin degete. Apoi îi dădu drumul și plecă în grabă.

Plecă devreme, înainte ca femeile să se fi trezit, dar seara se întoarse acasă, atras de senzația că uitase unde pusese ceva și trebuia să caute. În bucătărie, Mary lua cina. Trase cu ochiul la el peste marginea castronului, mirată. Sări în sus și îi aduse mâncare, pe care el și-o luă în cameră. Pe drum aruncă o privire către ușa deschisă a lui Yinan. Ea uitase cu totul de cină și stătea la masă, citind și mestecând capătul unei șuvițe lungi. Nu-l observă, și după un minut sau două el plecă. După ce termină de mâncat, rămase hotărât în camera lui, la birou, și scoase o foaie de hârtie, să-i scrie lui Junan. Poate că o scrisoare detaliind motivele avea să o convingă. Dar stătu fără să scrie câteva minute, zgâindu-se la tocul și la mâna lui.

„Dragă soție, scrise în cele din urmă. Yinan trebuie să plece". Văzând aceste caractere, inima îi bătu atât de violent, încât mâna începu să îi tremure și să împroaște cerneală pe hârtie. Se ridică, ținând încă tocul în mână, și ieși din camera lui.

Merse la clubul ofițerilor și se întoarse câteva ore mai târziu. Stătu întins, neputând să doarmă, temându-se să închidă ochii. Își ațintă privirea asupra perdelei fluturânde de la fereastră până când obosi. Dar în momentul în care închise ochii, fu surprins de imaginea fetei, stând în curte, cu funda albă în părul ei greu. Era o noapte neobișnuit de liniștită. Nu erau sirene, nimic, care să-l distragă de la imaginea aceasta, care îi revenea tăcută în minte.

Seara următoare merse la clubul ofițerilor să ia cina. Căuta cu nerăbdare gălăgia și compania colegilor. Dar, chiar și când glumi cu generalul Hsiao și se ceartă cu ceilalți, nu putu să nu tragă cu urechea.

– Ce e? îl întrebară, și el le spuse că i se păruse că auzise un avion – un răspuns destul de obișnuit, dar toți știau că cerul era senin; în acel moment dușmanul bombarda Changsha.

Glumiră cu el, ziseră că devenise o epavă, cu nervii la pământ, și că trebuia să meargă pe front. Nu putea să nu asculte. Dincolo de zgomotele făcute de bărbați, de clinchetul veselei și de râsul și tachinatul servitoarelor, o auzea: tăcerea, crescând din camera ei, întinzându-se în aer și plutind înspre el. În cele din urmă, avea să meargă acasă. Acolo locuia. Dar stătu până în ultimul moment posibil, până când toți prietenii lui plecaseră și doar bărbații cei mai beți și mai neputincioși rămaseseră. Apoi aruncă o privire în jurul lui, se înfioră și urmă chemarea acelei tăceri grave.

Aproape se crăpa de ziuă când se întorsese acasă. Încercui clădirea o dată, de două ori, măsurând-o, și-și aminti, o secundă, de dimineața de dinaintea răsăritului soarelui, când stătuse în așteptare în căminul unde era Li Bing. Gândindu-se la fratele său, se simți deodată copleșit de o convingere nouă și înspăimântătoare, anume că viața lui fusese o greșeală, că toate ocaziile de care profitase și pe care le crezuse norocul lui nu fuseseră altceva decât o serie de greșeli prostești, alegeri groaznice făcute în momente de slăbiciune.

În apartament simți din nou tăcerea în expectativă, împingându-l înspre coridor. Ușa ei închisă îl atrăgea de parcă era o plombă de metal. Se simțea ca un intrus. Și totuși nimeni nu-i ceruse să stea deoparte. Apartamentul stătea deschis în fața sa; era al lui. Nu avea nici cel mai mic motiv să stea departe de el. Se plimbă înainte și înapoi, încercând întâi să fie calm și la urmă dorindu-și ca ea să se trezească. Se opri brusc în fața ușii ei. Roși; din nou simțea că uitase ceva. Deodată puse mâna pe clanță. Ușa se deschise ușor.

Toată ziua se simțise umflat între picioare. Nu era plăcerea sălbatică, puternică, pe care o simțea față de străine sau plăcerea posesivă pe care o simțise față de soția lui, ci o plăcere plină de durere, ca suferința produsă de o rană veche.

Intră în cameră. Ea stătea în fața biroului iar el intră și o privi în față.

– Cum te simți? întrebă și vocea îi era străină, fără suflu, ca și când ar fi fugit.

Ea stătu un moment nemișcată, apoi se întoarse brusc. Părul îi era prins după urechi și el voia să meargă cu degetul de-a lungul liniei delicate de unde era ridicat de la ceafă. De parcă i-ar fi simțit gândurile, mâna ei se ridică încet.

– Ți-e dor de casă? o întrebă. Vrei să mergi acasă?

Cuvintele îi ieșeau șuvoi din gură.

– Am trecut să văd... Nu pari fericită aici. Pari singură. O luă de mână. Taci. E în regulă. Chiar te pot trimite acasă, dacă asta te-ar face mai fericită. Nu contează ce spune sora ta.

Acum era incapabil să-i dea drumul la mână.

Apoi, în cele din urmă, ea își înclină capul și își ridică ochii spre ai lui. Erau ochii unui străin, întunecați și transfigurați de plăcere. El se apropie brusc de ea. Pânza moale a rochiei ei era caldă în palma lui. Se sprijini de umărul ei, tremurând un pic, și începu să desfacă cele trei închizători de pe umărul ei. Ea își întorsese capul și el îi văzu vârfurile genelor pe obraz; respirația îi era accelerată. Ultima închizătoare se deschise în mâna lui și el se opri. Apoi se înălță parfumul cărnii ei – puțin sărat, puțin dulce – și el își strecură vârful degetelor prin deschizătură, sub maiou, în jurul curburii sânului ei mic. Pielea de acolo era aproape fluidă, dar nu putea fi sigur. Dintr-un motiv oarecare mâinile lui nu mai simțeau nimic; erau enorme și amorțite. Atent, își lăsă palma să alunece pe pieptul ei; putea să urmărească forma oaselor ei pe dedesubt, coastele împreunându-se într-un fel de iadeș, și inima bătându-i atât de violent, încât se sperie puțin. Cu cealaltă mână, foarte încet, dădu drumul umărului ei și o apucă de bărbie, aducându-i fața spre a lui. Fața ei era aprinsă, urechile roz. Ochii îi erau închiși, buzele strânse, împotrivindu-se unei senzații – de frică? Nu; Yinan se concentra asupra mișcării mâinii lui.

Ani mai târziu, când își amintea de acea noapte, analizând-o de parcă ar fi fost povestea vieții unui alt bărbat, i se părea că existase un moment scurt când el fusese prezent, separat de ea. Dar apoi, când încercă să-și aducă aminte ce se întâmplase după aceea, simți că fusese atras într-o lume tăcută de vis, adâncă și calmă și atotcuprinzătoare ca apa.

Nici un sunet, nici o înțelegere, doar apă.

În dimineața următoare, Li Ang se spălă meticulos și părăsi locuința nutrind mari speranțe că seara, când avea să se întoarcă, totul urma să fie din nou la locul lui, iar el și Yinan aveau să fie încă o dată ca frate și soră. Cu siguranță că ea nu avea să spună nimănui. În curând se va mărita și avea să fie ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic.

Dar, pe măsură ce treceau orele, se concentra din ce în ce mai prost. La masa de prânz cu Pu Sijian stătu și râse și dădu din cap, dar tot timpul simți cum părăsea scena, cum mintea i se furișa afară încetul cu încetul. După-amiază frunzări un teanc de scrisori. Nu era în stare să se concentreze pe mai mult de două-trei cuvinte dintr-o propoziție, fără ca ochiul minții lui să nu se întoarcă la acea imagine a ușii ei. Câteva minute mai târziu, avea să se întâmple din nou. Era ca și când soarele ar fi ars confuzia din mintea lui și ar fi dezvăluit adevărul. Se vedea întruna pășind spre ușa ei. Știa că ea avea să fie acolo, citind, mestecând capătul șuviței de păr. Când va fi să pună mâna pe clanță, clanța va fi moale sub degetele lui. Înăuntru avea să fie răcoare și întuneric. Avea să fie mângâiere. La sfârșitul zilei nu mai fu în stare să stea liniștit. Plecă în momentul în care se putu scuza și se grăbi înapoi, nerăbdător să urce scările, să deschidă ușa și să găsească alinare lipit de pielea ei.

Câteva săptămâni mai târziu, primi o altă telegramă.

SOȚULE, TE ROG CONFIRMĂ SIGURANȚA DUPĂ ULTIMELE ATACURI. JUNAN.

Nu răspunse.

Curând o trimise pe Mary înapoi la Hsiao *Taitai*.

– Nu mai am nevoie de ea, spuse. Cumnata mea va găsi pe cineva cunoscut.

Hsiao *Taitai* ridică din sprâncenele subțiri ca liniile de cerneală și zise că era, fără îndoială, mult mai bine pentru sora lui. În seara aceea fu repartizat la aceeași masă cu Baoyu. Ea îl salută; o clipă el nu reuși să-și amintească cine era. Apoi o recunoscu. Dădu din cap și-și arătă dinții. Zâmbi și ea, dar ochii îi deveniră inexpresivi. Nu mai fu așezată lângă el. Câteva săptămâni mai târziu, află că era logodită cu un colonel nou, din afara orașului.

SOȚULE. NU AM PRIMIT NIMIC DE LA TINE. TE ROG, RĂSPUNDE. JUNAN.

Se simțea ca și cum ar fi căzut într-o fântână. Deasupra lui, peste tot în jur, auzea vocile altor oameni. Locuise printre ei mulți ani, dar acum nu mai putea ajunge la ei. Mai târziu evenimentele serilor lor împreună aveau să devină o serie de imagini învălmășite. Șuvița ei groasă pe pernă. Fața ei strălucind în lumina vagă de la fereastră, gravă și sinceră. Seara, când pășea în cameră, ea se întorcea spre el și întindea brațele. Când se mai simțise el așa? Ce era atât de prețios în amintirea pe care i-o provoca? Câteodată, când se culcau împreună, îl năpădea o nevoie subită și teribilă de a se îndepărta de ea, de a părăsi patul mototolit, camerele lor răvășite, și de a pleca în lume. Dar când se gândea la strada din fața casei lor, își amintea scările acoperite cu moloz, zgomotul avioanelor, strigătele negustorilor și gemetele cerșetorilor. Doar înăuntru, cu Yinan, se simțea în siguranță.

Împărtea cu ea detaliile plicticoase ale slujbei lui. Vorbeau despre Hangzhou, despre ocupație și despre perioada de dinainte. Nu se gândise niciodată la ceea ce trăise Yinan în timpul acelor ani. Acum îi povesti despre partida ei, despre teama ei de căsătoria cu Mao Gao și despre felul în care moartea lui o făcuse să se teamă încă și mai mult. Nu voise să fie măritată, dar, fără acel punct final, fără acea destinație, viitorul se întindea în fața ei ca o șosea goală.

– Bineînțeles că nu e adevărat, spuse el. Să nu fii măritată ar putea însemna o viață pașnică.

Ea îl înțelese pe loc.

– Dar ce altceva pot să fac? Sunt prea bătrână pentru universitate. Nu sunt o intelectuală.

– Citești. Tu citești mereu.

– E pură lene.

– Ți-ar plăcea să fii poetă? o întrebă el.

– Bineînțeles. Dar poezia nu a rezolvat niciodată problemele nimănui. Și câteodată am impresia că toate poemele importante deja au fost scrise. Deși mă gândesc la vremurile acestea pe care le trăim și știu că, într-o bună zi, cineva trebuie să încerce să le surprindă. Trebuie transformate în frumusețe, și în urâțenie, și în teroare. Ar fi nevoie de o persoană curajoasă, iar eu nu sunt așa de puternică.

– Acum ce scrii?

– Povești, poezii, basme. Sunt specialistă în proiecte inutile.

La aceasta el trebui să râdă. După o clipă, Yinan scoase și ea un hohot ușor, care răsună în cameră.

Într-o seară, nu vru să-l lase în odaia ei.

– Nu ai voie, spuse, ținând ușa cu ambele mâini.

– Ce s-a întâmplat?

Ea își întoarse privirea.

– Mi-a venit iarăși ciclul.

– Dar nu vreau decât să stăm de vorbă. Femeile au voie să stea de vorbă în fiecare lună, știi doar.

– Nu trebuie să mă vrei acum.

– Dar te vreau.

În cele din urmă îi fu permis să stea cu ea în pat, dar nu mai mult. Își aprinse o țigară. Priviră împreună cum luna plutea pe cer ca un lampion aprins. Yinan începu să vorbească încet, și pe un ton întrebător. Făcea o pauză înaintea fiecărei fraze, de parcă gândurile îi călătoreau în sus din vreo peșteră adâncă.

– Odată te-am visat, spuse. Era pe când locuiam în Hangzhou, înainte ca Junan să se fi măritat. Am visat că un soldat încerca să intre în grădina noastră.

Îl cuprinse o vagă amintire – mersul printr-o curte întunecată în noaptea nunții sale, luminița de la o fereastră singuratică. Acum stătea întins și se uita fix la luna rotundă, ca un ochi enorm îndreptat în jos, înspre ei.

– Ai fi vrut să intru? o întrebă.

– Nu.

Se întoarse să se uite la ea. Stătea întinsă pe spate, îndoise cuvertura de vară de căldură, ca să-și răcorească sânii mici, nonșalantă de parcă ar fi fost doi frați mici, care împărțeau o cameră într-o seară de vară. Nu se așteptase ca ea să se simtă atât de bine cu goliciunea ei; desigur, sora ei era mult mai atentă. Zâmbi.

– Acum de ce nu ai vrut să intru?

Privirea lui Yinan se încordă, fixând o prezență imperceptibilă în spațiile întunecoase de lângă tavan.

– În visul meu, luna strălucea pe tine de parcă ai fi fost un erou, dar umbra ta de pe pământ arăta încovoiată, de parcă ai fi fost un bărbat distrus.

Li Ang se întinse după o țigară. O văzuse la fereastră, cu fața în mâini. Fusese postura unei persoane îngrozite.

– Dar tot l-ai vrut pe sărmanul bărbat dărâmat?

Încercă să păstreze un ton neutru.

– Da.

Nu avea ce să răspundă. Cu mâna liberă prinse cu blândețe șuvița încurcată ce stătea pe pernă. Ea zâmbi, apoi scoase un mic suspin.

– S-a dus acum... s-a dus iremediabil.

– Sora ta te iubește foarte mult.

– Acum nu mă va mai iubi.

18 iulie 1940
Dragă soțule,

Te rog să mă ierți că am luat această decizie fără să te consult, dar canalele noastre de comunicare par a fi întrerupte. Nu am primit nici un răspuns la mai multe telegrame.

Am decis să închid casa și să aduc copiii la tine. E din ce în ce mai primejdios să locuim singure aici, și celei de-a doua fiice ale tale îi este dor să fie cu tatăl ei pe care nu l-a văzut niciodată. A învățat să spună *baba* și e timpul să te cunoască.

Voi ajunge peste câteva săptămâni. Te rog să nu faci pregătiri speciale pentru mine. Sunt sigură că actualul tău apartament mă va satisface. În ce privește casa din Hangzhou, unchiul tău are grijă de ea. Vând câteva dintre bunurile tatălui meu și poți avea încredere că am pus majoritatea celorlalte lucruri în mâini sigure.

Copiii tăi și cu mine așteptăm cu nerăbdare să fim cu tine.

Soția ta,
Junan

Stătea cu scrisoarea lui Junan în mână. Semnele negre de cerneală mărșăluiau în sus și în jos în fața ochilor lui. Merse în dormitorul lui Yinan, unde ea citea la birou. Lumina lămpii cădea pe profilul ei și-i contura fruntea, genele și nasul. Vederea ei era atât de familiară, atât de plină de emoție, încât nu îndrăzni să se apropie.

– De ce nu intri? întrebă ea. Își ridică privirea. Ce s-a întâmplat?

– O scrisoare de la Junan.

Ea puse cartea jos și se întoarse să-l vadă la față. Bărbatul înțelese că într-un fel ea era mai pregătită pentru asta decât el.

Nu avea cum să evite acest lucru. Când vorbi, vocea i se sparse și fu obligat să se oprească.

– Ceva trebuie făcut.

– Eu trebuie să plec.

– Nu poți face asta, Yinan.

– Nu mai pot locui cu ea. Nu vreau. Ea nu știe încă.

– Nu vreau să-ți distrugi viața din cauza a ceea ce am făcut.

– Nu înțelegi. Nu contează. Te iubesc.

Se uită în ochii lui. El avu senzația că se prăbușea. Își drese glasul și spuse din nou:

– Ceva trebuie făcut.

În ultima lor noapte împreună, mâncară ca de obicei în bucătărie. Din pricina sirenelor, mâncau ce se nimerea. Li Ang nu voia ca Yinan să meargă singură la piață, așa că de obicei cumpăra el câte ceva în drum spre casă. Când erau fructe la piață, mâncau fructe. Uneori sărbătoreau cu cartofi dulci prăjiți, pe care îi luase pe stradă. Deși lui Li Ang îi lipseau mesele savuroase și adesea le compensa la prânz, Yinan mânca orice i se punea în față. În seara

aceasta aveau prune. El se uita cum curăța ea pielea și mânca fructul moale, care se copsese până aproape de putrezire. Nu se obosise să aprindă lămpile cu gaz. În curând avea să amurgească. Fața ei palidă și îngustă, cu buzele pătate de suc, plutea în fața lui ca o fantomă.

Crezuse că în fiecare zi dimineața avea să aducă o schimbare. În fiecare seară închidea ochii, crezând că, atunci când avea să îi deschidă, ceea ce făcuseră avea să dispară. Traiul cu Junan fusese atât de simplu! Ea îi așternuse viața în așa fel, încât el trebuise doar să respecte orânduiala, de parcă ar fi fost un set de haine curate. Când făcea ceva care o supăra, ea își alunga iute orice urmă de supărare de pe chip. Atât de puternică era, încât putea să-și înghită propria supărare; tot așa își asuma toate problemele lor și le făcea să dispară. Dar sora ei se pare că nu avea același talent. Sau poate că era mai mult din pricină că ei doi, el și Yinan, nu puteau să desfacă ce făcuseră împreună. Nici un cuvânt, nici un gest, nici o gură de aer pe care o respiraseră împreună în somn, nimic nu putea fi făcut să dispară. El ar fi trebuit să își dea seama. Ar fi trebuit să înțeleagă după mizeria pe care o lăsa întotdeauna prin cameră: tăieturile de hârtie, petele de cerneală, teancurile de hârtie împrăștiate. Ar fi trebuit să priceapă de la lăturile și de la vasele murdare din bucătăria ei mizerabilă. Era incapabilă să uite și această incapacitate se prinsese și de el.

Yinan se ridică și deschise sertarul, căutând o cutie cu chibrituri.

– Ce faci? întrebă el.

– Nu ar fi mai plăcut cu lumină?

Flacăra îi tremura în mână. El se aplecă și o stinse, apoi o luă de mână și o conduse la pat.

Sirena începu un moment mai târziu. El o trase de braț.

– Haide, vino. Trebuie să mergem.

– Nu, spuse ea. Eu vreau să rămân aici.

Avea să fie un bombardament; era o nebunie.

– În regulă, zise el.

O cuprinse în brațe și încercă să se piardă în atingerea pielii ei.

Mai târziu auzi huruitul unui motor. Se auzea din ce în ce mai tare, până când deveni insuportabil. Urmă o pauză în care zgomotul acesta îngrozitor rămase suspendat în aer; apoi o bubuitură zgudui casa și tot ce era înăuntru.

– Oh! strigă ea.

El o ținu și ea se zbătu. Groaza dădea o forță imensă brațelor ei subțiri.

– Veniți jos! strigă ea. Veniți jos!

El înțelese că le vorbea bombelor. Țipetele ei fură înăbușite de o a doua bubuitură, care părea să se audă de peste tot, cuprinzându-i. Urechile îi țiuiau și nu își dădu seama dacă mai explodară și alte bombe sau erau doar ecouri. Camera tremura. De undeva din apropiere veneau sunete stridente de lemn sfâșiindu-se, cuie îndoindu-se, sticlă spărgându-se într-un vânt subit, fără suflare. Simțea duhoarea propriei frici și își puse capul pe gâtul ei, să-și caute alinarea obișnuită. O găsi.

Câteva ore mai târziu se trezi în mijlocul cearșafurilor umede, și casa era în picioare, ca printr-un miracol. Voia să iasă afară și să vadă ce altceva supraviețuise. Yinan stătea sub el, dormind. Își înălță capul și se uită la ea, la coloana gâtului ei, la oasele și la tendoanele fine din brațele și din umerii ei. Dormea extenuată, cu capul înclinat pe spate și cu gura deschisă. Privind-o, i se făcu teamă. Își desprinse trupul și o întinse pe ea înapoi pe pat. Era un semn pe umărul ei dezvelit, amprenta mâinii lui.

Mai târziu stătea sus, deasupra locului unde se bifurca râul, privind cum avionul companiei China National cobora dincolo de nivelul ochilor, dincolo de barăci și de scări și de străzi pietroase, în jos prin învelișul de ceață care ascundea calea de acces îngustă spre insulă. Aruncă o privire în negura de dedesubt, așteptând ca pasagerii să părăsească avionul, să se îmbarce în barcă și să fie transportați până pe mal, de unde aveau să își ridice bagajele și să meargă cu lectica pe cărarea abruptă până la poartă.

Trecu ceva timp înainte ca silueta lui Junan să se ivească din ceață. O recunoscu imediat. Stătea dreaptă într-o lectică. Nu se lăsă pe spate ca să arunce o privire la orașul cocoțat în vârful

țărmului stâncos; nu păru să observe când cărăușul din față sări repede în sus, zdruncinând-o; nu se sfărâmă din cauza cărării abrupte, deși fiicele lor, aflate în lectica următoare, se înfricoșară văzând ce prăpăstioasă era. În spatele lor, șase sau șapte lucrători trudeau ducând cutiile, cuferele și pachetele ei. Vaietul cântecului lor de muncă ajunse până la urechile lui. Junan era ca o femeie civilizată dintr-o țară îndepărtată, călătorind în sălbăticie pentru a-l salva. Din această cauză dăduse mită ca să iasă împreună cu fiicele ei din teritoriul ocupat, trecând de front, prin defileuri, peste munți, pentru a ateriza pe insula aceea îngustă.

În timp ce lectica se apropia, el se aștepta ca ea să îi arate că bănuia sau chiar știa ce făcuse el. Dar trăsăturile ei perfecte păstrau vechea încredere. Cu privirea ațintită înainte, cu bărbia ridicată, venea spre el de parcă stătea într-un palanchin nupțial. Ajunse la poartă. Exista o scurtă pauză înainte ca el să sară spre ea să o ajute să coboare din palanchin. Stând în picioare, se priviră de la o distanță cuviincioasă. Lumina soarelui se răsfrângea pe părul ei negru și pe fața ivorie. Se simți mânat de un val de teroare și se repezi înspre ea, ca împotriva unui vânt.

Zborul

Chongqing 1940

Într-o seară devreme, chiar la ora la care căldura teribilă a zilelor târzii de vară era încă și mai dogoritoare, Hu Mudan coborî de pe bacul care traversa râul Jialingjiang și începu să urce scările orașului, spre străzile unde locuiau funcționarii naționaliști. Fiind născută în această provincie, se îmbrăcase astfel încât să se apere de căldură, purtând o pălărie lată de paie și haine largi de bumbac, care îi ascundeau trupul. De la nașterea fiului ei slăbise. Cu șoldurile ei înguste și cu mersul nonșalant, ar fi putut trece drept un bărbat scund, urcând scările cu o ușurință precaută, pentru a evita contactul prelungit dintre sandalele cu talpă de pânză și căldura tăioasă a pietrelor. Dar Hu Mudan era într-o misiune femeiască. În ciuda cărării abrupte, în ciuda căldurii sufocante, se simțea obligată – de curiozitate, de nerăbdare și de un alt sentiment care plutea între dragoste și datorie – să găsească acea casă pe care o căuta.

În ziua precedentă, în timp ce făcea piața, băgase de seamă că o urmărea cineva de lângă șirurile de fasole. Își ridică privirea spre fața femeii obosite și trecute de prima tinerețe. O cunoscuse odinioară pe femeia aceasta. Știa ochii aceia, care aveau o formă plăcută, dar o expresie cumva meschină și morocănoasă. Femeia nu era atât slabă, cât mai degrabă uscată, și Hu Mudan își amintea oasele, pe când erau acoperite frumos cu carne. Își aminti țiglele verzi, lucioase, și dudul; și, o clipă, aproape că putu revăzu liniile delicate și ușor năruite ale casei Wang și simți din nou mirosul trandafirilor trecuți din grădina lui Chanyi.

– Weiwei.

– M-ai recunoscut, spuse femeia și o gropiță cochetă i se ivi în colțul gurii.

– Te-aș recunoaște oriunde, o asigură Hu Mudan.

– Nu m-am schimbat mult. Apoi adăugă, cu mai puțină încredere: Am trăit ani grei.

– Mai lucrezi pentru familie? Unde mai locuiește?

– Pe deal.

Era o umbră de precauție în vocea lui Weiwei. Hu Mudan simți soarele răcindu-se pe spatele ei.

– Și ceilalți? întrebă.

– Gongdi a pornit cu mine, dar a murit în defileuri.

Pe fața lui Weiwei apărură riduri subțiri de la încordare. Ce se întâmplase? Hu Mudan trase adânc aer în piept.

– Și tânăra doamnă? Ce face Yinan?

Weiwei se uită în jos la grămada de fasole.

– Nu mai e cu noi.

– Yinan s-a măritat?

– Nu. A plecat de acasă.

– Unde e acum? Cum se descurcă?

Weiwei dădu din umeri.

Hu Mudan se apropie. Voia să o scuture pe Weiwei cu ambele mâini, ca s-o facă să-i dea informații, dar ținea în mână un coș. De când părăsise familia, își făcuse griji pentru Junan, dar mai ales pentru Yinan. Și acum, iat-o pe Weiwei dându-i această informație șocantă, dar cu luare-aminte, de parcă simțea că adevărul ar fi fost o rușine. Hu Mudan era acum o străină. Fusese izgonită. Hu Mudan simți că Weiwei se trăgea înapoi. Zâmbi, retrăgându-se la rândul ei, și o întrebă pe Weiwei unde anume locuia familia. Întrebarea aceasta părea destul de inofensivă. Apoi spuse că voia să-i viziteze în curând și descrise cât de mult și în ce fel semăna Weiwei cu fata care fusese cândva. Își luă rămas-bun de la Weiwei și o privi dispărând în mulțime.

În seara aceea, gândurile i se întoarseră iarăși și iarăși la fiicele lui Chanyi. Își aminti de nopțile lungi de după moartea lui Chanyi, când se plimba prin casă și dăduse peste ele adormite, în camera lui Yinan,

cu capetele brune apropiate, cu părul împrăștiat pe pernă ca niște linii de cerneală. Yinan suferise cel mai mult; era fragilă ca mama lor. În lunile care urmaseră morții lui Chanyi, Hu Mudan petrecuse ore întregi legănând-o, protejând-o, alinând-o. Dar Junan nu voia să ceară ajutor. Chiar copil fiind, o ținuse pe Hu Mudan la distanță, dorind-o doar pe mama ei, de parcă atingerea oricărei alte persoane ar fi fost sub demnitatea ei. După ce mama ei se prăpădise, își adunase toate puterile și se descurcase singură.

În ziua nunții, Junan era înaltă și palidă, cu nasul cârn și cu gura ca rodia, atât de rece față de soțul ei frumos, încât un observator întâmplător ar fi presupus că nu-i păsa de nimic. Dar Hu Mudan știa mai bine. Aflase cu mult timp în urmă că sub exteriorul detașat al lui Junan exista o predispoziție pentru obsesie. Și acum, auzind că Yinan trăia separat, Hu Mudan fu cuprinsă de nevoia de a ști ce intervenise între ele.

Hu Mudan se considera o sceptică în privința lui Li Ang. Când îl întâlnise prima dată, era însărcinată, și nu-i trebuia nimic din ce putea oferi el. Simțise că ar fi avut cel mai mult de oferit la pat. Se uitase la trupul lui tare și mlădios, la fața lui sinceră, smeadă, la ochii strălucitori, și simțise o vitalitate prodigioasă. Oh, era generos cu femeile și adesea amabil, dar amabilitatea lui era de cel mai rău soi, fiind bazată pe nepăsare, mai degrabă decât pe calcul sau chiar poftă carnală. Acum, pe când își urma drumul pe scări în sus, spre cartierul militar, Hu Mudan își zise că el suferă probabil din cauza nepăsării lui. Amabilitatea nepăsătoare avea prețul ei, la fel ca generozitatea nepăsătoare.

Duhoarea celor suferind în vremea caniculară se simțea puternic în aer. În acești ultimi trei ani, orașul se umflase ca o tumoare odată cu noii oameni, soldații lor, birocrații și refugiații lor. Era aproape de nerecunoscut. Noaptea cădeau din ce în ce mai multe bombe și erau distruse din ce în ce mai multe clădiri, oamenii erau nevoiți să iasă în stradă. Acum orașul era plin de înfometați, care stăteau așezați sau culcați pe trepte, dormeau, cerșeau, se iroseau. O fată ținea strâns un copil cu muște în ochi. Hu Mudan îi puse un bănuț în mână. Nu-i putea ajuta pe toți. Soarta îi abandonase. O apucă spre cartierul militar și le întrebă pe femeile

de la fântână pe unde să o ia pentru a ajunge la casa ofițerului Li Ang.

Da, Junan o izgonise. Dar Hu Mudan avea o responsabilitate față de familie, încă de pe vremea când Junan era doar o minge în burta lui Chanyi. Ea încă era responsabilă, martoră a vieții fiicelor lui Chanyi pe pământ.

De la fereastra mea de pe deal, am văzut-o venind. Am urmărit-o cum urca scările, mișcându-se obosită și hotărâtă prin căldură. La poartă se opri și se uită la casă, dar pălăria îi umbrea fața și nu i-am putut citi nimic pe chip. Deschise poarta și intră. Am ieșit din cameră și m-am grăbit spre ușă. Eram atât de emoționată, încât aproape m-am ciocnit de mama și de sora mea. Mama stătea dreaptă ca o vază de porțelan. Fiecare părticică din ea – trupul lung și drept, mâinile zvelte, zâmbetul viu – era impecabil controlată.

– Hu Mudan. Bine ai venit.

– Am venit să văd dacă sunteți bine, spuse Hu Mudan.

– Desigur, zise mama. Mulțumesc că ai făcut asta.

Zâmbetul ei mărinimos încerca să ascundă un amestec de stări – iritare și confuzie și, eventual, recunoștință. Se ținea ca o regină, fie și o regină care încerca să trăiască într-o locuință imposibilă, înghesuită, urâtă – și sub nivelul ei, deși nu voia să recunoască acest lucru.

– Xiao Hong, spuse mama, punând mâna pe umărul meu, salut-o pe Hu Mudan. Ți-o amintești pe Hu Mudan?

Eu n-am zis nimic, oprită de o fericire și de o rușine subite.

– Bună, Xiao Hong. Ai crescut așa de mare! Știi, Hu Ran e aici, în Chongqing. Sunt sigură că i-ar plăcea să te vadă. Hu Mudan mă cercetă. Seamănă perfect cu tine.

Această remarcă era greșită, știam asta chiar și atunci. Toată lumea spunea că semănam cu tata.

– Iat-o pe Hwa, am izbutit să îngaim.

– Bună, *Meimei*.

Hwa se încruntă. Întoarse capul și se retrase lângă picioarele mamei.

– Tu nu-mi poți zice așa.

– Și cum vrei să-ți spun?

– Tu nu ești din familia mea și nu ai nici un drept să mă strigi cu numele ăsta.

Hu Mudan râse.

– Asta seamănă și mai mult cu tine.

Veni rândul mamei să se încrunte.

– Așadar, unde e *meimei* a ta, Junan?

Întrebarea pică în încăpere ca un bolovan. Mama se foi în scaun.

– Yinan nu mai locuiește cu noi.

– De ce nu?

Mama oftă, ridicând o mână lungă, albă, și schițând un gest vag.

– A fost aici singură câteva luni, să conducă gospodăria colonelului. Spune că e legat de ceva ce a făcut. Biata Yinan. E foarte tânără. I-am spus să nu-și facă griji, că nu e important, dar ea ia totul așa de în serios.

Zâmbi de parcă era sigură că Hu Mudan va înțelege.

Dar Hu Mudan nu-i întoarse zâmbetul.

– Unde e Yinan? întrebă.

– Spune că nu vrea să fie vizitată.

– Ce rușine! M-am gândit la ea tot timpul. E foarte rău că evită să vadă prieteni vechi. Chiar e o rușine ca voi două să trăiți despărțite. Mama ta nu ar fi vrut asta.

– Ce-aș vrea să te audă și Yinan zicând asta! Mama se aplecă spre Hu Mudan de parcă i-ar fi făcut o confesiune. Ea s-a adus singură în starea asta, și pentru nimic.

– Poate are nevoie de cineva care să asculte și versiunea ei.

Mama surâse din nou.

– Mulțumesc că ai trecut pe la noi. Spune-mi dacă te pot ajuta cu ceva.

– Poate ar trebui să merg să o văd.

– Mulțumesc că ai trecut pe la noi.

Se făcu liniște. Hu Mudan se aplecă spre sora mea și scoase un sunet dezaprobator; Hwa își întoarse privirea. Mama adoptă o postură rigidă, încercând să o determine pe Hu Mudan să plece. Aș fi vrut ca Hu Mudan să se împotrivească. Aveam nevoie de ea, să

stea și să mă ajute să înțeleg natura confuziei care ne înconjura. Dar mama se hotărâse.

Hu Mudan mergea către soarele care apunea. Se simțea atât de încordată, încât nu putea să ridice mâna pentru a-și proteja ochii.

Doar după ce coti spre scări își destinse încheieturile. Coborî încet, brusc obosită. În jurul ei, orașul se rotea: la picioarele ei, treptele abrupte; jos, dedesubt, Jialingjiang în umbră. Raze lungi, portocalii și roșii, străluceau pe țiglele prăfuite și pe casele lacustre cârpite. Hu Mudan nu putea decât să se concentreze asupra mersului: hotărâtă și protejându-se, avea grijă unde călca. Nu observa oamenii care stăteau pe scări și nu încercă să omoare țânțarul care se pusese pe brațul ei.

Coborâse aproape jumătate de kilometru înspre râu, când auzi pe cineva fugind după ea. Nimeni nu se grăbea pe vremea aceea; și nu mulți și-ar fi riscat viața alergând pe scările aglomerate. Hu Mudan se întoarse. Deasupra, o zări pe Weiwei, înspăimântată, cu fața șiroindu-i de transpirație.

– Hu Mudan... Weiwei încercă să-și tragă sufletul. Tocmai m-a trimis la piață...

Hu Mudan rămase pe loc, așteptând.

– ... și m-am gândit că s-ar putea s-o fi luat pe aici.

Weiwei nu mai putea răsufla. O trase de mânecă pe Hu Mudan, fără cuvinte, și Hu Mudan se simți cuprinsă de tristețe. Nu-i plăcuse niciodată Weiwei, dar acum dădu din cap, fixându-și privirea asupra chipului îmbătrânit. Weiwei se aplecă și mai aproape și spuse:

– Știu unde e. Locuiește cu Rodale *Taitai*, o americancă, pe vechea Well Square Road, lângă Poarta Dragonului. Te rog, viziteaz-o. O să se simtă mult mai bine dacă vede pe cineva cunoscut.

Poarta dragonului era mai jos pe râu. Când Hu Mudan ajunse în piață, întrebă de americanca Rodale *Taitai*. Deși nimeni nu o cunoștea personal, toți știau unde locuia. Îi explicară că se măritase cu un chinez. Deși nu producea niciodată zarvă în afară că mergea pe stradă la braț cu soțul ei, era faimoasă în cartier, unde încă era

cunoscută ca „Rodale *Taitai*", datorită numelui ei de fată, Kate Rodale. Pentru că nu era chinezoaică, se distingea de ceilalți, și pentru că se căsătorise cu un chinez, nu prea fusese niciodată acceptată de soțiile americanilor. Locuia izolată de toți, deși, din încăpățânare, printre ei: o femeie masivă, posomorâtă, cumva scorțoasă și părând mereu puțin speriată.

Desigur că n-ar fi putut niciodată să pară de-a locului. Avea pielea albă – era într-adevăr albă, nu rumenă, ca fețele englezoaicelor pe care Hu Mudan le văzuse câteodată în Hangzhou – și ochii înspăimântător de gri, aproape fără culoare. Lui Hu Mudan nu-i venea să creadă că un chinez se putuse căsători cu femeia asta. Era curioasă să-l întâlnească pe acest bărbat și să afle cum era.

Rodale *Taitai* vorbea chineză încet și clar. Hu Mudan îi urmărea buzele subțiri, palide, formând cuvintele mandarine, și asculta fascinată; era ca și cum ar fi văzut o piatră vorbind. Cu forma și culoarea ei, semăna cu o piatră, și glăsuia încet și logic, asemenea unei pietre. Spunea că Yinan nu era acasă. Yinan avea de făcut un drum, dar Hu Mudan era bine-venită să stea și să discute cu ea când se întorcea.

Dincolo de atitudinea solemnă a lui Rodale *Taitai*, Hu Mudan detectă un anume temperament. Trebuie că avea simțul aventurii, de vreme ce trăia atât de departe de casă. În plus, îi păsa de Yinan și părea dornică să vorbească despre ea.

– E aici de mai puțin de o lună. I-am pus o mie de întrebări, dar nu-i place să vorbească și, când vorbește, nu poate să explice întotdeauna lucrurile într-un fel pe care să-l pricep și eu.

Hu Mudan se uită în ochii ei și o îndemnă să continue.

– Doamna Hsiao m-a rugat să o primesc. Yinan nu a vrut să stea aici decât dacă eram de acord să o angajez ca damă de companie, așa încât să-și poată câștiga existența.

– Trebuie să aveți răbdare cu ea.

– Știu ce vreți să spuneți. Nu prea se descurcă prin casă. Dar e inteligentă și interesantă. Compania ei mă ajută. Soțul meu a fost atât de ocupat zilele astea. Oricât de mult aș vrea să îl ajut, oricât de mult mi-aș dori să nu fiu una dintre acele chinezoaice care stau în casă – și știu că dumneavoastră nu sunteți de genul acela, îmi

dau seama de asta –, se pare, într-adevăr, că în vremurile acestea datoria unei femei este să nu intre în încurcături și să nu fie o povară pentru bărbat.

Hu Mudan nu dădu importanță acestor vorbe. Nu înțelegea necesitatea acestor dezbateri infinite despre diferența dintre ideile occidentale și cele chinezești cu privire la rolul femeilor. Toată această problemă ducea la o sporovăială inutilă între oameni care aveau prea mult timp să se gândească și nu destulă treabă de făcut. Ea era prea ocupată ca să-și mai bată capul cu așa ceva.

– Ce s-a întâmplat?

– De la doamna Hsiao știu ceea ce vă spun. Mi-a explicat că Yinan provine dintr-o familie foarte bună și că lucrurile ce s-au abătut asupra tuturor nu au fost din vina ei. Se pare că sora lui Yinan – e sora ei mai mare? – e soția lui Li Ang, și singura rudă care i-a mai rămas lui Yinan pe lume. Erau foarte apropiate. Sinceră să fiu, sunt ușurată că ați venit. Yinan are nevoie de mângâierea unui prieten.

– Dar ce s-a întâmplat?

– Nu știu precis nici eu. Știu că a fost... încurcată cu colonelul. Acum se autopedepsește – s-a izolat. Dar sora ei a iertat-o. Se pedepsește dintr-un alt motiv.

– El ce vrea? Le vrea pe amândouă?

Americanca o privi sumbru, cu ochii lipsiți de culoare. Dar, când vorbi, în glas i se ghici o notă de durere și de înțelegere.

– Da, e adevărat. Noi știm că le-ar putea avea pe amândouă. Mulți militari își iau concubine. Susțin că mariajele lor au fost aranjate, că nu au simțit nici un fel de dragoste pentru prima soție. E legal. S-a decis la tribunal. Dar nu cred că asta e problema aici. E ceva între ea și sora ei.

– O iubește pe sora ei.

– Sora ei vrea ca ea să se întoarcă.

Hu Mudan clătină din cap. Presupunerile lui Junan, cu simplitatea lor imposibilă, nu aveau să regleze această problemă așa de ușor. Se întâmplase ceva serios. Spuse cu voce tare:

– Am să încerc să vorbesc cu ea.

Auziră zgomot pe scări. Hu Mudan recunoscu pașii. Nesiguri, cu pantofi vechi, moi. Familiari, dar nu chiar aceiași.

Ușa se deschise și Yinan păși în cameră. Când o văzu pe Hu Mudan, țipă de plăcere. Apoi se întristă.

Hu Mudan merse la Yinan și o luă în brațe. Yinan tremura. Hu Mudan simți că îi dau și ei lacrimile.

– Haide, haide, spuse Hu Mudan, bătând-o pe umăr. Nu plânge. De ce plângi? Revederea dintre două prietene trebuie să fie un lucru bun.

– Ai văzut-o pe *Jiejie*?

– Am văzut-o.

– Sunt așa de bucuroasă că ți-a spus unde să mă găsești! E... supărată pe mine că sunt aici, dar știam că, dacă aveai să treci vreodată pe la ea, ea va dori să mă vezi! Spune-mi cum îi merge.

– Pare sănătoasă.

– Îi e dor de mine?

– Cred că da.

Yinan plânse și mai tare.

– Păi asta nu e rău, zise Hu Mudan sec, dar Yinan nu o băgă în seamă.

Se sprijini de Hu Mudan. Hu Mudan închise ochii. O cunoștea așa de bine pe Yinan, de parcă era copilul ei. Apoi își aduse aminte că nu mai era copil. Ceva schimbase mirosul lui Yinan, schimbase moleculele sângelui ei. Fața îngustă, vinețiie sub ochi, închisă la tâmple, era a cuiva care cunoscuse pasiunea.

Rodale *Taitai* se învârtea în jurul lor.

– Nu știam că se simte chiar așa de rău.

– O să fie bine, spuse Hu Mudan.

O așează pe Yinan pe scaunul pe care stătuse ea.

– Când ai de gând să vorbești cu *jiejie* a ta?

– Am încercat, o dată. Ea nu înțelege.

– Trebuie să încerci din nou.

Rodale *Taitai* interveni:

– Ți-e foame? Ia și mănâncă ceva; întotdeauna te face să te simți mai bine.

Remarca aceasta o surprinse pe Hu Mudan. Încă din copilărie Yinan își pierdea apetitul ori de câte ori era emoționată.

– Oh, nu, protestă Yinan. N-aș putea.

Îi aruncă o privire lui Hu Mudan.

– Eu am mâncat deja, minți Hu Mudan.

Rodale *Taitai* aduse o farfurie din bufet, cu niște pui. Un miros savuros se ridică din frunzele împăturite de lotus.

– Ming capătă mereu daruri în schimbul unor favoruri, explică Rodale *Taitai*. Lucrează pentru colonelul Jiang și, pentru că are influență, oamenii ne dau diverse lucruri.

Hu Mudan aprobă din cap. Până și ea auzise de acest colonel; era bărbatul care făcea comisioane pentru doamna Chiang Kai-shek. Yinan desfăcu frunzele de lotus și mirosul de pui umplu camera.

– Soțul dumneavoastră lucrează pe deal? întrebă Hu Mudan, ca să tragă de timp, în vreme ce o cerceta pe Yinan. Îl vede pe Generalissimo?

– Nu prea des. Deși odată, într-o situație grea, i s-a dat voie să se refugieze în adăpostul din spatele biroului lui Generalissimo, împreună cu familia acestuia și cu câteva secretare și a purtat într-adevăr o conversație plăcută cu doamna Chiang.

Hu Mudan se uita la Yinan cum mânca. Ținea copanul de pui cu ambele mâini, desfăcând carnea de pe os cu degetele ei subțiri, nelăsând nici o firimitură și sugând oasele. Mânca hotărâtă, concentrată, și pe măsură ce mesteca, fața îi devenea visătoare, relaxată. Expresia încordată dispăru; din când în când închidea ochii de plăcere, lingându-și grăsimea de pe buze. Când termină și ultima îmbucătură, își șterse mâinile, le încrucișă în poală și urmări conversația cu o privire tainică, vigilentă, pe care Hu Mudan și-o amintea de altădată. Rodale *Taitai* o întreba pe Hu Mudan unde se născuse și cum de ajunsese la Chongqing. Hu Mudan de-abia putu să răspundă. Era năucită și îngrijorată de ceea ce tocmai văzuse. Fata era însărcinată.

Chiar și în zilele cele mai mohorâte, capitala pe timp de război era un oraș al reîntâlnirilor. De la văile pline de ceață până la felinarele din vârful dealului, aprinse pentru a avertiza asupra atacului iminent; de la colibele de lut de lângă râu, până la vilele de pe înălțimi; peste tot în oraș oamenii care fuseseră despărțiți se reîntâlneau. Proprietari de fabrici și de mori, care fuseseră cărate bucată cu bucată din orașe ocupate își reasamblau mașinăriile și redeschideau porțile pentru acei lucrători care îi urmaseră. Foști vecini se regăseau în restaurante noi, numite după provinciile părăsite. Colegi de clasă, frați, prieteni și iubiți, despărțiți de către inamic, se căutau unii pe alții în această ultimă mare fortăreață din vest.

Și așa l-am regăsit pe tata. Îmi amintesc încă de prima întrevedere după doi ani. Așezată lângă Hwa, m-am aplecat înainte în lectică și l-am zărit pe deal. Aștepta îmbrăcat în uniforma lui, strălucind în ceață și în lumină. Arăta ca *qi*-ul pur, pregătit să se desprindă de sol, și în acel moment am crezut că, date fiind energia și curajul lui, putea să ne protejeze familia – și țara întreagă – în siguranță în fața confuziei care ne năpădea. Eram plină de recunoștință pentru voioșia și forța lui. Știam că nu avea să mă lase baltă acum, când îmi puneam atâtea speranțe în el. Nu putea să nu mă iubească acum, când eu îl iubeam atât de mult.

Dar, peste tot pe unde mergeam, vedeam semne lăsate de cei care nu fuseseră atât de norocoși.

PIERDUT PE 14.09, LÂNGĂ VECHEA ȘOSEA A ELEFANTULUI. HUANG DAI, BĂIAT, 7 ANI, 120 CM ÎNĂLȚIME. DOUĂ ALUNIȚE MARI PE GLEZNA STÂNGĂ. RECOMPENSĂ.

O CAUT PE MAMA MEA, HWA NEIBU, DIN PROVINCIA JIANGSU, PIERDUTĂ ÎN AL 2-LEA ATAC ASUPRA CHANGSHA. RECOMPENSĂ.

MEIMEI, MEIMEI, UNDE EȘTI? TE AȘTEPT LA POARTA CARE FACE LEGĂTURA CU LOCURILE ÎNDEPĂRTATE.

Chongqing era totodată un loc al haosului și al separării. De la fereastra mea înaltă vedeam scările de dedesubt, pline cu supraviețuitori ai dislocării din vremea războiului: bărbați și femei, încovoiați sub povara boccelelor jerpelite, conținând tot ceea ce posedau; copii murdari, flămânzi, și câini vagabonzi. Orașul aglomerat era împărțit în facțiuni. Valurile de refugiați se revărsau dincolo de ziduri, dar locuitorii inițiali rămăseseră, disprețuindu-i pe nou-veniți. La început, mama crezu că numele străzilor erau neinteligibile din pricina dialectului local. Apoi află că rezidenții nativi foloseau vechile denumiri ale străzilor, creând un palimpsest geografic imposibil de citit.

Curând după sosirea noastră, o crăpătură crestată despică zidul proapăt văruit al bucătăriei. Un vaporizator de ceramică fu trântit la pământ. Weiwei cârpi și mătură, dar spărtura nu putea fi reparată. Era prea mare. Hu Mudan și Hu Ran erau undeva în oraș, dar mama nu voia să vorbească despre ei. Și se întâmplase ceva între mama și tata. Erau din nou împreună, dar mie îmi lipsea bucuria palpabilă care o înconjurase pe mama la fiecare întâlnire din trecut. Cei doi nu fuseseră niciodată vorbăreți, dar acum conversau în fraze discontinue, făcând des pauze, așteptând să vorbească o a treia persoană.

– Mi-e dor de *Ayi,* am spus într-o seară la cină.

– Și mie mi-e dor, răspunse mama. Dar nu se simte prea bine și trebuie să stea liniștită o vreme.

– Obișnuia să ne citească, i-am spus lui Hwa. O mai ții minte pe *Ayi?*

– Nu.

– Hwa! o certă mama, dar îi puse încă o bucată de pui în castron. După care se întoarse spre tata. Biata Yinan, spuse.

Tata nu răspunse. Dar, într-o seară, pe la aceeași oră, pe când mama o băga pe Hwa în pat, el îmi făcu semn și scoase un pachet învelit în hârtie maro din geantă.

– Am găsit asta pentru tine, Hong.

Era o micuță colecție de basme de frații Grimm în engleză, tipărită pe hârtie lucioasă groasă și ilustrată cu poze colorate.

– Vei învăța în curând engleza. Te faci mare.

Eram singuri. Am privit cu atenție în ochii lui, căutându-l pe tatăl pe care mi-l aminteam în expresia lui transformată în mod misterios și îmblânzită în doi ani. L-am văzut privindu-mă trist și mi-am dat seama că încă mă iubea.

– Mulțumesc, *baba.*

Îmi atinse creștetul capului.

– Acum du-te sus, la culcare.

Mai târziu mama îmi spuse că nu era bine să citesc prea multe basme, pentru că erau ca opiul. Și o să mă transforme într-o femeie inutilă. Am încercat să-i arăt cartea lui Hwa, dar ea era furioasă că fusese exclusă și refuză să se uite la ea. Eu știam doar câteva cuvinte în engleză, dar petreceam ore întregi studiind poveștile și uitându-mă la poze. Am ascuns cartea sub pernă și, la sfârșitul primăverii, când începură bombardamentele, era singurul lucru pe care îl duceam cu mine în adăpost.

Eram împreună doar de câteva luni când tata plecă deodată din Chongqing. Fusese convocat în sud, zicea mama. Era o explicație suficientă pentru Hwa, care îl cunoscuse doar în acele scurte luni. Dar amintirile mele erau mai vechi. Așteptasem revenirea vioiciunii lui, a tachinărilor, și strânsoarea brațelor lui puternice. Așteptasem, ca și mama, să fiu din nou cu el. El era motivul pentru care venisem la Chongqing. Noua lui plecare mă făcu să sufăr. Preocupată de propria dezamăgire, nu m-am gândit cât de mult trebuie să o fi durut pe mama.

Ea nu avea să ne părăsească niciodată. Ne proteja până și de bombardierele japoneze. Pe timp înnorat, când vizibilitatea era

scăzută, ne petreceam timpul ca la Hangzhou. Cântam cântece, învățam poezii și jucam jocuri. În zilele senine, eram expuși în fața inamicului. Ne uitam la felinarele de semnalizare, eram atenți la sirene și, când felinarele se făceau roșii, ne grăbeam în adăpost. Acolo mâncam proviziile pe care le stocase mama: ouă sărate, brioșe tari și fructe uscate. Mergeam cu rândul să ne facem nevoile într-un WC comun. Mama se străduia să ne țină curate, ștergându-ne cu cârpe care fuseseră înmuiate în apă prețioasă.

Ea ne învățâ cum să închidem ochii, de parcă întunericul era alegerea noastră, și, pe măsură ce se scurgea timpul, ne-am obișnuit cu el. Apoi veneau bombele, ca niște zei mari, care voiau să distrugă totul. Erau uriași și cruzi, dar când stăteam absolut nemișcate, ascunse cu mama noastră, nu ne făceau nici un rău. Eu și Hwa am învățat să ascultăm zgomotul pulsului ei. Ne-am obișnuit cu bătaia inimii ei și cu curajul trupului ei, recuperând cunoașterea pe care o deținusem cu mult timp în urmă, pe când eram cuprinse în întunecimea lui zdrobitoare. Ne agățam de ea, Hwa adormită și eu trează. O simțeam, mlădioasă și vigilentă sub multe straturi de haine, straturi ușoare, groase, care înveleau și înmuiau șirurile de mărgele și de perle din jurul gâtului ei. Când mă cuibăream lângă ea, simțeam spiralele tari și grele apăsând pe fața mea, dar nu spuneam nimic. Știam că nu trebuia să vorbesc niciodată despre ele. Era ceea ce păstra împotriva unui dezastru mai mare decât ceea ce cunoscusem noi vreodată.

Într-o după-amiază din miezul verii, eu și Hwa lucram la pantofii lui Hwa. Înainte de asta mama plătise o fată de la țară să ne ajute la tălpi, care erau făcute din multe straturi de pânză, lipite între ele cu clei. Straturile întărite se găureau apoi cu o sulă și se coseau cu ață groasă de in. Înțelegerea cu fata respectivă funcționase până într-o zi, când mama se întorsese dintr-o vizită scurtă și o descoperi mâncând cleiul. Dezgustul și mila o făcură pe mama să nu mai suporte prezența fetei. O trimise acasă cu câțiva cartofi, și hotărî că aveam să facem munca singure.

– E timpul să înveți să coși, îmi spuse. Îți trebuie practică în meșteșugurile casnice. Nu ai idee cât ești de norocoasă; bunica ta a trebuit să învețe să umble cu clopoței cusuți la tivul rochiei. Dacă clopoțeii sunau, era pedepsită.

Pe pantofii mei cususem semnul pentru „victorie" cu bumbac aspru. Erau gata și i-am purtat în ziua aceea. Dar mama insistă să brodez pe pantofii lui Hwa crizanteme de toamnă – flori complicate, care cereau sute de împunsături mici. Lucram de o oră, când se auzi un ciocănit la ușă. Ciocănitul avea ceva familiar, și totuși atent, amabil.

Eu și Hwa am fugit la ușă. Eu am deschis-o larg și am făcut un pas înapoi, surprinsă. În fața mea stătea mătușa Yinan, purtând o rochie largă. Hu Mudan era lângă ea, ținând un coș cu niște pachete de hârtie. În spatele ei era un băiat înalt, cu păr des, țepos.

Hu Ran vorbi primul.

– Bună, tânără doamnă.

– *Ayi!* am strigat.

Yinan zâmbi ca odinioară, cu zâmbetul care îmi fusese întotdeauna destinat doar mie. O clipă păru gata să mă strângă în brațe. Apoi zâmbetul îi dispăru și privirea i se mută în spatele meu. Intrase mama.

– Li *Taitai.*

Hu Mudan vorbea peste umărul meu. Îi întinse pachetul, ardei aromați și o cutie de biscuiți cu susan.

În momentul acela scurt, m-am temut că mama avea să le spună să plece. Nu o mai văzusem pe Hu Mudan din ziua în care mama o poftise afară din cameră. Dar mama îi făcu semn, triumfătoare, și am început să înțeleg că era încântată că Yinan venise la ea. Ochii lui Yinan se umplură de lacrimi. Hu Mudan îi înmână mamei pachetul.

– Am să pun astea în bucătărie, spuse mama.

Le făcu semn celorlalți și aceștia porniră după ea. Hwa se duse să folosească toaleta și Weiwei o urmă.

Eu am aruncat o privire pe furiș către Hu Ran. Intrase în adolescență și își făcuseră apariția trăsăturile de adult: pomeții proeminenți, nasul cârn și ochii migdalați, care aveau o expresie vigilentă. Se uită prin cameră, cuprinzând cu privirea radioul, lucrul de mână răvășit, mobila și perdelele aduse de mama de la

Hangzhou. Apoi își întoarse ochii curioși și strălucitori către fața mea. Ni se încrucișară privirile. El se uită la ușă, și, fără să mă gândesc, m-am dus spre aceasta.

Hu Ran cobora lin scările orașului. Eu îl urmam mai încet, ferindu-mi pantofii noi de praf, privindu-i coatele pătrățoase, maronii, ce-i ieșeau din mânecile cămășii. Pantalonii îi ajungeau până la jumătatea gambelor robuste. Nu avea nici un lucru nou, îmi explică el, pentru că mama lui îl trimitea la școală. Era mult mai mare decât ceilalți copii, dar nu îi păsa. Voia să învețe să citească. După școală închiria o bicicletă, pentru a face comisioane pentru bani. Doi bănuți pentru închirierea bicicletei aduceau până la șapte bănuți. Putea să-și cumpere singur cerneală și rechizite școlare și economisea pentru o bicicletă.

Comportamentul lui era cu totul firesc și prietenos. Dar cât vorbi despre toate lucrurile astea – școala lui, bănuții lui și bicicleta lui – eu m-am abținut. Mă simțeam exclusă din noua lui viață. Și, în mod clar, știa mai multe despre Yinan decât mine. Cum avea el dreptul să știe lucruri despre mătușa mea, când mie, favorita ei, nu mi se spusese nimic?

Apoi mai erau și transformările fizice. În trecut, Hu Ran mirosise doar a sărat, ca un băiat, dar acum emana un miros enigmatic, care mă făcea să îmi întorc privirea. Retrăiam misterul după-amiezii din spatele salciei, dar de data asta eram destul de mare ca să știu că nu trebuia să mă arăt curioasă.

– Te-ai schimbat, am zis brusc.

Hu Ran dădu din cap.

– E din pricina hranei de la americani. Am crescut nouă centimetri într-un an. Se întoarse spre râu. Toți îți ducem dorul. Mai ales *ayi* a ta.

– Și ea pare altfel.

Voiam să spun mai multe, dar ceva nu mă lăsa.

Hu Ran privea fix la un rest de orez aflat deasupra apei.

– E bine, spuse. Are o slujbă. Noaptea, câteodată, încă mai scrie poezii.

Îmi dădură lacrimile.

– Ce altceva mai știi? l-am întrebat.

– Ce nu ți s-a spus?

– Nu știu nimic.

– Va avea un copil.

M-am oprit și l-am privit fix.

– Cum e posibil?

– Nu pot să-ți zic.

Hu Ran roși.

– Hai să ne întoarcem, am spus, cuprinsă de o panică pe care nu o puteam exprima.

Am urcat scările în tăcere. Hu Ran ajunse la ușă cu câțiva pași înaintea mea și se opri în prag, ascultând. Apoi îmi făcu semn să plec. Dar eu nu mai puteam suporta să mai fiu protejată. Am mers prin noroi până la fereastra deschisă.

Yinan și mama stăteau față-n față. Mama scosese ceainicul cel bun și îi zâmbea grațios lui Yinan, de parcă ar fi fost un oaspete de cinste. Dar am simțit că erau angajate într-o luptă curioasă. Mama stătea în spatele unui zid de prietenie și de nonșalanță. Yinan, în fața ei, strângea brațele scaunului. Stătea aplecată spre mama, încruntându-se de tristețe și de hotărâre. Hu Mudan stătea deoparte, cu ochii închiși, de parcă ar fi avut o durere de cap, ascultând și legănându-se în scaunul ei.

– Nu pot să stau, se scuză Yinan. Rodale *Taitai* are nevoie de mine. Dar trebuie să vorbesc cu tine și să-ți spun ce s-a întâmplat. După ce mă confesez, tu trebuie să decizi dacă te mai lasă inima să mă ierți.

– Bineînțeles că ești iertată. Știi că așa se întâmplă mereu, *Meimei*.

– Nu, nu cred că se întâmplă.

– Ba da, așa e. E în regulă, Yinan. Poate crezi că sunt supărată, dar nu trebuie să îți faci griji. Crezi că n-am văzut sau auzit de așa ceva până acum? Nu puteai să eviți ceea ce s-a întâmplat; apropierea e de vină.

– Nu.

– Confuzia de după aceea e normală; sentimentele vor trece, spuse mama. E ca și când ai avea o răceală zdravănă.

– Te rog, *Jiejie*.

– Poți sta aici cu mine, până când se naște copilul. Apoi îți vom găsi un bărbat bun. Nimeni nu te va condamna în vremurile astea învălmășite. Poți să uiți episodul ăsta și să lași totul în urmă.

– Nu pot locui aici.

Mama ridică din umerii ei grațioși.

– Ți-am spus de nenumărate ori. Te-am iertat deja.

– Te rog, lasă-mă să-ți spun ce s-a întâmplat.

– Pot să ghicesc.

– Nu e ceea ce crezi. Lucrurile... s-au schimbat, cât am fost acolo.

– Nu, *Meimei*. Ești prea inocentă ca să înțelegi. Își lăsă capul pe spate, mai frumos ca oricând, și o cercetă pe mătușa printre gene. Ți-e teamă că el va fi în casă? Nu e nici măcar în țară.

– Nu, strigă Yinan. Nu la el mă gândesc. Asta a fost soarta mea și acum viața mi-e distrusă. Dar nu-mi pasă de asta, nu în felul în care crezi tu. Tu contezi, *Jiejie*. Te rog, ascultă ceea ce îți cer să ierți. Mi-ai cerut să îl ocup. Nu am înțeles. Dar când am ajuns acolo și l-am văzut, atunci am priceput. Știam la ce te așteptai. Și lucrurile s-au schimbat, el s-a schimbat. Eu m-am schimbat.

– Ți-am spus că acum nu contează.

– Am devenit o persoană.

– Prostii!

– Nu mai sunt *meimei* a ta.

– E ridicol! Suntem o familie.

Vocea lui Yinan de-abia se auzea.

– Și Li Ang e soțul tău.

La auzul vocii lui Yinan, pronunțându-i numele, o expresie stranie apăru pe fața mamei mele. Nu spuse nimic, dar își ridică ușor capul, ca și când ar fi primit un mesaj de la o forță de care se temuse mereu, dar pe care nu voia să o numească. Ochii li se întâlniră. Și Yinan aștepta. Yinan trase adânc aer în piept.

– *Jiejie*, de ce crezi că s-a hotărât să plece din Chongqing și să se ducă în Birmania?

Fața mamei se întunecă precum suprafața unui lac. Închise ochii preț de o secundă, preț de două secunde. Când vorbi, vocea îi era fără viață, aspră.

– A fost convocat. De către general.

Yinan se lăsă pe spate, epuizată.

După o clipă nu mai exista nici o dovadă a rănii: nici mirare, nici urmă de suferință, ci mai degrabă un chip devenit complet neted și inexpresiv. Era ca și cum fața mamei ar fi fost complet înghețată. Glasul ei era dur.

– Nu am nevoie să-mi spui tu care sunt motivele lui, zise. Tu du-te și „fă-te o persoană" cu alt bărbat. Am să-ți găsesc alt soldat, dacă asta preferi.

– Nu, *Jiejie*. La revedere, *Jiejie*.

De-abia mai auzeam cuvintele. Apoi Yinan se ridică în picioare cu o demnitate oarbă și merse spre ușă. Am auzit ușa din față închizându-se și pașii ei înceți, năuciți, pe cărare. Prea târziu mi-am adus aminte de pantofii mei. Bălțile de noroi de sub streșini îi distruseseră. În casă, Hu Mudan își strângea coșul.

– Ieși afară, spuse mama. Încetează să te bagi în treburile mele și ia și plodul ăla cu tine.

Hu Mudan se supuse. Când ajunse la ușă, se întoarse calm spre mama.

– Te știu de când erai în pantaloni despicați, spuse, vocea ei seacă spintecând aerul. Ți-e teamă că va fi băiat.

Apoi mătușa nu mai veni în vizită și nici nu mai fu pomenită. Femeile de la mahjong erau singura noastră companie. Hwa se uita la joc. Mama îmi spuse să încropesc o altă pereche de pantofi și stăteam în dormitor, însoțită de clinchetul neîndemânatic al pietrelor. Aveam șapte ani și încercam să pricep ceva din conversația pe care o surprinsesem. „Mi-ai cerut să-l ocup." Clic. „E ca și când ai avea o răceală zdravănă." Clic-clic. „Am devenit o persoană." Clic. „A fost convocat. De către general." Acum mama se temea de Yinan. Cum se putea una ca asta?

Într-o seară, la sfârșitul verii, m-am trezit în adăpost. Mai întâi am fost dezorientată din pricina întunericului. Apoi le-am căutat pe mama și pe Hwa. Hwa dormea lângă mine, dar mama era trează; stătea în apropiere, vorbind cu o femeie ciudată. Am întins mâna să-i ating glezna. Îi simțeam mușchii încordați de atenție, în beznă.

– Așteaptă, spuse mama. Trebuie să vorbesc cu copilul. Se aplecă și își încolăci brațele lungi în jurul meu. Stai liniștită, spuse, și ascultă-mă cu grijă. Trebuie să stai aici și să fii cuminte.

– Nu pot veni cu tine?

– Nu.

– Și *Meimei?*

– Hwa doarme. Tu trebuie să stai aici și să fii cuminte și să mă aștepți până mă întorc. I-am spus lui Pu *Taitai* să aibă grijă de voi. Tu fii cuminte și rămâi cu Pu *Taitai*.

– Unde mergi?

– Nu departe. Își puse mâna pe umărul meu. Stai aici cu Hwa.

Se întoarse și îi zise lui Pu *Taitai* că pleca.

– Hao, spuse Pu *Taitai*.

Pe când pleca, am auzit-o pe mama întrebând:

– Unde e?

– Mai încolo, tunelul din stânga.

Apoi dispărură. Lângă mine, Hwa dormea. I-am atins umărul.

– Hwa, am șoptit. Trezește-te, Hwa, trezește-te.

Dar ea căscă doar, se întoarse și se afundă din nou în somn.

– Las-o în pace, spuse Pu *Taitai*.

Mă trase în poala ei. M-am simțit sufocată de mirosul parfumului ei de lemn de santal.

– Vino și stai un pic cu mine. Nu-ți face griji. Dumnezeu ne va proteja.

– Bună, Hong, șopti Pu Li. Nu-ți fie teamă.

Cu mult timp în urmă eu și mătușa îl luasem peste picior pentru că nu știa care-i stânga și care-i dreapta.

Pu *Taitai* mă cuprinse de după talie.

– Trebuie să am mare grijă de voi. Mama ta e prietena mea apropiată, știi doar.

Câteodată, mă uitam cum Pu *Taitai* și celelalte femei jucau mahjong cu mama. Pu *Taitai* era mereu îngrijorată din pricina soțului și celelalte femei încercau mereu să o liniștească. Mama era altfel decât celelalte, mai frumoasă, cu fața ei calmă, ovală și cu gâtul alb. Și era mai puternică. Ea nu se confesa. Știam că Pu *Taitai* gândea că mama era prietena ei pentru că îi împrumuta bani de joc. Dar nu credeam că mama o considera prietena ei.

Pu *Taitai* continuă:

– Câteva dintre femeile din grupul nostru cred că mama ta a fost bărbat într-o viață anterioară. Joacă asemenea unui bărbat. O admir chiar și când mă bate. Înainte de a pleca în sud, soțul meu obișnuia să spună: „Ce? Trebuie să îți mai dau bani? Ai jucat iarăși cu Li *Taitai?*" Dar i-am zis că e mai deșteaptă decât noi celelalte.

Se opri și ascultă, agitată.

– Tatăl tău era însărcinat cu proviziile, urmă ea, și mama ta putea să aibă orice voia, dar am văzut mâncarea de pe masa voastră și era la fel de simplă ca aceea pe care o aveam noi.

Eu n-am spus nimic; Pu *Taitai* nu știa adevărul. Mama era prea deșteaptă ca să atragă atenția asupra ei printr-un trai extravagant. Piața neagră înflorea în timpul războiului – pentru țigări, pentru ciorapi, pentru penicilină – și, din când în când, dădea și tata peste lucrurile astea. Printr-o alchimie vicleană, mama transformase aceste bunuri în aur.???

Pu *Taitai* de-abia tăcuse, când am auzit ceea ce era cu siguranță un avion.

– Dumnezeu ne va proteja, șopti Pu *Taitai*.

Dar simțeam ce frică îi era. Am încercat să mă smulg din strânsoarea ei.

– Nu-ți fie teamă, Hong, repetă Pu Li.

Chiar și în adăpost era un băiat calm, impasibil. În pauză vorbea la fel de încet ca în clasă și acum, la subsol, vorbea exact cum vorbea în pauză.

Se auzi un huruit, acum mai aproape. Pu Li șopti:

– Nu-ți fie teamă, Hong. Sunt aici.

Îmi plăcea de Pu Li, dar nu aveam nevoie să mă aline. Am încercat să scap de el, dar nu vedeam încotro să mă duc.

– Am să te protejez, Hong.

Am ridicat din umeri.

– Așa se cuvine. Într-o zi vom fi soț și soție.

– Nu, nu vom fi.

Reușise să-mi capteze atenția.

– Oh, ba da, Hong. Mama ta i-a zis mamei mele că așa se va întâmpla.

Cum se putea una ca asta? Și totuși, ceva din vocea lui îmi spunea că nu mințea. Lângă noi, Hwa sforăia ușor. M-am smuls cu forța de lângă Pu Li și am țâșnit în direcția în care plecase mama.

– Hong, am auzit-o pe Pu *Taitai* strigând. Unde te duci? Vino înapoi la noi!

Ceilalți sâsâiră la ea. Mi-am croit drum prin beznă, împiedicându-mă de oameni și de catrafusele lor. Nimeni nu mă opri, nimeni nu mă observă măcar. Am cotit la stânga, așa cum cotise mama; îi simțeam sau îi miroseam prezența undeva mai încolo. Era acolo. Mâna ei lungă strălucea în lumina slabă a unui felinar acoperit. M-am ghemuit, încordându-mă ca să văd prin pădurea deasă de picioare.

Din acel loc ascuns venea un zgomot nepământean. Cumva sirene? Eram cu ochii-n patru, pe undeva așteptând ca mama să mă găsească și să-mi explice. Zgomotul se auzi din nou, ca un bocet în întuneric. Trecu un timp până când am înțeles că auzeam o ființă umană, vocea unei femei, crescând în țipete neinteligibile de durere. Cuvintele stridente, încețoșate, contorsionate, răsunau peste tot.

Apoi vocea începu să vorbească. Era o voce tremurătoare, ca de pe altă lume, și totuși familiară urechilor mele. N-am recunoscut-o.

– Mi-e teamă, spuse vocea.

– Ssst, am auzit-o pe o femeie bătrână spunând. Va fi gata în curând.

Apoi spuse ceva în dialectul local. Am văzut-o întinzând mâna și ridicând un braț dezvelit, îndepărtând mâneca de pe încheietura mâinii și ținând-o între arătător și degetul mare. O încheietură suplă, ca stamina unei flori.

– Pulsul e violent și cam slab.

– Asta ce înseamnă, Cho Puopuo? Poți să faci ceva?

– Trebuie să scoatem surplusul de sânge. Avem nevoie de lipitori.

– Imposibil.

– Atunci apă fierbinte.

– Nu putem risca să facem fum.

Cho Puopuo se ghemui, o femeie mică, cu buza ieșită în afară.

– Aduceți oala de ceramică, zise. Cordonul trebuie tăiat cu ceramică proaspăt spartă, ca să fim sigure că tăietura e curată. Palpă din nou încheietura. Rupeți niște bumbac în fâșii.

M-am înghesuit după o valiză, unde nu mă putea vedea nimeni. O vreme trebuie că am adormit, căci atunci când m-am uitat din nou, mulțimea de femei se mutase și puteam privi în voie. Mama și o altă femeie stăteau deasupra pacientei. Printre picioarele lor am zărit un chip omenesc, fața unei femei cuprinse de durere, cu ochii ficși.

– *Jiejie,* te rog, îmi pare rău.

Era *ayi* a mea. Yinan – blânda Yinan – era aici, suferea, poate că era pe moarte. Voiam să o ajut, dar am șovăit, înfricoșată. Și mama își păstra chipul alb și fin ca nisipul.

– Te rog, mă vei ierta?

– Împinge, o îndemnă Cho Puopuo.

– Te rog, spuse Yinan aproape șoptind. L-ai iertat pe el, și nu poți să mă ierți și pe mine?

În tăcerea care se lăsase glasul mamei mele răsună rece ca fierul.

– Ești sora mea. El e doar un bărbat.

– *Împinge!*

Urmă un tremur lung, teribil, și țipetele reîncepură. Dar de data asta am reușit să disting cuvintele.

– *Jiejie! Jiejie! Jiejie! Jiejie...*

Era glasul cuiva care își pierduse toată speranța. Întunericul fremătă de sâsâituri venind din toate colțurile.

– Încetează! Faceți-o să înceteze!

Apoi toate zgomotele conteniră, oprite de o detunătură enormă. Era ca și cum ne-am fi aflat în mijlocul unei tobe mari.

Inamicul era deasupra noastră.

– *Ayi!* am țipat. *Ayi!*

Dar Yinan nu mă putea auzi.

De atunci, am ajuns să recunosc o anumită expresie pe fața cuiva: era privirea unei persoane care trăiește cu frica unei anumite experiențe, lacul întunecat al amintirii. Deschizându-se, înghițind-o.

Există momente pe care nu le putem uita, oricât de mult ne-am dori să le pierdem în somn, sau în dragoste, sau în înțelepciune. Așa că, mulți ani mai târziu, când mă întorc în acea perioadă, nu-mi amintesc bombardamentul terminându-se. Nu mă gândesc la ieșirea la suprafață după zile întregi, în lumina gri, zdrobitoare. În schimb văd întunericul, doar întuneric și tremuratul pereților. Și îmi amintesc în profunzime, în miezul acelei forțe explozive, de hotărârea mamei mele. Nici o alinare și nici o mângâiere, nici o cedare, nici o iertare.

În timpul unei pauze, cineva spuse:

– E băiat.

Shanghai 1946–1949

Mama credea că temperamentul violent al lui Hwa provenea de la Chun, doica ei. Conform poveștii ei, o alesese pe Chun în grabă. Căutase o fată în tumultul Hangzhoului ocupat; nu ajungea să ții copilul să trăiască doar cu terci de orez, iar femeile din înalta societate nu își alăptau copiii. Chiar în graba ei, alesese cu grijă – ținând cont de faptul că un copil ajunge să semene cu femeia al cărei lapte îl bea – dar, căutând după inteligență, scăpase din vedere ochii pătimași ai fetei. Chun, care venea dintr-un colț îndepărtat din Hunan, păru la început tânără și timidă. Dar, după un timp, fără iuțeala condimentelor, începuse să lâncezească și să se plângă, și mama, înnebunită, o lăsă pe Chun să-și gătească propriile mâncăruri, și pe micuța Hwa – să bea laptele nestăpânit al lui Chun. Când temperamentul lui Chun veni în cele din urmă la iveală, Hwa înflorise de la băutura tare și nu voia alta. Se făcu un copil vigilent, perfect supus, mai puțin când avea pică pe cineva – atunci țipa și plângea, până când îi executam porunca. Accesele de furie ale lui Hwa o puneau chiar și pe mama la încercare, care se lamenta că tumultul războiului o făcuse să scape din vedere pacea gospodăriei. Era una dintre cele câteva greșeli pe care le mărturisea.

Dar Hu Mudan își dăduse seama de adevăr. Cauza ferocității lui Hwa era mai aproape; temperamentul ei era o replică la cel al mamei mele. La fel ca mama, Hwa își folosea supărarea pentru a proteja o inimă sensibilă. Copil fiind, nu putea suporta să fie ridiculizată sau uitată. De parcă ar fi simțit că nu era dorită. Nu pot

spune cum de știa, pentru că mama nu menționase niciodată că își dorise ca Hwa să fie băiat. Își înăbușise dorințele și o acceptase pe Hwa din momentul în care se născuse, revendicând această nouă fiică cu propriul simț violent de loialitate.

Caracterul defensiv al lui Hwa îi curgea așadar în sânge, ca și dorința ei de a primi răspunsuri, ținuta ei rece și ezitarea de a avea încredere. Cu timpul, învăță să se descurce. Nu-și pierdea controlul; nu făcea confidențe. De-abia îl cunoștea pe tata, și credința ei în dragostea mamei noastre era absolută. Mai târziu, când ne stabilisem în America, la depărtare sigură de tumultul copilăriei noastre, Hwa avea să rămână devotată și să o invite pe mama să locuiască împreună cu ea în California. Ea credea exact ceea ce mama alegea să-i spună. Și avea să rămână mereu în favoarea atitudinii mamei față de trecutul nostru – nu o interesa să studieze povestea familiei, nici nu susținea eforturile mele de a face acest lucru.

– Tu pari a crede, îmi spuse Hwa odată la telefon, că, dacă stărui asupra tuturor acestor lucruri suficient de mult, atunci vor avea o noimă. Dar, chiar dacă ar avea, cu ce schimbă lucrurile? La urma urmei, a ieșit totul bine. Viața ta nu e cu nimic mai rea decât a oricărui alt om.

– Asta e adevărat, am spus. Și, dacă tot e adevărat, ce e rău la ideea de a mă întoarce să vizitez China?

– Asta ar însemna să încerci să revendici trecutul. Și asta e imposibil.

– Dar vine un anumit moment când trebuie să ne gândim la viețile noastre. Trebuie să ne gândim la cei pe care i-am iubit și la cum ne-a schimbat acea dragoste.

– Vorbești prea mult cu Hu Mudan.

– Mă gândesc cine erau ei și cum a influențat asta alegerile pe care le-au făcut. Mă gândesc la vremurile în care au trăit – în care am trăit. Ideea comuniștilor de a răsturna puterea. Ma a fost dintotdeauna mai bătrână și ea avea puterea. Așa că nu a văzut-o clar pe Yinan, nu putea prezice ce avea să facă sau să simtă.

– Sau poate Yinan nu voia să se dezvăluie, spuse Hwa. Poate că își făcuse propriile planuri de la bun început. Ziceai că fusese logodită, dar căsătoria nu a mai avut loc. Îmbătrânea. Ce altceva ar fi putut face?

Am clătinat din cap.

– Nu era genul ăla de femeie.

– De unde știi?

– Am cunoscut-o pe Yinan. O țin minte. În orice caz, ideea e că au fost surprinși.

– Și ce legătură are asta cu noi?

– Au fost surprinși de sentimentele lor. Toți trei, și mai ales Ma. Știi ce mult urăște asta. Dacă nu ar fi fost atât de luată prin surprindere, cum crezi că ar fi ajuns așa cum au ajuns?

Se făcu liniște pe fir.

– Ce vrei tu să spui, de fapt, zise Hwa într-un târziu, e că tu n-ai fi ajuns cum ai ajuns.

Odată mama m-a avertizat să nu fiu prea mândră de cât de multe puteam să remarc. Cred că nu era mândrie, ci curiozitate cinstită, care mă făcea să mă străduiesc să observ lucruri. Curiozitate amestecată cu nevoia de a dezvălui ceea ce se petrecea dincolo de calmul gospodăriei noastre, o sursă ascunsă de durere, care nu era menționată. O văzusem la bunicul, cu părul lui, o claie de culoare albă, ferindu-și mereu privirea, de parcă îl dureau ochii din pricina luminii soarelui. O văzusem la mătușa mea singuratică. Acum, după nașterea lui Yao, o vedeam și la mama. Era ca și când ai trăi cu o altă prezență. Această prezență nu era umană și nu era o stafie. Mama se trudea să o țină ascunsă, și totuși nu dispărea. Nimic nu o putea înfrânge: nici devotamentul lui Hwa, nici notele mele bune la școală; nici măcar colecția tot mai mare de bijuterii și de aur a mamei.

Plănuise ca Yinan să îl ocupe. Dar apoi se întâmplase ceva ce nu plănuise. De unde să fi știut? Ea, care refuzase să accepte forța pasiunii ei, ea, care îl iubise atâția ani, fără să-i spună despre iubirea ei sau să cunoască dorințele lui. Trebuie că mersese din nou pe urmele fiecărei telegrame și a fiecărui eveniment, mânată de dorința de a ști exact cum de scăpaseră lucrurile de sub control. Totuși, misterul principal al acelor luni petrecute în Chongqing nu

a putut fi dezvăluit niciodată. Era un element evaziv, încăpățânat, pe care nu putea să-l fi prevăzut. Era necurat, mergea dincolo de prejudecățile ei. O invadase așa cum o rădăcină ascunsă de copac poate distruge fundația unei case. Acum, încet, începea să înțeleagă ce încercase Yinan să-i spună, ce refuzase ea să vadă. Îl pierduse pe Li Ang. Yinan nu mai era sora pe care o cunoscuse. Yinan o trădase.

Dragostea lor era cea care o trădase, mai mult decât orice altceva, mai mult chiar decât copilul lor. Dragostea lor era cea care nu putea fi iertată.

Îmi amintesc de după-amiaza însorită din zilele acelea haotice de după sfârșitul războiului, când l-am văzut pe fratele și vărul meu Yao într-una din rarele sale vizite.

Yao era pe atunci un băiat de cinci ani. Ca și tata, se mișca având o grație atletică; ca și tata, vădea o francheță voioasă. Încânta pe toată lumea, mai ales pe mama. În timpul rarelor lui vizite, ea stabilise o legătură cu el. Îi trimitea lui Yao un cadou la fiecare sărbătoare sau festival, mereu frumos împachetat și adresat lui personal. În toiul războiului, îi trimitea haine fine, făcute la mașină, și jucării frumoase. Chiar și în după-amiaza aceea îi dădu lui Yao un costum de „victorie", cu un mic steag naționalist cusut pe buzunarul jachetei. Îl convinse să îl pună pe el. Era prea cald pentru asemenea haine, dar el îi făcu grațios pe plac, mergând țanțoș înainte și înapoi, înainte de a se opri mândru lângă mama lui.

– E o imagine a puterii, spuse mama. Puternic ca un războinic și încă și blajin. Se întoarse spre Yinan. Faci treabă bună.

– Mă măgulești, *Jiejie,* răspunse mătușa.

Dar cuprinse protector cu mâna încheietura maronie a lui Yao.

– Are cinci ani. În curând, când va fi gata de școală, vei avea nevoie de ajutor ca să-i dai o educație bună.

Yinan clătină din cap.

– Școlile misionare sunt excelente. Și cum lucrez pentru Rodale *Taitai,* nu trebuie să ne facem griji.

Mama stărui.

– Dar nu vrei ca să fie educat ca un străin. Trebuie să devină un patriot.

Yinan nu răspunse.

– Uite ce frumos și ce deștept e! Un viitor erou al Chinei, strălucind ca o stea. Trebuie să aibă toate șansele.

Mama se îndreptă în scaun.

– Bineînțeles că voi plăti eu școlarizarea lui. Băiatul nostru trebuie să aibă parte de tot ce e mai bun.

Mama întinse brațele către Yao și el se ascunse în ele. Ea îi mângâie părul lucios și el îi răsplăti atenția cu un zâmbet. Avea șarmul nepăsător al tatălui meu. Mama nu înțelegea. Răspunse zâmbetului lui Yao cu o expresie pe care nu o văzusem niciodată: mândră, adoratoare și plină de dor. M-am cutremurat văzând nesațul din privirea ei. Mi-am spus că nu conta: nu avea nimic de-a face cu mine. Dar, pe măsură ce gropița se adâncea în obrazul lui Yao, m-am înfuriat pe el. Dacă e posibil să urăști un copil, eu îl uram pentru copilăria lui, pentru ușurința cu care se bucura de toată atenția ei, fără să se gândească la ce ar putea-o face să simtă sau să creadă.

Yinan era palidă la față. Se ridică, își luă poticnit rămas-bun de la noi și plecă împreună cu Yao.

Curând după aceea mama trimise un om la Yinan cu banii pentru Yao. Mesagerul bătu la ușă, dar nu răspunse nimeni. Se uită pe fereastră și descoperi că apartamentul era gol. Yinan fugise. Mama întrebă discret prin împrejurimi, până când află cumva că Yinan și Yao părăsiseră Chongqing. Se întorseseră la Hangzhou cu Katherine Rodale, iar Hu Mudan și Hu Ran se duseseră cu ei.

Curând după aceea, în găleata de gunoi din bucătărie, pe jumătate acoperită de coji de cartofi dulci, am găsit un teanc de poze alb-negru. Unele erau încă întregi, pe când altele fuseseră tăiate din fotografii mai mari. Toate conțineau o imagine a mătușii mele. Într-una era mătușa ca fetiță, cu o singură coadă stând drept pe capul ei. În alta am văzut-o pe mătușa ca fată, cu brațul cuiva – al mamei? – încolăcit protector în jurul umerilor. O fotografie cu marginile crestate o reprezenta pe mătușa într-o rochie largă, deschisă la culoare, ținând în mână un trandafir pe jumătate înflorit. Ochii ei familiari se uitau la mine, blânzi și nefericiți. Am pus fotografia asta în buzunar. M-am dus în camera pe care o

împărțeam cu Hwa și m-am uitat după o ascunzătoare, dar nu am găsit nimic potrivit. În cele din urmă am ascuns fotografia în spatele altei fotografii. Am vârât-o într-o ramă, în spatele pozei de la nunta părinților mei.

La o săptămână după plecarea lui Yinan, mama anunță că ne mutam și noi în est, la Shanghai. Acum cunoșteam deja mintea mamei și am ghicit motivul deciziei ei. Shanghai era aproape de Yinan, dar nu foarte aproape. În următoarele câteva săptămâni fu o întreagă agitație, prietenii mamei descărcând mobilă veche și podoabe ca plată pentru datoriile la mahjong. Am câștigat un depozit de pergamente, un set de mese și chiar un violoncel. Apoi, în primăvara lui 1946, când aveam treisprezece ani, ne-am mutat într-o casă elegantă din Shanghai, în apropiere de fosta concesiune franceză.

În următorii câțiva ani am crescut așa cum crește un fir de iarbă, lungă și slabă, puțin aplecată. Mama m-a atenționat:

– Vei fi o femeie remarcabilă, nu o frumusețe clasică. Ai moștenit o combinație prea amestecată a trăsăturilor noastre.

Aveam ochii ei migdalați, dar sprâncenele dese ale lui; fața ei ovală și tenul lui închis. El pretindea că avea niște strămoși nordici și tot el îmi dăduse înălțimea și pielea de culoare ocru a prădătorilor mongoli.

– Dar nu trebuie să uiți, spunea mama, să te porți cu grație. Tatăl tău e general, așa că frumusețea ta trebuie să vină din faptul că tu știi acest lucru.

Îmi amintea frecvent că tata era general. Dacă eram acră cu Pu *Taitai* sau ridicam vocea, îmi zicea:

– Amintește-ți cine e tatăl tău.

Duceam o existență liniștită, pendulând între școală și casă, dar cumva reușea să găsească motive ca să-mi amintească. Admonestările astea mă nedumereau. De ce insista să fiu așa de mândră – așa de mândră de tata – când relația ei cu el o făcea să sufere nespus? Nu suportam durerea ei. Mai rău, nu aveam încredere în sentimentele mele față de tata. Îmi lipsea cu o ferocitate care mă făcea să mă rușinez.

În haosul Shanghaiului postbelic, eu și Hwa duceam o viață de fete bogate. Eram trezite de o fată în casă și ne îmbrăcam cu hainele pe care ni le pregătise ea. Mama ne înscrisese la o școală privată, cu ore intensive de engleză, dar și de istorie, literatură și matematică. În timpul săptămânii, eu și Hwa purtam uniforme apretate și mergeam cu autobuzul la școală; la sfârșit de săptămână mergeam să ne uităm la vitrine pe Bund. Hwa acceptase schimbarea cu o ușurință admirabilă. Cu un cap mai scundă decât mine, era sfioasă și inocentă în bluza ei albă, fusta în carouri și mocasinii lustruiți. Se împrieteni ușor cu colegele noastre de clasă și cu frații lor, cu toți, în afară de Willy Chang, un băiat zvelt, vioi, care scria caractere frumoase. De câte ori era el în apropiere, Hwa se încrunta și stătea nemișcată, de parcă se lupta cu ceva.

Mie mi-a fost mai greu. Nu mă interesa deloc viața socială; îmi petreceam timpul citind romane, basme și foiletoane scandaloase de ziar, pe care le strecuram noaptea în camera mea. Am crescut așa de mare, încât mama trebuia să îmi comande pantofi la un magazin specializat și să cumpere stofă în plus, ca să-mi lungească uniforma de școală. Mulțumită ei și lui Hwa aveam tunsoarea, hainele și șosetele potrivite, dar ele două nu îmi puteau controla mintea, care continua să fie nestăpânită, cu gânduri periculoase și îngrijorătoare. Înconjurată de bună-cuviință, în siguranță în grija mamei, am început să-mi văd locul într-un plan neliniștitor.

În cartea de basme a lui Yinan, un străin fioros și zdrențăros era transformat într-un bărbat frumos. Coșarii erau de fapt regi. Și cerșetori misterioși dețineau iluminarea înfățișărilor sfinte. În *Albă-ca-Zăpada și Roșie-ca-Trandafirul,* două surori răspundeau la un ciocănit la ușa colibei. În fața ușii stătea un urs negru înspăimântător, dar când fetele se împrieteniră cu el, deveni un prinț atrăgător. A trebuit să înțeleg că exista pasiune în întuneric. Știam că, femeie fiind, aveam să cad în acel întuneric.

Mergeam pe șaisprezece ani și curând aveam să fiu destul de mare să mă mărit. Mama vorbea rar de Chanyi, dar simțeam natura tragică a morții bunicii. Sinuciderea nu fusese soarta mamei – ea era prea puternică – și totuși, nefericirea de a fi femeie o provocase și o schimbase. Mă întrebam ce se va întâmpla cu mine. Care avea

să-mi fie soarta? Când aveam să dau testul care o biruise pe bunica și o întărise pe mama? Când aveam să trăiesc groaza aparent genetică pe care o aveau femeile din familia noastră? Aveam să o aflu singură sau aveam să fiu strânsă cu ușa, silită să accept un măritiș cu un bărbat pe care l-ar alege mama? Mi-am amintit de nefericirea mătușii mele, de muzica tristă de la fonograful ei. Îmi aminteam cum șușotiserăm toți când își pierduse logodnicul. Oare nenorocirea asta o trimisese pe calea ei? Sau ar fi fost la fel de ghinionistă ca soție a lui Mao Gao?

Simt că trupurile noastre erau cele care ne aduseseră într-un loc atât de disperat. Pasiune și dorință, forța întunecată care ne trăgea de picioare. Pasiunea o pusese pe mama la cheremul tatălui meu. Pasiunea o cucerise pe Yinan, o făcuse să cedeze și să ne trădeze pe noi toți, pasiunea îl luase pe tata, deși nu suportam să mă gândesc la asta. Nu puteam controla această situație. Sfârcurile mele se ascuțiseră și se făcuseră cafenii, sânii rotunzi și subsuorile aveau miros acru de femeie. În timp ce trupul meu se schimba, mă temeam că dorințele mele ar putea să mă ia prin surprindere.

Cu puțin timp înainte de a împlini șaisprezece ani, eu și mama am luat un taxi până la vechea concesiune britanică, pentru a comanda o pereche nouă de pantofi de școală.

Taxiul nostru se mișca încet pe strada aglomerată. Eram înconjurați din toate părțile de oameni, pe care Hu Mudan i-ar fi descris ca aceia pe care soarta îi abandonase. O femeie de la țară se ghemuia după o ceașcă, așa de subnutrită, că părul ei care se rupea ușor era acum maro-roșcat. Un bărbat de treizeci de ani, fără dinți, stătea în intersecție, cerșind. Mama se uita drept înainte, fără să vadă nimic din toate astea. Spusese odată că îi era imposibil să hrănească pe toată lumea. Stăteam lângă ea, mirându-mă cum de foamea și sărăcia lor nu ajungeau la inima ei. Cum putea să se agațe de casa, de avuția și de aurul ei?

Am trecut pe lângă un grup de acrobați ai străzii, doi bărbați care îl țineau în echilibru în mâini pe un al treilea. L-am remarcat pe unul dintre membrii în picioare ai trupei, un bărbat musculos, tuns milităreste, pe al cărui chip era întipărit un surâs absent. Nu

puteam să îmi iau ochii de la acest bărbat aflat de partea cealaltă a geamului, imposibil de atins.

El își întoarse privirea spre mine. Era mai în vârstă decât părea. Mă măsură cu ochii lui încercuiți de umbre. „Tânără fată bogată în automobil", păreau să spună ochii săi amuzați. „Ce te apasă?"

– Nu te mai zgâi, șuieră mama. Ești copilul tatălui tău!

M-am răzvrătit.

– Ei și ce, am izbucnit. Suntem mai mulți!

Palma ei îmi mușcă obrazul. Îi porunci taximetristului să întoarcă. Când am ajuns acasă, mă trimise în camera mea, unde am stat cu un pahar cu apă rece pe față, suportând triumful și stânjeneala, urmarea normală a faptului că dezvăluisem ceea ce știam.

Curând după aceea Pu *Taitai* ne duse, pe Hwa și pe mine, să vedem un matineu al unui film american, *Ioana d'Arc*. Erau acolo oameni care vindeau alune și ciocolată americană. M-am luptat cu dialogul. Mama îmi ordonase să nu citesc subtitrarea, pentru că voia să-mi exersez engleza. Și așa m-am străduit să urmăresc firul poveștii. Ioana d'Arc era o fată curajoasă, cu trăsături dure, caucaziene, care se îmbrăca precum un bărbat și care își condusese trupele în luptă.

Cineva se întinse după degetele mele, își potrivi mâna în jurul palmei mele. Pu Li mă ținea de mână. Am privit pe furiș spre Pu *Taitai;* nu părea să observe. Mi s-a părut că văzuse Hwa, dar se concentră din nou la peliculă.

Îmi părea grozav de rău de Pu Li. Tatăl său murise traversând munții, ca să iasă din Birmania – pierise de malarie, în ciuda eforturilor tatei de a-l scoate de acolo – și eu îl veneram în taină de atunci. Și tatăl meu fusese rănit, dar era în viață. Moartea tatălui său îl preschimba pe Pu Li într-un sfânt, un băiat al cărui statut de îndurerat trebuia ocrotit cu orice preț. Pu Li mă depășise și pornise la atac. Primise într-un fel lovitura care îmi fusese destinată mie. Dacă i se întâmpla ceva lui Pu Li, dacă îl răneam în vreun fel, ce m-ar fi ferit pe mine să-i iau locul și pe tata să moară?

M-am uitat drept înainte, cu sfială, dar imaginile proiectate dispărură. În schimb o vedeam pe mătușa Yinan, cu trăsăturile

palide și triste, spunându-i mamei că nu putea locui cu noi. Vedeam fața rigidă a mamei. Am apucat cu violență mâna lui Pu Li, vrând ceva ce nu puteam exprima în cuvinte. Dar atingerea lui pe mâna mea era o simplă glumă, ca aceea a unui ambasador politicos dintr-o altă țară. Nu se întâmplă nimic. Când se termină filmul, i-am dat drumul.

Exact în aceeași săptămână, am găsit sub pernă un plic sigilat, cu numele meu pe el. Nu putea să fi fost pus acolo decât de sora mea sau de Weiwei. O clipă m-am întrebat dacă nu era de la Pu Li – speram chiar să fie. Dar îl cunoșteam mult prea bine ca să cred că ar recurge la asemenea ascunzișuri. Era un băiat practic. Nu trebuia să-și țină secret interesul; ar fi putut probabil să discute cu mamele noastre și să obțină permisiunea de a mă vedea singur. Biletul trebuia să fie un mesaj de la un admirator anonim – așa i se întâmpla adesea eroinei romanului meu foileton favorit. Degetele mele transpirau pe plic; eram prea emoționată ca să-l deschid. Dimineață l-am vârât în cartea de istorie și l-am luat la școală. Acolo am cerut voie la baie, unde am deschis plicul și am despăturit hârtia. Am simțit un moment de confuzie, văzând scrisul de mână nefamiliar, înainte ca ideogramele necizelate să sară de pe pagină.

Tânără doamnă,
sunt în Shanghai săptămâna aceasta, cu afaceri. Ne putem întâlni mâine (miercuri) în jurul orei patru la cafeneaua GG?
Hu Ran

Pentru întâlnirea cu Hu Ran aveam nevoie de complicitatea lui Hwa.

– Și cum rămâne cu Pu Li? întrebă ea.

– Ce e cu el?

Hwa clătină din cap, dar promise să-i spună mamei că rămăsesem după școală să joc baschet. Această minciună funcționa datorită înălțimii mele, deși oricine știa ceva despre sport ar fi văzut că eram prea nesigură și lipsită de precizie, ca să fac altceva decât să

mă apăr de mingea zburătoare. Mama nu știa. Ea credea că baschetul m-ar putea învăța să nu fiu așa de ciudată.

Am lăsat-o pe Hwa să meargă singură acasă cu autobuzul școlii. Eu am luat autobuzul de oraș cam un kilometru, apoi am coborât și am mers pe jos ultimele sute de metri până la concesiunea franceză. Picioarele îmi tremurau de groază la fiecare pas. Inspiram adânc aerul rece, condimentat cu cărbune arzând și cu mirosuri de mâncare. De atâta timp îmi doream să ies singură în oraș, departe de mama și de tot ce mă reținea. Și totuși, acum că eram pe stradă, cufundată în ea, mă simțeam invizibilă sau depărtată de parcă aș fi fost în afara ei, uitându-mă printr-un geam. Strada era însuflețită și plină de frumusețe crudă. Cerșetori stăteau sub pancarte strălucitoare, care anunțau Anul Bivolului. Un ricșar mai în vârstă, cu mușchii subțiați ca o sfoară, trăgea o ricșă încărcată cu un bărbat bogat, a cărui burtă ieșea de sub vesta brodată. Peste tot oamenii transportau bunuri, aplecați sub bagajele și coșurile lor pline de lucruri prețioase, cum ar fi orez, ardei și ulei de arahide. Pe deasupra, frânghii cu rufe spălate fluturau ca drapelele.

Cafeneaua GG se dovedi a fi o încăpere mare, pătrată, plină de fum, cu lămpi cu abajur, ventilatoare de tavan și postere franceze înrămate pe pereți. Deservea o clientelă tânără, internațională și puțin boemă, iar plata era acceptată în yuani, în franci, în lire sterline și în dolari. Am așteptat cincisprezece minute, uitându-mă la siluetele vagi, strălucitoare, care se mișcau dincolo de geam. O babă cu un batic galben se ghemuia după o duzină de păpuși urâte, din pănuși de porumb. Trecură doi bărbați îmbrăcați în paltoane scumpe din lână moale, încălziți și indiferenți. Bărbatul mai înalt se întinse și aruncă mucul de țigară și, când capătul arzând căzu pe pământ, baba se întinse să-l ridice.

Un băiat arătos urca pe stradă, purtând o haină grosolană de muncitor și pantofi groși. Părul îi stătea în sus, rebel, pe frunte; era tuns scurt, dezvăluind oase puternice, sprâncene groase și un nas cârn. Un băiat obișnuit, dar sigur pe fiecare mișcare. O inteligență vioaie strălucea pe fața lui, ridicată, în vreme ce citea numele firmelor și însemnele de pe tende. Văzu ceea ce căuta. Veni spre cafenea și întinse mâna spre clanță.

Apoi ușa se deschise brusc. Era Hu Ran.

– Tânără doamnă, spuse în dialectul din Hangzhou al copilăriei noastre.

Avea vocea unui tenor răgușit. Nu mă puteam abține să nu mă uit la el. Era ca și cum, odată cu intrarea lui în cafenea, lumea ar fi devenit reală.

– Hu Ran, am spus. Am ridicat mâna înspre el și l-am lăsat să mi-o ia. Eu sunt bine. Tu ce mai faci?

– Stau cu mama în Hangzhou.

– Nu-mi place cafeaua, am spus.

Zâmbetul lui scoase la iveală două șiruri de dinți uniformi.

– Nici mie. N-am mai fost niciodată aici. Dar am vrut să ne întâlnim undeva unde nu ne cunoaște nimeni.

În timp ce-mi beam ceaiul, am încercat să-mi înving frica. L-am urmărit prudentă, încercând să-l plasez înapoi după geam: gura lui generoasă, ochii lui vioi, energici. Era agitat. Se lăuda, vorbind despre război. I-am ascultat vocea, vocea copilăriei, înnoită și îngroșată în inflexiunile unui străin cunoscut, acoperită de un vag accent monoton din Chongqing. Îmi povesti despre aventurile lui în Chongqing, cum dusese odată un mesaj cu bicicleta, pe timpul camuflajului, în mijlocul nopții. Văzuse cum poliția KMT împușcase un bărbat pentru că fumase o țigară în timpul camuflajului. În timp ce bărbatul se zvârcolea și țipa, micul vârf arzător cu lumină roșie stătea pe jos. În altă noapte, văzuse un camion plin de bărbați, executați de KMT pentru comiterea de mici infracțiuni.

Dincolo de datul aprobator din cap și de răspunsurile mele, o strategie prindea contur în mintea mea. Ținându-mi ochii ațintiți asupra lui, mi-am țuguiat buzele într-un O și am suflat pe suprafața strălucitoare. Fața lui se văluri în aburul ce se ridică din ceașca mea.

– Când ne-am mutat la Hangzhou, mama m-a pus să-i scriu o scrisoare mamei tale, explicând că va avea grijă de Yinan și de Yao. Spera că îi va aduce consolare mamei tale.

Mama nu pomenise nimic despre asta.

– Are o casă mare, am spus, apărând-o. Nu are nevoie de consolare.

– Mama nu crede la fel.

Mi-am pus mâinile în jurul cestii de ceai, căutând liniște în căldura ei.

– Și ce crede mama ta?

El își ridică bărbia, privindu-mă.

– Că adevărata valoare în viață este să știi că ai fost generos cu alții, că averile nu au nici un sens, dacă te izolezi de ceilalți.

– Asta e ce crezi și tu?

– Nu știu, dar știu că nu mă interesează să fiu bogat.

Care era natura acestei lupte? Într-un fel, în timpul conversației noastre, aerul dintre noi se îngroșase și începuse să strălucească. Mi-am adus aminte de soarele de toamnă, strălucind printre frunze de salcie, lăsând să intre scântei de cer strălucitor de toamnă.

Eram copii pe atunci.

– Ce mai face Yao? am întrebat.

– Crește. Fața i se schimbă; seamănă cu mama ta. Câteodată seamănă puțin cu sora ta.

Această remarcă mă luă prin surprindere.

– Tu ți-o mai amintești pe Hwa?

– Am văzut-o la Shanghai. Hu Ran se uită în ceașca lui. Am văzut-o cu Weiwei odată – poate era în drum spre casa unui prieten. Așa m-am gândit să o caut pe Weiwei și să-i dau un bilet pentru tine.

– Ai mai fost vreodată la Shanghai?

– De zeci de ori.

– M-ai mai văzut pe mine vreodată?

Își întoarse privirea.

– Păi... Se opri. Am trecut pe lângă casă. După ce le-am văzut pe Weiwei și pe Hwa. Ți-am văzut odată lampa. Cel puțin așa cred, că era a ta, la fereastra de sus, din stânga. Toți ceilalți se culcaseră. M-am gândit că s-ar putea să citești, așa cum face Yinan – sau să înveți pentru școală. Îmi aduci aminte de ea într-un fel. Nu la chip.

N-am răspuns nimic, absorbită fiind de această idee. Un tremur mi se răspândi de-a lungul șirei spinării; groaza fusese latentă, așteptând în sângele meu.

Voiam să fug. În schimb, mi-am păstrat expresia politicoasă. Am mai conversat un pic, cumva dezorganizat, până când am zis că era timpul să plec.

Hu Ran trase aer în piept.

– Vrei să ne întâlnim din nou săptămâna viitoare?

– Sigur.

– Ce îi vei spune mamei tale?

Întrebarea asta mă lăsă cu gura căscată. M-am uitat în ochii lui întunecați, care nu-și dezvăluiau culoarea.

– Am să-i spun că merg la plimbare cu Pu Li. Ea e de acord cu Pu Li.

Câștigasem, știam.

Hu Ran insistă să plătească nota. Datorită inflației crescânde, își adusese banii într-o geantă grea de umăr. Am părăsit împreună cafeneaua. Era ora aceea de seară, când soarele pare să se oprească în traversarea sa pe cer, înainte de a mai zvâcni o ultimă dată pentru a încheia ziua. Momentul acesta nu pare niciodată atât de liniștit ca în acea perioadă a anului, când ultimii tăciuni roșii ai cerului de iarnă dispar în amurg. Ne-am plimbat o bucată de vreme. Îmi înghețaseră vârfurile degetelor și știam că trebuia să găsesc un autobuz. L-am văzut venind, dar am pornit spre el fără tragere de inimă. Nu voiam să merg acasă. Nu voiam să văd fața lihnită a mamei și ochii împietriți, când eu mă simțeam atât de puternică, atât de vie.

În seara aceea, în timp ce stăteam și îmi periam părul, Hwa bătu la ușă. Înainte de a ne muta la Shanghai împărțiserăm întotdeauna aceeași cameră, dar acum mama spunea că trebuia să ne obișnuim să locuim așa cum se cădea. Acum aveam camere separate, ceea ce necesita vizite formale. Era o treabă ciudată. Hwa stătea în prag, zveltă și insistentă. Am poftit-o înăuntru; ea a închis ușa, altă treabă curioasă. I-am spus că aveam de gând să mă întâlnesc din nou cu Hu Ran, săptămâna următoare. Ea stătea țeapănă pe pat.

– Ești îndrăgostită? mă întrebă. Îl iubești?

Nu mă așteptasem la întrebarea ei și nu am putut să răspund imediat.

– Nu cred.

Hwa se foi.

– De unde știi?

– Ce să știu?

– Când iubești pe cineva.

Aș fi putut spune adevărul: că nu știam nici eu. Aș fi putut să mă întorc și să aștept să plece. Dar era o încordare în vocea ei, ca într-o sfoară întinsă. Îmi venea să o consolez.

– Bineînțeles că știi, am zis. Ai văzut ce simte mama pentru *baba*.

Hwa nu spuse nimic.

– Tu știi ce simți pentru Willy Chang, am încercat din nou.

Hwa strânse din buze.

– Nu vorbi despre Willy.

M-am întors către oglindă. Am văzut o fată subțire, cu o față ovală, de culoarea aurului, purtând o pijama albă, largă, luminată ca aripile în strălucirea lunii. Nu aveam o frumusețe ca a mamei, al cărei chip, chiar și îmbătrânind, deținea simetria delicată, liniștită a hârtiei de orez complicat împăturite. Dar eram vioaie și plină de însuflețire. În spatele meu stătea Hwa, îngrijită, cu gura închisă strâns. Avea pielea albă, era elastică, ageră; în curând avea să fie și ea frumoasă.

– Nu, spuse Hwa deodată. Nu vreau să fiu la cheremul nimănui.

Ochii îi ardeau.

Nu avea să mi se întâmple nici mie. Nu voiam să fiu ca bunica, ca mama sau ca mătușa. Puteam să fug de asta, așa cum făcea Hwa, sau puteam să controlez situația. Dacă îmi păstram propria putere, atunci nimeni nu avea să mă rănească vreodată.

Hu Ran stătea în Y, într-o cameră mică, cu ferestre mici și cu pereți nevopsiți. Nu se putea sta decât pe salteaua lui. M-am așezat. El se ridică în picioare, stingherit. L-am apucat de încheietura mâinii și am tras, până când s-a așezat lângă mine.

Încă de pe vremea adăpostului antiaerian eram refractară la atingere. Nu puteam să iert furia tăcută a mamei, nici cruzimea și suferința care se ascundeau în ea. Acum eram atât de aproape de

Hu Ran, încât îi simțeam respirația. Apropierea lui mă afecta ca o boală. Acolo, în camera mică, lipsită de aer, o emoție fizică îmi invada simțurile ca o negură. Simțeam brusc nevoia de a pune mâna pe gâtul lui gol. Am întins mâna prin ceață și i-am simțit pulsul puternic cu vârful degetelor.

– Fă dragoste cu mine.

– Nu, spuse el. Trebuie să te apăr de încurcături.

Am ridicat din umeri.

– Eu vreau să o fac.

– Mă simt răspunzător.

– Asta e *xingyi*, am zis. Loialitatea servitorilor.

El se crispă. Eu am zâmbit.

– Tânără doamnă...

– Încetează să-mi spui „tânără doamnă"...

– Hong, zise supărat. Apoi, mai liniștit: Hong.

Încă o dată am întins mâna prin ceață și am pus-o pe fața lui.

– Sărută-mă.

– Hong, nu e o idee bună.

– Nu vrei?

Își întoarse privirea.

– Bineînțeles că vreau.

Am simțit o furnicătură în mâini.

– Fă-o; dacă nu, îi spun oricum mamei că ai făcut-o.

Se întinse spre mine, supărat. Buzele lui erau foarte moi.

Mi-am strecurat mâna printre nasturii cămășii lui și i-am simțit bătaia puternică a inimii. Ne țineam strâns în brațe, dar nu ne puteam apropia suficient; ne luptam cu ceva nevăzut dinăuntrul nostru, dintre noi. M-am împins în el tot mai tare. Voiam să uit groaza din sângele meu; voiam să călătoresc în întuneric. Dar mi se părea că, odată ce pornisem în călătoria asta, pe care o așteptam de când eram copii, deveneam mai radioasă și mai puternică decât fusese vreo altă femeie înaintea mea. Degetele mele simțeau cele mai mici diferențe ale atingerii; ochii mei vedeau prin pielea lui; și un alt simț, mai puternic decât văzul, răsuna în mine. Simțeam în jurul camerei noastre orașul în flăcări. Străzile se întorceau cu susul în jos. China ardea. Conducătorii cădeau și turnurile se sfărâmau.

Apa, rostogolindu-se, se învolbura, ieșind din mare. Prin acest haos i-am urmărit pe cei care trecuseră înaintea mea: bunica, mama, tata și Yinan. I-am urmat, sperând să aparțin lumii pe care o făuriseră.

El călătorise în delir un timp nedeterminat și se căznea să se țină pe picioarele slabe, mijind ochii în lumină. Era conștient că scăpase de ceva, că supraviețuise.

Imediat ce sosi Junan, știu că trebuia să părăsească Chongqing. Ceru o detașare, sperând să fie plecat destul timp pentru ca toți să uite ce făcuse. Nu știa cum avea să se termine. Știa doar că își dorea să acționeze, să vadă, în sfârșit, bătălia, și să scape de senzația inutilității.

Dar, pe când se pregătea să plece din oraș, nu reușea să se elibereze de bănuială că uitase ceva. În curând avea să zboare peste munți și-i lipsea un lucru esențial, ceva ce l-ar putea salva, ceva de ce avea să-i fie dor. O rugă pe Junan să treacă în revistă lista. Ea îi controlă bagajele, inclusiv vitaminele și tabletele de chinină, și îl asigură că nu lipsea absolut nimic. Când se apropie momentul plecării, își dădu seama ce rămăsese neterminat. În ultima zi petrecută în Chongqing, merse la casa americancei.

Era acea perioadă de iarnă în care frigul se întețește, dar zilele se lungesc. Mirosul de cărbune ars înmiresma aerul. Yinan deschise ușa, purtând un pulover gros, cu trupul ascuns și înfofolit în lâna gri, masivă. Cel puțin pielea îi era curată, părul îi era curat. Arăta bine și chiar plinuță, deși i se păru, observându-i privirea ascunsă, că nu era bucuroasă să-l vadă. Fără un cuvânt, îl conduse în camera din față. Acolo erau scaune grele, tapisate și mobilă de nuc. Rafturi de cărți se îndoiau sub nenumărate volume englezești și chinezești,

sprijinite de mărginitoare în formă de elefant. Camera mirosea a cărți, a ceară de mobilă și a un parfum caucazian nedefinit.

Yinan stătea cu călcâiele împreunate, simplă și decentă, ca o fată care fusese trimisă la mănăstire. El uitase tăcerile ei. Nu voia să se zgâiască la ea, așa că își întoarse privirea, dar i se păru că simplul fapt că o văzuse îl adusese înapoi în întuneric. Era ca și cum ar fi stat într-o cameră fără lumină, unde el îi putea doar simți trupul pe scaun și recunoștea prin atingere fața îngustă și cicatricea ușoară de pe frunte. Aproape că simțea între vârfurile degetelor șuvițele grele de păr pe gâtul ei.

– Plec, spuse în cele din urmă. Plec la război. Am vrut să-mi iau rămas-bun.

Ea dădu din cap.

– Ce s-a întâmplat – a fost numai vina mea. Eram singur, eram singur de atâta timp. Nimeni nu te va învinui pe tine.

Ea stătea nemișcată, asemenea cuiva care așteaptă un răspuns de la Guan Yin.

– Dacă te-ai întoarce la familia ta, totul s-ar aranja – sora ta ar înțelege. Sunt sigur că te-ar ierta.

– Te rog, Li Ang, zise ea, te rog, gândește-te la ceea ce simți.

Și ea căuta în întuneric, bâjbâind după inima lui, cu degete gingașe. El nu putea suporta să afle ce ar putea găsi astfel ea.

Spuse:

– Deocamdată locul tău e cu ei. Mai târziu poți să te măriți.

Auzind aceasta, ea îl fixă tristă cu privirea, de parcă ar fi fost într-adevăr sora lui și l-ar fi cunoscut cu adevărat, ca o soră. Văzu ce se ascundea dincolo de activități și de planuri. El își dădu seama, după expresia ei, că ea știa, fără urmă de îndoială, că era pierdut.

– Nu mă pot întoarce, spuse ea. Te iubesc.

– Încetează.

Li Ang își ridică mâna.

– Nu trebuie să ne mai vedem, spuse ea.

El plecă din Chongqing și se lăsă pradă adierii tăcute și grăbite a norocului. Următorii ani nu fură pomeniți în poveștile lui. Știa doar

că norocul fu de partea lui, pe când el se străduia să se adapteze. Pu Sijian îl ajută la rândul său. De multe ori regreta decizia de a merge pe front, dar, curând, problemele sale fură înghițite de o luptă mult mai mare și mult mai disperată.

În decembrie 1941, când inamicul atacă în sfârșit America, oamenii sărbătoreau pe străzi, crezând că americanii aveau să nimicească Japonia și să pună capăt războiului. Dar Statele Unite trebuiau să se pregătească, și pe când iarna lungă se scurgea încet, devenea clar că Chongqing era acum vulnerabil dinspre sud. Imperiul Britanic nu mai rezista. Singapore fu cucerit. Apoi Japonia atacă Birmania, periculos de aproape de linia de aprovizionare a Șoselei Birmaneze. Divizia tatălui meu era una dintre multele trimise în Birmania sub comanda generalului american Joseph Stilwell. La începutul primăverii lui 1942 regimentul lui ținea orașul Toungoo sub control, aproape încercuit de înaintarea japoneză.

De-a lungul anilor, am încercat adesea să îmi imaginez șirul de soldați chinezi întins peste dealurile și pădurile din centrul țării, în mijlocul focurilor de arme și al satelor în flăcări. Avioane japoneze zburau pe deasupra capului. Tata era un punct mic pe această hartă, mai mic decât o piatră pe o tablă de go. Și poate că tata se vedea pe sine ca pe o piesă de joc într-un joc enorm, sub munții ghemuiți deasupra lor ca niște bărbați uriași.

Tata umbla, și dormea, și lupta. Trăgea în umbre, în tufișuri, în animale și în oameni. De mai multe ori omorî oameni. Și totuși, la fiecare ambuscadă erau împinși înapoi, se adăposteau de avioanele care îi atacau. Se trezeau urinând în pantaloni, ca să continue să tragă; vomau de epuizare și de teamă. Inamicul folosea tancuri și tehnică de luptă superioară. De-a lungul săptămânilor, pierdură un kilometru și jumătate, treizeci de kilometri, șaizeci de kilometri. Unde erau întăririle lor? Veni zvonul că încă trei divizii, inclusiv a 38-a, cu Sun Li-jen, erau în spatele lui, dar vechiul lui comandant se afla la o sută cincizeci de kilometri depărtare, așteptând confirmarea ordinelor de la Generalissimo. Putea să fie la fel de departe ca Luna. Chiang nu voia să mai sacrifice trupele lui cele mai bune. Regimentul tatălui meu fusese dat dispărut și, curând, puținii care rămăseseră aveau să fie fugăriți pe dealuri.

Birmanezilor, furioși după ani de zile de stăpânire britanică, nu le părea rău să vadă că plecau. Câțiva dintre ei conduceau convoaiele japoneze de-a lungul străzilor mizere, pe alei dosnice, și atacau regimentul din spate. Și așa pierdură Toungoo; cam în perioada aceea, auziră că britanicii pierduseră Prone în vest. Pierdură Pyinmana. La începutul lui aprilie, Mandalay ardea. Doar palatul regilor mai era în picioare, strălucind în lumina focului. La mijlocul lui aprilie, britanicii erau în retragere, distrugând la plecare terenuri petroliere prețioase. Cerul era plin de fum, de flăcări și de țipetele maimuțelor speriate. Părul lui Li Ang era pătruns de duhoarea de petrol și de cadavre.

O dată se trezi, șocat de zgomotul motoarelor huruind deasupra capului. Țâșni din cort în picioarele goale și se adăposti în copaci. Acolo îl văzu pe generalul Chou Gaoyao, fugind înspre el. La mai puțin de șapte metri depărtare, Chou tresări brusc și se prăvăli la pământ, ca un sac cu orez. În acea noapte, Chou fu ars și rămășițele incinerate fură date vărului său, Chou Tuyao, ca să fie înapoiate familiei. Colonelul Kwang fu avansat în locul lui Chou. Kwang era un bărbat drept, care se căsătorise cu Hsiao Meiyu; era acum tatăl unei fetițe mici. Demonstră un curaj remarcabil, conducând rămășițele brigăzii lor împotriva unei brigăzi japoneze de două ori mai mari. Dar, curând, luă sfârșit. La est de ei, japonezii pătrunseră prin apărarea Aliaților. Trupe inamice îi izolau pe soldații Aliați care se retrăgeau, și regimentul lui Li Ang era împrăștiat în toate direcțiile.

Cei rămași începură lunga retragere spre China. Încărcară tot ce putură în câteva jeepuri britanice abandonate. Aduseră arme și apă. În spatele lor, japonezii își continuau atacul.

Într-o luminoasă și caldă dimineață de la începutul primăverii, ajunseră la un pod. Inamicul era în spatele lor; și, în fața lor, peste tot în jur fugeau refugiații: țărani, fermieri, comercianți. Cele două benzi ale podului erau pline.

Generalul Mao era la comanda retragerii. Li Ang merse cu el să examineze scena și stătură o bucată de vreme fără cuvinte. Văzură două mașini goale, abandonate la mijlocul podului, care împiedicau fluxul continuu de trafic uman. Refugiații mergeau încet înspre locuri sigure, cu poverile lor prețioase: un cufăr vechi de tablă; o rață de lemn; o legătură enormă de muselină murdară. Aerul cald era lipicios, nemișcat, și greu de mirosuri de trupuri umane. Li Ang se întoarse și se uită către Birmania. Cum stătea în mulțime, lovind umăr după umăr, întâlnind față după față, unele plângând, unele concentrate, unele lipsite de expresie, Li Ang începu să simtă o neliniște asemănătoare cu claustrofobia. Era din cauza mulțimii și a tăcerii. Nimeni nu avea putere să vorbească. Era o lipsă de conversație nefirească; doar îndemnuri: „Mai repede", „Aici", sau strigăte bruște, ordine.

Se întoarse să se uite la pod. Dădu cu piciorul de o sfoară întinsă. Se împiedică, și ar fi căzut, dacă nu ar fi fost refugiații care îl înconjurau.

Își dădu seama că nimerise o sfoară care se întindea între o mamă și fiul ei care se îndreptau în direcția opusă, înspre Birmania.

– Ai grijă! spuse băiatul.

Vocea lui răsună amplu, o notă limpede de ferocitate în acea tăcere nenaturală.

Li Ang îi întâlni privirea. Băiatul era vânos și mic de statură, în vârstă de vreo zece ani, cu o față slabă și cu ochi triunghiulari, cercetători. Purta părul tuns scurt, expunându-și pielea verzuie a capului. Mama, obosită, purta un batic roz. Observă bagajele lor goale și înțelese că treceau râul în fiecare zi, ca să vândă lucruri hoardelor de oameni care reușiseră să ajungă pe partea cealaltă. Apoi se întorceau, doar ca să treacă din nou, cu și mai multe mărfuri, legați de talie ca să nu se piardă unul de celălalt în mulțime.

– Ce e asta? spuse Mao în spatele lui. Mergi înainte.

Li Ang se întoarse într-o parte, ca să facă o cărare în jurul mamei și al fiului.

– Acolo, strigă Mao.

Arătă spre dreapta lor, unde mulțimea se învârtejise. Li Ang se luptă să ajungă la spațiul gol.

– Trebuie să-l aruncăm în aer, țipă Mao. Scuipă și așteptă răspunsul lui Li Ang. Trebuie să așteptăm până când ajunge inamicul – poate chiar în timp ce traversează ei – și să-l dinamităm: să-l aruncăm în aer.

Li Ang spuse:

– Dar podul va fi încă plin de civili.

– Crezi că-i putem invita să treacă primii? Trimite după Chang.

Chang era un bărbat foarte mic – Li Ang de-abia îl vedea, apropiindu-se în mulțime –, dar era rapid și se pricepea la puști și la explozibili. Își trimise oamenii să dinamiteze podul, punând trăgaciul la punctul de control de pe partea chineză.

Timpul trecea. Mulțimea se mișca încet, tăcută și nerăbdătoare. Îi urmări pe oamenii lui Chang cum montau suporturile cu dinamită de pe partea birmaneză. Apoi, când totul fu pregătit, își croiră drum peste pod. Ei doi – Li Ang și generalul Mao – erau printre ultimii din grupul lor care trebuiau să treacă.

În siguranță, pe partea chineză, Li Ang auzi zgomotul îndepărtat de tir de artilerie. Stătea la punctul de control cu Chang și se uita fix la stâncile luminate de soare, la râul întunecat care se mișca dedesubt, în umbră. Nu putea înceta să nu se gândească la băiat și la mama lui. Buzele subțiri ale băiatului, bărbia lungă și urechile mari îi păruseră inexplicabil de familiare; semăna cu fratele lui Li Ang la acea vârstă.

– Hei, spuse Chang, uită-te la tipul de acolo.

Care tip?

Li Ang luă binoclul lui Chang.

– Tipul ăla în salopetă albastră.

Li Ang căută în mulțime. Apoi îl văzu: un bărbat mic, trecând podul. Era ceva în mersul lui, se gândi, ce îl alarmase pe Chang. În îmbrăcămintea țăranului recunoscu ritmul rigid, implacabil al inamicului.

– Japonezi îmbrăcați în țărani, spuse Chang. Traversează. Sunt deja aici.

Fără alte cuvinte apăsă pe levier. Mai târziu Li Ang își aminti un fel de pauză – un moment în care nu se întâmplă nimic – apoi o explozie rapidă. O clipă podul păru să plutească, lipsit de greutate, în aer. Apoi partea din mijloc se curbă – lemnul se legănă, rupându-se, căzând de-o parte și de alta – și o mie de țipete le răsunară în urechi. Prin binoclul lui Chang, Li Ang îl urmări pe bărbatul îmbrăcat în albastru făcând încă un pas țeapăn, apoi înclinându-se, căzând în genunchi și alunecând de pe pod. În jurul lui, zbătându-se, bărbați și femei cădeau, unii cu capul înainte, alții în poziții contorsionate. O femeie în bluză indigo, ținându-se de o bârnă care aluneca, își scăpă bocceaua – un copil – și sări după ea în apă.

Lângă partea chineză și aproape de siguranță, figura mică a femeii cu batic roz alunecă, căzu pe spate și rămase atârnând peste margine. Geanta ei plină, prinsă de mijlocul și de umerii ei, o trăgea în jos. Dar era legată de ceva pe pod – o altă siluetă, încordându-se, ținându-se de balustrada de lemn. Apoi, încet, în timp ce Li Ang urmărea, fiul nu mai izbuti să se țină. Alunecă și se prăbuși după mama lui.

Pe partea chineză mulțimea se năpusti de pe șosea. Țipetele răsunau, în timp ce oamenii erau călcați în picioare, despărțiți.

Li Ang rămase locului. Era unul dintre puținii care fuseseră protejați de faptul că știuse ce urma să se întâmple. Acest fapt îl apăsa, făcându-l incapabil să se miște măcar un pas. Înțelese că nu avea noroc. Nu avusese niciodată. Avea să trăiască până la adânci bătrânețe și avea să-și amintească tot ce făcuse vreodată.

Mai târziu, unul dintre bărbați luă un câine vagabond și refuză să-i dea drumul. Îl hrăni cu resturi de mâncare, îi dădu apă prețioasă, îl mângâie. Li Ang și Pu Sijian se certară în particular, întrebându-se dacă generalul Kwang ar trebui să abandoneze câinele. Erau douăzeci și opt de supraviețuitori, inclusiv patru răniți, toți suferind de diverse grade de epuizare, de groază și de malarie. Se lepădaseră de tot, în afară de lucrurile esențiale. Cum puteau să risipească hrană prețioasă pe un câine?

Șoselele erau îngrozitoare. În jurul lui, Li Ang vedea rămășițele unui imperiu: chiuvete, haine, colivii de păsări, conținând încă papagali și kakadu morți. Vase adânci, goale, de gătit. Un ursuleț cu fața în jos, în praf. Bandaje aruncate, pătate de sânge. Praf. Carcase de vehicule, zăcând ca fosilele, arse de cei care ajunseseră în acest loc înaintea lor și încercaseră să se asigure că rămâneau în fața inamicului. În spatele lor erau japonezii, înaintând, așa spunea cineva, mai mult de treizeci de kilometri pe zi. Lui Li Ang și lui Pu Sijian le fu încredințată ariergarda și îngrijirea soldaților rătăciți. Doi dintre bărbații răniți muriră după câteva zile. Alți doi rezistau, șchiopătând. Li Ang se întorcea repetat, ca să-i strângă laolaltă. Nu putea suporta să-i lase să plece. Dar apatia, frica și dezamăgirea îl umileau. Cumva se tăiase la piciorul stâng. Degetele îi erau roșii și umflate și nu se mai îndoiau.

Mao fusese călcat în picioare de mulțimea care coborâse în grabă de pe pod. Pu Sijian era slab și bolnav de malarie. Apoi generalul Kwang fu mușcat de un șarpe. Li Ang era singurul ofițer destul de în formă ca să îi ia locul. Se strădui să țină de bărbații rămași, dar aproape în fiecare dimineață cineva era mort sau lipsea. Bărbații mureau de friguri, încotoșmănați în zdrențe, în ciuda vremii plăcute. Sau plecau în căutare de intimitate, doar pentru a se trezi capitulând în mijlocul copacilor, al elefanților și al maimuțelor, al mușteloi, țânțarilor, termitelor și furnicilor. Erau răpuși de rănile umflate, supurânde, de scabie, de dizenterie și de beriberi. Într-o seară, îngrijitorul câinelui dispăru. Un alt soldat împușcă câinele și îl prăji.

Dungi roșii se întindeau repede pe piciorul lui Li Ang. Cercetă cadavrele, căutând o cizmă mai mare. Între timp, Pu Sijian avea febră din ce în ce mai mare. Căzu și zăcea cu Biblia vârâtă în jachetă, cu mâinile subțiri zvâcnind în timpul delirului. Înainte ca febra să-i ia mințile, îi aminti lui Li Ang să aibă grijă de soția și de fiul lui iar Li Ang promise că așa va face. Încerca să-și țină prietenul în viață, făcând cu schimbul cu cei doisprezece bărbați rămași, cărându-l pe o targă improvizată din bambus și din cârpe. Febra îi

clănțănea oasele lui Pu, zguduindu-l atât de tare, încât bețele de paie ale târgii zăngăneau în mâinile lor.

În ultimele zile de viață, valuri de delir copleșiră mintea ordonată a lui Pu. Credea că fusese capturat și că era transportat de către inamic. Credea că avea să fie răscumpărat în curând, schimbat pe un avion. Încetă să citeze din Biblie și începu să strige după Li Ang, ca să-l salveze, luptându-se cu putere cu cei care îl capturaseră. Totuși, veni și momentul când această putere maniacală păli. Trupul parcă i se strânse și se făcu mic pe targă.

– Li Ang, strigă răgușit, și tare, și obsedat.

– Sunt aici.

Pu nu dădea nici un semn cum că l-ar fi auzit.

– Li Ang! Vino după mine!

Apoi avu un ultim mare tremur și se duse.

Li Ang fu dus la un spital din Kunming, unde nu cunoștea pe nimeni. Acolo, patru dintre degetele de la picioare îi fură amputate și surorile medicale îl tratau de parcă i-ar fi scos testiculele, cântând cântecele prostești, în timp ce îi dădeau cu lingura terci în gură și îl întorceau pe patul de campanie. Prietenul lui murise; fratele lui se pierduse. Nu putea să doarmă. Degetele lipsă pulsau, apoi îl mâncau, apoi pulsau din nou. Deși i se dăduse chinină, malaria stăruia și el plutea în patul său ca o frunză pe apă, învălmășind un șuvoi de imagini. Vedea fața plângândă a unui copil. O femeie cu părul încâlcit alăpta un copil la sân. O mamă și un fiu, legați laolaltă, cădeau de pe un pod.

– Li Ang!

Era Hu Mudan. Fața ei mică plutea pe dinaintea feței lui.

– Pleacă, spuse.

– Li Ang! Știu că ești treaz.

– Lasă-mă în pace. Iau chinină.

– Ascultă-mă, prostule...

Nu-l plăcea. Niciodată nu-l plăcuse.

– Mă auzi, Li Ang? Trebuie să o vizitezi pe Yinan, când te întorci la Chongqing.

Vâltoarea se opri la auzul numelui ei.

– Yinan, repetă el.

– E important.

– Nu pot face asta, spuse. Avem o înțelegere.

În cele din urmă femeia plecă. Nu se întoarse și lui îi părea din ce în ce mai rău că își dorise ca ea să plece.

Picioarele îl dureau și îl mâncau. Febra începuse să scadă, lăsându-l zăpăcit și poleit de slăbiciune. Ecouri îi răsunau în minte. În fiecare noapte visa. El și Li Bing stăteau pe pod. În jurul lor, lumea se sfărâma. Apoi podul se rupea între ei și Li Bing dispărea.

Junan veni să-l viziteze la Kunming. Îi puse lângă pat o fotografie înrămată cu fiicele lui. Refuză să-i aducă ziarul, dar îi citea poezie și romane kung-fu. Ori de câte ori îi revenea febra, ea stătea mereu la căpătâiul lui, calmă și puternică, ștergându-i fruntea cu o cârpă umedă.

Într-o după-amiază, Li Ang încercă să îi spună.

– E ca și când ar lipsi ceva.

– Piciorul tău se va vindeca în curând. Îți vor pune o perniță în pantof, și ar trebui să umbli destul de normal.

El nu mai aduse niciodată vorba despre acest lucru.

Meandrele istoriei trecură peste el. Generalul american Joseph Stillwell preluă comanda regimentelor care fugiseră în India. Acolo, el și generalul Sun plănuiră o nouă străpungere a liniilor japoneze într-o ofensivă înspăimântătoare dinspre vest. Între timp, japonezii se apropiau din est. Din nou aveau tancuri, artilerie și provizii. Infanteriștii chinezi nu aveau vehicule, armele erau de vârste și de origini nedeterminate. Fiecare soldat mărșăluia cu o porție de orez legată în jurul gâtului. Trenurile erau ticsite de refugiați; se țineau de boturile de locomotivă și dormeau pe acoperișurile vagoanelor. Când căzu Guilin, pe ușile clădirilor goale fură lipite fâșii negre și roșii de hârtie, chemând oamenii la rezistență.

El antrena trupe în Kunming, când americanii bombardară Hiroshima și Nagasaki. După predarea japonezilor, fu avansat la gradul de general și recompensat pentru vitejia extraordinară. Dar

nu era vreme pentru sărbătorit. Odată cu înfrângerea japonezilor, începuse un nou război. Li Bing și tovarășii lui făcuseră treabă bună în zona rurală și țara era pe punctul de a cădea în mâinile comuniștilor. Li Ang fu însărcinat cu antrenarea trupelor naționaliste. Ei urmau să apere țara cât de mult puteau. Dar posibilitatea înfrângerii, a fugii, devenise inevitabilă. În primăvara lui 1948, Li Ang fu transferat „temporar" în Taiwan. Acolo primea regulat mesaje de la Junan și câteodată de la fiicele lui. Nici o vorbă de la Yinan sau de la fratele lui.

În timpul staționării în Taiwan, își dădu în mod cert seama că o parte din el lipsea. Nu o criză îi limpezi mintea. Era mai mult o perioadă de calm, în care lumea devenea clară și luminoasă iar percepțiile lui – treptat mai lucide. Deveni încă o dată conștient de dilema lui neobișnuită. Nu ducea dorul vechii sale credințe că avea să scape din lume viu și nevătămat. Aceasta trecuse, odată cu pasul lui sigur și vigoarea lui nechibzuită. Acele daruri nu-i aparținuseră niciodată. Altceva, un lucru esențial îi fusese furat.

Când își aducea aminte de Chongqing, cu căldura lui și cu treptele abrupte, aglomerate, cu casele și cu străzile construite repede și distruse rapid, acele amintiri erau mai distincte și mai vii decât lumea din fața ușii lui. În acel timp fusese prezent și vioi, în posesia unei înțelegeri, la care acum nu mai avea acces. Își amintea de Chongqing zi și noapte; amintirile lui erau ca o boală, care făcea ca totul din jurul lui să pălească într-o lume de vis.

Ea spusese că era îndrăgostită de el. El știuse că era adevărat, dar naturalețea ei, candoarea ei, îl tulburaseră. Odată ce ea îi făcuse această declarație, nu mai era chip să desconsidere ceea ce se întâmplase.

– Trebuie să vii să mă vezi, zisese ea, și el nu se dusese după ea.

Și, totuși, sufletul lui o urmase, cumva credincios unei legături pe care el refuzase să o recunoască.

Nu știa exact când începuse să-l obsedeze. Pur și simplu, de-a lungul anilor, ajunsese să se gândească la timpul care urmase legăturii

lui amoroase cu Wang Yinan – când părăsise orașul Chongqing și plecase pe front și tot ceea ce urmase – ca un fel de consecință. Nimic din acei ani nu merita interesul lui, nici măcar avansarea la gradul de general. Doar o perioadă anume era foarte importantă: acele luni, în care el și Yinan fuseseră împreună în Chongqing.

Îi scrise lui Junan: „Ai primit vreo veste de la sora ta?" Doar atât de departe îndrăznea să meargă. Răspunsurile ei erau lipsite de griji și pline de știri – știri despre casa ei, despre cele două fiice ale lor, care creșteau, despre văduva lui Pu –, dar Yinan nu era menționată nicăieri. Nu fusese nici o reconciliere.

Yinan își găsise probabil un alt bărbat. Spera că așa se întâmplase. Chiar și așa, își punea întrebări, și întrebările lui erau ca o durere imaginară. Era din nou băiat, mândru de cicatricile lui superficiale, anticipând un oarecare câștig rapid la jocul de *paigao* al unui negustor de-al locului. Era un tânăr în noaptea nunții lui, cu încrederea lui de nestrămutat și cu speranțe mari, cu inima bătându-i rapid, care se uita pe furiș pe ferestre. În cealaltă cameră îl aștepta soarta lui, îmbrăcată într-un veșmânt lucitor de mireasă. În schimb, el se trezi uitându-se pe fereastră la o fată tânără, purtând pijama de culoarea moliilor.

Ea luase ceva de la el. Ținea în mâinile ei o bucată din dorințele lui. Fără aceasta, el era schilodit.

Junan scrisese că familia avea să i se alăture în curând în Taiwan. Din acest mesaj calm, Li Ang înțelese că situația în Shanghai se înrăutățise. Orașul avea să cadă. Aveau să fie, în sfârșit, împreună, spunea ea.

Bău prea mult, pentru a sărbători Anul Nou. Zăcea în camera lui, întreținând cacofonia de voci, bărbați tineri chefuind în fața ferestrei lui. Poate că erau oamenii lui, care nu bănuiau că fuseseră dezrădăcinați definitiv din casele lor și că își începuseră deja viața de emigranți.

– Li Ang! Li Ang!

Încă o dată fața mică a lui Hu Mudan pluti dinaintea ochilor lui.

– Ce e?

– Bețiv prost, trebuie să te grăbești. Încă mai poți să o găsești.

– Yinan e pe continent. Departe acum.

– Știi că oamenii tăi vor pierde țara. Dacă nu mergi să o vezi acum, comuniștii vă vor despărți.

Hu Mudan îmbătrânise în ultimii câțiva ani. Ochii ei mici, migdalați i se adânciră în orbite; avea riduri mai adânci la colțurile gurii. Timpul o măcinase, așa cum avea să-i macine pe ei toți.

Săptămâna următoare zbură la Shanghai. Un american, pe care îl știa din Kunming, un pilot al vechii linii naționale de zboruri, zbura în țară ca să scoată niște prieteni de acolo. Li Ang aranjă să plece cu el. Nu avea să-i spună nimic lui Junan. Plănuia să trimită o telegramă la Biserica Metodistă din Hangzhou. Apoi urma să ia trenul spre Hangzhou, unde avea să meargă la biserică și să întrebe de americancă. Ea trebuia să știe unde era Yinan. Nu repetă în minte ce avea să-i spună lui Yinan când avea să o vadă. Nu era nici măcar sigur de scopul vizitei lui. Dorea să o vadă, asta era tot, și nevoia de a face asta înlocuia orice mesaj.

Avionul se apropia de Yangtze, urmând interiorul lat al deltei. Jos vedea Armata a 8-a comunistă, care se aduna. Erau mii, îngrămădindu-se pe malul nordic, așteptând. Înnegriseră pământul. În râul propriu-zis se strângeau câteva duzini de jonci și de șalupe. La sud de râu nu zări nimic.

Pe când urmărea adunarea armatei care avea să doboare orașul, Li Ang își aminti de povestea lui Wu Shao, cu ani în urmă, băiatul care furase merindele lui Wang Baoding în clasa a patra. Își aduse aminte de Baoding, aplecându-se spre el, cu fața lui ciupită, marmorată de la vin, cu ochii alungiți, vicleni, și cu buzele palide. „Era un băiat fără o familie decentă, fără educație, fără avere, fără bani... Era flămând." Li Ang știa acum că Baoding vorbise despre el. Li Ang se întreba ce părere ar fi avut Baoding acum. Dar Baoding dispăruse de mult, ucis sau alungat de japonezii de care nu ținuse cont.

Piciorul lui Li Ang pulsa. Vasele de sânge fuseseră afectate și îl durea când stătea nemișcat. Degetele-fantomă îl furnicau și tânjea să le miște, să le scarpine. Aerul era rarefiat; pleoapele îi zvâcneau; îl apucă somnul. Din nou văzu, de data asta de sus, masa de

banchet. Îl văzu pe fratele lui, ascultând și privind. „Tinere. Știi ce mă intrigă la înțelegerile armatei voastre cu Partidul Comunist? Faptul că nu păreți să vă dați seama că, de îndată ce amenințarea japoneză se va diminua, comuniștii nu vor ezita să se întoarcă și să vă ucidă pe la spate."

Și apoi nu mai era la nuntă. Sau poate că gândurile lui pur și simplu îl abandonaseră, urmând o cărare șerpuită, care fusese făcută de malarie. La nord, infanteriștii comuniști încă se adunau în grupuri ordonate, jonci și șalupe se strângeau pe râu. Mai aproape de Shanghai terenul era terasat în orezării minuțioase, verzi și prospere. Văzu sub el rânduri de țărani în zdrențele lor albastre și maro, săpând tranșee și ridicând palisade de bambus în jurul orașului. În orașul propriu-zis văzu magazine universale; ambasadele, insule asediate în turbulență. Văzu fumul de la focuri mici de cărbune, la care oamenii își încălzeau mâinile; văzu bănci asediate, asaltate de gloata strigând după aur.

Pericolul, în schimb, era că te făcea să gândești. Privind de sus, Li Ang se mira de întorsătura pe care o luase viața sa. Dacă ar fi rămas la țară, unde se născuse, s-ar fi alăturat oare naționaliștilor? Sau ar fi fost de partea cealaltă, adunându-se la nord de râu, așteptând să invadeze orașul și să-l re-revendice pentru mediul rural care îl hrănea? Și-l aminti pe fratele său, lipit de peretele căminului, curbura urechii lui, forma capului, abia vizibilă în lumina dimineții.

Câteva ore mai târziu, Shanghaiul zbura prin fața ochilor lui, în frânturi vii – tragice și absurde, pe jumătate familiare, pe jumătate străine. Văzu o tânără – slabă și cunoscută, îmbrăcată într-o pereche veche de pantaloni și o bluză largă. Se apropie în grabă, dar, când se întoarse, fața ei era cea a unei străine.

– Ai ceva de vânzare? croncăni ea.

El își schimbă moneda de aur pe un teanc de dolari unsuroși. Fuseseră spălați și călcați, ca să aducă mai mulți bani la schimb. Trecu pe lângă un magazin mic de papetărie și intră. Înăuntru, mirosul cunoscut de hârtie și de cerneală îi făcu mâinile să tremure.

– De unde pot să trimit o telegramă?

Dar bărbatul se încruntă doar; poate că vorbea alt dialect.

Ieși din magazin și rătăci pe stradă. Orașul era plin de necazuri: oameni distruși, fețe distruse. Se gândi cum să acționeze în continuare.

Atunci crezu că aude pe cineva strigându-l pe nume.

– Li Ang! Li Ang!

Se înfioră și grăbi pasul.

– Li Ang!

Acum mai aproape. Încet, Li Ang se întoarse.

Un bărbat mic, de vârstă mijlocie, o zbughi înspre el, ignorând semnele de circulație și ferindu-se de ceilalți pietoni. Nu era militar, asta se vedea clar pe fața lui emoționată și din felul lui deschis de a fi. Prinse mâna lui Li Ang într-a lui.

– Chen Da-Huan, spuse. Sunt eu, Chen Da-Huan, din Hangzhou, de acum multă vreme, înainte de ocupație. Nu-i de mirare că nu-ți amintești de mine. Au trecut peste zece ani.

Încetul cu încetul, numele se ridică printre straturi de ani trecuți. Familia Chen fusese vecină cu familia lui Junan în Hangzhou. Tatăl, bătrânul Chen, fusese la jocul de *paigao* și fusese, de asemenea, martor la nuntă. Uitându-se acum fix la Chen Da-Huan, Li Ang și-l aminti pe tatăl lui, un bărbat scund, îmbrăcat într-un costum britanic la două rânduri, impecabil călcat, agitând un ou de prepeliță între bețișoare.

– Chen Da-Huang, zise Li Ang.

– Prea multe s-au întâmplat. Am auzit că ai fost rănit. Pari a fi trecut prin multe. Dar ești încă sănătos, încă în viață.

– Mă descurc destul de bine.

– Din câte am auzit, asta înseamnă că ești norocos.

Li Ang dădu din cap, uitându-se îndeaproape la Chen. Suferise – asta era destul de clar, după ochii îmbătrâniți prematur, asemenea ochilor soldaților, dar fără sfârșeala sufletului, care venea de la vederea și cauzarea de morți violente.

Chen vorbea în dialectul familiar din Hangzhou.

– ... frate și eu am fost la Universitatea din Lianda. După asta, în timpul războiului, am trimis după Yang Qingwei și m-am însurat cu ea în Kunming.

Da, își aminti Li Ang: Chen Da-Huan se îndrăgostise de o prietenă de-a lui Junan, Yang Qingwei, și fuseseră despărțiți în timpul ocupației.

– Asta e o veste bună. Ce faci în Shanghai?

– Am consultat un specialist. Se opri. E însărcinată. Dar tuberculoza de care suferă a recidivat. Mi-e teamă că va muri.

Li Ang clătină din cap. Și-o amintea vag pe Yang Qingwei, o fată blândă, cu un zâmbet melancolic. Nu s-ar fi așteptat niciodată ca ea să supraviețuiască ocupației, călătoriei la Kunming și războiului.

– Sunt surprins să te văd aici. Am auzit că erai în Taiwan, zise Chen Da-Huan.

– M-am întors pentru puțin timp.

– Ce moment ciudat ți-ai ales să te întorci, prietene.

Li Ang spuse:

– Afaceri.

Chen Da-Huan dădu din cap. Arăta extenuat – cenușiu la față și cu ochii aceia chinuiți.

– De cât timp călătorești? întrebă Li Ang. Ar trebui să te odihnești.

Chen Da-Huan clătină din cap.

– Am o întâlnire. Urmează să mă văd cu un bărbat – are de a face cu bani, ca să o ajut pe Qingwei.

– Cine e?

– Un bărbat influent... Încerc să cumpăr aur la cursul oficial și să-l vând pe piața neagră. De-a lungul anilor, cu toate problemele, am pierdut casa din Hangzhou și pe cea de la țară. Casa din Shanghai am vândut-o după război. Fusese devastată și n-am putut să o păstrăm. În plus, prețurile erau mici – și încă mai scad. Aveam o proprietate în nord, la țară. Dar oamenii de la țară... Se opri. Se apropie o întunecime, o întunecime pe care nu mi-aș fi imaginat-o niciodată. Acum suntem nimeni, nu avem nimic. În curând vom fi pierduți. Și Qingwei a început să scuipe sânge... Mai erau doctori – unul de care știu, aici – care încă puteau să ne ajute. Dar cu inflația asta... Când am plecat la Shanghai, aveam patru milioane de yuani. Am crezut că ne vor ajunge până în Hong Kong. Dar în timpul călătoriei, prețurile au crescut de multe ori... Se întrerupse și își întoarse privirea. Nu am destul. Am ajuns până la Shanghai. Am dus-o la un specialist. A spus că singura șansă pentru ea e în Hong Kong.

Li Ang se gândi la fondurile lui de călătorie. Fusese avertizat cu privire la inflație și adusese, pentru orice eventualitate, un portmoneu în plus cu monede de aur. Nu se gândise mai deloc la Chen Da-Huan de la căsătoria lui încoace. Dar povestea bărbatului – fidelitatea lui, dragostea lui statornică, căsătoria lor, și acum moartea ei – se derulase în acea perioadă de timp. Băgă mâna în geantă și scoase monedele.

– Te rog, spuse. Ia asta.

– Nu pot să accept.

– Socrul meu a fost bun prieten cu tatăl tău. Sigur ar fi vrut să te ajut.

Voia ca Chen să plece. Îi întinse portmoneul, i-l îndesă în mână. Avea oare să fie destul? Găsi tabachera de aur cu monogramă, o deschise, scoase țigările și le puse în buzunar. Întinse tabachera.

– Li Ang, e prea mult.

– Dar nu și țigările. Acum sunt foarte prețioase. Păstrează tabachera și așteaptă momentul prielnic ca să o schimbi. Trebuie să plec acum. Te rog. Trebuie să plec. Înghiți în sec. Dă-mi de știre ce se întâmplă.

Chen Da-Huan dădu din cap. Ochii lui străluceau cu o lumină dureroasă.

Li Ang spuse:

– Fii atent.

– Da, da. Făcu o plecăciune. Familia noastră își va arăta recunoștința, cumva, într-o bună zi. Îți vom fi îndatorați pe veci.

Apucând aurul, rămase pe trotuar, cu privirea pierdută; Li Ang plecă în grabă.

Li Ang se trezi protejându-și piciorul. Avea să reușească să ajungă la Hangzhou? Trebuia să-i trimită bani telegrafic lui Yinan și să-i spună să plece. Fusese bine că îi dăduse punga lui Chen, dar, dacă intenționa să o ajute pe Yinan, trebuia să economisească restul de aur.

Îi era sete. Nu se simțea în elementul lui la Shanghai, mai ales în partea mai nouă a orașului. Un miros ciudat de apă sărată și o briză puternică îi sugerau că se apropia de depozitele de mărfuri și

de docuri. Cineva îi spusese despre un telegraf în apropiere de o anumită ceainărie. Dar, după aceea, fiecare om pe care îl întreba, îl cerceta din cap până-n picioare și spunea că nu știa unde se găsea respectiva ceainărie. Nimeni altcineva nu mai auzise de ea. După câteva minute începu să se gândească dacă nu cumva înțelesese greșit instrucțiunile. În cele din urmă coti poticnindu-se pe o străduță și intră printr-o curte, unde auzi vasele zăngănind și zgomotul bine-venit de voci.

Merse după zgomote, prin curte și de-a lungul balustradei, până când dădu de o ceainărie, cu o firmă veche deasupra ușii. Era o încăpere mare, bine construită, cu lemnărie închisă, încadrând ferestrele cu grilaj. Locul era aglomerat. Se opri în prag. Câțiva bărbați își ridicară privirile și auzi pe cineva în spatele lui.

Proprietarul îl abordă.

– Ce pot să fac pentru dumneavoastră? întrebă.

Părea destul de prietenos, dar vorbea ca și când îl preocupa ceva. Li Ang se uită din nou prin încăpere. Lângă fereastră, doi bărbați jucau go și albul era aproape înconjurat.

– Aș dori să trimit o telegramă.

– Îmi pare rău, răspunse bărbatul. Nu cred că vă putem ajuta.

Ce-i asta?

Li Ang vru să plece. Oamenii ăștia erau enervanți, fără maniere. Cineva venise în spatele lui, puțin prea aproape.

– Îmi pare rău, repetă bărbatul. Se mută imperceptibil mai înspre prag, aruncând o privire spre intrare. Lui Li Ang i se ridică părul pe ceafă. Un metal rece apăsa pe urechea lui.

– Nu mișca!

Peste tot în jurul lui, bărbații încetară să îl mai privească și se întoarseră la treburile lor.

Altcineva intră în încăpere, de data aceasta din bucătărie. Era un bărbat mai în vârstă, cu o tunsoare militară și cu o față necioplită, din care priveau doi ochi vicleni.

– El e. Ăsta e generalul-maior Li Ang.

Îl prinseră și îi legară mâinile.

Când îmbătrâni, și trecutul începu să o intereseze mai mult decât prezentul, Hu Mudan își petrecea uneori după-amiezile amintindu-și. Spunea că simțea amintirile mișcându-i-se prin oase. Vorbea de copilăria ei în Sichuan, de lucratul pe câmpuri sub un soare arzător, care îneca lumea în transpirație și în căldură. Descria anii de după părăsirea casei noastre și întoarcerea cu Hu Ran în satul copilăriei ei. Și îmi spunea povești despre Chanyi, prietena ei cea mai bună. Vorbea de blândețea lui Chanyi, de generozitatea ei și de inima ei delicată. Descria dragostea lui Chanyi pentru Junan și felul în care bătrâna Mma îi interzisese în cele din urmă lui Chanyi să petreacă așa de mult timp jucându-se cu fiica ei.

Când Junan învățase pentru prima oară să stea în picioare, Chanyi se îngrijorase că ar putea copilul să simtă crampe în degetele de la picioare – de parcă i-ar fi transferat cumva nenorocirea, de parcă ar fi existat o memorie a trupului, lăsată moștenire de la mamă la fiică, împreună cu structura părului sau cu forma feței. Junan nu dăduse nici un semn că ar suferi. Dar, pe măsură ce învăța să umble și să fugă, energia ei lipsită de griji o umpluse pe Chanyi de o neliniște tainică. Fără durerea zdrobitoare, fără rușinea imobilității, ce avea să o învețe pe fiica ei mâhnirea inevitabilă a condiției de femeie? Chanyi nu voia, nu putea suporta să facă ea acest lucru. Așa ajunsese mama să se miște cu o asemenea grație naturală. Încrederea ei izvora din picioare, și ambiția ei era rezultatul firesc. Mama ei era cea care se sfârșea. Când Junan avea

doar doisprezece ani, Chanyi căută pacea Lacului de Vest, lăsând-o pe Junan singură, să învețe pe cont propriu ce e durerea.

Dacă aș putea să-mi transmit amintirile, să le transfuzez prin sânge, le-aș face pe fiicele mele să afle ce s-a întâmplat între mine și Hu Ran.

Dar fiicele mele ar găsi amintirile mele greu de înțeles. Au fost crescute cu certitudinea modernă că dragostea trebuie să învingă toate opreliștile. Credința lor în dragoste și în puterea propriilor vieți este atât de puternică, încât amândouă au amânat povești de dragoste fericite, pentru a-și urma ambițiile în educație, în călătorie sau în muncă. Din când în când, au amânat cu bucurie aceste interese de dragul poveștilor de dragoste. Ele nu ar înțelege cu adevărat cât de greu fusese pentru mine să-mi accept sentimentele pentru Hu Ran. Ele ar fi nedumerite. Și desigur că nu pot să mă aștept ca ele să înțeleagă prin ce am trecut eu. Nu ne putem înțelege niciodată copiii sau părinții. Poate că ignoranța aceasta dă fiecărei generații încrederea de a trăi.

Eu și Hu Ran nu aveam nimic care să ne ghideze. Timp de o oră, eu am împins lucrurile cu nepăsare dincolo de limitele prieteniei, ale decenței și ale clasei sociale. Cu ani în urmă, îi spionasem goliciunea din spatele salciei, și curiozitatea mea dusese la despărțirea noastră. Acum aceste impulsuri, stăvilite de părinții noștri, ne redescoperiseră, și, deși de data aceasta conduseseră la reunirea noastră, crescusem amândoi destul de mari ca să știm că ceea ce făceam era de neconceput. Așa că ne-am iubit cu cruzimea oamenilor înfricoșați. Dragostea noastră nu era liniștită și nu întotdeauna amabilă. Eu îl răneam cu informații și el mă rănea cu discreția. El credea că eu îmi consideram bogăția drept un lucru normal și eu credeam că el era hipersensibil în legătură cu sărăcia lui. Nu știam pe atunci, dar noi oglindeam lupta din jurul nostru. Era lupta țării, trăită prin acțiunile și prin cuvintele noastre.

Îmi îndeplinisem dorința: țâșnisem în lumea lui Yinan și a tatălui meu. Dar groaza nu mă părăsi. Putea fi alungată temporar de prezența lui Hu Ran, dar la fiecare despărțire se întorcea, la fel de violentă ca întotdeauna. Puteam sta la școală, zgâindu-mă la o pagină de engleză, sau afară, plimbându-mă cu Pu Li, cu permisiunea deplină a mamelor noastre, când, deodată, umbra neliniștii se abătea asupra mea. Așa că îi spuneam mamei că jucam baschet, și când timpul acela nu era suficient, îi spuneam că mă întâlneam cu Pu Li. Îi spuneam că ieșeam cu Pu Li să ne plimbăm în grădinile orașului. Asta nu era o minciună. Eu și Pu Li chiar ieșeam să ne plimbăm. M-am asigurat de asta, și am avut grijă să-i spun și lui Hu Ran. I-am zis lui Hu Ran că era necesar să merg din când în când la film cu Pu Li și cu mama lui. I-am spus că era necesar să fiu văzută ținându-mă de mână cu Pu Li. Dar nu i-am zis lui Pu Li că mă vedeam cu Hu Ran. Mă agățam de câteva vizite placide cu Pu Li împotriva curentului învolburat al relației mai pasionale. Era un mod de a-mi aminti că vechea viață cu propriul eu îmi era încă la îndemână.

În patul îngust din mica lui cameră, am vorbit mai mult decât vorbisem vreodată cu cineva, în afară de sora mea. Hu Ran era destul de mare ca să-și amintească lucruri pe care Hwa nu putea să și le amintească. El își amintea de Hangzhou, pe când Hwa părăsise orașul când avea doar trei ani. El își amintea de zilele când părinții mei se îmbrăcau să meargă să mănânce la Lou Wei Lou. Și-l amintea pe Charlie Kong; mi-a spus că Charlie Kong murise de apoplexie, după ce luase parte la o sărbătoare în seara capitulării japoneze. Hu Ran mai avea și alte vești. Hu Mudan lucra pentru o convertită metodistă bogată. Yinan vorbea aproape fluent engleza și ajuta la biserică, traducând. Vechea reședință a familiei era ocupată de soldați.

I-am povestit lui Hu Ran cum era să stai în casa rece a mamei mele. Am descris banii pe care îi strânsese din păstrarea proviziilor pe care le primise tata și din vânzarea lor pe piața neagră. Acum stoca mobilă veche și alte mărunțișuri din câștigurile ei de la mahjong. Și își ținea banii în lingouri de aur, ascunse într-un loc atât de secret, încât nici măcar Hwa, cu privirea ei pătrunzătoare, nu-l găsise.

– Ne-a spus odată, lui Hwa și mie, că în lumea modernă trei lucruri îi dau putere unei femei. Case, bani și bijuterii.

Hu Ran făcu o grimasă.

– Tu ce crezi?

Mi-am ferit privirea.

– Cred că lucrul care contează e dragostea.

După câteva clipe continuă.

– Da. Dar să spunem că ai dragoste. Hai să spunem că dragostea e ceva ce meriți, e un drept fundamental. Mai e altceva ce ai vrea? Ceva ce ai vrea să faci?

Cuvintele veneau repede.

– Întotdeauna m-am gândit... Ce începusem să spun? Întotdeauna am vrut să fiu un fel de scriitoare, poetă sau chiar jurnalistă.

– Asta pare o idee bună.

Ce vorbe nesăbuite.

– Iată ceea ce vreau, am zis, și mi-am trecut degetele de-a lungul claviculei lui.

El s-a întors spre mine și eu m-am pierdut în puterile noi, incipiente ale libertății și ale pasiunii.

Cu toate că vorbeam mult, erau anumite subiecte pe care eu și Hu Ran nu le discutam. Nu vorbeam despre războiul civil, despre lupta pentru soarta și inima Chinei. Și nu îndrăzneam să aducem vorba despre viitorul nostru.

Ori de câte ori menționam războiul civil, Hu Ran încerca să schimbe subiectul. Spunea că nu voia să mă îngrijoreze. Încet, începeam să înțeleg că naționaliștii, de genul tatălui meu, făceau parte din geografia lui Hu Ran, ca un bun prieten, sau, m-am gândit eu odată, urmărind leneș un joc de șah într-o cafenea, așa cum un pion negru putea fi conștient de fiecare piesă albă de pe tablă. Am devenit mai atentă, arătându-mă la fel de vicleană ca și el, căutând să îl fac să dezvăluie cât mai multe informații. Hu Ran făcea parte din mișcarea ilegalistă comunistă, mișcare atât de influentă și atât de mare, încât devenise un secret cunoscut de toată lumea.

Din copilărie bănuisem că noi doi aveam să ne găsim unul pe altul. Chiar și atunci când fusesem despărțiți, bănuisem că aveam o viață împreună, poate imaginară, dar mereu existentă, mereu constantă. Dar acum că întâlnirile noastre erau dependente de poftă carnală, îmi erau mai clare toate lucrurile pe care nu le aveam în comun. Eu mergeam la școala mea scumpă; eu locuiam într-o casă frumoasă. Un singur lanț de-al mamei valora mai mult decât câștigase Hu Ran vreodată. Câteodată o uram pentru că le poseda, îi uram bogăția. Dar chiar și când trupul lui se împreuna cu al meu, chiar și când încercam să o rănesc pe mama cu fiecare act pe care îl făceam, auzeam ecoul vocii ei, spunându-mi că tot ceea ce Hu Ran și cu mine împărtășeam nu reprezenta nimic.

Într-o sâmbătă, în timpul vacanței de Anul Nou, am primit un bilet care spunea: „Hong, te rog întâlnește-te cu mine în locul obișnuit, cât de curând posibil. IMPORTANT."

Am mers să o caut pe Hwa.

– Trebuie să plec de acasă, am zis. Vrei să îi spui lui Ma că am ieșit probabil cu Pu Li?

– *Jiejie*, spuse ea, nu crezi că îi ești neloială lui Pu Li?

– Și ce-i cu asta?

– El chiar te place.

– Uite ce e, Hwa, cred că Pu Li e o persoană drăguță, dar nu-mi pot imagina ce fel de fată ar putea fi îndrăgostită de el.

Hwa înțelegea; ea se îndrăgostise brusc de charismaticul Willy Chang. Dar, spre surprinderea mea, Hwa nu răspunse. Rămase o clipă nemișcată. M-am întors, mi-am luat jacheta și am ieșit pe ușă.

Cerul era acoperit de nori; în curând avea să plouă. Grăbindu-mă spre cafenea, am putut să-l spionez pe Hu Ran de la fereastră. I-am făcut cu mâna. El m-a văzut, dar nu a schițat nici un gest. În schimb s-a ridicat imediat de pe scaun.

– Ran, am spus. M-am așezat imediat pe locul de vizavi și am început să bat ușor în masă. Ran? Ce se întâmplă?

– Trebuie să vii cu mine.

– De-abia am ajuns. Aș vrea o ceașcă cu ceai.

– Tatăl tău a fost capturat, aici, în Shanghai.

M-am ridicat. Mintea mea de-abia se târa. Am încercat să găsesc o întrebare, întrebarea potrivită, dar erau prea multe. Era teafăr? Cum fusese capturat? De ce era în Shanghai și nu în Taiwan? Dar înainte să apuc să vorbesc, Hu Ran zise:

– Haide.

Am pornit grăbiți de-a lungul străzii, căutând o ricșă goală. Hu Ran îmi spuse că zvonul capturării tatălui meu ajunsese în Hangzhou în seara precedentă.

– Ce trebuie să facem acum?

– Am întrebat-o pe mama ce să facem. Ea mi-a spus să vin încoace, la Shanghai, și să-l caut pe fratele tatălui tău, Li Bing. E colonel acum, și ea e de părere că numai el ar avea puterea să-l elibereze pe tatăl tău. Dacă vii cu mine, unchiul tău va ști că nu mint.

Hu Ran se opri, uitându-se fix la stradă; brațul îi țâșni în sus și o ricșă goală veni spre noi. Locurile erau pătate cu picături de ploaie. Hu Ran dădu o adresă și ricșarul mormăi, de parcă aveau o înțelegere. Am mers un timp, fără un cuvânt. Ploaia se întețea. De-a lungul străzii, bărbații în cămăși și veste începeau să-și strângă îmbrăcămintea expusă, adunându-și ciorapii de nailon, medicamentele și fleacurile. Un bărbat potrivea schimbul valutar pe o tăbliță din fața unei dughene. Yuanul se devalorizase de zece ori în ziua aceea.

O casă avea ferestrele acoperite cu scânduri și lacăt pe ușă. Acolo locuise un fost coleg de clasă; tatăl lui lucra pentru guvern și familia plecase în Taiwan la sfârșitul lui ianuarie.

M-am gândit la cuvintele rostite des de mama: „când ne întoarcem". Mi se părea că refrenul fusese folosit fără să decidă cineva când aveam să plecăm. „Când ne întoarcem, plantez un piersic. Când ne întoarcem, am să ridic un gard de fier în jurul casei." Când începuse să-și îndrepte planurile spre evadarea noastră? Nu e de mirare că îi scăpase faptul că mă tot furișam. În fiecare zi, tot mai multe din lucrurile noastre erau împachetate și trimise. De curând dădusem peste Weiwei, stând nemișcată, cu o mătură în mână și simțisem că ea nu mă vedea. Îi spusese mamei că dorea să rămână pe continent. Anumite cărți și hârtii dispăruseră de pe rafturi și eu bănuiam, după mirosul de ars, unde dispăruseră. Văzusem cuvintele care dispăreau din cărți și din reviste pe care nu era înțelept să le păstrezi ridicându-se din hornul nostru într-un fuior subțire de fum.

Nu-l văzusem pe unchiul meu din noaptea în care îl zărisem fugind de soldații japonezi. Stătusem după ușă și el îmi spusese să intru înapoi în casă. De atunci crescusem mai înaltă decât mama. În timp ce mergeam cu Hu Ran pe strada aglomerată, mă întrebam cum avea să mă recunoască Li Bing. Cum mă recunoșteam eu pe mine? În ultimele câteva săptămâni, mintea și trupul meu trecuseră prin atâtea schimbări, încât anii aceia din Hangzhou avuseseră loc într-o altă viață. „Numele meu e Li Hong – îmi recitam. Sunt fiica fratelui tău și odată am locuit toți împreună în casa de pe strada Haizi în Hangzhou. Eu eram unica ta nepoată, și preferata ta, care stătea și se juca în brațele tale. Ai uitat?"

Totuși, când am ajuns la ceainărie, Li Bing îmi aruncă o singură privire și se grăbi spre mine. Dacă nu ar fi făcut asta, poate că nu l-aș fi recunoscut.

Unchiul devenise militar. Stătea în fața mea, un bărbat zvelt, bronzat, în uniformă. Purta un chipiu cu o stea roșie, adoptată recent de noua Armată a 4-a; pomeții lui înalți de sub ochelari aruncau un triunghi de umbră dedesubt.

– Xiao Hong, spuse. Acum ești o femeie în toată firea. Avea dinții pătați de la țigări. Se uita ba la mine, ba la Hu Ran. Ce faci aici?

– El e Hu Ran, am zis. Avem nevoie de ajutorul tău.

Unchiul se aplecă înspre noi, cu fața ridată și gravă. Hu Ran îi transmise informația pe care o auzise de la Cheng, un bărbat din Hangzhou, de care Li Bing auzise, dar pe care nu-l întâlnise niciodată.

Li Bing știa și locul unde fusese capturat tata. Numele ceainăriei de-abia ieșise din gura lui Hu Ran, când Li Bing mă apucă de braț și ieșirăm grăbiți afară.

În ricșă stătu tăcut, părând să nu observe strada aglomerată sau picăturile de ploaie de pe fața lui. Mi-am imaginat că se gândea la amintirile despre tatăl meu, la copilăria lor împreună în Hangzhou. Poate că regreta că se ajunsese aici. Era imposibil de spus.

În cele din urmă, se reculese. Se întoarse spre mine și, cu vocea nonșalantă, ironică, pe care mi-o aminteam, întrebă:

– Te-ai speriat când m-ai văzut, Hong. Doar nu-ți mai par un străin acum, nu?

– Nu. Dar nu te-am mai văzut de mai mult de zece ani. Se pare... M-am încruntat. Se pare că te-ai schimbat. Mi-era greu să-mi formulez observația în cuvinte: se vădeau o economie și o hotărâre neobișnuite în mișcările unchiului meu. În cele din urmă, am zis: Pari a trăi cu o idee în minte.

Surâse slab.

– Împărtășești cu femeile din familia ta o receptivitate rară. Dar nu trăiesc pentru o idee. Mai degrabă ideea trăiește prin mine. Există scopul cel mare: există planuri și speranțe. E ca și cum nu aș fi o persoană, ci o bucată dintr-un proiect imens. Câteodată, când sunt cu tovarășii mei, chiar și în mijlocul unei discuții importante, am senzația că nici măcar nu sunt în încăpere. Mă urmăresc: vorbesc, dar nu știu cine pune cuvinte în mine. Am impresia că suntem ca o barcă purtată de un vânt puternic. Pânzele sunt întinse; aroganți, ne amăgim doar cu gândul că deținem controlul. Și vântul s-ar putea schimba – mă tot aștept să se schimbe. Câteodată îl simt, înșelător, gata să ne nimicească.

Continuă să vorbească, într-un torent de cuvinte. Odată tata îi venise în ajutor; acum tata avea nevoie de ajutorul lui. Tata – atât de generos, atât de orbit de optimism, fusese mereu atât de prostuț sub tăria lui aparentă. Nu era surprins că tata, cu toată inteligența lui ageră, fusese prins din întâmplare de un grup mic de activiști. Întotdeauna fusese așa de sigur de sine, încât mereu pica în capcane, neștiind niciodată când era sub dominația altcuiva: bărbat sau femeie. La această afirmație, Li Bing se opri. O vreme tăcu. Apoi se întoarse spre mine. Îl capturaseră pe tata, era adevărat, dar îi condamnam noi pentru ceea ce făcuseră? Era greșit să ții la idealurile comunismului, să lași femeilor și bărbaților săraci o anumită putere, senzația că este ceva în joc? Era așa o surpriză că, dacă li se acorda libertate, atunci ridicau armele ca să apere această libertate, să se împotrivească sorții care îi obliga să sufere într-atât?

L-am ascultat și nu am spus nimic, pentru că simțeam că nu vorbea cu mine. Lângă mine, Hu Ran dădea din cap, ca să-l consoleze.

O oră mai târziu, când tata ieșea din încăperea din dos, lumina se revărsă în urma lui, silueta lui înaltă fiind împestrițată cu raze

argintii, și fața umbrită. Vreme de o clipă fu imaginea pe care o adorasem atât de mult timp, purul *qi*, șovăind să se desprindă de pământ. Simțeam că era cumva diferit de oricare altă ființă omenească, mai luminat, cu puterile conturate pe fundalul cerului. Apoi veni spre mine și această imagine dispăru. I-am văzut fața umbrită, hainele șifonate, și, la fiecare pas, rana care îi distrusese mersul, momentul de ezitare după ce punea jos piciorul drept.

– Hong, spuse. Cuvintele lui pluteau calm spre mine, de parcă vorbea de la distanță. Fiică. Și Hu Ran.

Hu Ran spuse:

– Generale Li.

Când tata îl văzu pe fratele său stând cu noi, găsi cuvinte de salut. Un timp stătură unul în fața celuilalt, privindu-se.

Li Bing se apropie de el.

– *Gege.*

– *Didi.*

Majoritatea oamenilor din încăpere se uitau la ei, dar tata și unchiul nu băgau de seamă.

– *Gege,* repetă Li Bing. Îl luă de braț pe tatăl meu. Te rog, stai jos. Îl conduse pe tata la o masă. Te rog, stai puțin cu mine. Toate astea au fost o eroare. Îmi cer scuze pentru ce s-a întâmplat. Nu am știut că erai tu, până când nu a venit Hu Ran. Aș fi sosit imediat.

Li Bing se întoarse spre Hu Ran.

– Mulțumesc, mulțumesc atât de mult.

Tata îi surâse și îl salută milităreste.

Apoi unchiul se întoarse spre mine.

– Hong, du-te acasă și așteaptă-l pe tatăl tău. Avem multe de povestit. Ar trebui să ajungă într-o oră sau două.

Făcu semn să li se aducă ceai. Eu și Hu Ran am părăsit încăperea. I-am văzut, aplecați unul spre celălalt, trăsăturile tatălui meu fiind ascunse de aburul care se ridica din ceașca lui. Ani mai târziu, când spunea povestea aceasta, tata nu dezvăluia niciodată despre ce povestiseră.

Hu Ran chemă o altă ricșă și îi dădu ricșarului adresa Y-ului. Câteva sute de metri ne-am lăsat zdruncinați, fără să vorbim. Era

rece și umed. M-am uitat afară, la magazinele urâte, cu firmele lor de hârtie colorată, și la reclamele fluturând vitejește în ploaie.

În cele din urmă, Hu Ran spuse:

– Deci, înțeleg că îi ești făgăduită lui Pu Li.

– Nu, nu e adevărat, m-am grăbit să-i explic. Știi că mama e prietenă cu mama lui.

Expresia lui nu se schimbă.

– Ei, eu nu cred că mama chiar o place pe mama lui. Dar cred că tații noștri au fost prieteni.

– O partidă perfectă.

– Nu, am insistat.

Roata ricșei se afundă într-o baltă și eu m-am apucat de margine.

– Eu și Pu Li nu suntem logodiți, am spus. E doar ceva ce i-a spus mama lui Pu *Taitai*, cu mulți ani în urmă. Sunt sigură că ea a uitat.

– De ce ești sigură?

Privirea lui era prea sfredelitoare.

– Nu m-am gândit niciodată la asta, am spus.

– Chiar crezi că mama ta ar uita ceva?

Mintea mea se mișca încet.

– De ce i-ar promite ea așa ceva lui Pu *Taitai*?

El ridică din umeri.

– Se spune că Pu *Taitai* e o femeie generoasă. Poate că i-a făcut mamei tale vreun favor.

– Mama nu are nevoie de favoruri.

– Îți place de Pu Li?

M-am uitat la picioarele ricșarului, care pedalau viguros. Mă gândeam la Pu Li, mic și solid – nu chiar de înălțimea mea –, cu păr des și moale, cu fața rotundă. Avea un calm blajin, pe care îl găseam liniștitor.

– De ce vrei să știi?

– Am auzit că ești ca și măritată cu Pu Li.

N-am zis nimic. Mi-am amintit de cuvintele lui Pu Li, cu ani în urmă, sub bombe, în adăpost. „Mama ta i-a promis mamei", spusese el.

– Nu înțeleg. Ce dacă e adevărat? Tot nu-mi pot imagina că se va întâmpla.

– Păi se va întâmpla, dacă nu obiectezi.

Ascultam ploaia bătând în ricșă.

– De ce nu o înfrunți pe mama ta? Vrei să fii sub papucul ei toată viața?

Mi-am amintit de cuvintele mamei către Hu Mudan: „... și ia și plodul ăla cu tine". Voiam să îi explic lui Hu Ran că nu era așa de simplu.

M-am străduit să-mi controlez vocea.

– De ce îți pasă? am întrebat. Tu nu va trebui să pleci. Țara asta va fi a ta.

El rămase o clipă nemișcat. Privirea lui se mută afară, dincolo de spatele truditor al ricșarului.

– Sau ai putea să rămâi aici, Hong, să rămâi cu mine.

– Vrei să fac asta?

– Țara asta ar putea fi a noastră.

Așa că, brusc, se ivi șansa ca eu să-mi aleg soarta. Mama încercase să mă protejeze, ca sub un clopot de sticlă. Acum puteam fi afară, în lume, cu Hu Ran, cu mama lui și cu mătușa. Puteam să o las pe mama în urmă și să trăiesc o viață pasională. Puteam trăi viitorul Chinei.

Hu Ran se întinse și mă luă de mână. Am stat împreună în ricșă, ca niște copii bine-crescuți, odihnindu-ne în ochiul unei mari furtuni. Într-un moment călătoria avea să se termine. Lumea avea să se întoarcă, rotindu-se, și noi aveam să o găsim schimbată dincolo de orice închipuire.

– Am să rămân cu tine, am spus.

Vocea lui Hu Ran era blândă.

– Ești sigură, Hong?

– Sunt sigură.

Băgă mâna sub jachetă. Când deschise palma, în mână i se odihnea pandantivul de jad verde, pe care încercase să mi-l dea când eram doar niște copii.

– Mama a primit pandantivul ăsta de la bunica ta, Chanyi. Spunea că e un semn de prietenie și de dragoste, și că îl va lega pe

cel care-l dădea de cel care îl primea, pe veci, indiferent de ce avea să se întâmple. Sunt mai mare acum. Sunt sigur că mama mea și bunica ta ar înțelege.

Mi-am plecat capul și el mi-a pus pandantivul la gât. Lanțul era rece, dar jadul era cald.

Mai târziu, când am plecat din camera lui, lumina blândă era orbitoare și din ricșă mi se părea că ne găseam cu totul sub apă. Ne mișcam încet, ca scufundați, și peste tot în jurul nostru culorile îmbibate erau mai vii decât înainte. Era ca și când decizia mea ar fi dizolvat, în sfârșit, granița care mă separa de lume. Acum eram în mijlocul unei mări vaste, săltând alături de fiecare persoană din oraș. Mii de oameni treceau, plutind, ținându-și boccelele și catrafusele. O femeie cu o umbrelă de un roșu strălucitor aruncă o picătură de ploaie sclipitoare la fereastra mea. Un ricșar mergea alături. Simțeam mirosul de conopidă și de sos de soia în respirația lui înceată și greoaie.

Trecu ceva timp până am ajuns pe strada mea. Ulmii semeți se ridicau deasupra noastră; nu mai văzusem niciodată frunzele lor atât de verzi, trunchiurile lor atât de negre. Picurau pe conacele timide, multe cu ferestre acoperite cu scânduri împotriva vâltorii schimbării. Curând soldații aveau să rupă scândurile. Curând casele și tot ce era înăuntrul lor aveau să fie re-revendicate. Curând. Dar casa mamei era puternic luminată, parcă de puterea și de voința ei, radiind dinăuntru, și, înaintând pe cărare, am simțit un tremur ciudat de teamă.

Am intrat cu Hu Ran.

Tata și unchiul erau acolo. Îi auzeam din hol, și când ne-am apropiat de camera din față, am auzit și vocea mamei. În apropiere stătea Hwa, atentă, știind mereu când trebuia să se poarte frumos. Începuse să se pregătească pentru o petrecere de Anul Nou, când veniseră bărbații, și mai purta încă bluza roșu aprins, călcată perfect, până când mătasea stătea dreaptă ca hârtia.

– ... am nevoie de ajutor pentru câteva lucruri, spunea mama.

– Îți datorez atât de mult, *Jiejie*. Bineînțeles că bărbații pot să treacă cu vederea un transport sau două.

– Mulțumesc, zise mama. E doar mobilă. Sunt teribil de legată de ea. Plecatul va fi oricum destul de greu...

În acel moment ne văzu, pe Hu Ran și pe mine, în prag. I-aș fi dat drumul la mână, dar vârfurile degetelor mele erau calde de la prezența lui. Mama mă cercetă: părul meu, ochii mei, obrajii mei, gura. M-am simțit expusă. Apoi și ea arătă vulnerabilă.

Tata fu cel care vorbi.

– Junan, ți-l amintești pe Hu Ran?

– Hu Ran? Oh, da, spuse ea politicos, venindu-și în fire. Ce mai faci?

– Sunt bine.

– Dacă n-ar fi fost tânărul ăsta, zise tata, aș fi fost mort.

Mama zâmbi rece.

– Mulțumesc că l-ai ajutat pe general. Meriți o recompensă.

– Oh, nu, se împotrivi Hu Ran.

– Bine, atunci mulțumesc pentru *xingli*-ul tău.

– Tinere, zise unchiul. Cred că e timpul ca noi doi să plecăm. Avem multe de vorbit. Făcu un semn spre ușă. Ne mai vedem, îi spuse mamei.

– Mulțumesc pentru ajutor, Li Bing.

– La revedere, spuse el, uitându-se la tata, și gândește-te la sfatul meu.

– Așa o să fac.

Hu Ran îmi făcu cu ochiul. M-am uitat în jur, să văd dacă observase cineva.

M-am dus la fereastră și m-am uitat după ei. Mergeau de-a lungul potecii principale, Hu Ran cu capul plecat spre unchiul meu, ascultând.

Și așa am stat: mama și tata, Hwa și cu mine, pe cele patru scaune descoperite, sub lumini strălucitoare, reflectate în ferestrele striate de ploaie. Cearșafuri acopereau mobila rămasă: o canapea, două fotolii și un divan.

Acum că tata se întorsese, acum că fusese în pericol și fusese salvat, mama tremura. Dragostea ei pentru el îi străbătea corpul; îi

îndrepta spatele; sclipea în ochii ei. O rușina dincolo de orice altceva.

Spuse:

– Am împachetat tot ce putem lua. Sunt gata de plecare și, cu ajutorul fratelui tău, mobila și alte lucruri vor ajunge în siguranță în Taiwan.

Tata nu răspunse.

– Plecăm peste două zile, zise ea.

El tot nu vorbi. Stătea, fixându-și mâinile cu privirea.

– Ce e, Li Ang?

– Junan, spuse tata, tu ești o femeie generoasă.

– Ce vrei?

– Junan, haide să vorbim despre asta între patru ochi.

Dar mama ne făcu semn, lui Hwa și mie, să nu ne mișcăm.

– Cu siguranță nu ai nimic de spus, ce să nu poată auzi și cele două fiice ale tale.

El se întoarse spre mine, apoi spre Hwa, neajutorat, după care se uită iar spre mama.

– I-am trimis o telegramă surorii tale.

Am auzit o respirație zgomotoasă. Am aruncat o privire spre Hwa, dar ea stătea nemișcată în cămașa ei roșie, cu spatele drept, ca un soldat tânăr.

Mama întrebă:

– Și ce i-ai spus?

– Că va fi în pericol.

Vocea tatălui meu devenea din ce în ce mai puternică. Am ghicit emoție în ea, dar și nerăbdare. Dezvăluia ceea ce dorise să spună de multă vreme.

– Știi la fel de bine ca mine. Yinan nu va fi în siguranță. Ea nu are nici familie, nici influență. Îi are pe americani, dar când Republica... va trece în mâinile comuniștilor, americanii vor pleca. Va fi vulnerabilă.

– Și ce are asta de-a face cu mine?

Tata trase adânc aer în piept.

– Vreau să vină cu noi.

În lungul minut care urmă, sunetul ploii slăbi și se îndepărtă. Pe fereastră am văzut farurile unei mașini, apropiindu-se încet, apoi trăgând în fața casei noastre. Șoferul deschise ușa și coborâră două femei.

Erau Hu Mudan și o femeie necunoscută, deși aveam impresia că trebuia să o cunosc.

Era zveltă, mai mică decât mama, cu fața palidă, istovită de griji, și cu părul scurt, dat după urechi. Era îmbrăcată foarte simplu, într-o fustă lungă, gri, udă la tiv, o bluză albă cu mâneci lungi și mocasini. Fusta și bluza îi erau șifonate și păreau a fi voit simple și voit occidentale – de fapt, niște donații de la femeia misionară, Katherine Rodale – și probabil că tocmai aceste haine mă împiedicaseră s-o recunosc. Mi-o aminteam pe mătușa ca pe o femeie foarte tânără, puțin urâtă, puțin lipsită de grație, cu o blândețe adolescentină în ea. Femeia asta era mai în vârstă, desigur, dar îmbătrânise într-un fel neașteptat. Odată că nu mai era urâtă; nu era atât frumoasă, cât mai degrabă plăcută la vedere, izbitoare în simplitatea ei. Era ca și cum anii ar fi cioplit-o pe cea care fusese, permițând acestei noi persoane să iasă la suprafață. Doar după o vreme am regăsit în ochii ei vechea vigilență, blândețea, transformate într-o expresie de înțelegere tăcută.

– *Ayi*, am exclamat.

Hwa mă străfulgeră cu o privire violentă.

M-am străduit să vorbesc decent.

– *Ayi*.

Îmi ieși sunând searbăd, cu o fericire sclipitoare și de necontrolat și mărginită de durere.

Yinan încercă să zâmbească. Mama nu se mișca.

– Li *Taitai*, spuse Hu Mudan.

Mama nu răspunse.

Hu Mudan se oferi să aștepte în mașină și plecă.

După ce părăsi camera, mama vorbi.

– Bună, Yinan.

– *Jiejie*.

Tata se ridică. Făcu un pas înainte, dar ceva îl opri.

Glasul precis al mamei rupse tăcerea.

– Dă-i drumul. Salut-o pe Yinan.

El se împletici înainte cu pași grei, stângaci. În momentul acela, privindu-i pe mătușa și pe tata, am înțeles. Întregul ei trup vorbea despre asta, deși ea nu se mișca. Se uita doar la el, dar citeam în ochii ei. Tata era nemișcat și mut. Ochii lui, genunchii lui, înclinația umerilor lui, gesturile mâinilor lui, toate erau conștiente de apropierea ei.

– Yinan.

Ea își ridică privirea încet, de la picioarele lui, de-a lungul trupului său, până la față. Încet, chipul i se lumină. Ochii i se umplură de lacrimi. I-am văzut fericirea și mâhnirea și ceva ce acum recunoșteam – acum că fusesem cu Hu Ran – un șuvoi de sentimente care nu puteau fi ignorate.

Eu nu simțisem niciodată în nimic felul acesta de forță, o forță care arunca o încăpere plină de oameni într-o asemenea neajutorare, într-o asemenea tăcere.

– Deci ești bine, spuse tata în cele din urmă.

– Piciorul tău...

– Nu e așa de rău.

– Am primit telegrama ta, Li Ang. Aveam de gând să stau departe. Dar când Hu Mudan mi-a spus că ai fost capturat, a trebuit să vin.

– Am fost capturat, dar mi-au dat drumul. Tu cum te simți?

– Sunt bine.

– Trebuie să părăsești continentul, spuse. Nu vei fi în siguranță aici.

– Katherine – americanca – a convins biserica să-mi ofere adăpost în Hong Kong.

– Nu, spuse mama.

Pe fața mamei mele am văzut o forță nouă, formidabilă, care putea să fi apărut doar de durere.

– Junan? întrebă tata.

Ea îi răspunse mătușii.

– Am spus nu. Chiar dacă Li Ang vrea să pleci, eu n-am să permit asta.

Yinan se uita fix la mâinile ei.

– Nu am să plec împotriva dorinței tale.

După un moment, tata vorbi.

– Pui niște condiții neiertătoare.

– Astea sunt condițiile mele.

– Sperasem că după toți acești ani...

– Ai crezut că voi uita. Mama zâmbi. *Meimei*, îți aduci aminte, în Hangzhou, cu ani în urmă, când discutam cu Li Bing? El te-a întrebat ce ai face dacă inamicul ar veni la ușă, și tu ai spus că tu ai învăța să trăiești cu el. Eu am fost necugetată. Am crezut că erai doar un copil.

– *Jiejie*, nu a fost așa...

– Tu ai vrut să se întâmple, spuse tata.

Obrajii lui erau aprinși. Privirea lui era fixată asupra mamei.

– Nu poți face nimic acum. Te rog, înțelege. Tu ai început asta. E adevărat, eu am fost vinovat. Dar nu poți să-mi spui că slăbiciunea mea nu făcea parte din planul tău.

Mama îi întâlni privirea. Fața îi era cenușie, implacabilă.

– Tu ne-ai rupt familia în două. Vorbi cu grijă, apoi își întoarse privirea. Ai de gând să rămâi și tu aici?

– După ce m-au capturat, a trebuit să privesc adevărul în față. Eu...

– Tu știi că trebuie să pleci! Ești general naționalist!

– Nu, nu mai sunt. Nu sunt cu adevărat naționalist – nu am fost niciodată – și nu sunt nici comunist. Sunt un simplu bărbat. Sunt chinez și voi suferi precum suferă China.

Am rămas toți locului fără să scoatem nici un cuvânt. Se făcuse întuneric afară, și reflexiile noastre neclare pluteau pe ferestrele striate de ploaie: cămașa lui Hwa, o pată de roșu, și, plutind în jurul nostru, mobila acoperită cu alb.

Mama stătea foarte dreaptă. Pielea ei frumoasă, oasele ei lungi rămăseseră, dar cândva, în timpul războiului, frumusețea ei se ștersese.

– Tu crezi că Li Bing te va ascunde. Dar ascultă aici. Te vei întoarce la mine cerșind. Se ridică. La revedere, Li Ang. La revedere, *Meimei*.

– *Jiejie*.

– Junan...

Tata își ridică mâna, obosit, la frunte.

– Vei veni cerșind, spuse mama.

Se uită la el cu un zâmbet irațional.

Durerea ei era de-abia suportabilă. Stăteam înghețați, de parcă și cea mai mică mișcare ne-ar fi putut distruge. Apoi mama se ridică. Voia să-i vadă plecați.

Nu am putut să mă uit în ochii lor. M-am întors să le văd reflexiile pe fereastră, înconjurate de întuneric. Tata, obosit, sprijinindu-se în baston; Yinan, palidă și înlăcrimată. Ne abandonau. Ne lăsau pe mine și pe mama, de la care fusese luat totul. Mai rămânea doar voința ei despuiată, contopită în oasele ei lungi și albe, oase atât de cunoscute mie, precum cele ale unui iubit.

Știam că nu puteam rămâne în China. Cum aș fi putut să o las pe mama să plece atât de îndurerată? Cum puteam să rămân cu oamenii care ne răneau atât de mult? Mâhnirea și întunecimea mă chinuiau. Voiam să fug la tata și la *ayi* și să le cuprind genunchii, voiam să strig: „Eu voi rămâne aici cu voi". Dar când m-am uitat la reflexia dezolată a mamei pe geam, am știut că n-aveam să fac asta.

Taipei 1949–1955

Am ajuns în Taiwan suferind de înfrângere. Toată insula era scăldată în ea, o febră care venise de pe continent, de dincolo de apă, purtată de aceia dintre noi care fugiserăm de la casele noastre, ne abandonaserăm viețile și aduseserăm cu noi ce reușiserăm să salvăm, pe acest tărâm nefamiliar. Maladia aceasta – luând forma unei orbiri contagioase, a unei uitări ispititoare – îi învinsese pe cei mai lipsiți de imaginație dintre noi, așa că anumite femei, care duseseră odinioară vieți responsabile și cinstite, stăteau aplecate peste mahjongul lor, fără să vorbească, lovind pietrele și mutând teancurile de jetoane pe fața de masă aspră, jucând jocuri neîndurătoare ca să nu gândească, până când ochii le ardeau și brațele le dureau și lumina lămpii pălea în zori. Și bărbați curajoși, care înainte fuseseră hotărâți să se întoarcă și să recucerească cu forța partea continentală, se retrăgeau, depășiți numeric și epuizați, pe această ultimă insulă. Acolo își consumau puterea, străduindu-se să se apere, subjugând locuitorii și clădindu-și o viață în acest loc nou, stâncos, aburind și spălat de ploaie.

Îmi aduc încă aminte de mirosul luxuriant al primăverii, amestecat cu turbulența speranței și a pierderii. În primele săptămâni stăteam singură ore întregi, purtând pandantivul pe care mi-l dăduse Hu Ran, compunând scrisoare după scrisoare către continent. Din când în când puneam jos stiloul și mă uitam pe fereastră, unde, dincolo de insula aglomerată și de apa maronie, care se rostogolea, rămăsese vechea țară, cu plajele vaste și cu

străzile întunecate de oameni. De secole, apa dintre continent și insulă fusese o membrană permeabilă, ușor de traversat de bărci cu vele și de nave cu abur, și în cele din urmă, în secolul nostru, de avioane. De-a lungul a mii de ani, dialectele se separaseră și se rețesuseră laolaltă. Erau multe familii, cu rude de ambele părți, care făceau schimb de pachete cu ajutoare, pline de cutii de tablă cu ceai și alte diverse lucruri, cuibărite în ciuperci uscate. Atât de mult însemnase călătoria între aceste două locuri. Cu siguranță exista un mod de a șterge ceea ce făcusem. Eu și Hu Ran trebuia să ne întâlnim din nou, așa cum se întâmplase întotdeauna, contrar oricărei posibilități și așteptări.

„Îmi pare rău, scriam întruna. Nu am putut să o abandonez pe mama." L-am invitat în Taiwan, dându-i explicații cum să ajungă la casa noastră din Taipei. Făceam promisiuni nebunești că mă întorc pe continent. Cuvintele mele păreau goale. Chiar și pentru mine. Nu aveam cum să mă întorc pe continent și nici un mod să-l întrețin în Taiwan.

Trecură două săptămâni, apoi trei. Păstram scrisorile și mă furișam afară la câteva zile, grăbindu-mă pe străzile aglomerate, până când ajungeam la oficiul poștal. Într-una dintre aceste excursii clandestine, am dat peste Pu *Taitai*. Era obosită și cenușie la față, dar încântată la culme să mă vadă. Tocmai îi trimisese o scrisoare lui Pu Li. Reușise să strângă destui bani ca să-l trimită în Macao, unde aștepta o viză de student pentru America. Am dat din cap, am zâmbit, gândindu-mă tot timpul la scrisorile mele. Încotro plecau? Desigur, nu era posibil ca ele să dispară pur și simplu, pradă întinderii care se lărgea între două lumi.

În după-amiaza aceea se auzi un ciocănit la ușă. Am zbughit-o afară din camera mea, cu inima bătându-mi nebunește. Am deschis ușa cu zgomot, zâmbind, cu ochii umplându-mi-se de lacrimi – și am simțit mirosul cunoscut de parfum din lemn de santal. Vizitatoarea era Pu *Taitai;* întâlnirea noastră întâmplătoare la oficiul poștal o adusese înapoi la mama noastră. Hwa era de asemenea dezamăgită. Dar am văzut-o pe mama trezindu-se din indispoziția ei și zâmbind, de parcă reapariția acestei femei, cu

vocea ei puternică, cu bluza gri și mov, lipsită de formă, ar fi fost un semn norocos.

– Li *Taitai,* strigă Pu *Taitai.*

În spatele mamei, Hwa ridică din sprâncene. Pu *Taitai* intră, lăudând abilitățile mamei: Găsise o casă decentă! În orașul ăsta aglomerat! Făcu o remarcă legată de cât de bine arătam, în ciuda vremurilor grele. Nici un cuvânt despre absența tatălui meu. Nici o întrebare sau paranteză. Nici mama nu o întrebă „Cum reușești? Cum depășești situația?" În schimb îi spuse servitoarei noastre să pregătească *dianxin.*

– Stai jos, stai jos, spuse mama.

Și ne recrută, pe Hwa și pe mine, ca să facem o partidă de mahjong.

Pu *Taitai* mâncă. Mâncă o duzină de prune sărate și câteva castroane de terci de fasole verde. Mâncă arahide în coajă și semințe de pepene verde. Mâncă găluște și chiftele de pește cât pentru trei persoane. Obrajii ei căpătară o culoare sănătoasă; ochii ei își pierdură opacitatea și începură să strălucească. Noi ne prefăceam că nu observam. Lumina serii pălea într-un întuneric confortabil. Noaptea se lăsa asupra casei noastră, ca o ceață liniștitoare, și ne relaxam în tăcerea ei. Se luase din nou curentul. Am păstrat lumânările la flacără mică și am lăsat camera să se întunece în jurul nostru, până când de-abia mai vedeam piesele de joc.

Pu *Taitai* nu încetă să vorbească. Se lăudă cu Pu Li, care primise o bursă de inginerie la o școală din California. Spuse povești eroice despre generalii naționaliști care apărau insulele, despre enclavele de rezistență de pe continent. Vorbi cu durere despre tata, despre care credea că fusese atras în capcană – capturat poate – și lăsat în urmă, poate chiar ucis. Nu știu de unde îi venise ideea asta. Presupun că mama mințise pentru a ieși basma curată.

Apoi Pu *Taitai* incantă sloganul vremii:

Anul întâi: pregătire
Anul doi: contraatac

Anul trei: *saodang* (ofensive lărgite)
Anul cinci: succes

Pu *Taitai* număra întruna victoriile noastre; apărarea vitejească a insulei, de către generalul Hu Lian, ultima capturare a unui spion comunist. Nu spuse nimic despre înfrângere, nimic despre oboseală, capitulări, pierderi sau moarte. Mama zâmbea și trimise după un vas cu bomboane de susan; Pu *Taitai* alese una și o mâncă. În cele din urmă, ele două erau prietene cu adevărat. Mă simțeam fericită pentru mama; nu mai avusese o prietenă adevărată până atunci. Dar ceva din compasiunea asta îmi aduse aminte de Hu Ran și, în timp ce Pu *Taitai* arunca zarul ca să începem, eu simțeam că urmăream jocul de undeva departe.

– Trebuie să creștem o generație nouă de patrioți chinezi, spuse Pu *Taitai*. Când Pu Li se va însura cu fiica ta, Hong, vom amesteca sângele a doi generali mărețiși acest amestec va crea un nou erou chinez.

Zâmbi larg spre mine. În acel moment și mama se întoarse spre mine și zâmbi: un zâmbet ironic, cunoscător, care îmi lua suflarea.

Am rămas încremenită. Pu *Taitai* amesteca și întorcea; pietrele țăcăneau fără încetare. Surâsul mamei îmi spunea ceva ce nu-mi permisesem să știu. Ar fi trebuit să știu, aș fi putut ști, dar fusesem prea preocupată ca să observ. E adevărat că semnele erau mici și asemănătoare cu semnele mutării. Greața, epuizarea, lacrimile și foamea inexplicabilă păruseră naturale într-un loc nou. Dar o altă forță pusese stăpânire pe trupul meu, umflându-mi picioarele și burta, împrăștiindu-se până la rădăcina părului meu, care se făcuse într-adevăr des și bogat, ca la unele femei însărcinate.

Desigur că mama recunoscuse și identificase schimbarea. Văzuse schimbările acestea fizice la Hu Mudan, la ea și la sora ei. Cunoștea aceste semne la fel de bine cum cunoștea mâhnirea.

Acum își aranja elegant noile pietre.

– *Ai*, n-are rost. Pas.

Un rid mic îi apăru între sprâncene, apoi dispăru. Am bănuit că își sublicitase mâna intenționat. Pu *Taitai* era mulțumită de câștigul

ei și seara se încheie, musafira noastră nefiind conștientă că se întâmplase ceva.

Mai târziu, în aceeași seară, mult după plecarea lui Pu *Taitai*, m-am dus să o caut pe mama. Era în dormitorul ei, stând în fața dulapului, cotrobăind prin el, parcă pentru a găsi alinare. Am stat în spatele ei, așteptând, dar ea nu își dădu seama de prezența mea.

– Îmi pare rău, am spus. Știu că asta înseamnă o rușine.

Ea continua să mângâie blana închisă la culoare de la gulerul unei jachete.

– El a fost... este... bun. Tu știi asta. Dacă nu ar fi fost el...

– Trebuie să mergi la farmacist.

Auzisem tonul acesta ultima dată în Shanghai, în seara în care tata o abandonase. Atunci mă tulburase durerea ei. Dar de data asta nu simțeam decât răceală. Am inspirat adânc.

– Nu, am spus.

Se întoarse și se uită în ochii mei. Mușchi încordați alunecau sub oasele ei. Apoi se întoarse înapoi la dulap. Și, luând acea hotărâre, am părăsit-o ca și când aș fi rămas pe continent.

Vestea mea trebuie că îi făcuse rău. Toată viața ei fusese nevoită să accepte slăbiciunile celor câțiva oameni pe care îi iubea: bunica, tata, mătușa și acum eu. Ne iubea și noi îi răsplăteam iubirea cu trădare și cu umilire.

Îi dădusem drumul lui Hu Ran atât de ușor, presupunând că puteam să mă întorc sau că el va veni la mine, de parcă trupurile noastre ar fi fost pachete care puteau fi oricând puse într-o cutie poștală și ajungeau, indiferent de politică, dincolo de ocean.

Dar în lunile următoare am început să înțeleg că nu era nici un chip ca el să facă această călătorie. Auzeam zvonuri despre militarii naționaliști, înconjurați, luptând, căzând. O mulțime de refugiați se grăbeau să se îmbarce pe vapoare spre insulă. Unele dintre vase fuseseră pregătite pentru călătorie; altele erau vechi, bărci pline cu apă, mai puțin navigabile decât bacurile de pe Lacul de Vest. Poșta încetase să funcționeze. Drumurile principale erau controlate de blocada comunistă. Canoniere patrulau pe apă, căutând pe oricine

încerca să plece. Călătoriile între Taiwan și continent nu prea mai erau posibile. Doar Hong Kongul rămase accesibil și, pe măsură ce treceau săptămânile, această traversare devenea mai dificilă și mai plină de primejdii. Perdeaua de bambus încercuia tot mai strâns, până când strâmtoarea îngustă se lărgi.

Noaptea mă luptam cu moștenirea mea de la bătrâna Mma. O auzeam prin perete pe mama, zvârcolindu-se în patul ei. În timpul zilei vorbeam cât de puțin puteam, deși era imposibil să ne evităm în casa aceea mică. O dată, în perioada aceea, m-a strigat chiar pe numele surorii ei. „Yinan", spuse în spatele meu. Și eu m-am întors și am răspuns normal, ca să nu-și dea seama ce făcuse.

18 iulie 1949
Dragă Hong,

Îți mulțumesc pentru scrisoare. Am primit-o acum, după luni de zile, fiind redirecționată spre Hong Kong, unde aștept să mă întorc în Statele Unite.

Am vești nefericite. Hu Ran s-a prăpădit. Se pare că s-a hotărât să încerce să plece de pe continent prin strâmtoare. Noaptea, în timp ce era andocat, așteptând să plece, vaporul a fost atacat. Se spune că cineva de pe vapor a dat un semnal canonierelor comuniste. În lupta care a urmat, Hu Ran a căzut peste bord și s-a înecat. Hu Mudan a aflat asta de la cineva care a reușit să ajungă înapoi la țărm. A plătit pe cineva care pleca spre Hong Kong să-mi scrie, spunându-mi ce s-a întâmplat și implorându-mă să te găsesc, dar lunile astea nu am fost în stare să aflu cam pe unde te afli.

Nici nu pot să-mi imaginez cât de greu trebuie să fie să afli o veste atât de groaznică de la un străin. Dar, te rog, nu mă considera o străină, Hong. Hu Mudan, Hu Ran și mătușa ta Yinan erau ca o familie pentru mine și sper că și tu mă vei considera prietena ta. Te rog, dă-mi de știre când primești această scrisoare. Scrie și spune-mi cum îți merge.

Sincere salutări,
Katherine Rodale

Hwa fu cea care sfidă tăcerea și bătu la ușa mea. Era politicoasă, supusă, ținându-se departe de mine. Sau eu eram cea care păstra distanța? Evenimentele anului trecut ne despărțiseră complet. Nu

aveam să mai fim niciodată două fete împreună. Hwa știa asta. Ea nu încerca să pretindă că nu se întâmplase nimic. Eram totuși surori, așa că se așeză pe patul meu și îmi dădu vestea. Zicea că mama îi ceruse să nu pomenească de secretul meu. În cele din urmă, starea mea avea să fie evidentă și atunci mama avea să se ocupe de toate.

– Ce altceva a mai zis? am întrebat-o.

Hwa clătină din cap.

– Ce ai de gând să faci? Poți să scapi cumva de el? Poate că atunci te-ai putea totuși mărita...

Nu voiam să scap de el.

– Nu vreau să mă mărit.

– ... dacă ai da copilul? Știu că ar fi greu, dar cu timpul ai uita...

– Nu vreau să-l dau.

– Știu că e greu de acceptat, dar, în cele din urmă, după câțiva ani... singurul mod de a merge înainte va fi să uiți toate astea.

Am ascultat în liniște, până când se opri, și cum nu răspundeam, își luă la revedere și ieși din cameră, închizând ușa după ea.

Am pus scrisoarea lui Katherine Rodale în cutia mea cu lucruri de care nu trebuia să-mi amintesc. Era acolo o poză înrămată cu mama și cu tata la nunta lor și, ascunsă în spatele ei, o fotografie cu mătușa, ținând un trandafir pe jumătate înflorit, poza pe care o furasem din găleata de gunoi din bucătăria noastră din Chongqing. Mai era o carte, pe care mi-o dăduse tata, basmele fraților Grimm în engleză. Și, printre paginile acestei cărți, presasem fițuicile pe care îmi scrisese Hu Ran mesajele.

NE ÎNTÂLNIM LÂNGĂ PARC. 4 PM, LA CAFENEA.

Cerneala începuse deja să pălească. Parcul, cafeneaua poate mai existau încă, undeva dincolo de ocean, dar mie mi se părea, când îmi aduceam aminte, că amintirile mele erau în tonuri sepia, ca niște relicve, plutind calm și implacabil înspre trecut.

I-am scris lui Katherine Rodale și i-am mulțumit pentru scrisoare. Nu o întâlnisem niciodată pe această femeie, nu aveam

nici o imagine clară a ei în minte, dar cuvintele ei amabile îmi dădură îndrăzneala de a-i răspunde. I-am povestit acestei americance, acestei străine, despre Hu Ran și despre mine. I-am explicat că eu fusesem cauza morții lui Hu Ran. Părăsisem continentul după ce îi promisesem să rămân și el murise, încercând să mă urmeze. I-am spus că eram însărcinată, că doream să păstrez copilul și că nu știam ce avea să se întâmple cu noi.

Katherine Rodale scrise din nou, punându-mi întrebări. Era personal interesată, spunea, de soarta mea. Dorea să știe mai multe. Ce voiam? Ce planuri aveam? I-am scris: „Nu știu nimic despre mine. Nu am nevoi. Nu am planuri. Voi încerca să mă gândesc." Și cu propozițiile astea ciudate, englezești, știam că spusesem adevărul. Cine eram eu? Nu puteam spune. Toată viața mea, exceptând perioada cu Hu Ran, nu fusesem o persoană, ci mai degrabă un fragment din altceva – din familia mea, din țara mea, și acum un fragment răzleț al înfrângerii sale. Eram un copil care fusese trimis înainte și înapoi pe continent. Eram o pereche de ochi, o pereche de urechi, o martoră a unor lucruri groaznice, pe care le ascunsesem în mintea mea, așteptând să fie studiate, ca niște fotografii interzise, încuiate într-o cutie. Îl văzusem pe unchiul meu fugărit pe străzi, urmărit de soldați japonezi. Văzusem o femeie cu părul încâlcit alăptând un copil flămând, o femeie spânzurându-se de un copac pe scările abrupte și aglomerate ale unui oraș distrus de război. Eram o fiică ascultătoare, o *jiejie* și o studentă fidelă. Dacă nu ar fi fost Hu Ran, aș fi mers, fără doar și poate, până la a mă mărita cu Pu Li. Dar orele mele pline de intensitate cu Hu Ran schimbaseră toate astea. Fusesem nemiloasă cu el; îl folosisem ca să mă despartă de mama; și, la sfârșit, îi trădasem pe amândoi. Mai mult, mă trădasem pe mine însămi. Știam acum ce stătuse la baza groazei mele. Știam acum că îl iubisem pe Hu Ran din toată inima.

În următoarele câteva luni, așteptând, m-am gândit la toate aceste lucruri, scriindu-i despre unele dintre ele lui Katherine Rodale, și păstrând altele doar pentru mine. Era prima adultă de la Hu Mudan încoace care îmi era prietenă. Dacă trebuia să vorbesc cu ea în altă limbă, aveam să o fac. Ore lungi m-am străduit să-mi formulez gândurile și sentimentele în engleză. „Am fost lașă", i-am scris; „Doresc să rămân aici", am scris. Apoi: „Vreau să știu ce fac tata și mătușa mea. Sper că sunt în siguranță." Luni mai târziu, am scris: „În curând se va naște copilul. Hu Ran nu-și va vedea copilul niciodată".

În timp ce scriam, ștergeam și rescriam la masa din camera mea, am început să simt că fiecare cuvânt mă întărea, mă ajuta să stau pe picioarele mele. Nu știam unde avea să ducă asta. Dar în timp ce îi scriam noii mele prietene în propoziții și în paragrafe englezești, am început să întrezăresc un contur de-al meu; era ca urmăritul unei constelații pe cerul de noapte. Grija mamei și a lui Hwa păleau în lumina acelor stele îndepărtate.

Am visat că eram într-o peșteră. Întunericul era protectorul meu, adăpostul meu, coconul meu. M-am simțit remodelându-mă acolo, dobândind ochi și urechi ascunse, sentimente, senzații delicate, chiar și aripi, precum creaturile mici, cu blană, care formau goluri în marginile pietrelor.

Lumină și durere. Fața mamei plutea în jurul meu.

– Împinge *acum*, Xiao Hong. Împinge *acum*.

Nu mă lăsa să mă odihnesc. Îmi poruncea să încerc. O uram, pe mama, care era atât de neiertătoare, care avea în sufletul ei acest metal întunecat și rece. Dar era mama mea. Îmi dăduse viață. Am coborât în străfundurile mele și am făcut ceea ce îmi poruncea ea.

Am devenit conștientă că întunericul avea multe forme. Unele dintre ele erau cunoscute, unele erau oameni despre care auzisem în poveștile mamei. Am văzut o femeie tristă, palidă, cu mâinile întinse, așteptând în tăcere, cu brațele goale. Era Hu Mudan, ghemuită în cameră, grozav de singură și așteptându-și propriul copil să sosească. Mi s-a părut că l-am simțit pe Hu Ran în apropiere – fața lui luminoasă, speranțele lui, sufletul lui strălucind. Apoi mi-am amintit-o pe Yinan, înconjurată, dar singură în adăpostul antiaerian, și am strigat tare după ea și după mama și după mine. Se părea că toată lumea răsuna de strigătele după aceia care fuseseră lăsați în urmă.

Și, din acel loc întunecos, cu acei oameni care se duseseră, l-am simțit pe copilul meu, pe micuțul meu, sosind.

– Ah, spuse mama. O fată.

Un plânset de prunc se auzi în cameră ca o sirenă. M-a tras afară din ceață. Mai târziu, când am ținut-o în brațe, s-a uitat fix la mine, cu ochii de culoarea pământului de pe fundul unui lac.

Din momentul în care s-a născut micuța Mudan, a alungat acel vechi blestem împotriva mamelor iubitoare de fiice. Din momentul în care a apărut ea, cu geamătul ei grozav, cu strânsoarea puternică, și deplina lipsă de scuze, a descoperit în mine forța de a purta două persoane. S-a născut pe 2 decembrie 1949, Anul Boului, și avea să aibă nevoie de toată rezistența puternică a Boului ca să prospere în mijlocul poveștii în care intrase.

Era mereu povestea mamei. Curgea întruna prin casa noastră; era atmosfera noastră, aerul nostru. Își arunca propria lumină peste tot ce vedeam și atingeam noi. Ea fusese învinsă. Yinan o învinsese. Mama părăsise continentul, profund rușinată. Acum, departe de ei, jură să-și facă propria viață destul de bună, ca să uite de rușine. Îi spusese lui Pu *Taitai* că tata fusese capturat, probabil ucis. Apoi construi o fortăreață de necucerit în jurul morții lui.

Purta haine închise la culoare, ca să deplângă pierderea lui. Cu ajutorul lui Pu *Taitai*, îi redescoperi pe ceilalți, care apăruseră și îi prezentaseră condoleanțele lor. Multe mici înțelegeri aveau loc în timpul acelor vizite. Într-un an își făcuse rost de ceea ce căuta: un negustor de antichități cu gust impecabil, un bărbat care cunoștea pe toată lumea și știa cum să-și țină gura. Domnul Jian era un tip zvelt din Beijing, care chelea, cu un nas lung, nordic, aristocratic, pe care îl folosea să adulmece banii care inundau insula.

În ziua aceea nefastă, cu luni în urmă, într-o altă viață, mama îl rugase pe Li Bing să o ajute să scoată prin contrabandă încărcături de mobilă, artă și alte obiecte de valoare, pe care le ținuse mult timp depozitate. El nu uitase, și bunurile trecuseră prin blocadă. Mama le ascunsese și așteptase. Bănuise că aceste simboluri ale lumii vechi aveau să fie în curând căutate, și avusese dreptate. Fiecare voia ceva. Domnul Jian cerea sume scandaloase și îi spunea mai târziu cine ce luase. O femeie bogată din Hangzhou plăti în lingouri pentru o pictură a Lacului de Vest. Un curator de muzeu din Taipei cumpără mai multe piese. Până și Hsiao *Taitai* plăti în aur pentru pergamentele pe care ea însăși le aruncase odată în Chongqing, și domnul Jian aranjă lucrurile în așa fel, încât să nu afle niciodată că mama nu o plăcea îndeajuns ca să i le ofere cadou. Refugiații se înconjurau cu simboluri ale trecutului și mama încasa și mai mulți bani pe care îi investea pentru viitor.

Eu eram absorbită de un viitor de alt gen. Nu mă interesa decât fiica mea. Ne petreceam zilele împreună în dormitorul meu. Am alăptat-o singură pe Mudan, și în după-amiezile când ea trăgea un pui de somn, citeam romane kung-fu, sau mă uitam pe fereastră, sau răspundeam unei scrisori de-ale lui Katherine Rodale. Pentru că eram atât de apropiate, Mudan nu plângea aproape niciodată. Adesea, musafirii mamei veneau și plecau fără să-și aducă aminte că era un copil în casă. Ne petreceam timpul învăluite în lumea noastră – eu, iubind și jelind, și Mudan într-o lume a propriilor vise de copil. Era prea mică să știe că tatăl ei se prăpădise și că eu, mama ei, îi trădasem pe toți cei pe care îi iubisem vreodată.

Ea avea forța ambelor familii în spatele ei drept și în energia fină, sobră. Învăță repede să se ridice în picioare și eu mă bucuram de ușurința cu care ea învăța să meargă și să fugă. Și mama observa toate aceste lucruri. Dar ea se uita la micuța Mudan cu o anumită împotrivire în privire. Mi se părea că vedea în micuța Mudan rămășițele unor vremuri pe care ar fi preferat să le uite. Sau poate că se gândea la Mudan ca la o dovadă a rușinii mele. Nu spunea niciodată nici un cuvânt, dar, odată cu trecerea timpului, am început să îmi dau seama că alții nu erau la fel de atenți. Chiar și Pu *Taitai* o evita pe Mudan și, pe măsură ce trecea timpul, am început s-o țin pe fiica mea departe de prietenii mamei. Nu voiam să-i facă rău judecând-o și respingând-o.

Într-o zi, când Mudan avea aproape trei ani, mama mă chemă în camera ei.

– Am ceva pentru tine, Hong.

Scoase o cutie de lemn. Era foarte simplă, de mărimea unei cutii de pantofi. O puse pe masă și o deschise cu o cheiță.

Începu să îmi arate, una câte una, colierele pe care le strânsese de-a lungul anilor. Erau șiraguri de jad verde strălucitor și de jad

roșu. Erau perle de apă dulce de forma coconilor de mătase și lumânări de ceară mici, rotunde. Îmi aminteam de când mă cuibăream lângă ea și simțeam șiragurile din jurul gâtului ei. Ultimele trei erau perfect rotunde. Era un șir lung, cu sfere mari, argintii, impecabile și unul alb-crem. În cele din urmă scoase un set de perle roz, perfecte, destul de lung pentru a fi învârtit de două ori în jurul gâtului.

– Vreau să vă dau câteva din bijuteriile mele, ție și lui Mudan, spuse mama.

Surprinsă, mi-am ținut privirea plecată.

– Am urmărit-o. E un anumit gen de persoană. Aripile ei o vor purta departe, dacă va avea vreo ocazie. Dacă va fi închisă, nu te va ierta. Știi, Hong, că ăsta nu e un loc bun pentru... un copil fără tată. Trebuie să cauți un loc sigur, un loc sigur pentru tine și Mudan.

– Unde să merg?

– Într-un loc unde nu te cunoaște nimeni, un loc unde nimeni nu va folosi trecutul tău împotriva ta. Undeva, unde să îți poți ține capul sus și să înfrunți viitorul. Vei avea nevoie de bani. Ar trebui să vinzi perlele de jad și de apă dulce și să păstrezi perlele roz pentru fiica ta și pentru tine.

Îmi spunea să plec. Vocea ei era hotărâtă, buzele ferme.

– Tu vii dintr-o semințe de femei născute cu ghinion. Fiecare dintre noi a fost constrânsă de împrejurări. Bunica ta, de către o societate neiertătoare. Eu, la rândul meu, am fost forțată să mă chinuiesc în timpul războiului. Și tu – tu ai fost prinsă într-o plasă aleasă de tine, Hong. Încearcă să înțelegi. Trebuie să eviți ca alegerile tale să-i dăuneze lui Mudan.

Am luat o perlă între degete. Era una lucioasă, albă-argintie, netedă, o violare ascunsă într-o scoică luminoasă.

– Și Hwa? am întrebat.

– Hwa se va mărita.

Scoase șirul de perle roz și le puse deoparte.

– Hwa se va mărita.

Ani de zile mă retrăsesem în adăpostul maternității, lăsând-o pe Hwa să facă ce voia. Ea se îmbufna, dar negăsind nici un sprijin la mine, își întorcea atenția înspre prietenii ei. Deveni sociabilă, încrezătoare, vioaie și ambițioasă. La un moment dat, în anii aceia, se și îndrăgosti de Willy Chang. El se maturizase, devenind un tânăr negricios, cu față frumoasă și cu un temperament sensibil. Înainte de a părăsi continentul, tatăl lui Willy transformase toți banii familiei în aur și, drept urmare, Willy era o partidă foarte bună.

După toate aparențele, interesele comune ale lui Willy și Hwa erau academice. El avea o pasiune pentru scris poezie și sora mea se specializa în literatură, pentru a-i ține companie. Împărțeau notițele de la ore la bibliotecă, și rar se întâlneau în particular. Hwa susținea că nu era îndrăgostită. Dar cuvintele îi trădau sentimentele. „Poate fi un băiat dificil, îmi spuse odată. E sensibil și înțepător ca un ananas, dar la fel de dulce înăuntru." Poezia și veselia lui îi făceau plăcere; era mândră de înfățișarea lui plăcută, ca o iubită.

Multe alte fete îl plăceau pe Willy. Ca să le alunge, Hwa avu nevoie de toată perseverența și de toată strategia pe care o învățase odinioară, urmărind jocurile de mahjong ale mamei. Își făcea în special griji din pricina lui Yun-yi, nepoata lui Hsiao *Taitai* și singurul copil al lui Hsiao Meiyu. Când mă gândesc la vremurile acelea, îmi dau seama că ar fi trebuit să-i spun mamei despre toate astea, dar în acele zile conta mai mult că Hwa aprecia loialitatea și secretele.

– Un băiat bun, îmi zise mama cam tot pe atunci. Un băiat cu o reputație solidă – o reputație bună –, dintr-o familie bună, cu o profesie care aduce venit.

Știam că nu se gândea la Willy Chang.

– Crezi că Hwa va avea nevoie de cineva cu bani? am întrebat.

– Nu, zise ea, noi avem bani. În lumea asta modernă va fi mai important ca el să aibă profesie.

– Dar cred că Hwa ar vrea să-și aleagă singură bărbatul.

Mama clătină din cap.

– Tu crezi că eu nu observ nimic? Așteaptă numai.

Problemele lui Hwa începură în vara dinaintea anului terminal. Îmi amintesc foarte limpede. O lăsasem pe Mudan cu mama câteva ore. Eu și Hwa eram într-un magazin universal să cumpărăm ceva de îmbrăcat pentru petrecerea de absolvire, o ținută care să-i placă

lui Willy. Își lăsase părul lung, și și-l prinsese într-un coc la modă, și începuse deja să prefere fuste și pulovere americane. Hwa găsi un pulover roz pal cu nasturi, care îi venea destul de bine, dar nimic care să se potrivească cu el. Voia o fustă de vară înflorată, se gândea că putea să poarte combinația cu bluza ei albă preferată, care avea o broderie pe guler.

Pe când ne apropiam de ușile de sticlă, le-am văzut pe Hsiao Meiyu și pe fiica ei, Yun-yi, pe trotuar, dând să intre în magazin.

Aici, în Taiwan, mama o cunoștea pe Hsiao Meiyu; ea și mama mergeau uneori la aceleași dineuri. Acum că mama lor se prăpădise, Meiyu le pusese în umbră pe surorile ei. Devenise o femeie notoriu de snoabă, dificilă, care nu voia să aibă de-a face decât cu familiile generalilor. Eu aș fi preferat să o evit, dar până și eu știam că trebuia să ne arătăm prietenoase.

Ce s-a întâmplat după aceea a durat doar un moment. Meiyu și Yun-yi intrară pe ușă. Noi le-am zâmbit și le-am făcut cu mâna. Meiyu privi înspre noi – cred că aproape ni s-au întâlnit privirile. Apoi ea și Yun-yi merseră mai departe. Noi ne-am dus înspre Meiyu și Yun-yi – zâmbind, cu ochii sclipind și cu mâinile întinse – și ele au trecut pe lângă noi. Noi am continuat să trecem prin ușa turnantă și după un minut eram în strada bătută de vânt.

– Ne-a văzut? vru Hwa să știe.

– Cui îi pasă? am spus în bătaie de joc, deși întâlnirea mă zdruncinase. Nu cred.

– Ba cred că da. Știu că ne-a văzut.

Am mers mai departe, la următorul magazin, dar întâlnirea cu Meiyu și cu Yun-yi ne stricase excursia, și ne-am întors curând acasă.

Hwa nu mai vorbea de nimic altceva. Am calmat-o, spunându-i că puloverul roz pe care și-l cumpărase îi stătea bine, că nimeni altcineva la petrecere nu va avea așa un pulover – dar ea era îngrijorată.

– Ai observat, spuse ea, că mama nu a fost la petrecerea lui Hsiao *Taitai* weekendul trecut?

Săptămâna următoare, mama socializă la fel de mult ca întotdeauna. Nu i-am pomenit nimic despre incident. Dar, câteva zile mai târziu, se întâmplă din nou, de data asta cu o altă prietenă de mahjong a mamei, cu care Hwa dăduse nas în nas pe drumul spre casă de la stația de autobuz. Totuși mai trecură câteva zile până să înțelegem ce se petrecea. Bineînțeles că Hwa fu cea care făcu legăturile.

– Părinții lui Hsiao *Taitai* și ai lui Willy vorbesc despre o căsătorie cu Yun-yi. Hsiao *Taitai* a auzit că el și cu mine suntem prieteni și i-a zis mamei lui. Acum părinții lui Willy îi cer lui să le spună ce e între noi.

– Și el ce a spus?

– A spus că nu știe.

– Asta-i tot?

– Asta-i ce a spus el.

Hwa își ascunse fața în mâini.

– Dar, Hwa, cum poate el să știe ce se întâmplă, când tu nu vrei să vorbești niciodată despre asta? Dacă ar ști adevărul, s-ar putea împotrivi căsătoriei.

– Dar nu știu dacă vrea.

– Trebuie să-i spui ce simți.

– Nu!

– Hwa, dacă nu îi spui ce simți, nu va ști dacă îi împărtășești iubirea. Arată-i. Spune-i. Uită-te în ochii lui.

O clipă, Hwa se strădui să vorbească, apoi izbucni:

– Nu vreau!

– Cum adică?

– Pur și simplu nu pot.

– Dar, Hwa, dacă nu vorbești cu el, va pleca.

Hwa își îndreptă spatele și își netezi fusta pe genunchi. Pe fața ei am văzut o expresie de durere și de hotărâre. Doar mai târziu, în aceeași seară, stând întinsă în pat, trează, mi-am amintit unde mai văzusem expresia aceea de pierdere forțată, și mi-am dat seama că Hwa nu-i va spune niciodată lui Willy. Nu voia să fie sub dominația nimănui.

La scurt timp după aceea, am aflat de logodna lui.

Hwa avea inima frântă. Claviculele îi ieșeau în afară. Ciclurile o epuizau. Nu o mai interesau petrecerile de absolvire. Mama

urmărea toate astea cu buzele strânse. Desigur că știa ce se întâmplă. Dar când am vorbit cu ea despre asta, a spus doar:

– Trebuie să continue să încerce. Trebuie să meargă înainte. Trebuie să învețe să renunțe la lucruri.

– Noaptea, o aud prin perete cum plânge.

– Va găsi un alt bărbat.

– Nu cred că asta e ceea ce vrea.

Mama strânse din buze.

– Un bărbat nou o va proteja. O femeie nu e niciodată în siguranță până când nu înțelege că orice bărbat e la fel de bun ca oricare altul.

N-am zis nimic. Asemenea tăceri erau necesare între două femei adulte, care trăiau în aceeași casă.

2 ianuarie 1954
Dragă Hong,

Îți scriu cu mare emoție. Din cauza legilor imigrației, ne-a luat, lui Ming și mie, mai mult timp decât ne așteptam ca să ne stabilim în America, dar sunt fericită că pot în sfârșit să-ți dau vești bune. Biserica mea oferă o bursă unui student chinez merituos. Scriu în numele ei, ca să te propun pentru o bursă, dacă poți să treci examenul guvernului taiwanez și să obții înscrierea la o școală americană. Guvernul american cere totodată ca fiecare student bursier să aibă cel puțin 2 000 $ pe an.

Sunt sigură că o persoană de inteligența și chibzuiala ta nu va avea probleme să treacă examenul sau să se remarce la o școală americană. Va fi greu să te desparți de Mudan, dar ea ar putea rămâne în Taiwan cu mama ta, până când îți termini tu studiile. Vei putea să o vezi vara. E o ocazie minunată, și sper că vei profita de ea. Te rog, spune-mi dacă e ceva ce pot face ca să te ajut.

Toate cele bune,
Katherine

Examenul se dădea pentru toți studenții din Taiwan care doreau să studieze în Statele Unite. Oricine avea un punctaj destul de mare și găsea o universitate care să îl sponsorizeze, primea o viză de student. Nu era deloc ușor să obții un punctaj care să te situeze printre primii studenți din Taiwan din acea vreme. Dar soarta fiicei mele mă

îmboldea. Nu voiam ca ea să crească într-un loc unde să fie înconjurată de judecata unor femei precum Hsiao Meiyu. Nu voiam să trăiască în umbra a ceea ce făcusem eu. Mulțumită mamei, aveam bani să merg în Statele Unite – bijuteriile pe care le purtase mama sub haine în timp ce eram bombardați.

Așa că am studiat mai multă engleză, începând cu cartea veche de basme, a lui Yinan, și mergând până la gramatica mai complicată. Am recapitulat la matematică, apelând la prietenia cu numerele pe care o aveam în sânge. În cele din urmă am studiat istoria țării pe care o lăsasem în urmă. Învățasem asta copil fiind – fiecare copil chinez o făcuse – și acum citeam totul din nou, stând la biroul meu de pe insulă, separată de continent, luptând împotriva somnului și împotriva mâhnirii. Am studiat cu atenție listele marilor împărați care uniseră țara, de la câmpiile galbene din nord până la sud-vestul sălbatic și la bogatele țărmuri marine din sud-est. Am citit despre începuturile triumfale, și, în cele din urmă, despre prăbușirea dinastiilor. De-a lungul a mii de ani, dinastiile s-au ridicat și au căzut, iar când au căzut, fiecare a lăsat în urmă un grup de refugiați, care s-au adăpostit prin colțuri, și câteodată pe insulă, unde ajunsese să trăiască și familia mea. M-am trezit că citeam din ce în ce mai încet, fiindu-mi groază de sfârșit, pentru că îmi era dor de Hu Ran și de unchiul meu, de tata, de Yinan și de Yao, fratele și vărul meu. Și când a venit timpul și am urcat în avionul spre San Francisco, am crezut că îi las pe toți în urmă.

Mama îmi scria o dată pe lună, scrisori clare, vioaie, pline cu descrieri ale activităților micuței Mudan. Dacă ar fi fost scrise pe un ton mai compătimitor, poate că i-aș fi răspuns, mărturisindu-mi nenorocirea absolută, datorată faptului că eram despărțită de fiica mea. Dar cuvintele mamei nu lăsau loc pentru o asemenea franchețe. „Îi e dor de tine, scria. Dar atunci îi arăt fotografia ta și îi explic că ai plecat pentru că vrei să construiești un nou cămin pentru ea. E un copil rezonabil, și de-abia așteaptă să te vadă la vară."

La început, Hwa îmi scria frecvent. Era foarte singură și toamna ei fu lungă și grea. Cea mai dificilă dintre toate fu ziua nunții lui Willy

Chang cu Yun-yi. Hwa fu invitată la nuntă, dar rămase acasă. Îmi scrise o scrisoare, vărsându-și gândurile. „Deși pare imposibil acum – scria –, știu că într-o bună zi trebuie să mă mărit. În secret mi-am dorit mereu să mă mărit cu cineva pe care să îl iubesc cu adevărat. Cumva ar compensa tot ce ni s-a întâmplat. Dar poate că visul acela de iubire a fost doar visul unei fetițe."

Am încercat să mă gândesc la cuvinte de sprijin pentru ea. Atât de rar îmi cerea ajutorul.

„Ai putea lua testul și ai veni în Statele Unite, i-am răspuns. E foarte interesant să trăiești aici, și probabil că ai întâlni pe cineva. Sau ai putea merge în Hong Kong, am adăugat. Ma trebuie să aibă un prieten, sau pe cineva, care să aibă grijă de tine, dacă ar trebui să te transferi la Universitatea din Hong Kong. Apoi ai putea să înveți să trăiești singură și să duci o viață independentă."

Nu răspunse un timp. Trecuse mai mult de o lună când cunoscutul ei plic albastru ajunse în cutia mea de poștă.

22 februarie 1956
Jiejie,

Îți scriu ca să te informez că eu și Pu Li ne căsătorim la Taipei, pe 3 iunie. Imediat după aceea voi pleca spre Statele Unite, să întemeiez o gospodărie în California, și Pu Li va începe al doilea an de masterat la Stanford. Pu *Taitai* vrea să rămână în Taiwan. Ea încă mai speră că, în curând, Generalissimo va recuceri continentul. Dar sper că atunci când vom avea copii, mama va veni în America să stea cu noi. Atunci am putea fi din nou trei generații, trăind în aceeași casă.

Știu că asta poate să ți se pară o schimbare bruscă, dar a trecut mult timp de când Pu Li era un băiat mic, care voia să te țină de mână la cinematograf. Sunt sigură că înțelegi. Mulțumesc pentru sfaturile din ultima ta scrisoare, dar, după puțină chibzuință, am decis că aș prefera să fac lucrurile în felul mamei. Am avut câteva crize legate de măritiș, dar au trecut, acum că totul e stabilit. Adevărul e că sunt perfect mulțumită. Și mama e foarte mândră de mine.

Meimei

Mama și Pu *Taitai* plănuiră nunta. Încurajați de banii mamei și de relațiile lui Pu *Taitai*, încropiră o petrecere enormă, invitându-i

pe toți prietenii lor, prietenii familiilor noastre și familiile bărbaților care îl cunoscuseră pe tatăl lui Pu Li și pe tata. Capela fu ideea lui Pu *Taitai*; fusese influențată de amintirile nunților creștine din trecut din înalta societate. Nunta avea să fie urmată de un banchet mare, și Hwa își luase o altă ținută, un *qipao* roșu, sofisticat, pentru a doua ceremonie, care avea să se desfășoare conform tradiției stricte chinezești, la cererea mamei, cu un membru mai în vârstă al familiei și cu un martor, și cu o închinare ceremonială la predecesori.

Am mers acasă pentru nuntă. Taipei era prins în coada unui muson. Clădirile picurau și se ridicau după turnuri de nori negri crescând neregulat, planând într-o parte, de parcă orașul și toți locuitorii săi erau învârtiți într-o morișcă.

Ploua când am ajuns la biserică, ploua atât de tare, încât chiar și la ora unsprezece cerul era de culoarea amurgului, și la biserică, în lumina slabă, mama și Pu *Taitai* păsiră de după ușă, de parcă s-ar fi ivit din negura vremii. Părul bogat al mamei era înspicat cu argintiu și avea o atitudine splendidă. Acum, apropiindu-se de cincizeci de ani, slăbise foarte mult, dar își păstrase grația și inteligența, ca și vechea aură de stăpânire de sine.

Și Hwa slăbise. Odată avusese sâni rotunzi și umeri arcuiți, dar, plănuind nunta, pierduse kilograme și devenise femeia care avea să rămână pentru tot restul vieții: minionă, cam osoasă, cu ochii pătrunzători, cu părul ei frumos, des, tuns scurt și făcut permanent. Pregătirile de nuntă o consumaseră. Își învelise rochia în straturi de pânză și o împachetase într-o cutie uriașă, dar tot se temea că va ajunge ploaia la ea în timp ce era dusă la capelă. Șoferul îi proteja fața fardată cu o enormă umbrelă roșie, dar ea tot își ținea un impermeabil deasupra capului. Precauția ei se dovedi o idee bună. Pe când Hwa cobora din limuzină, un bubuit de tunet ne sparse urechile, și șoferul, un emigrant ca și noi, care era copil pe timpul ocupației din Nanjing, fu atât de zdruncinat de amintirile sale, încât înclină umbrela riscant de într-o parte, înainte ca un vechi prieten al răposatului general Pu să facă un pas în față și să o salveze.

În vestibul am dat nas în nas cu Pu Li. Era foarte frumos îmbrăcat, într-un smoching cu butoni aurii strălucitori, și purta

pantofi de lac, ce luceau în picioarele lui mici. Mă întrebam cum ajunsese cu ei la biserică pe ploaie. Se dovedi că el venise înainte să înceapă ploaia, ca să se asigure că totul era exact cum doreau Hwa și mama lui.

– Felicitări, i-am spus. Mă bucur că ai să fii fratele meu.

În momentul în care cuvintele îmi ieșiră din gură, mi-am dat seama cât de prostești și de jignitoare puteau să sune.

Dar Pu Li zâmbi doar și spuse:

– *Jiejie*.

El și Hwa aveau să petreacă o săptămână împreună în Taipei, după ceremonie. Apoi el avea să se mute înapoi în California pentru a începe anul universitar. Hwa avea să-l urmeze peste câteva luni. Pu Li mă întrebă despre planurile mele și i-am explicat că intenționam să mă specializez în psihologie și în engleză. Mă felicită pentru asta. L-am felicitat și eu și i-am urat fericire. Mi-am dat seama că nu îl plăcusem niciodată atât de mult ca acum. Apoi el plecă mai departe, să se ocupe de niște detalii. Eu am rămas singură în vestibulul gol. Dacă nu l-aș fi reîntâlnit pe Hu Ran – sau dacă m-aș fi dus la farmacist – aceasta ar fi putut fi nunta mea. Treptat, regretele se preschimbaseră în ușurare.

Eu și mama ne-am ocupat locurile. Apoi Hwa intră singură în încăpere. Stătea dreaptă ca un general și avea o expresie de un calm indescifrabil. Nu aveam familie și nici prieteni care să o conducă la altar. Prietenii bărbați ai părinților mei, ca mulți din generația lor, se prăpădiseră. Încet, Hwa păși singură până la altar. Apoi se opri, serioasă și frumoasă în rochia ei albă.

Preotul citi, în mandarină:

– Chiar dacă aș vorbi în limbi omenești și îngerești, și n-aș avea dragoste, sunt o aramă sunătoare sau un chimval zăngănitor. Și chiar dacă aș avea darul prorociei, și aș cunoaște toate tainele și toată știința; chiar dacă aș avea toată credința așa încât să mut și munții, și n-aș avea dragoste, n-aș fi nimic. Și chiar dacă mi-aș împărți toată averea pentru hrana săracilor, chiar dacă mi-aș da trupul să fie ars, și n-aș avea dragoste, nu-mi folosește la nimic. Dragostea este îndelung răbdătoare, este plină de bunătate; dragostea nu pizmuiește; dragostea nu se laudă, nu se umflă de mândrie, nu se poartă necuviincios, nu caută folosul său, nu se mânie, nu se gândește la rău, nu se bucură de nelegiuire, ci se bucură de adevăr, acoperă totul, crede totul, nădăjduiește totul, suferă totul. Dragostea nu va pieri niciodată.

Pu Li părea foarte serios; expresia lui Hwa era hotărâtă. De partea cealaltă, Pu *Taitai* stătea cu fața ridicată înspre preot, pătimașă de parcă i-ar fi sorbit vorbele, dar, dacă te uitai mai atent la ochii ei, vedeai că era departe.

Mama stătea nemișcată, ca o stâncă. Își întoarse capul și doar eu i-am văzut lacrimile.

Lacul Viselor

New York și Palo Alto

1989–1993

Pe vremea când eram copil, mătușa îmi spusese odată povestea unui portocal în ghiveci, dăruit de o chinezoaică unei prietene din Coreea care iubea portocalele. În China, pomul făcea sfere de un auriu pal, cu felii dulci și strălucitoare, cuprinse în coaja translucidă, ca de hârtie. Coreeanca puse pomul înspre sud. Îngriji florile albe, așteptând cu nerăbdare, dar, pe măsură ce treceau lunile, observă că noile portocale nu erau la fel. Erau mai mici, mici precum mandarinele, cu coaja stacojie, cu gropițe. În sfârșit, primele fructe coapte se desprinseră în mâna ei. Nerăbdătoare, înlătură coaja: porțiunile dolofane se micșoraseră și se închiseseră la culoare, devenind de un roșu carmin. Se închiseseră în sine, de parcă și-ar fi conservat forțele în acest loc nou. Coreeanca descoperi că gustul, deși nu era mai puțin delicios, devenise mai înțepător și neobișnuit.

Îmi amintesc de povestea lui Yinan ori de câte ori mă gândesc la ce s-a ales de noi, crescuți într-o țară, apoi mutați în alta.

Pu Li se dezvoltă în direcții neprevăzute, rădăcinile lui ajungând la noi adâncimi, în pământ străin. Forțele lui constaseră întotdeauna în meticulozitatea lui, în statornicia lui și în bunătatea lui. De-a lungul anilor, abilitatea lui de a-și face treaba și de a se descurca îl condusese la o avansare, apoi la alta, până când deveni șeful unui departament al companiei prospere de

software în care lucra, considerat cinstit și demn de admirație, atât de patroni, cât și de subalterni. Se dovedi totodată a fi un soț iubitor și generos; și, deși Hwa nu adusese niciodată vorba, știu că se mândrea tacit cu asta.

Hwa voia s-o ia de la început în America. Construi pentru familia ei o lume a clarității și a ordinii, studiind programe de televiziune și abonându-se la reviste care o învățau stilul de viață american. Îl converti pe Pu Li la grătare, la cartofi și la deserturi americane. Când i se născu primul copil, un băiat, viziunea ei se desăvârși. Hotărî că Marcus avea să fie crescut în engleză, o limbă fără cuvinte pentru dilemele pe care le cunoscuserăm noi. Instală un covor alb, care începea la capătul holului și se întindea în toate camerele. Oricine intra își scotea pantofii și purta papuci brodați. Vizitatorii făceau remarci în legătură cu luxul și cu noutatea covorului și, ori de câte ori aștepta musafiri, Hwa făcea o rundă prin casă, netezind urmele picioarelor, până când arăta de parcă un strat de zăpadă moale, strălucitoare ar fi căzut uniform peste tot.

Și cum era cu propria-mi viață americană? Poate, cum spunea Hwa, nu era mai rea decât a altora.

După facultate, am adus-o pe micuța Mudan la New York City, unde Rodale *Taitai* îmi găsi o slujbă la o agenție de imigranți, sponsorizată de biserică. Le făceam nou-veniților cunoștință între ei, îi ajutam să înțeleagă legile și să-și facă actele. După ce restricțiile la emigrare s-au mai redus, în 1965, am învățat cantoneza și am devenit avocata celor care doreau să-și sponsorizeze rudele apropiate. M-am dus la școala serală, am făcut un masterat în asistență socială și mi-am luat o slujbă la o agenție din oraș.

Ani de zile am găsit alinare în orașul vast, indiferent. Nimeni nu știa de mine și nimeni nu îmi cunoștea familia. Micuța Mudan era o fetiță grațioasă, flușturatică, cu părul negru-albăstrui al lui Hu Ran și cu trăsături schimbătoare. După lunga noastră despărțire, simțeam o ușurare când mă culcam seara și știam că era în camera cealaltă, citind cărți cu benzi desenate din Hong Kong la lumina lanternei, sub plapumă. Era chiar o ușurare să o ajut să se adapteze la noua patrie. Cu timpul s-a adaptat, învățând încet să vorbească engleza. Am devenit foarte apropiate, deși ea păstra o taină despre vremea pe care o petrecusem despărțite.

Presupusesem că Hu Ran avea să fie cu mine pe veci, o pereche de pași lângă ai mei, o amintire comună despre toate prin care trecuserăm. Dar, odată cu trecerea timpului, undele despărțirii noastre se lărgiră. Fiecare dimineață mă purta mai departe. Am încercat să-i reținimaginea în minte, străduindu-mă să păstrez viu mirosul de afumat al hainelor lui grosolane, culoarea ochilor lui și forma gurii lui. Am răbdat asta ani de zile; apoi, în sfârșit, păru că amintirile mele deveneau calme precum somnul, și nu mai simțeam prezența degetelor lui pe ale mele. După câțiva ani nu mi-l mai aminteam dacă nu mă concentram și nu mă serveam de imaginație.

Trebuie că nu păream diferită de multe femei din New York City – mai înaltă, poate, și mai de curând sosită, având o expresie mai degrabă absentă. Studiasem engleza, găsisem o slujbă și învățasem să țin la viața mea americană. Nimeni care se uita la mine nu avea de unde să afle povestea mea sau a familiei mele. Dar, de fapt, fusesem ruptă de această moștenire, prin despărțirile și prin trădările țării mele, ale familiei mele și ale mele. Ani de zile m-am ținut departe chiar și de Hwa și de mama mea. Le vedeam doar în vacanțe. Evitam apropourile lor, că aș putea găsi un bărbat, poate un văduv, care ar putea trece cu vederea ceea ce ele considerau rușinea micuței Mudan. Le-am spus că nu mă interesa căsătoria. De fapt, mi-era teamă. Cum puteam să iubesc eu pe altul, când era atât de evident că pe mine nu se putea baza nimeni? Îmi cunoșteam slăbiciunile. Nu mai aveam forță. Doar fiica mea era cruțată de asta. Eram hotărâtă să nu dau greș cu Mudan. În fiecare dimineață mă trezeam pentru ea și în fiecare seară mă grăbeam acasă, ca să fiu cu ea.

L-am întâlnit pe Tom Marquez la masterat. M-am simțit în siguranță împrietenindu-mă cu el, pentru că era diferit de toți cei cu care crescusem. Nu semăna deloc cu Pu Li, fiind înalt și slab; avea o față lungă, serioasă, cu ochii adânciți în orbite, în care nu am văzut niciodată un ecou al culorii strălucitoare a lui Hu Ran. Nici măcar nu mâncase vreodată mâncare chinezească. La început, aceste diferențe mă derutară, dar cu timpul am aflat ce împărtășeam. Părinții lui Tom erau imigranți. El fusese crescut doar de mama lui, și astfel o înțelegea pe Mudan. Mai mult, îmi era credincios și m-a făcut să râd în tot cursul anilor mei de ezitare,

iertându-mi opririle și pornirile cu răbdarea unui bărbat încă-pățânat. Încrederea și judecata lui sănătoasă m-au convins să merg înainte. După câțiva ani, a părut normal să ne unim viețile, așa că ne-am căsătorit, în cele din urmă, la primărie. Împreună am crescut-o pe Mudan și am avut o fiică a noastră, Evita Junan.

Așa că Hwa spunea adevărul atunci când zicea că lucrurile s-au aranjat și pentru mine. Fiicele mele creșteau și înfloreau. Mudan se descurca bine la școală și își luă o diplomă în drept. Avea mare încredere în dreptate, calitate pe care o avea în comun cu tatăl ei și cu fratele bunicului ei. Evita Junan crescu puternică și încântătoare, ca femeile după care fusese numită. După ce termină facultatea pe Coasta de Vest, se întoarse în Manhattan și își luă o serie de slujbe curioase: o stagiatură la primărie, practică la un ziar săptămânal și un post la grădina zoologică. Voia să-și lase timp pentru a decide ce să se facă. La fiecare sfârșit de săptămână se grăbea în parc ca să joace fotbal. Când o priveam pe Evita punându-și tricoul, și vedeam cum apărea fața ei îmbujorată, iar gâtul ei puternic se elibera, știam că nu avea să fie niciodată schilodită sau constrânsă. Trecuseră mulți ani de când bunica fusese forțată să umble silențios, în ciuda clopoțeilor cusuți la tiv.

În anul după ce am părăsit Taiwanul, am avut multe provocări și aventuri americane. Dar, gândindu-mă la poveștile noastre, nu le pot pune împreună cu cea pe care o spun aici. Poate că viețile noastre americane aparțin unei povești separate. E destul dacă spun că, după mai bine de treizeci de ani în Statele Unite, eram mulțumită. Doar, foarte rar, când una din fiicele mele stătea liniștită, citind, încruntarea de pe fruntea ei, sau linia părului, îmi aducea aminte de o persoană pe care o cunoscusem odată. În majoritatea nopților dormeam ușor. Rareori vorbeam cu cineva despre anii mei în China, nici măcar cu Hwa sau cu mama, care aveau motivele lor pentru a păstra tăcerea.

Mi-era comod cu noua mea viață, aproape până la uitare, când odată, la serviciu, am auzit o poveste despre o femeie de nouăzeci și cinci de ani, care fugise de pe continent prin Hong Kong și reușise să vină singură în Statele Unite. Își cumpărase acte ilegale, susținând că avea șaizeci și patru de ani, și se stabilise în Chinatown, în Manhattan, o bunică pentru toți vecinii ei, deși nu era rudă cu nici unul. Era o femeie care își amintea dezlegarea picioarelor și Revoluția din 1911 și care trecuse prin altă revoluție în 1949. După aceea își câștigase existența cosând pantaloni într-o întreprindere comunistă. Cu mult înainte de a-i afla numele, am bănuit că ar putea fi cineva cunoscut.

Cu timpul, Hu Mudan se făcuse mai mică, carnea plecându-i de pe oase, și amintirile fiindu-i de asemenea în derivă. În zilele bune, o invita pe o fată din Fujian, care scria scrisori pentru bani, și răspundea biletelor ocazionale prin care i se cerea un interviu. După trei ani în Statele Unite, începuse să primească telefoane și scrisori de la jurnaliști și de la cercetători, care voiau să discute cu ea. Hu Mudan nu refuza nici o cerere. Îi primea pe reporteri, pe cercetători și pe oamenii de știință în mica ei locuință din strada Bell și le dădea ceai. Când m-am dus în centru să o vizitez, îmi arătă cu mândrie articolele tăiate și acoperite cu plastic, aranjate într-un biblioraft.

Am răsfoit. „Amintirea obiceiurilor chinezești: o celebrare a Anului Nou pe vremea lui Qing", „O amintire a invaziei: o femeie de o sută de ani povestește despre masacrul din Nanjing".

– Dar tu nu erai în Nanjing pe timpul masacrului, am spus. Nu locuiai în provincia Sichuan?

Hu Mudan ridică din umeri.

– De ce le-ar păsa lor?

– Ei încearcă să consemneze evenimentele mondiale. Caută adevărul.

– Dar de ce să știe ei despre viața mea? Se uită furioasă la mine. Ăștia cu nasul mare, străinii ăștia și cei de la ABC, care vin să bată la ușa mea, vrând să știe totul despre mine – de ce să le spun totul despre mine?

– Vor să înțeleagă trecutul.

– Dar asta nu e posibil.

Nu mă puteam certa cu ea.

– Atunci de ce nu îi expediezi?

– Îmi pare rău de ei.

I-am arătat fotografii cu Mudan și cu Evita. Nu puse întrebări. Le acceptă liniștită numele, și am promis că le aduc pe amândouă să le vadă, foarte curând.

Apoi Hu Mudan se lăsă pe spate, cu ochii ei cu pleoape delicate, calmă de parcă regăsiri după decenii ar fi avut loc în fiecare zi. Nu rosti un cuvânt câteva minute și eu mă întrebam dacă nu cumva visa cu ochii deschiși. Era bătrână, prea bătrână pentru asemenea surprize. Dar când am vrut să plec, Hu Mudan puse o mână caldă, uscată pe a mea. Am înțeles că voia să rămân cu ea. Am stat de mână și după un timp mi s-a părut că îi simțeam amintirile agitându-se prin oasele ei, și că ea călătorea vreme de treizeci, cincizeci, șaptezeci de ani.

Spunea că oasele ei deveniseră ca oasele oracolului despre care se povestea în cele mai vechi cronici. Timpul apăsa ușor pe ele, ca niște degete cântând la un fluier de trestie, dar inexorabil, până când învățase să asculte melodiile care răsunau din trupul ei. Și i se părea că, pe măsură ce îmbătrânise, muzica oaselor ei se întețise, fiecare notă alăturându-se următoarei, creând arii și apoi întregi povești de opere din Beijing. Mai întâi, și cel mai timpuriu, moartea părinților ei în Sichuan. Apoi perdeaua de ploaie, pe când mergea de-a lungul râului spre mare; sosirea ei în Hangzhou, frumosul oraș; și prima dată când zărise casa frumoasă, sărăcăcioasă, a străbunicului meu, cu zidul înalt, care să împiedice răspândirea focului, uzat, și înăuntru cu verdele sclipitor al țiglelor uzate. Acolo se întâlniseră poveștile noastre, într-o dimineață devreme, în octombrie 1911.

Eu și Hu Mudan am stat împreună până când lumina zilei păli. Era timpul să plec acasă. Dar venisem pregătită să vorbesc și nu puteam pleca fără să fac asta.

– Hu Mudan, am spus, trebuie să vorbesc cu tine despre ceva, ceva ce s-a întâmplat cu ani în urmă. E vorba despre tânăra Mudan.

– E nepoata mea.

– Da. Eu și Hu Ran am fost... Pe vremea aceea nu știam că ne vom despărți vreodată. Ne iubeam.

Hu Mudan dădu din cap.

– E vina mea că Hu Ran s-a hotărât să meargă în Taiwan. Îmi pare rău. Ce s-a întâmplat cu el a fost numai din vina mea.

Îmi luă din nou mâna în mâna ei, caldă și ușoară.

– Xiao Hong, știam despre tânăra Mudan. Am știut din momentul în care am văzut fotografia ei. Și a fost vina mea, Hong. Știam cât de mult vă iubeați. Eu i-am spus lui Hu Ran să meargă în Taiwan după tine.

După ce am văzut-o pe Hu Mudan, mintea mea începu să rătăcească dincolo de granițele timpului. Mergeam pe stradă, de-a lungul Canal Street, când am zărit o fată la colț, al cărei fel timid de a sta îmi aducea aminte de postura mătușii mele, pe când era tânără. Într-o piață din Upper West Side, coșul de dulciuri al unei tinere îmi aduse aminte de servitoarea noastră Weiwei, care rămăsese în China, și a cărei soartă nu aveam să o cunosc niciodată. Și într-o seară, când am văzut un grup de bătrâni fumându-și pipele, am fost cuprinsă de dorința de a-l găsi pe tata, de a afla ce se alesese de el.

La început, momentele m-au luat prin surprindere. M-am scuturat de ele, ca fiind semne de bătrânețe, întorcându-mă cu ceva ușurare la viața mea reală. Dar curând am început să aștept cu nerăbdare aceste licăriri ale trecutului. Am învățat să-mi potolesc mintea și să le las să apară. Erau, la urma urmei, esența eului meu. Erau cealaltă poveste a mea, reflectată chiar în viața mea. Cu timpul am înțeles că sursa lor se revărsa. O lume întreagă zăcea lucind în memoria mea. Noaptea târziu, contururile luau forme indistincte inițial, dar care dobândeau treptat mai multă claritate, mai multă bogăție, până când vedeam o imagine largă și luminoasă a acelor ani. Era ca o lume pe fundul unui lac, vizibilă doar în anumite zile, dar mereu prezentă. Cu cât viața mea americană devenea mai substanțială, cu atât mai vii, mai puternice și mai prețioase deveneau aceste amintiri ale trecutului, ținute sub apă, vaste și lipsite de vise.

Într-o seară de iarnă, mergând spre casă de la serviciu, am văzut un tânăr legându-și bicicleta de un indicator rutier. Amurgul îi șterse trăsăturile, așa încât îi zăream doar forma trupului. Știam că nu era Hu Ran – Hu Ran era mort – și totuși, ceva din mișcările lui, din felul în care îi arătau umerii, din forma capului mi-a tăiat respirația. Am fost cuprinsă de o amintire fizică, ecoul unei pasiuni

de demult. Am continuat să merg, zdruncinată. Pierdusem ceva prețios, îl pierdusem înainte de a ști măcar ce aveam și, până când să pot ajunge la o înțelegere cu el, aveam să fiu dusă pur și simplu de valurile acelei pierderi.

Mă convinsesem că trebuia să-i caut pe aceia pe care îi lăsasem în urmă. Am vorbit cu Hu Mudan și am notat toate amintirile ei. Am plătit pentru accesul la biblioteca unei mari universități de cercetare și, în timp ce Evita era la școală, luam trenul până în campus și începeam să caut cărți și articole. După moartea lui Mao cortina de bambus se relaxase și începuse să cadă încet. Era posibil să călătorești, dar oare unde puteau fi găsiți tata și Yinan? Ce se alesese de ei?

Am sunat-o pe Hwa în California.

– Vreau să vorbesc cu Ma, am spus.

– E la templu, zise Hwa. Ce vrei?

– Știi cumva dacă a auzit ceva de *baba* sau de Yinan?

Hwa ghici la ce mă gândeam.

– De ce vrei să-l vezi? a întrebat. Ne-a părăsit. În vocea surorii mele am auzit ecoul unei vechi amărăciuni. Ne-a abandonat pentru că eram doar fete.

– Nu, ăsta nu e motivul adevărat. Ne-a iubit. Chiar ne-a iubit.

Hwa nu răspunse imediat. Am auzit instrucțiuni înăbușite către Pu Li: „Pune aragazul pe treizeci și cinci, cobor în câteva minute". Întotdeauna acoperea receptorul telefonului când vorbea cu el, de parcă aș fi putut ghici vreun secret în vocile lor. Apoi se întoarse la mine.

– Ai spus că ne iubea? Cum poți să crezi asta, Hong? Eu de-abia mi-l amintesc. Nu-mi amintesc când și dacă m-am simțit vreodată în largul meu cu el.

– El și Ma au fost fericiți odată. În felul lor. Îmi veni în minte o imagine a mamei cu Yinan, stând pe patul meu, și mama dându-și capul pe spate de râs. S-au iubit, am spus, Ma și Ba. Și Yinan. Ma și Yinan.

– Lui Yinan nu i-a păsat.

– Bineînțeles că i-a păsat. A fost complicat. De asta vreau să vorbesc cu ei.

– Poate a fost și poate n-a fost. Dar nu e treaba ta. Vocea lui Hwa deveni hotărâtă. Într-o secundă avea să se scuze ca să vadă de cină. Aștept cu nerăbdare să vă văd pe toți de Ziua Recunoștinței, spuse. Dar să nu începi să sapi după lucruri care au fost uitate.

În patria nouă mama își concentrase dorințele asupra unei case. Spunea că avea să locuiască cu Hwa până când copiii ei mergeau la școală și după aceea voia propriul ei cămin. Cumpără pământ lângă Palo Alto – ținutul cu cai, destul de înalt pentru a avea o priveliște deosebită, dar nu atât de înalt încât proprietatea să fie periclitată de alunecări de teren. Puse să se cerceteze terenul și să fie examinat de un expert în feng shui. Odată ce se asigurase de direcția și de locul adecvate, mama nu se grăbi. Plănuia o casă joasă, grațioasă, construită în jurul unei curți și înconjurată de un zid. Nu avea să fie așa de mare ca proprietatea din Hangzhou – nu avea nevoie de atâtea camere și de atâția servitori. Dar exista o cameră de oaspeți pentru Pu *Taitai* și pentru familia mea, când mergeam în vizită. O cameră cu televizor pentru copiii lui Hwa, două încăperi mai mici pentru servitoare și portar, un templu, și totodată o cameră care trecu nemarcată în planuri, pentru că mama nu voia să spună pentru ce era.

Ani de zile plăti taxe pentru o groapă în pământ. Fundația rezistă câteva anotimpuri ploioase, până vreme ea aștepta lemnul de esență tare din Malaysia și țiglele verzi, lucioase din Mexic. Mai totul era făcut de mână; grinzile erau sculptate de meșteșugari din Taiwan. Vână negustori de ornamente de grădină și arhitrave din lemn de trandafir sculptat. Arhitectul ei taiwanez veni chiar în California pentru câteva luni în timp ce desăvârșeau interiorul templului: băncile de mahon, sculpturile antice și statuia lui Guan Yin, zeița îndurării, întinzând nepăsătoare mâini tandre.

Într-un asemenea palat trebuia să se așeze la o vârstă frumoasă, înaintată, primind în vizită prieteni și sicofanți, ca o regină. Făcu toate aceste lucruri. Dar nu era mulțumită. Conform spuselor lui Hwa, petrecea ore întregi la templu. În timpul vizitei noastre de Ziua Recunoștinței, n-am putut să nu observ neliniștea care ardea în ea; îi aprindea ochii și îi scofâlcea obrajii, când ar fi trebuit să fie netezi și satisfăcuți. În fiecare zi examina casa de cea mai ușoară urmă de

praf. Stătea adesea în grădină, fumând țigară după țigară, uitându-se fix spre vest, peste dealuri, înspre ocean.

Vineri dimineața devreme am urmat-o în grădină. Am stat tăcute câteva minute lângă fântână. Fusese o toamnă uscată și colinele se acopereau în auriu-argintiu mai întâi la vârfuri, apoi până jos. Lumina tot mai puternică se reflecta pe trăsăturile albe, liniștite ale chipului ei.

Ea vorbi prima.

– Unde e soțul tău?

– E încă în pat.

Ea dădu din cap, dar între sprâncene îi apăru un rid, de parcă s-ar fi gândit că greșeam părăsindu-l chiar și pentru o clipă. Îl trata pe Tom cu mare grijă, mereu grațioasă și nedumerită că găsisem un bărbat bun, nu divorțat, nici măcar văduv, care era dispus să ajute la creșterea unui copil care nu era al lui.

Am așteptat până și-a terminat prima țigară.

– Ma, am spus. Ai auzit ceva de *baba?*

– Nu.

– Câteodată aș vrea să vorbesc cu el, am spus. Vreau să știu dacă e bine.

Mama se întoarse spre mine. Preț de o secundă, chipul i se înviora. Am crezut că văd speranță în ochii ei, și teamă, și în acel moment am crezut că toată această căutare a mea putea fi lucrul potrivit pentru a ne apropia din nou.

– Din câte știu, a murit de mult.

Nu am răspuns.

– Hong, uneori e mai bine să nu te gândești la ce a trecut. Vocea ei era blândă, aproape amabilă. Dacă poți să eviți asta, vei fi mai fericită.

Priveam fumul de la țigara ei plutind în aer. De decenii păstra tăcerea, bazându-se pe Pu *Taitai* pentru a răspândi povestea despre moartea tatălui meu. Stăteam mirându-mă, admirând felul în care mama ținuse la mariajul ei. Își folosise inteligența, familia, și la urmă o despărțire cauzată de evenimente mondiale. De-a lungul anilor sentimentele ei pentru tata se schimbaseră – nu dispăruseră, dar se transformaseră printr-o alchimie emoțională – din dorința de a ieși cu fața curată. Acum trăia separată de adevăr de către politică

și geografie, în siguranță în spatele unui zid de văduvie de necucerit.

Deci dispăruseră; mai mult ca sigur, dispăruseră în tumultul schimbărilor. Le-am dus pe Mudan și pe Evita la cumpărături. Eu am urcat cu Tom pe dealuri și ne-am dus să vizităm o biserică veche. Apoi m-am întors la New York și am găsit o scrisoare.

2 noiembrie 1989
Dragă Hong,

De curând am primit o scrisoare de la Hu Mudan, care mi-a îndeplinit cele mai nebunești speranțe. Îți scriu cu bucuria că te-am găsit în sfârșit.

Ani de zile am crezut că orice șansă de a primi vești se mistuise și, de curând, când lucrurile au început să se schimbe, nu am știut cum să te caut. Acum Hu Mudan îmi scrie că ești bine și că Hwa s-a căsătorit cu Pu Li. Hu Mudan te-a rugat să o ierți că a venit la mine fără știrea ta. Voia să iau eu legătura cu tine, ca să nu fii doar tu responsabilă de corespondență. Se gândește mereu la tine și e foarte mândră de tine. Și eu sunt foarte fericită să aud că te descurci atât de bine.

Eu și tatăl tău am reușit să trecem peste niște ani grei. Tatăl tău a avut niște necazuri, dar e bine acum. Yao s-a întors la noi după o lungă ședere în țară. E căsătorit și are un băiețel minunat, Cai. În momentele cele mai grele am avut parte de ajutorul fostului nostru vecin, Chen Da-Huan, care conduce acum o editură în Hong Kong. Ne este un prieten drag și ne-a făcut viețile mult mai ușoare.

Scumpa mea Hong, au trecut ani de când nu ți-am văzut fața. Sunt profund fericită să știu că suntem iarăși în aceeași lume. Mi-e dor să vorbesc din nou cu tine. Scriu asta în speranța că tu și sora ta puteți veni să mă vizitați în China și că putem reface prietenia pe care am nutrit-o când eram tinere.

Cu drag,
Yinan

După ce am terminat cina, când Evita se duse jos să-și facă temele cu o colegă de clasă, vecină cu noi, i-am tradus lui Tom cuvintele lui Yinan.

– Ce să fac? am întrebat.

Tom se uită la mine, nedumerit.

– Nu te duci în China?

– Nu știu.

– Ești agitată?

Își dădu la o parte părul din ochii întunecați, sumbri, și se uită atent la mine.

Știu că se gândea la tatăl lui, care îi părăsise pe el și pe mama lui, când avea doar patru ani.

A doua zi am plecat devreme de la serviciu și m-am dus să o văd pe Hu Mudan. Era o după-amiază mohorâtă, umedă, încărcată cu schimbările violente de toamnă. M-am grăbit la stația de metrou, călcând prin bălți. Am încercat să nu mă gândesc la mama. Îmi era teamă că mă putea simți, o farsă hotărâtă și rătăcitoare a sorții, mișcându-mă prin mulțimea din stație. Am luat trenul spre Chinatown și m-am grăbit printre umbrelele strălucitoare, din care picura apă. Despărțirea familiei mele era pe cale de a se încheia.

Era una din după-amiezile proaste ale lui Hu Mudan. Vremea se infiltrase prin pereți și se prelingea în oasele ei. I-am oferit aspirine, dar nu vru să le ia. Îmi spuse că nimic nu putea schimba bătrânețea trupului ei. Erau zile, spunea ea, când își putea urmări scheletul prin palpitațiile din oase și de-abia se putea mișca, fiecare gest al unui deget trimițând durere prin corpul ei. În acele zile Hu Mudan se simțea pierdută și nesigură, acum moțăind, acum trezindu-se.

Ne-am uitat împreună la televizor. Un grup de naufragiați pe o insulă se certau în legătură cu un vapor, pe care unul dintre ei îl vedea în depărtare.

I-am zis lui Hu Mudan despre scrisoarea lui Yinan.

– Bineînțeles că vreau să o vizitez. Eu și Tom ne vom lua concediu la primăvară. Dar nu știu cum să-i spun mamei. Știu că nu ar fi de acord.

– Case ard. Suvenire dispar. Ceea ce contează e să fi trăit și să-i iertăm pe cei pe care îi iubim, să-i iertăm pentru viețile lor. Un moment păru să rătăcească, cu pleoapele ușoare ca frunzele de toamnă. Tu spune-i asta mamei tale. Spune-i că am zis eu că trebuie să ne iertăm unii pe ceilalți.

– Tu mă ierți pe mine?

Ea zâmbi.

– Cum aș putea eu să nu o iert pe mama tinerei Mudan?

– Și cum e cu mama?

– Ea se iartă pe sine?

– Spune că tata e mort. Și se roagă. Se roagă ore în șir în fiecare zi, chiar și când vin în vizită fiul și fiica lui Hwa. Hwa spune că, atunci când crede că nu o vede nimeni, merge la templu și îngenunchează în fața lui Guan Yin. Hwa îi aude genunchii pe podea.

– Hm.

Asta însemna că Hu Mudan știa mai multe despre rugăciunile mamei decât ghiceam eu.

Eu voiam să cred că mama se ruga pentru detașare. Poate că dorea să se elibereze de vechea ranchiună, de furie.

– Hu Mudan, am întrebat, ești o persoană religioasă?

– Nu. Acum nu.

– Ai fost vreodată?

– În Hangzhou, biserica metodistă era un loc așa de pașnic. Obișnuiam să trec pe lângă ea și să-mi doresc să pot sta înăuntru.

– De ce nu ai intrat?

Hu Mudan ezită.

– Ei bine, am intrat o dată. Aveau două slujbe, una pentru străini și una în chineză. Am stat înăuntru și am ascultat slujba în chineză. Era muzică occidentală, cântece simple, dulci, totul aranjat în armonii. Apoi bărbatul a vorbit mult timp despre un zeu. Spunea că doar crezând în acest zeu vom fi salvați. După ce murim, vom trăi pe veci într-o lume unde nu ne va fi niciodată foame sau frig, fără să ne mai pese vreodată de ceva. M-am gândit la asta mult timp după aceea, dar nu am putut să cred.

– De ce nu?

– Nu cred că ne așteaptă o altă lume după asta, care să ajute pe careva să treacă peste ce a făcut.

– Tu crezi că nu se poate?

– Nu neapărat. Tot ce știu e că Dumnezeul ăsta n-are nici o legătură cu toate astea.

– Deci nu crezi că există o viață de apoi?

– Rodale *Taitai* credea.

– Crezi că spiritul e separat de trup?

– Când eram fetiță, am fost odată foarte bolnavă. Aceeași boală care i-a ucis pe mama și pe tata. Eram atât de bolnavă, că aproape m-au abandonat, crezându-mă moartă. I-am auzit spunând: „O fată fără mamă sau tată, pentru ce să trăiască?" Apoi vocile s-au îndepărtat. Mă simțeam dispărând, cu spiritul și cu mintea dizolvându-se, în timp ce trupul meu slăbea. Când m-am întărit din nou, spiritul s-a întors. Cred că atunci când trupul meu va părăsi acest pământ, așa voi face și eu.

Închise ochii. Am stat și mi-am imaginat ideea lui Hu Mudan despre moarte. Avea să vină atunci când nenumăratele părți care o făceau să funcționeze aveau să se roadă pur și simplu și să se oprească, asemenea rotițelor unui ceas vechi.

Trecură minute întregi. Vorbea de parcă mintea ei nu ar fi rătăcit deloc.

– Tu spune-i mamei tale: e singurul lucru care contează.

Cândva, mai târziu, deschise ochii.

– Nu poți intra pe ușa asta. Trebuie să intri pe ușa de la bucătărie.

Vocea îi era rece, ispititoare, de parcă aș fi fost o persoană pe care o întâlnise de curând și eram prinse amândouă într-o vrajă puternică.

Asta a fost când am sunat-o pe Hwa și ea a spus că era imposibil să revendici trecutul. Mai mult, a zis că, dacă insistam să mă întorc în China, trebuia să-mi păstrez lipsa de loialitate pentru mine. Mama noastră îmbătrânea; vestea asta ar supăra-o și ar zdruncina-o. Ar considera orice contact o alianță și eu aș fi dușmanul ei.

– Tu nu înțelegi, spuse Hwa. *Baba* e mort pentru ea. E uitat.

– Ea n-a auzit niciodată de moartea lui. A mințit.

– Nu chiar, o apără Hwa. A zis: „din câte știu eu".

– Știu că nu e împăcată.

– Tu nici măcar nu locuiești pe aceeași coastă cu ea. Tu ai ales să duci o viață separată, așa că nu ai nici un drept să decizi ce e cel mai bine pentru ea.

– Și nici tu nu vrei să-l vezi?

Ridică glasul.

– Lasă-mă în pace. Tu vrei să-ți trăiești viața. Eu nu mă amestec în a ta și tu nu ai nici un motiv să te amesteci în a mea.

Hwa avea dreptate. Dădusem greș. Când se născuse micuța Mudan, fusesem atât de absorbită de propriile treburi, încât fuseseră ani în care uitasem timpul pe care eu și Hwa îl petrecuserăm împreună, copii fiind. Nu era de mirare că o pierdusem. Căsătoria ei cu Pu Li ridica încă o barieră. Ea dispăruse în acea căsătorie și în loialitatea ei față de mama.

Și așa, în primăvara următoare, eu și Tom am părăsit țara, fără să-i spunem mamei. Am zburat de la Aeroportul Kennedy spre San Francisco și apoi spre Hong Kong. Din Hong Kong am zburat jos, peste munți, până la Chongqing, devenit un oraș agitat, unde se construise peste multe din vechile cartiere, dar unde intrările în adăposturile antiaeriene încă mai formau tuneluri în stânci, de-a lungul râului Jialingjiang. Din vechiul doc, unde fuseseră aduse odinioară trupurile sfârtecate de bombardamentele japoneze, am plecat într-o croazieră de-a lungul râului Yangtze. După puțin timp, eram în adâncurile provinciei Sichuan. În jurul nostru se ridicau maluri abrupte, unde țăranii lucrau puținul pământ de deasupra stâncilor, preschimbându-l în câmpuri ordonate, verzi, cu plante tinere de ardei și de fasole, sau lăsându-l să înflorească alb și galben cu răsad de rapiță. Apa de dedesubt era limpede și vedeam pietrele care stăteau grămadă de-a lungul albiei râului, bucăți din munții care fuseseră odată presați și formați sub greutatea și sub căldura enorme în fâșii vii de negru, și de alb, și de gri, acum tocite în ovaluri netede. Într-un asemenea loc se născuse Hu Mudan.

Am zburat la Beijing și am luat trenul aglomerat. Am avut locuri duble, doar pentru noi, dar nu am putut să mă relaxez. Am stat ca un copil, uitându-mă pe fereastră, neliniștită, gândindu-mă la înfățișarea tatălui meu, cu dragostea unui copil și cu speranțe copilăroase. Atât de mulți ani îmi dorisem să mă întorc în China și acum stăteam privind câmpurile late de grâu de iarnă, scurgându-se pe lângă noi, fără să le văd.

– Îmi pare rău că Hwa nu e aici cu noi, i-am spus lui Tom.

El ridică din umeri. Nu-i plăcea să meargă cu avionul, dar fața i se luminase în momentul în care aterizasem în Beijing. Acum era ocupat, făcând însemnări într-un carnet mic, albastru.

– Pariez că ar fi venit, dacă ar fi putut. Dar a investit o grămadă pentru a o ține fericită pe mama ta.

– Așa a fost ea întotdeauna. M-am gândit la asta. Dar mai mult după ce am plecat eu în Statele Unite. E ca și cum ar trăi până la capăt viața pe care și-a dorit-o mama: soț devotat, casă mare. Un fiu.

– Fiicelor perfecte nu le e permis să călătorească mult.

Am zâmbit și am lăsat lucrurile așa cum erau. Dar, pe când mă uitam pe geam la câmpurile arate și mă relaxam auzind pălăvrăgeala în mandarină din jurul meu – deși o mandarină nordică, cu accentul ei propriu –, mi-am dat seama că acționam potrivit celei mai tainice dorințe a mamei. Îi iubise odată pe Yinan și pe tata, mai mult decât pe oricine pe pământ. Dincolo de singurătatea ei împodobită, dincolo de mantia statutului și de forța ei, trebuie să fi adăpostit un dor profund de a restabili legătura cu ei. Cineva trebuia să întindă o mână spre ei. Eu o dezamăgisem de atâtea ori, încât eram, în mod ciudat, calificată să-i încalc dorințele, în interesul fericirii ei. Poate că asta mă făcea asemănătoare cu Hwa; voiam ca ea să fie fericită. Mergând spre gara unde așteptau dușmanii ei, știam că voiam să o mulțumesc pe mama și că asta dorisem întotdeauna, indiferent cât de irațională era ea, indiferent cât de inflexibilă.

Când am coborât din tren , am simțit miros de cărbune arzând și de castane. Cerul la nord era gri-deschis și aerul era rece. Nu am recunoscut cuplul bătrâior, care aștepta pe peron, uitându-se la pasagerii care coborau dintr-o altă parte a trenului. Stăteau împreună, îmbrăcați în paltoanele vechi, un pic firavi, puțin pierduți. Ea se ținea de brațul lui. Când s-au întors și m-au văzut, ea păru să-și piardă echilibrul. Ținându-l pe Tom de braț, am mers înspre ei, năucă.

Îmi imaginasem o Yinan pe potriva mamei, care era dichisită, ușor bronzată de soarele californian. Această Yinan era nesigură și pălea în lumina iernii. Dar vocea îi era curgătoare și caldă.

– Xiao Hong, spuse. Îți mulțumesc atât de mult că ne-ai găsit!

– *Ayi.*

Ea mi-a strâns mâinile și am văzut în ochii ei ceva din lumina care strălucise odinioară în casa mamei.

Tatei îi atârna paltonul pe umeri. Timpul și necazurile îi topiseră forțele, uzându-i trupul și spălându-i culoarea de pe față. Rămăsese doar o schiță de-a lui, pâlpâind vag pe margini.

– Hong, spuse. Arăți bine.

– Și tu arăți bine.

– Ha! Nu glumi cu mine.

În vocea lui se citea fericirea. M-am îmbibat cu vechea lui vioiciune, durerile noastre din trecut fiind uitate. Ieșise totul bine până la urmă. Supraviețuisem despărțirilor noastre, trădărilor și

alegerilor. Trăisem ca să ne regăsim unii pe alții încă o dată, și totul era iertat.

L-au salutat pe Tom cu căldură. Yinan vorbi cu el în engleză.

– Să căutăm un taxi? am întrebat.

Într-un minut. Tata se întoarse spre mine și zâmbi, dezvăluind o surpriză. Yao vine cu trenul următor. A fost atât de emoționat de vizita voastră, că vine din Tianjin ca să stea cu noi noaptea asta. Trebuie să ajungă în curând.

El și Yinan radiau de bucurie.

Yao fu primul care coborî din tren. Deși brațele îi erau pline de pachete, am observat ceva din vechea grație a tatei în pasul lui, pe când se grăbea spre noi. Avea același zâmbet larg pe care mi-l aminteam din ziua în care mama îi ceruse să mărșăluiască în noul lui costum de victorie. Dar când veni mai aproape, am văzut că timpul își lăsase amprenta asupra lui. Pielea i se bătătorise, fața îi era umbrită și ridată și îi lipsea un dinte. Era o neliniște în mersul lui, în felul în care ne făcuse cu mâna și în felul în care puse jos pachetele ca să mă îmbrățișeze.

– *Jiejie.*

Jacheta lui mirosea a fum de țigară și a ceva chimic și înțepător.

– *Didi,* am răspuns.

Cuvântul suna necunoscut pe limba mea.

I l-am prezentat lui Tom.

– Sunt încântat să te cunosc, spuse Yao în engleză. E mult timp de când n-am mai avut ocazia să exersez, adăugă.

Mi-am amintit că mersese la o școală misionară. Apoi trecu pe mandarină. Îi menționă pe soția și pe fiul lui din Tianjin. Ei nu putuseră să vină în vizită, dar ne transmiteau salutări. Pachetele de la picioarele lui erau pline cu mici cadouri pentru mine și Tom, Evita și Mudan. Era chiar și ceva pentru Hwa, pentru copiii ei și pentru mama.

Am petrecut o seară plăcută în camera din față a apartamentului sărăcăcios al tatei și al lui Yinan.

Yinan găti o specialitate locală. După cină am băut bere și am spart arahide, făcând schimb de detalii despre viețile noastre. Tata

și Yao fumau țigări. Nu am menționat istoria și ranchiunele care ne despărțiseră; curând mi se păru că fusesem plecată doar câțiva ani și că mă întorsesem acasă. Doar prezența lui Tom îmi amintea de viața mea americană, și el stătea tolănit într-un scaun pliant, ținând o sticlă de bere în mână, încercând să le descifreze engleza și râzând frecvent. Tata și Yinan străluceau sub lumina lămpii. Prezența noastră îi făcea din nou tineri. Cum vorbeau și gesticulau, mi-au adus aminte de serile de demult, când stăteau în curte, spărgând semințe sărate de pepene verde.

Tata fu încântat să afle că Hwa se căsătorise cu fiul vechiului său prieten, Pu Sijian. Ascultă cu ceva interes povestea încrederii lui Pu *Taitai* în vechiul guvern. Și mă rugă să-i confirm ceea ce auzise despre soarta generalului Sun Li-jen. După mutarea sa în Taiwan, Sun fusese pus în arest la domiciliu mulți ani, sub acuzația că fusese cumva implicat într-un complot împotriva lui Generalissimo.

Descriseră moartea lui Li Bing de cancer la plămâni, în 1965. Le-am spus despre Hu Ran și, datorită empatiei lor, am simțit cum cuvintele mele căpătau demnitate și măhnire.

Yao ne arătă fotografii. Xiu, soția lui, era o femeie slabă, cu ochi mari, cu o expresie inteligentă și cumva îndurerată. Dar fiul lor, Cai, arăta ca o versiune tânără a tatei. Fața îi era sinceră și curioasă; se zgâia cu înflăcărare la cameră.

– Vrea să se facă astronaut, spuse Yao. Noi încercăm să-i spunem că e prea mare ca să mai viseze cu ochii deschiși, dar, pe de altă parte, e foarte talentat, atât la fizică, cât și la atletism.

Eu și Tom am dat mai departe pozele pe care le adusesem cu Hwa și familia ei, cu fiica mea Mudan și familia ei și cu Evita. Adusesem și o fotografie la minut a fiicelor mele cu Hu Mudan. Două femei surâzătoare, palpitând de emoție, înălțându-se deasupra unei siluete mici, cu fața ridată, pașnică a unui *bodhisattva* bătrân.

– Ne-a scris din senin din Statele Unite, spuse Yinan râzând. După ce a plecat la Hong Kong, a avut o slujbă la o femeie bogată. A avut grijă de ea, așa cum obișnuia să o îngrijească pe bătrâna Mma – punând-o pe toaletă, făcându-i toate mâncărurile preferate.

Dar femeia asta a fost mai recunoscătoare. A murit și i-a lăsat lui Hu Mudan niște bani, așa că Hu Mudan a decis să meargă să te caute.

– Cum a ajuns în Statele Unite? întrebă Tom. Nu are familie. Nu știe să citească sau să scrie.

– A cumpărat o familie falsă. Numele e Lu. Știa că dacă avea să întâlnească destulă lume, până la urmă avea să dea peste Hong sau peste Hwa, și, iată, așa s-a și întâmplat.

Mai târziu au insistat ca eu și Tom să dormim în patul lor. Ne-am împotrivit, și Tom câștigă, afirmând că noi, cei trei „tineri", voiam să stăm până târziu să vorbim, și aveam nevoie de gustări din bucătărie. Au fost de acord în final să ne petrecem noaptea pe podeaua camerei din față. Apoi tata se sculă și o ajută pe Yinan să se ridice în picioare. Văzând-o cum se ridică, am simțit din nou greutatea anilor căzând peste noi. Ei au dispărut, gârboviți și fragili, în camera lor.

Berea ne dezlegase limbile, și vorbeam cu ușurință, cu glas scăzut, ca să nu le deranjăm somnul. Yao ne întrebă dacă mai voiam de băut. Fuma și râdea și bea cu aceeași nervozitate pe care o observasem la gară. Nu știam de unde să-l iau – mai apropiat decât un văr, dar nu chiar un frate; un străin și totuși atât de familiar. Am încercat de asemenea să îl asociez cu băiatul pe care mi-l aminteam. Fusese atât de promițător – ager și plin de viață – și totuși acum arăta de parcă ar fi fost consumat și distrus pe dinăuntru. Am aflat că lucra la o moară de hârtie – asta justifica mirosul chimic al hainelor lui – și că nu avea des ocazia să-și lase familia și să-și vadă părinții.

Tom asculta cu atenție, din când în când aranjându-și trupul lung în scaun. Se ținea adesea departe de străini, dar se pare că simțea o legătură cu Yao. Când Yao îi oferi o țigară, dădu din cap, deși nu mai fumase de la masterat. După ce trase câteva fumuri, îl întrebă:

– Ți-e dor de părinții tăi?

– Da, mai ales de mama. Eu și tata nu ne împăcăm întotdeauna. Câteodată e greu să te înțelegi cu el. Yao se opri. Distant. Uneori e ca și cum n-ar fi aici. Mama îl înțelege.

Eu nu știam ce să spun.

Tom zise:

– Presupun că nu l-ai văzut niciodată în timpul războiului civil.

– El nu m-a cunoscut decât în 1949. Dar eu m-am gândit la el tot timpul. Era tatăl meu, un general, un erou. Era atât de impresionant în mintea mea. Apoi ne-am regăsit în final și totul a fost altfel.

Se opri brusc. Din nou vorbi Tom:

– A fost ciudat să te întâlnești cu el când s-a schimbat guvernul?

Yao se încruntă, aplecându-se înainte ca să-și aprindă țigara. Flacăra chibritului îi dezvălui liniile curate ale oaselor – oasele mamei – sub trăsăturile înăsprite.

– A fost o vreme în care nu puteam sta în aceeași încăpere. Suflă un fuior de fum. Era distant, avea toane, și apoi se redresa brusc și devenea atât de prietenos și de optimist – de parcă ar fi uitat. Era atât de sigur de sine. Și bănuiesc că și eu am fost la fel. A fost greu pentru mama.

Cum se simțise tata? mă întrebam. Își dorise atât de multă vreme să aibă un fiu, după care întâlnise un străin, ale cărui vise despre el fuseseră distruse de sosirea lui efectivă. Cum putea vreo ființă omenească să fie la înălțimea viselor unui băiat?

– Voia să se apropie. Îmi pare rău că nu l-am lăsat. Dar a fost totul atât de brusc, toate schimbările. Și nu cred că a înțeles imediat că regăsirea noastră a fost... dăunătoare pentru mine. Când Li Bing ne-a mutat în nord, a trebuit să-i păstrăm secretă identitatea. Am purtat numele de fată al mamei, Wang. Și m-am rușinat – făceam educație politică la școală și a început să mi se pară dificil să accept cine eram. Se opri. Bănuiesc că propria rușine a fost cea care m-a condus spre maoism. Mă descurcam bine la școală, dar, cumva, în mintea mea se destrămase totul. Nu m-am dus la facultate. În schimb, m-am dus la unchiul meu – aici am detectat o notă de mândrie în vocea lui – și am început să lucrez pentru partid.

– Li Bing a fost fratele tatei, i-am explicat lui Tom. Făcea parte din mișcarea ilegalistă, înainte de 1949.

Tom dădu din cap, fără să observe că i se stinsese țigara. Conversația era importantă pentru el din motive pe care le puteam doar ghici.

– M-am descurcat bine, până când a murit Li Bing. Urma să mă căsătoresc cu Xiu. Dar cam la un an după ce a murit unchiul, partidul a început să-și examineze membrii și a fost descoperit sângele meu rău.

Se opri și se uită la mâini.

– Cum s-a întâmplat? întrebă Tom.

Yao nu mă privi. În schimb, își ațintі ochii asupra lui Tom, de parcă simțea că Tom îl înțelegea.

– Mai târziu am descoperit că eu fusesem cel căruia îi scăpase – nu tot adevărul, dar ceva, unui prieten de școală, cu ani în urmă –, destul ca ei să poată afla cine era. L-au băgat în închisoare. A stat acolo mai bine de un an. A fost eliberat doar după ce eu și mama am mers la vechii prieteni ai lui Li Bing și am implorat de multe ori. Apoi au decis că eram cumva pătat, pătat de sângele lui. M-au trimis la țară și mi-au spus să mă purific printre țărani.

În vocea lui am simțit emoții – pasiune, supărare, amărăciune –, dar el vorbea atent, aproape șovăitor, ca și cum cuvintele i-ar fi ars limba.

– Eu și Xiu ne-am promis că ne vom aștepta. De unde era să știu cât timp aveam să fiu plecat? Au fost opt ani. Ea m-a așteptat, dar am pierdut atâta timp. Se uită la pantofii lui vechi din piele. E în regulă, nu contează. Când am fost repartizat prima dată, am fost supărat pe el... atât de supărat. Voiam să-l blestem pentru prostia lui, pentru credința lui că putea trăi aici, sub comuniști, fără să fie prins. La ce s-o fi gândit? Era adevărat că-și iubea atât de mult țara încât nu suporta să o părăsească? Atunci avea simțiri naive, sentimentale. Ar fi fost atât de rău pentru mama și pentru mine să plecăm? Ea spune că ar fi fost vina ei – spune că ea a fost cea care l-a făcut să rămână și că îi promisese lui Junan –, dar știu că, dacă el chiar ar fi vrut să plece, ar fi făcut-o.

Eu mă uitam în poală, la unul dintre cadourile primite de la Yao, o batistă lucioasă, brodată. Nu știam cum să-i spun adevărul.

– Înainte de a pleca m-am dus să-l văd la închisoare. Spunea că îi părea rău.

Yao clătină din cap. Oftă și izbucnirea de supărare, care îi alimentase povestea, se preschimbă în resemnare.

– Și atunci am înțeles. Hotărâse cu mult timp în urmă să rămână în China. Nu avea de unde să știe ce urma să se întâmple.

Vorbi până târziu în noapte. Fusese repartizat într-un sat mic de munte, care părea complet pustiit. Câmpurile erau pietroase și sătenii suferiseră în război. Fuseseră pedepsiți de neșansă și de-abia se puteau hrăni. Erau atât de săraci, încât chiar și cel mai bogat dintre ei își consumase borcanul cu ulei de gătit; primăvara mâncau frunze fierte.

Yao nu vorbea dialectul. Nici măcar nu știa unde era. Dar avea sânge de cultivator de pământ în el, prin tatăl tatălui nostru.

Mi-am imaginat că sătenii fuseseră atrași de înfățișarea lui frumoasă, de înălțimea lui, de vigoarea fizică, de charisma și de dragostea lui. Pentru că moștenise un lucru, așa se pare, de la mama lui: acea franchețe, acea empatie prin care îi respecta pe ceilalți și îi iubea. Moștenise, de asemenea, idealurile ei. Oamenii din sat fuseseră fascinați de viziunile lui. El organizase satele, săpase fântâni mai adânci, curățase râurile și înființase școli. Muncise din greu, cu răbdarea mamei sale și cu forța tatălui.

– S-a rezolvat totul până la urmă, zise el. Dar când mi-au spus că puteam să plec și că exilul meu se terminase, am descoperit că eram bătrân și că lumea se schimbase.

Extenuat, se prăbuși în scaun. Fața lui ridată era împietrită în lumina slabă. Am auzit pași pe stradă și sunetul slab al unui bivol de apă. Era în zori și ultimii țărani intrau în oraș.

– Trebuie să dormi un pic, i-am spus eu.

Dar Yao nu voia să doarmă.

– Mai povestește-mi despre mama ta, zise, întorcându-se spre mine. Mi-o aduc aminte de când eram băiat.

Vocea îi era sinceră, interesată. Întrebarea lui mă luă pe nepregătite și nu am putut răspunde.

– Era mereu atât de caldă și de generoasă, spuse Yao.

Tom ridică din sprâncene spre mine, dar Yao nu observă.

– Mama a iubit-o atât de mult. Încă mai vorbește despre ea – cred că încă îi mai e dor de ea, regretă că războiul le-a despărțit.

– Au fost foarte apropiate ca fete, am spus.

– Mi-a adus odată un trenuleț pe șine, care ocupa atât de mult loc, încât a trebuit să deschid ușa casei în care locuiam. A trebuit să mă despart de el ani mai târziu; nu era loc pentru el când ne-am mutat în nord.

O clipă se opri din vorbit. Pe chipul lui se ivi o privire absentă; se gândea la promisiunea acelui tren strălucitor.

– Trebuie să-ți spun ceva secret, *Jiejie*. Când eram mai tânăr, regretam câteodată că n-am putut pleca cu tine. Aș fi mers în Statele Unite și totul ar fi fost altfel. Tăcu. Dar acum e prea târziu, mi-am trăit viața.

A doua zi l-am dus pe Yao la gară. Ne-am îmbrățișat și ne-am luat rămas-bun, promițând să ne scriem. După aceea Yinan și tata se întoarseră să tragă un pui de somn. Eu și Tom ne-am întins în camera din față, dar nu am dormit. Camera părea goală fără cuvintele agitate, arzătoare ale lui Yao.

Tom se întinse spre mine și îmi puse mâna pe umăr.

– Nu cred că ar fi fost bine să-i spui de ce a rămas tatăl tău aici.

– Sper să ai dreptate.

Îi eram recunoscătoare pentru prezența lui. Dar nu am putut să mă relaxez. După o clipă am spus:

– Pare că ei au încercat să-i spună, dar nu au făcut-o, sau nu au putut să-i explice ce s-a întâmplat cu mama. Poate că au vrut să îl protejeze. Sau să-i păstreze amintirile frumoase. Să-l ferească de amărăciune.

– Are multe motive de amărăciune.

Tom se întoarse pe o parte și o vreme am crezut că adormise. Apoi zise:

– Dar câte din viețile noastre nu sunt irosite în vreun fel? Dacă Yao ar fi venit în Statele Unite, poate că ar fi pierdut ani de zile, străduindu-se să înceapă. Ar fi putut să-l mâhnească rasismul sau altceva. E greu pentru bărbați, chiar dacă femeile nu-și imaginează întotdeauna de ce. Nu toți au atâta succes ca Pu Li.

Poate că Tom se gândea la felul în care trudise tatăl lui. Nu știam multe despre omul acela, doar că ambițiile sale fuseseră zădărnicite de o barieră lingvistică. Tom străbătuse un drum greu până la masterat. Și cum era cu viața mea? mă întrebam. Îmi plăcea slujba mea, dar îi spusesem odată lui Hu Ran că voiam să fiu jurnalistă sau scriitoare. Stăteam trează, gândindu-mă la cuvintele neliniștite ale fratelui meu. Mai târziu, la cumpăna dintre veghe și somn, mi-am dat seama că Yao absorbise pur și simplu versiunea lui Yinan a poveștii, și cum Yinan nu ar fi spus niciodată vreo vorbă rea despre mama, Yao presupusese că ticălosul era tata.

Am petrecut încă niște zile liniștite cu ei. Tata ne arătă fabrica și ne duse în locurile unde, cu decenii în urmă, localnicii rezistaseră ocupației japoneze. Tom petrecu ore întregi luând notițe în timp ce Yinan îi dădea instrucțiuni cum să facă brioșe din nord și mâncăruri de paste.

Mai târziu îmi arătă câteva dintre vechile ei poezii. Erau criptice, rigide. Poate că împărtășea cu mama o intimitate care făcea să-i fie greu să spicuiască orice lucru cu adevărat personal din lucrarea ei. Câteva dintre poezii păreau a fi despre sinuciderea mamei ei.

> Ea o ținea, mâinile ei albe, reci.
> Piatră funerară de apă, mormânt de apă
> Căzând în liniște în lacul viselor.

Mi se părea că toate poeziile se adresau unei singure persoane, acelei unice persoane în viață care le-ar înțelege cu adevărat.

Până la sfârșitul vizitei mi-am dat seama că Yinan și tata trecuseră printr-o mare luptă, o vreme întunecată de înec, din care ieșiseră mai ușori. Un element central fusese îndepărtat. Poate că fuseseră forțați să renunțe la el pentru a supraviețui. Nu erau tocmai oamenii pe care mi-i aminteam.

Și totuși, spuneau ei, avuseseră parte și de ajutor. În zilele în care Yao fusese izgonit de acolo și Li Ang tocmai fusese eliberat din închisoare, o persoană întinsese mâna să-i ajute. Prima scrisoare din Hong Kong îi găsise după plecarea lui Yao. Era scrisă elegant, de mână, cu caractere nesimplificate. La început nu-și imaginară cine i-ar fi putut găsi din afară. Tata ținea plicul la distanță de un braț – vederea îi slăbise odată cu vârsta – până când desluși numele vechii lui cunoștințe, Chen Da-Huan, căruia îi dăduse odată tabachera lui și

care nu îl uitase. Când deschise scrisoarea, o bancnotă lungă, verde, de o sută de dolari îi căzu în poală.

În scrisoarea lui, Chen Da-Huan îi mulțumea tatei pentru ajutor. El și Qingwei ajunseseră în cele din urmă în Hong Kong. Qingwei nu mai supraviețuise – știuseră că avea să moară –, dar dăduse naștere unui fiu, Fengwa, și își petrecuse ultimul an de viață oarecum liniștit. Chen Da-Huan jurase să-l răsplătească pe tata. Căutase asiduu vești despre el – vorbind cu refugiați care trecuseră granița și dând anunțuri la ziar până când îl găsise.

– Nu era minunat, spuse Yinan, ca Chen Da-Huan să-și amintească de acest mic favor? Că era posibil să se regăsească după așa de mulți ani?

Zicând aceasta, Yinan își întoarse privirea spre mine, cu ochii măriți de la lentilele ochelarilor de citit.

– Hong, în timpul întregii acestei vizite nu ai spus aproape nimic despre mama ta. E bine?

Tata îi acoperi mâna cu a lui.

– Mă gândesc la ea în fiecare zi. Speram să ne găsească. Speram – aici făcu o pauză – să vrea să vorbească cu noi după toți acești ani.

– Yinan, zise tata.

Ea îi dădu mâna la o parte. Îmi dădeam seama că mai trecuseră și înainte prin asta.

– Cum o duce cu sănătatea? continuă Yinan. E fericită?

M-am uitat la Tom, dar el clătină din cap. Yinan voia răspunsul meu, nu pe al lui. Nu era prima dată în timpul vizitei când încercam să evit să răspund la o întrebare. De exemplu, spusesem minciuni nevinovate despre motivul pentru care Hwa și Pu Li nu veniseră cu noi. La un moment dat glumisem despre nepriceperea culinară a lui Hwa, despre grătarele și piureul ei. În realitate nu știam ce să înțeleg din viața lui Hwa. Părea destul de fericită, dar, după mai bine de treizeci de ani, încă refuza să viziteze Los Angelesul, unde trăia Willy Chang, cu soția și copiii lui.

Să explici firea și gesturile lui Hwa era destul de dificil. Evitasem subiectul mama, bănuind că ceea ce aș fi avut de spus n-ar fi putut decât să dezamăgească.

Yinan stărui.

– A trimis vreun mesaj?

– Yinan, spuse tata, tu nu vezi că nu vrea să vorbească cu noi, că nu a putut face asta niciodată?

– Eu cred că, undeva în inima ei, încă ne mai iubește.

Mâinile tatei se încordară pe brațele scaunului.

– Chiar dacă ar fi așa, crezi că ar recunoaște?

– O cunosc de mai multă vreme decât tine. E prima persoană pe care mi-o amintesc, în afară de mama noastră. E un om loial, un om bun. A fost întotdeauna bună cu mine. Cine știe cum se simte acum, după atâția ani?

– Eu mă gândesc la sentimentele tale.

Tata vorbea tare, de parcă ar fi fost într-o încăpere goală.

Ea îi atinse ușor una din mâinile încleștate.

– Nu-ți face griji pentru mine. Las-o pe Hong să vorbească.

Apoi se întoarseră spre mine. Așteptaseră atâția ani. Străbătusem toată lumea ca să ajung aici. Nu aveam de ales, trebuia să le spun ceea ce știam.

Așa că le-am vorbit despre instrucțiunile lui Hwa de a nu-i pomeni mamei despre călătoria noastră. Am vorbit despre banii mamei și despre casa ei înconjurată de ziduri, frumoasă, cu o grădină superbă cu un lac, și cu țigle verzi pe acoperiș. Le-am spus despre felul în care se ruga ore în șir, singură, în fața statuii lui Guan Yin. Le-am spus că toți credeau că tata era mort. Tata părea obosit, și Yinan plângea, dar continua să pună întrebări. Insistă să-i dau adresa mamei. Întrebările ei erau calme și rugătoare, ca ale unui copil. Propria-mi voce suna rece în urechile mele – moștenisem oare de la mama acest mod de a face față unor asemenea sentimente? Sau era pentru că știam că o trădam cu fiecare cuvânt? Și totuși nu mă simțeam neloială. Loialitatea mea era de alt gen. Ca și Yinan, credeam că mama încă mai putea fi consolată.

În ultima noastră zi în China, eu și tata am petrecut câteva ore singuri. Ne-am plimbat în parc și am stat împreună pe o bancă în fața unei statui a eroilor revoluționari. I-am arătat tatei o copie foto dintr-o carte, care îi lista pe ofițerii naționaliști. Scotocisem prin cotloanele bibliotecii universitare și găsisem un volum gros, prăfuit,

cu o copie a aceleiași fotografii pe care mama o înrămase pentru peretele casei noastre din Shanghai. Al treilea din stânga, el stătea într-un grup de bărbați în uniformă, drept și încrezător, în floarea vieții.

Textul suna așa:

LI ANG (1909–1949)
HANGZHOU, PROVINCIA ZHEJIANG
1926 INFANTERIE
1928 RANGUL MILITAR SUBLOCOTENENT
1931 CĂSĂTORIE
1932 RANGUL MILITAR LOCOTENENT
1936 ADERARE LA KMT
1936 RANGUL MILITAR CĂPITAN
1937 CADRU ÎN POLIȚIA FISCALĂ
1942 COLONEL
1945 GENERAL-MAIOR
1949 CAPTURAT SAU DECEDAT

Tata zâmbi, puțin trist.

– Și când voi muri, această carte va conține singura dovadă scrisă a vieții mele. Clătină din cap. Când eram tânăr nu mi-aș fi imaginat niciodată așa ceva.

– Ce voiai să faci când erai tânăr?

– Erau alte timpuri. Noi nu ne gândeam la ce voiam să facem. Făceam ce credeam că trebuia să facem. Acționam cu capul, nu cu inima. Și apoi eu m-am schimbat. Nu am înțeles ce făcusem decât la mult timp după ce trecuse. Dar atunci devenisem deja un alt om; nu mai era cale de întoarcere. Trebuia să-mi fac o viață cu care să mă pot împăca.

– De-asta ai rămas aici în China?

– Da, spuse tata.

– Și a meritat? am întrebat.

El se uită la un grup de oameni care practicau tai chi. Își dădu seama de adevărata mea întrebare: „Cum ai putut să ne părăsești?"

– În toți acești ani am trăit cu imaginea ultimei dăți când te-am văzut, în casa aceea din Shanghai, înconjurată de mobilă acoperită cu cearșafuri albe. Arătai așa de supărată și așa de tânără. Știam că mama ta avea să aibă grijă de tine, dar n-am putut să nu-mi fac griji – dacă aveai să fii fericită, cum avea să-ți meargă.

– Totul a ieșit bine.

Am clipit ca să-mi alung lacrimile.

– E în regulă, admise. După un moment spuse:

– Dar tu ai moștenit defectul meu. Îți amintești prea multe. Tu și eu, și Yinan la fel. Viața devine nesigură.

– Mama ar fi avut grijă de tine.

– A încercat. Știu că a încercat. Uite, ăsta a fost un cadou de la ea. Arătă spre vechiul lui palton. Mi l-a adus la Chongqing, în urmă cu peste patruzeci de ani. E foarte călduros și a ținut mult timp.

Am tras adânc aer în piept.

– Mi-a fost dor de tine, *baba*.

– Și mie mi-a fost dor de tine. Puse ușor o mână pe creștetul meu. Ne-a fost amândurora dor de tine, de sora ta și de mama ta. Ne-am gândit la voi și v-am iubit tot timpul.

Ceva mai târziu, în același an, tata și Yinan călătoriră la Hangzhou. Ajunseră și găsiră orașul întins dincolo de zidurile sale. Strada unchiului Charlie fusese pietruită și mărginită cu birouri. Domeniul familiei Wang fusese de asemenea reconstruit. Vechiul cartier dispăruse; nu mai văzură nimic din vechea casă, doar o țiglă verde spartă sub o plantă în ghiveci pe pervazul ferestrei cuiva. Și, într-un colț prăfuit, încă mai supraviețuia vechiul dud, care hrănise odată viermii de mătase ai lui Yinan.

Și lacul rămăsese, larg și senin, și ciotul urât al pagodei Vârful Tunetului. Scena nu se schimbase prea mult față de cum arătase în ziua în care Yinan o văzuse pentru prima dată, copil fiind.

Stătură în fața lacului o bună bucată de vreme. În jurul lor, copii îmbrăcați în jachete roz și roșii fugeau și strigau. Turiști se îmbarcau în bărci joase, fiecare condusă de un ghid vorbitor de engleză. Cupluri tinere se plimbau braț la braț de-a lungul potecii. Nimeni nu dădea mare atenție bătrânului și bătrânei care se zgâiau la apă.

Yinan nu fusese niciodată puternică. Orele lungi în fabrică îi stricaseră ochii, gâtul, și, cel mai rău din toate, pânza conținuse un gaz iritant chimic, care îi fierbea în sânge, subțiindu-i oasele. Suferea de răceli repetate și de o tulburare a urechii interioare. În toamna aceea fu diagnosticată cu leucemie, ceea ce explică îmbolnăvirile ei frecvente, durerea în oase și sentimentul ei de irosire inexorabilă.

Într-o noapte din iarna aceea, Li Ang se trezi deodată înspăimântat. Ce îl speriase? Fără să se miște, privi spre partea cealaltă a

patului. Yinan stătea pe burtă, cu fața îngropată în perne. El ascultă atent, încercă să adulmece mirosul cunoscut, vag amărui al respirației ei. Era o noapte de iarnă atât de rece, încât becul din stradă, de la fereastră, era doar o licărire în spatele florilor de gheață de la geam. Așteptă. Apoi auzi o respirație înceată, și încă una. Apoi ticăitul ceasului cu cadranul întunecat, lucind ușor în lumina de la fereastră. Rămase întins, privind secundarul cum sărea încet în jurul cadranului. Știa ce îl trezise. Nu fusese deloc vreun zgomot, ci liniștea, un moment îngrozitor de liniște, care venise, își dădu el seama, de la teama că Yinan nu mai respira.

Apoi se făcu dimineață. Un soare fragil, palid bătea peste pat. Se îmbrăcă și merse la bucătărie, unde Yinan fierbea deja apa pentru ceai. Aburul înghețase pe fereastra din bucătărie, închizându-i încă și mai mult în micul lor apartament. El se simți ușurat în apropierea ei, lângă fereastra mică, familiară, licărind de la soarele palid. Își mâncă terciul.

Ea apăru în pragul ușii de la bucătărie, purtând paltonul și baticul ei, ținându-și cizmele în brațe, cum ai ține un copil.

– Ce este?

– Trebuie să pun o scrisoare la poștă.

Acum că avea adresa lui Junan, Yinan scria în California în fiecare lună.

El se îngrijoră că ar putea să alunece și să cadă; pietruiseră șoselele și acum gheața persista. Își termină ceaiul și merse să-și ia paltonul.

Îmi imaginez felul în care trebuie să fi arătat ei în rarele dăți când părăseau casa împreună, acum doar în zilele frumoase sau când era nevoie, un cuplu simplu, cărunt, un bărbat înalt, adus de umeri, șchiopătând ușor; lângă el, o siluetă mai mică, cu o pălărie cu boruri înguste și încă elegante care îi fusese dată de către americani pe vremea războiului civil. Ea își băgă mâna înmănușată sub brațul lui. Ar fi fost imposibil să îi explice unui străin prin ce trecuseră și ce însemnau unul pentru celălalt. Viețile lor se contopiseră ca rădăcinile a doi copaci plantați aproape.

Era un ger care îți lua suflarea, și ninsoarea ușoară scârțâia sub cizmele lor. Mergeau cu capetele ușor plecate ca să-și protejeze fețele, vorbind puțin, ca să nu le intre frigul în oase. Când ajunseră la oficiul poștal, Yinan expedie scrisoarea, urmărind mâinile funcționarului pentru a se asigura că plicul pleca unde trebuia.

– Azi-mâine, spuse funcționarul, va fi Anul Nou.

Funcționarul pălăvrăgea adesea cu Yinan în timp ce îi pregătea restul. Nu i se adresa lui Li Ang pe nume. Când Li Ang se întorsese din închisoare, aproape toți se purtaseră ca și când nu l-ar fi acuzat niciodată, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Doar acest funcționar își amintea și se rușina. Acum evita să se uite la Li Ang.

Se întoarseră și se îndreptară spre casă.

În direcția asta frigul îi înțepa, le pătrundea prin haine. Li Ang nu-și mai simțea nasul sau urechile sub căciulă. Se trase mai aproape de Yinan, al cărei trup era chircit, împotrivindu-se violent, un trup prea încleștat ca să tremure. Înăuntru, de-abia simțiră căldura. În timp ce Yinan își dădea jos lucrurile, Li Ang își puse paltonul vechi înapoi în dulap. Se întoarse la intrare și o găsi pe Yinan stând pe banchetă, frecându-și mâinile înțepenite.

– Nu mă pot descălța, îi spuse.

Li Ang îngenunche în fața ei. Prinse de cizmă și încercă să o smucească. Ea stătea în fața lui, ascultătoare și liniștită. Poate că picioarele i se umflaseră puțin. El lucra atent, răsucind călcâiul și căutând unghiul potrivit, cu nările pline de mirosul de zăpadă care se topea. În final cizma se eliberă și la vederea piciorului ei cu ciorap, întins drept înainte, simți că-l străbate o părere de rău.

Spuse:

– Știi că ea nu-ți va răspunde.

Yinan nu zise nimic. El stărui mai departe, hotărât să scoată totul la iveală.

– De ce insiști să-i scrii și o lași să te rănească?

De jos, văzu cu groază cum Yinan își întoarse fața.

– Îmi pare rău. Ah, nu mai plânge.

De îndată se frecă la ochi și spuse:

– Mi-am adus aminte de ce ne-a spus mama odată. Spunea că există despărțiri pe lume, dar noi ne vom revedea cu toții, cu siguranță, în viața de apoi.

Li Ang răspunse automat:

– De ce te gândești la viața de apoi? Ești încă tânără.

Ea își cuprinse fața în mâini.

– *Jiejie,* plângea.

Li Ang se întinse și o apucă de mână. Era rece și uscată și îi simțea carnea atârnându-i pe oase, de parcă ceea ce le ținuse laolaltă până atunci s-ar fi uzat în cele din urmă. Apoi, dintr-odată, își aminti de mâna ei caldă și docilă, așa cum fusese când o ținuse pentru prima dată, cu atâția ani în urmă.

El ajunsese la vârsta la care mulți bărbați, simțindu-și sfârșitul apropiindu-se, își reconsideră poziția în lume. Unii, nemaifiind folositori, își găsesc alinarea la margine, văzându-și de ziarele lor, și stând în stradă, și discutând acțiunile tinerilor. Alții devin nemulțumiți și se îndreaptă plini de speranță spre religie și spre filosofie. Dar tata nu urma nici una din aceste căi. El înțelese că el și Yinan, și tot ce cunoscuseră ei, dispărea din lume. Viețile lor împreună se sfârșeau; și el nu avea nici o dorință de a fi altundeva. Totuși, în ciuda eforturilor lui de a fi prezent, existau momente în decursul zilei când își simțea gândurile alunecând, și uita unde era. Intra într-un fel de visare și se trezea pierdut în amintire sau în imaginație.

Una dintre aceste viziuni venea în mod repetat. Visul varia la început, dar niciodată la sfârșit. Poate că era la spital, așteptând cu Yinan rezultatele vreunei examinări. Poate era la o masă, mestecând o gură de ceva verde, gustos, numit inimă-goală. Oricare ar fi fost momentul sau locul, ceea ce se întâmpla după aceea era întotdeauna la fel. O forță invizibilă îl răsucea. El se uita dintr-odată în direcția opusă, de parcă ar fi fost ridicat de o mână mare și întors în aer. Apoi, la fel de brusc și cu naturalețe se ivea cineva, o siluetă înaltă, zveltă, fără trăsături distincte. Ceva îi atrăgea atenția tatei. Era cineva atât de familiar și totuși de nerecunoscut. În clipa următoare identitatea vizitatorului se clarifica. Era mama, puțin schimbată după această lungă absență. Întindea mâna înspre el, grațioasă, implorând, plină de mâhnire. *Junan.* Apoi dispărea, lăsând un spațiu gol.

Și așa, în primăvara aceea făcurăm pregătiri prin corespondență, și, la vârsta lui înaintată, tata făcu o călătorie prin lume și prin timp, ca să viziteze America. Veni să ne vadă la New York, unde stătu câteva zile, și luă pentru Yinan un mesaj video înregistrat de la fiicele mele. Eu și el am mers la prânz la Hu Mudan. Dar adevăratul motiv al lungii sale călătorii se găsea la sfârșitul ei. Îi promisese lui Yinan că avea să o ia prin San Francisco și să se oprească suficient

timp ca să o viziteze pe mama. Yinan spunea că era singurul lucru pe care și-l dorea înainte de a muri. El mă rugă să nu o pun în gardă pe mama; cred că se temea că ea avea să refuze să îl vadă.

După ce dusese o viață îndrăzneață și adesea nesocotită, acum își dorea să sfârșească liniștit. Râvnea la o moarte pașnică. Dar erau puține șanse, știa asta.

Foarte probabil că soarta rezerva un sfârșit zbuciumat oricărui bărbat care avusese parte de multă putere. Se gândea adesea la moartea tiranului Sun Chuan-fang, pe care Li Bing îl ponegrise atât de mult în Hangzhou. Fusese o forță de o asemenea brutalitate. Dar omorâse prea mulți oameni în tinerețea lui și drept urmare și-l aminteau prea mulți dintre cei vii. După înfrângerea lui de către Chiang Kai-shek, își regretase purtarea și devenise un budist devotat. Se mutase departe în nord, într-un oraș unde spera să dispară și să fie uitat. Dar alții nu-l uitaseră. Într-o zi, în timp ce se ruga, o tânără intră în templu. Era fiica unui general, pe care ordonase odată să fie ucis. Numele ei era Shih Chien Ch'iao, Spadă Aleasă, și ea îl depistase, hotărâtă să-și răzbune tatăl. Îl împușcă pe Sun Chuan-fang în ceafă.

Prima dată când Li Ang îl văzuse pe Yao în Hangzhou, băiatul intrase în camera în care el și Yinan stăteau unul lângă altul. Li Ang nu putea să respire. Aflase doar de curând de existența fiului său. Văzu un băiat înalt, frumos, ale cărui trăsături întunecate dezvăluiau sângele familiei Li. La vederea lui Li Ang, nările Wang arogante ale băiatului se umflaseră și buzele i se întredeschiseră – buze pline, frumoase, care se strâmbaseră când începuse brusc să plângă. Apoi Yao se întoarse și părăsi camera, copleșit. Yinan se năpusti după el. Li Ang nu îi urmă. Nu făcuse nimic pentru Yao, era doar rodul seminței lui. Și de atunci i se părea mereu că se uita la fiul lui ca printr-o fereastră. Cum să nu fi fost așa? Oare nu ar fi trebuit să fie pedepsit în vreun fel pentru că își abandonase fiicele? Își reaminti că nu știuse de Yao când le părăsise. Dar le părăsise în ciuda acestui fapt, și în locul lor descoperise un alt copil, care nu știa nimic despre el, decât că fusese general naționalist.

În curând Yinan avea să moară, lăsându-l în genunchi, confruntându-se cu tot ceea ce făcuse. Bănuia de mult că el avea să continue, cu trupul cumva apărat, protejat. Ca tânăr, invulnerabilitatea sa fizică îi fusese foarte dragă. Totuși, mai târziu, înțelesese că nu avea

să scape de devastările experienței și ale amintirii. Și totuși trupul lui se ținuse tare. Cicatricile străluceau pe pielea lui; bucăți lipseau ici-colo. Acum înțelegea că distrugerile cele mai grele ale vieții erau invizibile. Desigur că acei de la putere înțeleseseră asta întotdeauna. Îndepărtaseră așa de mulți oameni, îi omorâseră; și cei pe care îi torturaseră fuseseră torturați în așa fel, încât cele mai urâte cicatrici nu se puteau vedea.

Și Junan deținuse un fel de putere și o mânuise fără vreun regret vizibil. Cu siguranță, se gândea el, avea și ea undeva aceleași cicatrici, aceleași amintiri chinuitoare. Acum avea să-i ducă știrea amară a bolii lui Yinan. Poate că vestea avea să o înmoaie și avea să cedeze cererii lui. Nu simțea oare și cel mai călit și îmbătrânit general un moment de compasiune, când afla despre nenorocirea fostului său inamic?

În avionul spre San Francisco, tata moțăi și încercă să citească ziarul, dar ochii îi jucau feste, așa încât anumite caractere arătau ca și caracterele din numele lui Junan. Asta îl făcu să devină conștient de ce urma să se întâmple. Nu voia să o vadă pe Junan, dar promisese. Îi era groază să dea ochii cu ea, dar cu fiecare minut se apropia și mai mult.

Aranjă ca taximetristul să îl lase să coboare mai devreme, ca să poată să meargă pe jos, și se calmase. Mai târziu îmi scrise că prea părea perfectă California pentru a fi reală, cu case atât de noi, încât copacii păreau destul de mici, cu trunchiuri și cu ramuri netede și zvelte, ca gâtul fetelor tinere, și străzile intacte sub soare. Umbra lui plutea sub el, gârbovită și goală, pe caldarâm.

Ochii lui, care își pierduseră acuitatea cu anii, detectară acoperișurile roșii ale renumitei universități și clădirile strălucitoare îndepărtate din San Francisco. Era o zi cu vânt, cu puțin smog și cu vizibilitate bună. Urmări șoseaua cu privirea și apoi o cotitură la dreapta, până când zări un zid lung, palid, de cărămidă, care marca marginea casei mamei.

Știa despre casă și totuși fu surprins. Ceea ce vedea părea să plutească în fundul ochilor lui, cu fiecare formă și linie cunoscute de la sculpturile ornamentale ghemuite, până la strălucirea vagă a țiglei verzi dinăuntru. O clipă se simți de parcă s-ar fi uitat la un loc care trecuse de mult din lumea reală și chiar și mirosurile de iarbă și

de flori erau la fel de vagi ca parfumul viselor. Mergând încet spre casă, văzu frunzișul de pe zid și apoi rândul de tufe de trandafiri, mândru și meticulos îngrijit, înălțând flori uriașe, clare, ivorii, în sus pe cărămidă.

Își simțea gândurile ridicându-i-se ușor, purtate ca un parfum în vânt, și se trezi stând încă o dată în curtea veche, în care intrase cu atâția ani în urmă, purtând uniforma de infanterist, căutându-l pe tatăl lui Junan. Aproape că simțea mirosul bucătăriei și auzea cum amesteca Wang Daming pietrele de *paigao*. Era din nou tânăr, cu o încredere de nestrămutat și cu speranțe invulnerabile, cu inima bătând în fața zidurilor elegante, roase, încercând să ghicească opulența și mirosul dinăuntru. Cum se mirase de farmecele frumoasei fiice mai mari ale lui Wang Daming, care locuia acolo.

Oare se schimbase el într-adevăr? se întreba. Îl schimbase dragostea sau timpul, sau era încă acel bărbat care mergea înainte cu atâta nechibzuință?

Se aștepta cumva să o găsească la ușă, așa cum stătuse în seara în care se cunoscuseră. Dar, când bătu, ușa fu deschisă de un servitor mic, indiferent.

Cu un efort de voință, se anunță:

– Spune-i, te rog, doamnei, că Li Ang a venit să îi aducă un respectuos omagiu.

Bărbatul se întoarse și dispăru. După o clipă fu înapoi. De data aceasta, Li Ang detectă semne de tulburare. Mâinile bărbatului tremurau când închise ușa. Arăta uimit și zguduit de un fulger de mânie, și Li Ang înțelese că vizita lui era o surpriză.

Fu condus printr-o cameră mare, până în curte. Pe când se apropia de grădină, zări ceva culoare și știu că erau flori de o asemenea extravaganță și raritate, cum nu văzuse în șaizeci de ani. Avea să fie un lac cu un caras auriu, cu o salcie, cu pomi fructiferi și cu un dud. Le văzu într-adevăr pe toate acestea; în centrul grădinii erau pietre negre, enorme, pe care trebuie că le adusese din munții înalți din străinătate, siluete înalte ca lemnul pietrificat, învolburându-se cu modele de sticlă de culoare închisă.

Lângă pietre stătea Junan, singură. Apropiindu-se, Li Ang observă eleganța oaselor ei, încă și mai clar, deoarece carnea se risipise. Gâtul și fața și mâinile se făcuseră mici cu vârsta. Ea își stăpânise acea emoție care o cuprinsese, aflând de vizita lui, și

stătea perfect liniștită, cu mâinile încrucișate în poală, îngreunate probabil de aurul și de perlele și de inelele enorme de jad de la încheieturi și de pe degete. Și la gât avea jad și aur masiv. Fața-i ovală era palidă. În spatele ei, pe o masă îngustă, trei statui alungite de *bodhisattva* îl priveau cu ochi de piatră.

El se înclină ușor și ea răspunse dând din cap.

Chiar și după atâția ani, era un șoc să stai față-n față cu voința puternică a lui Junan. Ochii ei erau ușor închiși, într-o expresie pe care el și-o amintea bine, dar nu prea învățase niciodată să o descifreze. O singură persoană ar fi putut fi în stare să spună la ce se gândea, dar Yinan era departe.

Băgă mâna în geantă și scoase un cadou, o cutie de bomboane din acelea de care își amintea că îi plăcuseră ei odată, bomboane colorate, tari, răsucite în multe forme.

– Ei bine, spuse și zâmbi spre ea. Cum îți merge, Junan?

– Sunt foarte bine. Desigur că nu mai am puterea de altădată. Și tu, tu ești atât de bătrân!

– Dar rapoartele despre moartea mea au fost inexacte, mă tem.

Ea se încruntă; el se grăbi să facă pace.

– Am îmbătrânit. Adăugă galant: Tu, pe de altă parte, ești întocmai cum mi te aminteam.

Dar el găsea schimbările de pe fața și de pe trupul ei neliniștitoare. După atâția ani de despărțire, ajunsese să și-o imagineze pe Junan ca pe femeia tinereții lui, cu pielea veșnic albă și proaspătă, cu buzele roșii și cu ochii sclipitori.

– Lasă-mă să-ți torn o ceașcă de ceai.

– Nu, nu, protestă el. Fac eu asta.

– Bine.

Liniștit, turnă încet în cești, atent să-și controleze mișcările mâinilor.

– Păcat că nu bei coniac înainte de masă, remarcă el.

– N-ai ce face.

– Hai să bem pentru întâlnirile după mulți ani. *Ganbei!*

Împreună ridicară cestile și în acest fel ajunseră la conversație. Trupul lui Junan poate că îmbătrânise, dar mintea îi era ageră, așa cum fusese întotdeauna. Îi spusese bârfele despre vechile lor cunoștințe. Pu *Taitai* încă mai insista să trăiască în Taiwan. Acolo își petrecea timpul, povestind și repovestind un fel de mit despre

evenimentele primei jumătăți de secol, un mit care confirma evenimentele principale – încercările Republicii de a ține țara laolaltă, invazia japoneză și preluarea puterii de către comuniști – dar care, prin schimbări ingenioase și o atentă compensare a forțelor și a greșelilor, reușea să ignore propria lor înfrângere. Ani de-a rândul Pu *Taitai* repetase și revizuise sloganul:

> Zece ani de naștere și adunare
> Zece ani de învățare

După douăzeci de ani, nu mai menționa asta atât de frecvent, dar Junan nu se gândea că încetase vreodată să creadă că Taiwanul avea să triumfe într-o bună zi și că naționaliștii aveau să se întoarcă în China continentală și să formeze încă o dată guvernul legitim.

În America, Hsiao Meiyu îi dezmoștenise pe doi dintre nepoții ei pentru că se căsătoriseră cu „străini". Junan găsea că era păcat că fiul lor se însurase cu o blondă – copiii aveau să aibă păr atât de subțire și deschis la culoare –, dar nu se mira de fiica lor – un exemplu de gene groaznice – ochi mici și fața tâmpă, cu picioarele alea grase ca niște castraveți. Care bărbat chinez s-ar fi căsătorit cu o fată așa de urâtă?

– „Patrioată." Li Ang își drese glasul. Pe continent, o tânără nu se numește „urâtă". E „foarte patrioată".

Li Ang sesiza în vocea sa tonul vechi, măgulitor, pe care îl folosise întotdeauna cu ea. Îi fusese dor de asta. Așa se simțiseră odinioară împreună – nu în timpul războiului, când la fiecare conversație se discuta despre trupe și despre despărțire – ci la început, când erau proaspăt căsătoriți. Atunci de-abia se cunoscuseră; el crezuse că ea nu-l putea răni sau schimba cu adevărat și ea probabil crezuse același lucru despre el.

Apoi Junan întrebă:

– Ce te aduce aici?

– Pe mine?

Făcu o pauză, ca să câștige timp.

– Știu că n-ai venit să mă vizitezi, dacă nu ai fi vrut ceva de la mine. Ce vrei?

Li Ang mai inspiră odată adânc. Deodată aerul californian era uscat.

Cu ani în urmă, Junan spusese că el avea să vină la ea, cerșind. Se întâmplase exact cum prezisese ea; dar faptul că el știa acest lucru nu simplifica situația. El avea să cerșească, dar avea să-i ceară ceva ce putea îndura să-i refuze. Pregătise o întrebare ținută secret chiar și de Yinan, pe care o întorsese pe toate părțile în timpul ultimelor câteva săptămâni.

– Ei bine, a trecut mult timp de când nu ne-am mai întâlnit. Și am avut mulți ani în care să mă gândesc la tine.

Liniștită, Junan stătea și aștepta. Ar fi putut vorbi la fel de bine cu unul dintre chiparoșii din spatele ei.

– Da, continuă el. Mulți ani în care să mă gândesc cât de mult v-am nedreptățit atât pe tine, cât și pe sora ta.

Junan zâmbi.

– E adevărat. Știu ce am făcut.

Li Ang se opri. Știa că ceea ce spunea era adevărat. O clipă se gândi să se oprească aici, fără să ceară nimic. Dar tot îi păsa ce gândea ea despre el. Ea nu respecta scuzele. Trebuia să continue.

– Nu ai nici un motiv să mă ierți, dar vrei cel puțin să ai milă de băiatul lui Yao, Li Cai? E un copil foarte isteț, cel mai iubit din clasă. Vrei să-l sponsorizezi pe Li Cai ca să vină în Statele Unite?

Ea nu răspunse, ci rămase uitându-se atent la el.

– De-a lungul tuturor acestor ani, adăugă el, Yao s-a gândit la tine ca la mătușica lui mărinimoasă. Noi nu i-am schimbat niciodată părerile. Ți-ar fi veșnic recunoscător dacă l-ai ajuta pe copilul lui.

– Ce vrei de fapt de la mine?

– Tocmai ți-am spus.

– Nu, mai e ceva.

El observă atunci că își ținea mâinile încleștate pe brațele scaunului. Inspiră adânc. Junan îl despuiase de înveliș. Acum, gol și vulnerabil, trebuia să-i prezinte rugămintea lui Yinan.

– Vreau să pun capăt acestei dușmănii dintre tine și Yinan. Vreau să o ierți pe Yinan.

Ea clătină din cap.

– Te rog, izbucni el, Yinan... e suferindă. Numai tu, numai tu poți pune capăt. Te rog, du-te la ea. E bolnavă. Va muri. Arată-i că ai iertat-o și spiritele voastre se vor odihni în pace.

Se opri și își ridică privirea spre ea, plin de speranță. Mâinile îi tremurau. Clipi ca să își usuce ochii. Umbra care se ivea, a tot ceea

ce pierduse și a ce mai avea încă să piardă, căzu peste el, și așteptă, de parcă erau amândoi tineri și plini de speranțe. O vreme Junan nu răspunse. Își încrucișase mâinile în poală și acum se uita încruntată la aurul de la încheieturi și de pe degete.

– Ea te-a trimis la mine.

– Ea...

– Nu se poate.

Vocea îi tremura, se spărgea.

– Oamenii au nevoie de diverse lucruri ca să-și găsească liniștea, și tu știi asta. Inspiră adânc și, când vorbi din nou, Li Ang își dădu seama că se calmase. Dar tu nu ar trebui să încerci să te amesteci în certurile noastre. Puse o mână rece peste a lui. Asta a fost între Yinan și mine. Între surori. Înțelegi, nu?

– Nu, zise el.

Atunci își dădu seama că nu le înțelesese niciodată pe nici una din ele. După toți acești ani, legătura dintre ele, chiar și la supărare, fusese o legătură pe care el nu reușise să o pătrundă sau să o cunoască.

– Unele lucruri, odată distruse, nu mai pot fi reparate niciodată.

Și glasul lui tremura.

– Știi că noi trei s-ar putea să nu ne mai întâlnim niciodată în viață, Junan.

Cu ceva efort, ea se controlă. Se uită fix la mâinile din poală până ce putu să-și ridice fața albă, calmă, și să-i zâmbească din nou.

– Știu, spuse. Nici nu mă aștept.

Se lăsă o tăcere lungă înainte ca el să se scoale în picioare. Ieși din grădină și merse înapoi prin casa frumoasă, de unde servitorii îl conduseră afară. În curând avea să se urce la bordul avionului și să zboare înapoi la sora ei. Îi fusese teribil de dor de Yinan și avea daruri pentru ea, fotografii și cadouri. Era mai bine să privească spre viitor și să îngroape trecutul. Dar conversația cu Junan îi rămăsese întipărită în minte.

Yinan muri la începutul primăverii următoare. Tata îmi scrisese, anexând copii ale poeziilor ei. Îl consola întru câtva, scria el, să împărtășească amintirile lui Yinan cu altcineva care o iubise. Poeziile erau scrise cu ideograme complexe, pe multe foi de hârtie, unele îngălbenite și altele noi, unele cu scrisul ei de mână și altele copiate recent de tata. Le-am citit pe toate, de multe ori, mai ales pe una pe care el o copiase cu atenție pe o foaie groasă de culoare crem.

> Multe zile te aștept;
> Zile frumoase, zile strălucind de ger.
> Cer senin, bărci tremură în briză.
> În curând va fi iarnă.

Am pus poeziile în cutia-seif, presate între paginile cărții zdrențuite de basme. În carte păstrasem și biletelele îngălbenite ale lui Hu Ran și cele două fotografii vechi pe care le adusesem cu mine din Chongqing. După mai bine de patru decenii de păstrare, aceste lucruri se micșoraseră și păliseră. Doar perlele mamei păreau indestructibile, desfășurându-se din punguța lor de parcă ar fi fost vii, un șir de sfere de argint, din ce în ce mai mari. Sclipeau în lumină, aruncând un fel de strălucire pe hârtiile învechite și pentru un moment mi-am imaginat ce ar spune mama: „Casele, banii și bijuteriile au valoarea lor, Hong. Tot restul piere cu vremea."

Totuși, fotografiile îmi stârniseră interesul. Una o înfățișa pe Yinan ca fată, ținând în mână un singur trandafir. Purta părul prins la spate și o rochie deschisă la culoare, care îi venea ciudat, de parcă tocmai ar fi retușat-o altcineva. Atitudinea ei era interesantă: fața abătută și ochii mari, expresia timidității. Dar mai era ceva, altceva decât timiditate, care o proiecta într-o lumină fantomatică.

În poza de nuntă, părinții păreau aproape insuportabil de tineri. Fața tatei nu conținea nici o urmă a suferinței sau a înțelepciunii viitoare. Era doar frumos în uniforma lui de locotenent, cu expresia atât încrezută, dar și ciudat de pură. Lângă el, mama era perfectă. Purta părul într-un coc, cu greutatea lui înclinându-i capul pe spate și ridicându-i bărbia. Chiar și atunci, la nouăsprezece ani, se ținea cu demnitate. Fruntea ei înaltă, ovală, proteja gânduri impenetrabile. Privirea-i inteligentă era limpede. Curba delicată, de la nas la gură, gura însăși, maxilarul: în nimic nu vedeam nici cea mai mică slăbiciune. Totuși trebuie că era prezentă. Un vârtej rebel în păr, un oscior strâmb, vreo mică greșeală. O amprentă denunțătoare a sorții. Unde era?

Am studiat fotografia lui Yinan, căutând asemănarea dintre sora cea frumoasă și sora cea urâtă. Fiecare, așa mi se părea mie, avea o privire tainică, ce trimitea la un loc care nu putea fi atins. Credeam că asta era acea parte din ele pe care nu aveau să o împărtășească cu nimeni, decât una cu cealaltă. Mama și mătușa fuseseră întotdeauna apropiate, și, chiar și în trădarea lor, se strângeau una lângă alta într-un fel care îi lăsa pe dinafară pe toți ceilalți. Trădarea făcuse o soră-fantomă, care nu putea fi înlocuită de nici o altă persoană. De-a lungul anilor nu reușiseră să exorcizeze duhul acesta. Fiecare soră avea un suflet ascuns, ca o cameră ținută goală în așteptarea unui vizitator important.

Ca urmare a vizitei bruște a tatălui meu, mama încetă să vorbească cu mine. Nu voia să-mi răspundă la telefon sau la scrisori. Am încercat să vorbesc cu Hwa. Dar și Hwa suferea de pe urma supărării mamei. Când descoperise că Hwa știuse despre călătoria mea în China, mama o dojenise aspru. „Nu făcusem destul? întrebă sora mea. Trebuia să mai și vorbesc despre ceea ce făcusem?"

Chiar trebuia să vorbesc despre asta. Nu ca să mă desfăt, așa cum bănuia Hwa, ci pentru că discuțiile mele cu Yinan, cu Yao și cu tata stârniseră sentimente mai întunecate, pe care nu le puteam îngropa. Doar mama le putea elibera. Dar mama se hotărâse: avea să discute cu mine doar când avea să decidă ea. Și așa, multe luni am așteptat să fiu convocată.

Hwa spunea că mama nu prea reacționase la vestea morții lui Yinan. E foarte posibil să fi știut că i se apropia sfârșitul, să fi avut vreo presimțire sau poate un vis. În ziua în care află vestea, își respectă toate întâlnirile. Se întâlni cu avocatul ei. Își mustră agentul bursier pentru că vânduse niște acțiuni la compania lui Pu Li, amenințându-l cu concedierea, și el îi trimise un coș de fructe ca să-l ierte. Dar, în săptămânile următoare, vechea ferocitate a mamei parcă fu înlocuită de o simplă vigilență. Poate că își dădea și ea seama. În vara aceea ceru să i se facă o fotografie alb-negru. O rugă pe Hwa să o ducă cu mașina la marele templu o dată pe săptămână. Călugării păstrau acolo cenușă, lângă un pâlc de copaci, la câteva sute de metri depărtare de clădirea templului. Cenușa era păstrată în niște care îmi aminteau de vechile vitrine de farmacie. Mama donă bani ca să se asigure că cenușa ei avea să fie depusă într-un loc vizibil. Hwa îmi spuse că ea comandase un prespapier din sticlă suflată, care să fie pus pe raft în fața nișei respective. Înlăuntrul globului transparent strălucea impecabilă o floare roșie de sticlă.

Hwa mă sună în octombrie, după accidentul ei cerebral.

– Ai face bine să vii acum, spuse.

Tom era plecat, așa că am mers singură la San Francisco, într-o zi strălucitoare de toamnă și am luat un taxi până la casa mamei.

Portarul stătea pe o carpetă de mătase înnegrită și bătătorită de roți și de picioare. Hwa aștepta palidă în spatele lui. Ne-am uitat una la alta și am dat din cap. De undeva din casă am auzit huruitul unei mașini.

– Mama și-a pierdut vederea, spuse Hwa. Nu se știe dacă e doar temporar. Dar încă mai poate vorbi, mintea îi e clară.

– Mă bucur să te văd, i-am spus surorii mele.

Ea se uita în jos.

– Să mergem.

În camera mamei era liniște și o ordine perfectă. Un pic de lumină cădea pe pledul ei bej de satin, brodat cu o sută de caractere pentru longevitate. Pe când mă îndreptam spre ea, am văzut că procesul misterios care o ținuse în viață dispăruse. Devenise un filigran lung și palid de oase acoperite cu un strat ceros de carne vie. Dar când am ajuns la pat, ochii i s-au deschis violent.

– *Ma,* spuse sora mea. Eu sunt.

Vocea îi era înaltă și subțire.

– Cine mai e acolo?

– Ai tras un pui de somn? Arăți mai bine.

Ochii mamei se mișcară spre Hwa. Se răsti atât de brusc, că am tresărit.

– Nu mă minți, nătăfleațo!

Hwa se grăbi să iasă din cameră.

Privirea mamei se mută de la Hwa și se opri nu chiar unde stăteam eu.

– Sunt eu, am spus. Sunt Hong.

M-am așezat în fotoliu lângă patul mamei. Un timp am tăcut. Eu mă uitam pe fereastră, unde silueta unui stejar viu se distingea pe fundalul dealurilor care își pierduseră verdele și căpătaseră o culoare aurie de leu. Ramurile sale noduroase se întindeau spre cer. Simțeam vârsta copacului, declinul zilei și o forță ursuză, incomodă, care se îndrepta spre propriul sfârșit.

E adevărat că deveniserăm dușmance, deși eu nu îmi dorisem niciodată asta. În curând mama avea să se ducă – nu aveam să mai fiu în pericol. Și totuși eram certate. Simțeam asta în freamătul mașinilor, în aer, în amurgul învăluitor. Simțeam nevoia să o cuceresc, să lovesc, de parcă nu puteam crede că centrul negru și violent al lumii mele ar dispărea vreodată.

– Suntem supărate una pe cealaltă, am zis.

– Da.

– Știu că mă condamni pentru că m-am întors să îi caut. Dar trebuie să te fi gândit și tu la ei de atâtea ori în toți acești ani. Nu ai fost nici un pic bucuroasă că am făcut asta, bucuroasă că ai putut să-l mai vezi încă o dată înainte de a muri?

– Viețile noastre nu sunt treaba ta.

– Dar viețile voastre sunt tot ce îmi amintesc. Sunt în centrul a ceea ce știu.

Ea nu spuse nimic, dar capul se mișcă, încet, într-o parte, o umbră a vechiului ei gest de nerăbdare.

– Tu crezi că știi așa de multe.

– Nu voiai nici măcar să afli că au supraviețuit? am întrebat-o. Chiar au supraviețuit, știi, în ciuda tuturor deciziilor tale. Nici măcar tu nu poți avea control absolut asupra altor oameni.

Mi-am amintit că tata încercase să facă o dată aluzie la asta în ultima după-amiază ploioasă în Shanghai. Cum i se părea ei acum, ascultând în întuneric? Un spasm de slăbiciune, sau poate durere, îi trecu peste față, dar nu puteam să mă opresc. Mă gândeam la tata, în paltonul lui de lână; la mătușa Yinan, plângând, după patruzeci de ani. Mă gândeam la Hu Ran, pierind în apă, în timp ce mobila mamei trecea prin blocadă; îl vedeam pe fratele meu, Yao, cu viața lui distrusă, cu ochii arzători, cum spunea că era prea târziu pentru el.

– Nu înțeleg, am spus. Când îi tratezi groaznic, te rănești pe tine. Nu te gândești la propriile sentimente. I-ai iubit mai mult decât oricine și încă îi mai iubești. Îi iubești pe amândoi și totuși i-ai distrus.

– Spune-mi, zise mama, tu ce ai fi făcut? Tu crezi că mă cunoști bine, dar pe tine te cunoști? Cât ai fi sacrificat ca să-l păstrezi pe cel pe care l-ai dorit cel mai mult?

Am deschis gura, dar n-am putut vorbi.

Ea își ațintise privirea drept înainte, vitejește, în întuneric. Apoi poate că își clătină capul din nou; capul îi căzu într-o parte, o mișcare ce semnala că era timpul să plec. Ochii i se închiseră.

– Tu ai fost întotdeauna fiica lui, zise ea, aproape ca pentru sine. Tu nu ai înțelege.

Avea dreptate. Știm atât de puțin despre oamenii de dinaintea noastră. Și așa eu și mama am ajuns la un fel de armistițiu. Am așteptat în liniște, ascultând cum aripile nopții treceau deasupra noastră. Când am părăsit camera, i-am înmânat șirul de mici Budha pe care îi ținea pe noptieră. Nu-și putea mișca degetele, dar îi plăcea să țină mărgelele. Ceva din regularitatea lor o alina, ca și

rugăciunile pe care le repetase în ultimele câteva decenii. Acum știam că nu se ruga pentru eliberare, pentru iertare sau pentru un sfârșit ușor. Rugăciunile îi dădeau putere. Îi adânceau cumva hotărârea de a trăi până la sfârșit, fără să se schimbe.

În bucătărie, călcâiele lui Hwa răsunau pe podeaua imaculată. Toate luminile erau aprinse, și robinetele străluceau aproape dureros. Hwa lăsă apa de la robinet să curgă peste buza ceainicului. Când puse o farfurie de sticlă cu bomboane cu susan pe masă, o bucată sări din farfurie. Am întins mâna și am luat-o ca să o fac să uite de asta. Hwa închise un sertar atât de brusc, încât am tresărit.

Păși spre aragaz și rămase lângă ceainic, așteptând.

– Nu știu de ce am acceptat-o atâția ani.

Vocea îi era înăbușită și tremurătoare.

– Hwa, am încercat să o consolez. Știu că pare neîndurătoare, dar...

– E neîndurătoare.

Hwa plângea.

Suspina, chircită în sine, și când am pus mâna pe umărul ei, am simțit-o tare, ca o carapace.

– Hwa, nu e vina ta. E numai a mea, și ea știe asta. Ea nu vrea să fie rece cu tine.

Suspinele ei se intensificară.

– *Meimei,* tu știi că te iubește. Ai fost atât de bună cu ea în toți acești ani! După ce o să se odihnească, va vrea să vorbească cu tine, ca să se asigure că e totul în regulă.

Hwa își ridică fața și se uită la mine. Fardul de la ochi îi era mânjit și buzele îi erau palide.

– Nu. Nu asta se va întâmpla. Știi ce are să se întâmple? Eu mă voi întoarce la ea și voi izbucni în lacrimi. Apoi îi voi cere iertare. Asta fac întotdeauna.

Aștepta răspunsul meu, dar eu nu știam ce să spun.

– Încă e supărată că nu i-am spus că urma să vină *baba.*

– Tu ai vrut să o protejezi, i-am zis. Nu poți să-i explici?

– Nu, tu ești cea care are voie să explice.

Cuvintele lui Hwa țâșneau către mine ca și când ar fi căutat un loc în care să lovească, și eu m-am pregătit să primesc lovitura.

Hwa spuse:

– În sufletul ei, *Ma* știe cum e ea. Știe că oricine stă cu ea este redus la nimic. I-a pierdut pe toți cei pe care i-a iubit vreodată cu adevărat. I-a pierdut pe tata și pe Yinan. Te-a iubit și te-a lăsat să pleci. Știa ce făceai când eram la Shanghai. Eu îi spuneam că erai cu Pu Li sau că jucai baschet sau orice scuză stupidă inventaseși tu și nu cred că m-a crezut vreodată. Te-a lăsat să mergi pe drumul tău, chiar dacă asta aproape te-a ucis. Își întoarse fața umedă, distrusă, spre mine. Ieri a cerut să te vadă.

– Hwa, tu ești doar supărată.

– Tu nu a trebuit să te căsătorești niciodată cu bărbatul pe care ți l-a ales ea. Tu nu a trebuit să trăiești niciodată cu ea. Crezi că eu nu știam cu cine voia Pu Li să se însoare cu adevărat? Crezi că nu am știut ce fac?

Ochii ei sclipeau cu un aer hotărât.

– Ascultă, eu nu te învinuiesc. Dar știi cum m-au „cerut în căsătorie"? Mama lui i-a scris o scrisoare din Taiwan. Eu nici măcar n-am aflat. Apoi mama lui a întrebat-o pe *Ma:* „E în regulă?" Eu aveam încă inima frântă după Willy. Nu aveam energia să spun nu. Data următoare când a venit acasă, știa că era totul hotărât. El nu m-a întrebat niciodată. Nici nu a pomenit vreodată despre asta.

– Hwa.

– Ție nu ți-a păsat. Tu erai mai presus de toate astea, pregătindu-te să fugi de noi.

– N-am vrut să vă părăsesc, *Meimei.*

Hwa își întoarse privirea.

– În orice caz, Pu Li nu te-a iubit îndeajuns, încât să insiste asupra ta. A făcut ce i-a spus mama lui.

– *Meimei,* după tot acest timp, sigur nu mai are importanță.

– Bineînțeles că are importanță.

– Cu certitudine că vă iubiți după toți acești ani.

– Da, spuse ea. Plângea din nou. Ne iubim acum. Totuși are importanță.

Preț de câteva momente păru satisfăcută de tăcerea mea. Își spălă ceașca și farfuria și puse totul la loc. Dar, după un timp, deveni neliniștită. Se uită la ceas. Apoi se ridică, se șterse la ochi, își trecu mâna prin păr și plecă din bucătărie. Am auzit-o traversând curtea; știam că o auzea și mama. Hwa avea să meargă la ea și să închidă ușa, și cumva, în camera aceea goală, ele două aveau să dirijeze întunecatul și necesarul ritual al iertării.

În ziua de după moartea mamei, avocatul ei, Gary Liu, trecu pe la casa lui Hwa, să-i ducă un plic de mătase maro, aspră, sigilată cu cea mai mare și mai complicată pecete a mamei. În plic se găseau testamentul ei și instrucțiunile pentru slujbele de comemorare. Avea să fie incinerată și aveau să urmeze tradiționalele patruzeci și nouă de zile de doliu. Le lăsa tot ce avea celor patru nepoți ai ei, cu excepția casei, pe care o dădea templului, împreună cu o sumă de bani pentru întreținerea ei.

N-ar fi fost realist să ne așteptăm ca mama să părăsească lumea fără să lase instrucțiuni precise. Dar nici măcar Hwa nu-și imaginase că instrucțiunile aveau să fie atât de amănunțite. Inclusese numele și adresa croitorului care îi făcuse cămașa în care avea să fie incinerată, cu ultimele modificări ce trebuiau făcute după moartea ei. Florarul trebuia să aranjeze florile ei preferate, conform schițelor ei. Numi doi furnizori de alimente pentru pomană, unul pentru fructe, și unul care să facă numeroasele forme de tofu. Desenase o diagramă a mesei, marcând și celelalte lucruri pe care le voia acolo: fructe și bani de hârtie, tămâie, ornamente. Ne atrăsese atenția că ofrandele trebuiau să fie considerabile, și că, din cauza asta, fotografia ei alb-negru trebuia să fie atârnată la o anumită distanță deasupra mesei, astfel încât grămezile de fructe și de mâncare să nu domine imaginea ei.

După ceremonie, toți aveau să ia parte la un banchet generos. Cei de la restaurant fuseseră consultați și fusese pregătit un meniu scump; mai era un meniu separat, dar la fel de minuțios elaborat, pentru oamenii de la templu, care nu mâncau carne. Limuzine aveau să-i ducă pe îndoliați la restaurant. Locurile în mașini fuseseră repartizate.

După cum plănuise mama, totul avu loc fără vreo tulburare semnificativă.

Oaspeții ei umplură parcarea templului. În afară de familia noastră și de cea a lui Pu *Taitai*, cred că oamenii cei mai afectați de moartea ei fură aceia care o ajutaseră cu casa și cu sănătatea. Bărbatul care refăcuse mobila mamei își aduse soția italiancă din San Francisco. Tânăra soră care îi pregătise mamei doctoriile era cu soțul ei. Femeile de serviciu și grădinarii stăteau împreună, sobri. Apoi mai erau foștii ei prieteni și rivali, cu familiile lor. Erau unii pe care nici măcar Hwa nu-i văzuse de ani de zile, dar care răspunseseră la chemare. Câteva dintre vechile ei partenere de mahjong din Chongqing se îndreptară clătinându-se spre templu la brațul copiilor lor. Un șir de mașini sosi din suburbiile Los Angelesului. În sfârșit, opri o limuzină privată, lucioasă, și, spre surprinderea tuturor, apăru Hsiao Meiyu, o doamnă bătrână, mică, elegantă, purtând un *qipao* negru, sobru și o pălărie cu o voaletă mică, ce flutura în briză.

Existau doi vizitatori pe care mama nu-i plănuise. Fiul lui Hwa, Marcus, își adusese prietena, o tânără cu părul tapat și cu o expresie politicoasă de curiozitate naivă. Și Hu Mudan veni cu Tom și cu fiicele mele. Tom o ajută să coboare din mașină. Hu Mudan mă văzu imediat și se desprinse de el, arătând mică și obosită din cauza zborului, dar vioaie. Se simți obligată să supravegheze totul. Mama nu ar fi vrut-o acolo. Dar mama nu o mai putea opri acum și Hu Mudan era destul de bătrână ca să facă orice poftea.

Băgasem poezia lui Yinan în cămașa mamei. Ea nu ar fi fost de acord. Dar mi se părea potrivit ca tata și Yinan să fie cumva prezenți la această ceremonie. Poezia avea să ardă curând și în sfârșit lunga durere și supărare a mamei aveau să ia sfârșit.

Nici măcar Hwa nu cunoștea întreaga ei poveste.

Mama mă lăsase să plec, dar își ținuse întotdeauna buzele aproape de urechile mele.

„Ascultă, spunea. Ascultă și privește". De când eram copil, avusesem o înțelegere tacită: ca eu să-i păstrez povestea, așa cum ea o păstrase pe cea a mamei ei. Ea turna încet în mine poveștile și secretele ei. Eu le țineam minte de dragul ei, dincolo de răceala și

de supărarea ei, dincolo de povața ei de a nu fi prea mândră de ceea ce vedeam. Mi s-a permis să fiu eu însămi, să plec departe de ea, atâta timp cât nu trebuia să le suporte singură. Eu mă clătinasem sub povara poveștilor ei. Dar acum că ea plecase, ceaveam eu să fiu? Fusesem martora vieții ei, și acum că se terminase, această sarcină dificilă nu conta decât pentru mine.

Pe drept cuvânt: sacrificasem odată totul pentru a fi loială mamei mele. Pe ea o dorisem cel mai mult și, în ciuda sacrificiului meu, ea murise, fără să înțeleagă asta. Mă întrebam ce știau Mudan și Evita. Oare Mudan înțelegea cu adevărat povestea pandantivului mut pe care îl purta la gât? Ce avea să-i spună Evita într-o bună zi fiicei ei despre mama sa? Ea era un copil al generației ei. Avea aspectul lor: intimitatea ascunsă a oamenilor care au învățat, de nevoie, să ghicească misterele a două culturi pe care nu le locuiesc pe de-a-ntregul. Trecutul era pentru ea la fel de misterios precum chipul ei frumos, când se uita în oglindă, chipul străbunilor ei.

Zumzăitul încet și dur al incantației ne umplu urechile.

Se bu i kong
kong bu i se
se chi shi kong
Kong chi shi se
Shou xiang xing shi.

Cum se consolase mama cu aceste cuvinte, căutând neființa și ținând tot timpul de lunga supărare, care o sprijinise?

Ea ne învățase că iubirea cea mai puternică e bazată pe posesivitate. Ea ne protejase pe tot timpul războiului groaznic și prin tumultul care urmase. În schimb ne cerea doar să îi fim absolut loiale. Cum e posibil să îți îndeplinești obligațiile în schimbul unei asemenea iubiri? Unul câte unul, o dezamăgiserăm cu toții. Chanyi o părăsise, Yinan o trădase, tata se dovedise a fi un simplu bărbat. Hwa îi ascunsese un secret și eu o făcusem de rușine. Noi nu reușiserăm să o iubim așa cum voia ea să fie iubită.

Acum tobele ne atraseră atenția. Ne-am adunat în jurul sicriului. Eu îmi imaginam trupul ei mic înăuntru, așa cum îl văzusem dimineață, micșorat și nefamiliar, înfășurat într-o crisalidă

de veșminte. Mătasea de un violet viu era brodată cu phoenicși și cu inorogi și cu limbi de flăcări. Sicriul alunecă pe lângă grupul de oameni și ușa se închise în urma ei. Ne-am aplecat înspre ea, nu de curiozitate, ci cu un fel de temere. Așa se întâmplase când ea mai era încă în viață și ne făcuse pe atât de mulți dintre noi să ne retragem la îndrumarea ei, iar acum trupul ei, închis, nu dezvăluia nimic. Mă făcea să mă întreb dacă repetase tot timpul pentru acest moment de ultimă tăinuire.

În mod tipic, fiul cel mai în vârstă era ales pentru a apăsa butonul care cobora coșciugul în furnalul de la subsol. Ea nu dăduse naștere nici unui fiu, așa că am apăsat eu butonul. Nu fu nici o luptă, nici o dovadă a unui spirit supărat. Se auzi doar o icnire când coșciugul porni în jos, apoi un vuiet de flăcări.

Am așteptat ca lumea să se încovoaie, de parcă mama încă s-ar mai fi ținut de ea. Am simțit un moment lung de relaxare înceată, o înflorire a ușurării. Capul mi se făcu ușor, de parcă șuvițe lungi, care mă încurcaseră, se ridicaseră în vânt. Mama fusese ca o stea întunecată care ne trăsese pe toți înspre ea. În curând aveam să fim cu toții liberi să ne îndepărtăm de ea, atât de orbi și de suferinzi, de cruzi și de muritori.

Când am părăsit templul, am fost surprinsă de lumina zilei. Soarele era sus și lumina slab printre norii albi, o sferă palidă, cuprinsă în centrul unui ou antic. Sub cerul acesta palid de toamnă am pășit cu ceilalți spre șirul de limuzine care așteptau. Mă mișcam încet, testând solul, dar pământul nu tremura. Doar sunetul sec al tobelor îmi răsuna în urechi.